

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

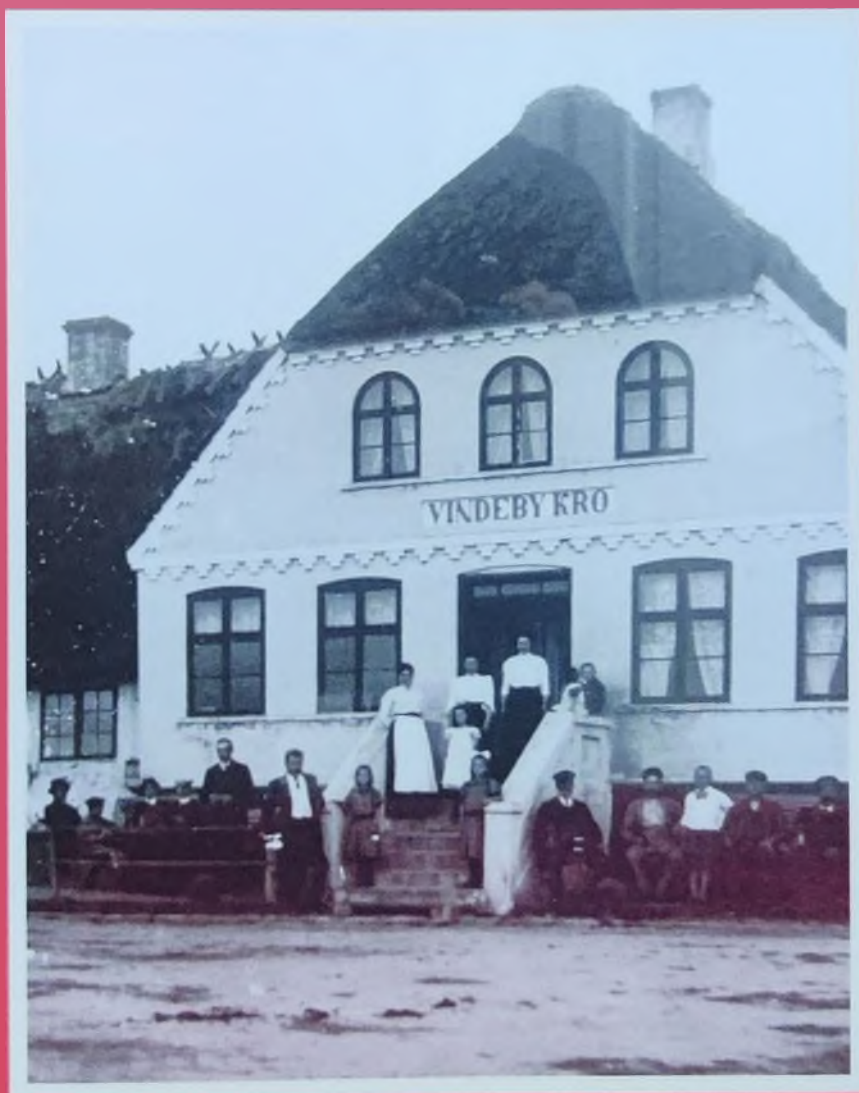
Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGTEN FRA VINDEBY

Del 1 i historien om en familie
med rødder på Tåsinge, Fyn,
Langeland, Jylland og Tyskland

Martin Iversen Christensen

SLÆGTEN FRA VINDEBY

Del 1 - AF HISTORIEN OM EN FAMILIE
MED RØDDER PÅ TÅSINGE, FYN,
LANGELAND, JYLLAND OG TYSKLAND

FAMILIENS HISTORIER, BIND 3

Martin Iversen Christensen

SLÆGTEN FRA VINDEBY

Del 1 - AF HISTORIEN OM EN FAMILIE MED RØDDER
PÅ TÅSINGE, FYN, LANGELAND, JYLLAND OG
TYSKLAND

FAMILIENS HISTORIER, BIND 3

© 2022 første udgave og 2023/2024 anden udgave
Martin Iversen Christensen
(Tekst og fotos, hvor intet andet er angivet).
Forsidefoto: Krofamilien foran Vindeby Kro, Ukendt fotograf, Taasinge
Lokalhistoriske Arkiv).
Forlag: BoD – Books on Demand, København, Danmark Tryk: BoD –
Books on Demand, Norderstedt, Tyskland ISBN: 978-87-4304-663-9

Indhold

Forord	9
Tilbage til Tåsinge	10
Barndom i Vindeby, Middelfart og Svendborg	12
Samlingspunkt i Vindeby	14
De fire børn fra Marken	20
Nelly Inger	23
De syv døtre og sønnen fra kroen	26
To fra Troensevej	30
Gæstgiverparret i Vindeby	34
Enken på Vindeby Kro	38
Frandsen som slægtsnavn	42
Slægten fra Strammelse	46
Viig ved Vornæs	48
Lagde fire ægtemænd i graven	50
Skrifte for ukyskhed	52
Stokkemanden i Søby	54
Gårdmand i Gesinge	56
Jordebøger som kilde	58
Flyttede fra Fyn til Tåsinge	60
Fælles aner hos gæstgiverparret på Vindeby Kro	62
Barnefødt i Jylland	64
Syv Søstre	66
I dommers sted	68
Med tilnavnet Skriver	71
Rodemanden skulle sikre orden	72
Viste vejen til Vemmenæs	76
Var fra Vindeby	80
Fik sin kones tilnavn	84
Tre slægtslinjer	86
Møllerslægten på Bukkehave Mølle	90
Lund i Lundby	94
"En ærlig af udadeligt levned"	98
Unge ægtefolk	100
Kom fra Knudsbølle	104
Gårdmandsdatter med fire uægte børn	108
"Rasmus Haars Enke"	112
"... Den ulyksalige Peder Haar"	116
Datter blev halslugget	118
Fra Kuld til Vogn og tilbage til Kuld	120
Boede i Bjerreby	122
Døde meget uformodet	124
Tilflyttere til Tåsinge	126
Langelændere gift ind i gamle tøsingske familier	128
Slægt fra Sydlangeland	130
Kombination af kilder	132
Fæstere hos præsten	134
Hidrørte fra Humble	136
Øde steder i Ristinge	140
Tilnavnet Lund i Knudsbølle i mere end 500 år	144
Slægt ses via skifter	148
Giftede sig til gården	150
Slægt i Skovballe og Skarø	154
Skindballegård først nævnt 1454	158
Epidemien på Tåsinge	162
Kongelig dispensation til ægteskab	164
Smed i Strammelse	168
Slægten Slagter	172
"... Døde hastelig udi Svendborg..."	174

Schytte i Strammelse.....	176
Den utro degn i Landet	178
Tåsingedegn med jyske rødder	182
Provsten var af storbondeslægt	186
Herredsfogeden var hekseforfølger	190
Den henrettede herredsfoged	192
Sammenflettede slægtslinjer.....	194
Fremtrædende familie Fich.....	196
Stod offentligt skrifte	198
Afslutning.....	202
Litteratur, kilder og hjemmesider	204

Forord

Min mormors familie er så omfattende, at historien om den er den delt op i to bind - henholdsvis bind 3 og 4 i serien "Familiens Historier". Dette tredje bind handler om min mormors fars forfædre og hendes morfars aner. Bind 4 med titlen "Tråde til Tåsinge" omhandler alene hendes mormors mors meget omfattende forslægt.

Min mormor var Inger Rasmussen gift Christensen, som kom til verden den 31. marts 1909 i Vindeby og boede her det meste af sit liv, og hvor hun også døde i 1994.

Inger havde fire søstre og en bror, der blev voksne. Søstrene døde tidligt, men mange af deres børn og svigerbørn boede i Vindeby og kom ofte på besøg hos Inger, hvor der blev talt om familien på kryds og tværs: "Moster Carla", "Moster Søren", "Moster Anna". Som barn fulgte jeg med i snakken, men kunne ikke finde ud af, hvordan de forskellige hang sammen. Moster Carla var Ingers moster og de to andre hendes søstre.

Forældrene kom også fra Vindeby, og de voksede op nogle få huse fra hinanden på den vej, der i dag hedder Troensevej.

Ingers far, Rasmus Rasmussen - som både blev kaldt Mose og Kromand - på Vindeby Kro, hvor familien havde boet siden 1820'erne. Hans familie stammede med få undtagelser udelukkende fra Tåsinge.

Hendes mor, Marie Christine Madsen, i nummer 6, hvor hendes familie havde boet fra før 1755. De af Maries forfædre, der omtales i dette bind, kom i meget vid udstrækning fra Tåsinge. Mange af dem fra Bregninge Sogn, hvor der er en lakune i kirkebøgerne fra 1733 til 1773. Herudover kom de også fra de to øvrige sogne på øen, Bjerreby og Landet.

Maries fars familie stammede fra Langeland - særligt Humble Sogn, hvor kirkebøgerne ikke går særlig langt tilbage. Dertil kommer aner fra Fyn og Jylland samt Tyskland.

Bogens opbygning

Fortællingerne i denne bog starter principielt med mandslinjen med tilføjelser af kvindelinjerne i kronologisk rækkefølge. Men da Ingers forældre havde flere fælles aner og adskillige dobbeltaner - det vil sige, at de nedstammede fra den samme person flere gange via forskellige af deres efterkommere - kan princippet ikke gennemføres 100% konsekvent. Til gengæld er der for hver ny gren et slægtstræ, hvor man kan følge med i, hvor i stamtræet, de omtalte personer hører til. Ligeledes forsøger jeg at rede dobbelttrådende ud i forskellige kapitler, hvor det passer ind.

Slægtsforskning på Tåsinge

Tåsinge er speciel på den måde, at det var en ø, som var ejet af en enkelt adelsfamilie. Det betyder, at det var en ret sammentømret enhed med en distinkt kultur. Samtidig har slægtshistorikere som Høgsbro og Lolk gennemresearchet slægterne og renskrevet mange historiske kilder, hvilket gør slægtsforskningen på øen meget tilgængelig.

Anden udgave

Dette er anden udgave af bogen. Den er opdateret med nogle nye kapitler om Karen Christensdatters familie i Skovballe og en del detaljer om hartkorn og skatter hos flere af anerne.

Anden del

Hvor en stor del af de af Ingers aner, der er omtalt i dette bind, var bønder og husmænd, omhandler bind 4 skipper-, købmands- og handelsslægter, der kan føres meget langt tilbage i tiden. Der var desuden enkelte bønder på Tåsinge og blandt hollandske indvandrere på Amager samt i Jylland.

Historierne om familien kan også læses på familienshistorier.wordpress.com, som bliver løbende opdateret med nye informationer og detaljer.

Martin Iversen Christensen
Frederiksværk, 2023

Tilbage til Tåsinge

I september 1933 rejste husassistent Inger Rasmussen fra Vindeby på Tåsinge til København for at blive gift med søfyrbøder Svend Aage Christensen, der stammede fra Skælskør.

Udsigt fra Rådhusårnet i København, måske taget da Inger og Svend Aage blev gift i 1933.

Inger og Svend Aage blev borgerlig viet den 23. september 1933 på Københavns Rådhus, og de boede på Lyngby Hovedgade 9 B, 3 i Kongens Lyngby, da deres første datter, Mona, blev født 20. januar 1934.

Svend Aage fortsatte med at sejle, men hvad Inger lavede i den periode, er ikke klart.

Det vides heller ikke, hvor længe, de boede på adressen, men deres andet barn, Mogens, blev født i Vindeby i 1937.

I Marken

Også de to næste to børn, Nelly og Peter, blev født i Marken, som var et gammelt stråtækt bindingsværkshus på Troensevej helt ude ved Svendborgsund.

Vejen derned gik gennem en frugtlund. I dag er frugttræerne fældet og huset moderniseret.

Huset i Marken i Vindeby.

Lyngby Hovedgade 9B, hvor Inger og Svend Aage boede, da Mona blev født. (Ukendt fotograf, Lyngby-Taarbæk Stadsarkiv).

Skilt i 1959

Inger og Svend Aage blev skilt i 1959 efter at have været separeret flere gange fra og med 1956. Da Svend Aage sejlede, havde myndighederne svært ved at få fat i ham og inddrive børnebidrag og andre skyldige beløb.

Hun vedblev at arbejde nogle år. Fra folkepensionen blev indført i 1956 til en reform i 1970, var pensionsalderen for enlige kvinder 62. For mænd var den på daværende tidspunkt 67.

Inger led af tiltagende leddegigt, som var meget smertefuld i perioder. På et tidspunkt fik hun en guldkur i form af indsprøjtninger med guldsalte. Behandlingen blev brugt helt frem til 1980'erne, og det anslås, at det hos 60-70 procent af patienterne havde en vis effekt på hævelse og smerter, men ikke på knoglenedbrydning. Samtidig havde behandlingen en del bivirkninger.

Hun blev boende i Marken, indtil Mona i 1967 vendte tilbage efter nogle år på Grønland.

Herefter flyttede de to sammen i et stort lyserødt hus i Eskær uden for Troense, og rykkede senere videre til et rækkehus på Færggårdsvej i Vindeby.

Det er nok Mogens, der ligger i barnevognen, og Mona, der er med ude at gå tur.

Inger ved Peters konfirmation. Mona i baggrunden.

På billedet ovenover ses Inger på et tæppe ved huset i Marken sammen med Mona. Ved siden af fra venstre mod højre ses Inger med Nelly og Mona, og ved vandet ved Marken sammen med sin moster Carla, Mona og en af niecerne i Vindeby.

Inger ved Nellys konfirmation sammen med den ældste datter Mona og yngste søn Peter.

Fra venstre ses Ina med Harry, Inger, Kis, Anna som nok var gudmor for Susan og bagved Amdi og Niels samt Carla, Mona og Silius.

Barndom i Vindeby, Middelfart og Svendborg

Inger og hendes familie stammede fra Vindeby på Tåsinge, men hun boede to steder på Fyn under sin barndom. Hun var det ottende barn i en børneflokk på ni.

Inger var født i 1907 som datter af Rasmus Rasmussen og Christine Marie Madsen, og boede på Vindeby Kro, indtil familien flyttede til Middelfart i 1912.

Siden Ingers farfar var død i 1904, havde hendes farmor stået for driften af Vindeby Kro sammen med sønnerne Carl og Rasmus. Det er der mere om i et senere kapitel.

Både hendes fars forældre og bedsteforældre havde drevet kroen, som hendes far købte af lensbaron Iuel-Brockdorff på Valdemars Slot i februar 1911. Kroen fyldte rigtig meget i Inger og hendes søskendes bevidsthed, og de havde arvet mange ting, som deres forældre må have taget med sig, da kroen blev solgt.

Vindeby var en færgeby, hvor der var hyppige færgeafgange til og fra Svendborg. Det betød også, at mange benyttede muligheden for at tage

et hvil på kroen.

Mellemstation i Middelfart

Efter et år som ejer, solgte Rasmus kroen, og familien flyttede

til Middelfart, hvor han i en periode drev Toldbod Vinhus, som har adresse på Gl. Vestergade 43 og også har en del, der ligger ned mod havnen. Adressen fremgår af kirkebogen, da Ingers yngste søster, Ketty, blev døbt den 22. august 1912.

Inger må have gået i skole i Middelfart de første år, men det er ikke del af de historier om sin barndom, som hun fortalte, da hun blev ældre.

Skolegang i Svendborg

Næste gang familien ses i kilderne er i folketællingen for 1916, hvor de boede på Færgevej 2, Baghuset i Sankt Nikolaj Sogn i Svendborg.

Husstanden bestod ud over Inger af forældrene samt den fem år ældre søster Nelly og lillesøsteren Ketty, der døde i 1917.

Inger som barn.

Familien boede fra omkring 1912 til 1916 i centrum af Middelfart i Gl. Vestergade 43, hvor der var gennemgang til Toldbod Vinhus ved havnen. (Ukendt fotograf: Middelfart Byarkiv).

Pigeborgerskolen, der allerede fra 1912 også var kendt som Byskolen. (Ukendt fotograf: Svendborg Byarkiv)

Derfor må Inger have gået på Pigeborgerskolen eller Byskolen, hvor hendes oldebarn, Tobias, startede omtrent 100 år senere.

Selverhvervende

I Skatte- og Vejviseren for Svendborg for 1927 stod Inger opført som ekspeditrice og betalte ikke skat, mens storesøsteren Nelly var husassistent og betalte to kroner i skat.

Søstre stod ikke i vejviseren for 1928, da de var flyttet til Vindeby efter deres mors død. De flyttede ind hos deres ældste storesøster, Anna.

Inger arbejdede på det tidspunkt som husassistent og fabriksarbejderske – blandt andet på æggefabrik og Harald Halbergs Cigarfabrik.

Hun arbejdede også senere på fabrik og lejlighedsvis som servitrice.

På det tidspunkt var det ikke uset, at ugifte kvinder arbejdede. Men kvindernes andel af arbejdsstyrken udgjorde både i 1950 og i 1960 kun omkring 29 procent, og det var først fra 1970'erne, at kvinders uddannelses- og erhvervsfrekvens var på lige fod med unge mænds.

Inger i 1920'erne på badebro i Vindeby foran hendes mors barndomshjem på Troensevej 6, hvor hendes morbrødre og mostre boede i det hus, hvor hendes slægt kan føres tilbage til midt i 1700-tallet.

Harald Halberg Cigarfabrik i Svendborg i 30'erne, som var et af de steder, hvor Inger arbejdede. (Ukendt fotograf: Svendborg Byhistoriske Arkiv).

Samlingspunkt i Vindeby

Dette er mine erindringer om min mormor, Inger, og hendes og datteren Monas hjem på Færggårdsvej i Vindeby. Hjemmet var et samlingspunkt for familien og mange husker hende som en gæstfri person med et godt humør.

Efter Mona kom tilbage fra Grønland, flyttede Inger og hun først sammen i et stort lyserødt hus i Eskær, hvor de lejede underetagen og havde adgang til en stor have. Ingers søn, Peter og hans daværende kone, Mona Dam, boede på førstesalen.

Herefter boede Inger og Mona fra omkring 1973 i et rækkehus på Færggårdsvej 13 i Vindeby, som var del af Andelsboligforeningen Bregninge/Vindeby. Foreningen blev oprettet i 1950, og består af 10 dobbelthuse, og nogle dem er bygget på jorder, som tidligere til dels havde været del af Troensevej 6, hvor Ingers mor voksede op, og hvor hendes familie havde boet siden midten af 1700-tallet.

Færggårdsvej 13

Rækkehuset på Færggårdsvej havde en velpasset have med mange blomster. Roser, der omhyggeligt blev klippet ned hvert år. Stauder, der blev passet og

en græsplæne, der blev holdt i ave. Der blev plantet små træer – en lille pil og et paradisæbletræ. Og rundt omkring var der små pladser, hvor man kunne sidde i solen og nyde sin kaffe.

Havemøblerne var liggestole, som det var svært for børnenebørnene rigtigt at få slået ud, klapstole med stribet stof (nok i dag mest bruges som campingstole) og stole med plastsnoretræk som bund og ryg.

Inde i huset var der en speciel lugt. En blanding af cigaretrøg, cremer og rengøringsmidler. Inger gjorde tit rent, og til dagligt var hun altid iklædt kittel. Det var der vist mange, der var på den tid, når man gik hjemme. Og hun var pensionist – i hvert fald fra 1971, hvor hun som 62-årig kunne få folkepension.

Hun røg Grøn Cecil. Mange af dem. Mona røg Prince.

Inger ved påsketid med Nellys sønner Steen og Martin og Peters ældste datter Trine i huset i Eskær.

Færggårdsvej hvor Inger og Mona boede i mange år.

Hjemmets indretning

Køkkenet var nok det originale fra 1940'erne, med upraktiske skabe og lav bordhøjde. Skabene var hvide med låger af mørkt træ og kliklås. Til gengæld var der også meget høje skabe, hvor det krævede, at Inger - der var 155 centimeter høj - stillede sig op på køkkenbordet for at nå. Var det ikke højt nok, blev en af de to blå "krostole" stablet op på bordet.

De blåmalede stole havde deres faste plads i køkkenet, på trods af, at det ikke var særlig stort. Her blev kaffen indtaget - filterkaffe lavet på madam blå, og hvert hold kaffebønner kunne godt bruges to gange, og kaffen varmes op igen. I kaffen brugte hun fløde. Dog blev der på et tidspunkt anskaffet en elektrisk kaffemaskine. Den gamle transistor var indstillet på lokale nyheder, Giro 413 og populærmusik.

Maden blev lavet ved flaskegas, der også havde en speciel lugt. Ved siden af komfuret stod et klapbord til afsætning. Her stod også saltkar med fint salt, peber og tændstikker. Der blev nok ikke brugt mange andre krydderier. På køkkenbordet var der plads til mange ting. Blandt andet en minikommode, der var malet almueblå ligesom stolene, og oven på kommoden - der blev brugt til elastikker og den slags - var der glas med bolsjer. Der var altid Kongen af Danmark og pebermyntebolsjer.

Der var to af denne type lænestole i stuen.

To stuer

Der var to stuer. En spisestue med adgang fra køkkenet. Spisebordet var et stort og tungt bord af mørkt træ, og omkring det stod der nogle tidstypiske 60'ere stole med blødt stof. De ville nok være moderne i dag. På væggen over bordet hang en amagerhylde med ting fra Ingers eget barndomshjem og fra hendes mors hjem - Carlas Hus. Flere af tingene var meget gamle, og har nok været ret fine.

I det ene hjørne stod en kurvestol og i det andet en reol, der var malet i en mørkegrøn farve. Der stod en lidt højere reol inde i stuen. Dem havde Mona snedkereret på et aftenkursus, og hun havde også selv malet dem. De var fuldstændig perfekte og meget detaljeret udført.

Køkkenet i den Gamle By i Århus, som minder om Inger og Monas køkken på Færggårdsvej.

Et frokostdækket bord med kroglassene, som til daglig blev opbevaret i viktualierummet. Og en af de katte, der altid var i hjemmet.

Inger med svigersønnen Hans, Martin og Steen på en udlugtscykel på Færggårdsvej, med Svendborgsund for enden af vejen.

Rejseminder fra børnene

Spisestuen var forbundet med dagligstuen via en stor åbning, hvor der voksede en kæmpe kongevin. På væggen hang forskellige minder fra de fire børns rejser ude i verden: Mona havde som nævnt boet i Grønland, Mogens var kaptajn, Nelly var gift med en kaptajn og Peter boede i Tanzania, Malaysia og flere andre lande. I stuen var der sofa, to stole, som var skålførmede og kunne dreje på deres fødder.

Ved siden af sofaen stod på den ene side telefonen og på den anden et lille afsætningsbord. Bag lænestolene var endnu en stol og et lille bord.

Der stod også ting fra børnenes rejser i reolerne. Figurer fra Grønland, udskårne hoveder fra Afrika, kamferkister og så videre.

Sofabordet var et kakkeltbord. På den ene side af sofaen stod et bambusbord med glasplade. Her lå "Hendes Verden" og "Familiejournalen" og en sjælden gang "Billed-Bladet", som Inger og Nelly udvekslede.

Ved siden af telefonen lå lommebogen med familiens telefonnumre og adresser. På et tidspunkt blev den grå drejeskivetelefon skiftet ud med den moderne trykknaptелефон, som var lejet af Fyens Telefon.

Der var et mørkt filtgulvtæppe i hele underetagen med mindre tæpper under spisebord og sofabordet. I begge stuer var vinduerne fyldt med pottedplanter, og der hang også planter på væggene. Og platter blandt familiebilderne.

I stueetagen var der også et lille toilet med en "høj cisterne". Inger og Mona havde hvert sit toiletskab med, hvad man nu havde brug for. Inger duftede altid af sine salver og cremer og havde en særlig blålig salve, som hun kom i håret, så det jerngrå hår fik et flot blåt skær.

Inger i køkkenet hos Nelly i Assens.

Soveværelser var ikke noget, man tog mange fotos af, før digitalkameraerne, så her er et eksempel fra en enlig kvindes lejlighed i 70'er-kvarteret i Den Gamle By.

Værelserne på første sal

Ovenpå havde Inger og Mona hvert sit lille værelse. Begge var udstyret med enkeltsejge, en kommode og et natbord. På Ingers værelse var der gamle fotografier i rammer, og også her var der gamle ting fra hendes og forældrenes barndomshjem.

Man kom ind på Monas værelse igennem et lidt større værelse, hvor der stod en udtrækssofa, et bord og et par lænestole samt en kurveflettet kiste. Det var i dette rum, børn og børnebørnene boede, når de var på ferie.

Kældren

Kælderen var også en vigtig etage. Lige når man kom ned ad trappen, var der et rum, hvor der var bygget en bruseniche op.

Ved siden af lå viktualierummet, som havde en helt speciel lugt af mad, gemt frugt og nok også af kælder. Her stod desuden det porcelæn, glas og så videre, der ikke blev brugt til daglig. Noget af det stammede fra Vindeby Kro – blandt andet det musselmalede porcelæn fra Dresden, og kroglassene, som i dag er mange penge værd. En del af dem fik efterhånden glaspest.

Spisekammeret fra Den Gamle By kan også minde om Inger og Monas, bortset fra, at deres var i kælderens.

Ved siden af viktualierummet var fyrrummet, der også blev brugt til opbevaring af ting. Her var blandt andet papkasserne med den julepynt, og der var et meget stort gammelt skab, hvor det tøj, der ikke var i "sæson", blev opbevaret.

Herudover var der to rum til. Det ene blev også brugt til opbevaring og til blomster, der skulle på rekreation, så de kunne blive gode igen, fx pelargonier. Og her var ligeledes et stort arsenal af gamle lerpotter og urtepotteskjulere. I det andet stod en vaskemaskine. Her var stadig de originale gruekedler og indbyggede store vaske, der oprindeligt blev brugt til tøjvasken.

Slægten i Vindeby

Storesøster Anna boede på det, der dengang var enden af Færggårdsvej, hvor hun havde et gartneri med sin mand, Silius Loft. Broren Niels boede i en selvbygget bungalow fra 1940'erne, af den slags med hjørnevinduer og fladt tag. Niesen Ina boede i Ingers mors barndomshjem lige rundt om hjørnet, og på et tidspunkt flyttede Inas datter ind i et af de andre rækkehuse på vejen.

Både søstre og niecer kiggede ofte forbi i dagligdagen. Desuden var der mange gæster, når der var fødselsdag, og så gik snakken om gamle dage og slægten.

De to øverste fotos er fra Ingers 60-års fødselsdag. På fotoet til højre ses fra svogeren Silius Loft, Edith som var gift med Ingers fætter Carl Nielsen, broren Niels og søsteren Anna. På det nederste foto har Inger besøg af Nellys svigerforældre Niels Christian og Cilia Christensen og Cilia's søster Nora Nielsen.

Øverst: Inger, søsteren Anna og niecerne Lis (blondt hår) og Ina til 1-års fødselsdag hos dattersønnen Martin (på vej ud af billedet) i Klintemarken. Bagerst skimtes Mona. Ved de to næste er Inger sammen med Martin i Marken, jul i Marken og ved dattersønnen Steens dåb. De to nederste til venstre er hun og Mona til jul i Kastrup og Assens i 1970'erne. Nederst til højre i haven med Martin og Steen på Færgegårdsvej samt hvalpen Snoopie.

Tæt forbindelse med familien

Inger var fra en generation, hvor man ikke rejste meget. Da datteren Nelly og sønnen Peter begge boede i København, tog hun derover, og passede fx børnebørnene, når det var nødvendigt. Peter var jo i marinen og hans kone var sygeplejerske.

Og hun har muligvis været i Sverige, men hendes første store udlandsrejse – og første gang hun var ude at flyve – var, da hun tog til Tanzania, hvor hun og Mona besøgte Peter, der arbejdede for Danida og boede der med sin kone og to døtre. Nogle år senere var Peter flyttet til Malaysia, og mor og datter tog også på besøg derude.

Eftersom Inger var pensionist og Mona lægesekretær, blev der spinket og sparet for at få råd til rejserne. Inger har nok altid skullet få pengene til at slå til. Fx blev kaffebønnerne ofte brugt to gange.

Nelly og sønnerne Steen og Martin på besøg i Vindeby.

Besøg fra Assens

Når Nelly og hendes familie kom forbi fra

Assens – og det skete også ret tit – var der boller og æblekage med rasp og flødeskum. Børnebørnene fik lov til at dele en appelsinvand. Og fik lov til at drikke af kro-glassene. Det var en stor oplevelse at drikke af et glas med høj stilk, selvom det var solide glas.

Lokalt engagement

På et tidspunkt sad Inger også i andelsboligforenings bestyrelse, og indtil hun begyndte at få skavanker – og de gamle naboer begyndte at falde fra – var hun meget engageret i nabolaget.

Samlivet

Inger og Mona var ikke altid enige. Der kunne være perioder,

hvor de ikke talte sammen. Det er nok et almindeligt drama, når to voksne kvinder flytter sammen, særligt når de er mor og datter. Nelly og Inger havde også deres uoverensstemmelser, men de blev altid gode venner igen, og de ugentlige telefonsamtaler varede ofte længe. Gerne efter kl. 20.00, for så var det billigere at ringe udenbys.

Med Peter blev der udvekslet breve, og da Mogens var kaptajn, var han heller ikke så tit hjemme, og ofte ikke med til familiebegivenhederne.

De sidste år havde Inger Alzheimers og boede på plejehjemmet Charlotte Amalie i Svendborg og til sidst på Plejecentret Vindeby Pilevej, hvor hun døde i 1994.

Ved Nellys søns konfirmation ses Inger og Mona på hver sin side af Martin.

Ingers sidste juleaften, hvor Nelly og hendes familie boede på Solsortvænget i Assens.

De fire børn fra Marken

På ni år fik Inger og Svend Aage fire børn: Mona, Mogens, Nelly og Peter, som voksede op i Marken, et gammelt bindingsværkshus for enden af en æblelund ud til Svendborgsund i udkanten af Vindeby.

Nelly, Mogens og Mona ved Peters konfirmation.

Mona Christensen

Det ældste af de fire børn var Mona, som blev født i 1934 i Lyngby.

Hun blev uddannet som lægesekretær på Frederiksberg, hvor hun også arbejdede. Og efter en periode på Politiken var hun midt i 1960'erne var fem år i Grønland. Blandt andet på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk og den amerikanske Thulebase. Da hun kom tilbage til Danmark, blev hun ansat som lægesekretær hos en privatpraktiserende læge og arbejdede efterfølgende på Ortopædisk Afdeling på Svendborg Sygehus hos overlæge Laurits Lauridsen. Her nåede hun at holde 25-års jubilæum, inden hun gik på efterløn som 60-årig.

Hun var ugift og flyttede sammen med sin mor, efter hun kom hjem fra Grønland. De boede først i Eskær ved Troense og bagefter på Færggårdsvej i Svendborg. Hun døde i 2003 efter flere års kamp mod en kronisk blodsygdom.

Mona som barn i haven ved huset i Marken

Nelly, Mogens og Mona ved huset i Marken.

Mona i Marken, Grønland, Færggårdsvej og hos Nelly i Svendborg.

Mogens Christensen

Den næste i rækken var Mogens, som blev født 1937 i Bregninge på Tåsinge. Han var uddannet på Navigationsskolen i Svendborg. Som skibsfører sejlede han i hele verden og de senere år af sin karriere i indenrigsfart. Han led de sidste år af sukkersyge og følgerne heraf.

Mogens på besøg hjemme i Marken i sin tid i marinen

Mogens med Inger og konen Kirsten ved deres bryllup, der blev holdt hjemme hos hendes forældre.

Han var gift med Kirsten Jørgensen Beck (1936-1983), som han fik fire børn med. Parret var skilt, inden hendes død. Han døde i 2009.

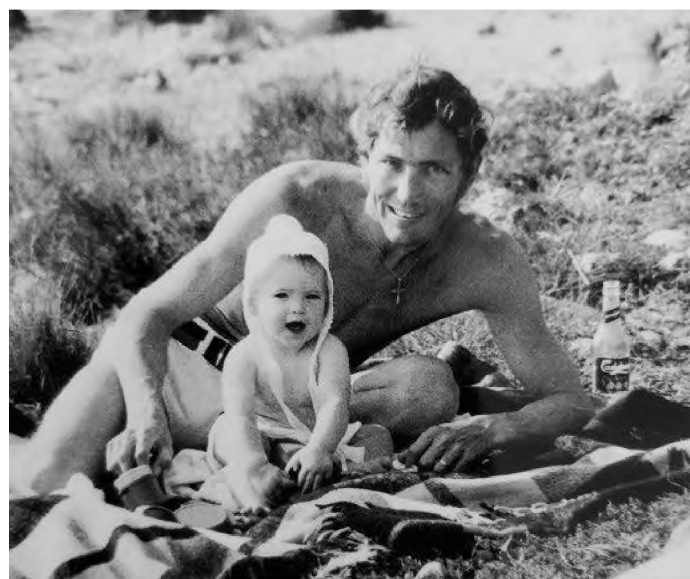

Mogens omgivet af svogeren Hans Kristian og fætterten Amdi Loft. Og til højre sammen med sine to ældste sønner.

Peter Christensen

Da den fjerde i rækken, Peter Svend, var 10 skrev han i søsteren Nellys "venindebog", at hans fremtidsdrøm var at blive sømand. Det blev han. Først i marinen og senere som maskinmester. Hans første kone, Mona Dam (1950-2022), var også fra Tåsinge, og de fik to døtre.

Familien boede de første år i Eskær og Nyboder i København, mens han var i marinen. Senere var han udsendt i Tanzania, Kuala Lumpur og Portugal, hvor han arbejdede som maskinmester og var med til at opbygge forskellige kraftværker. Hans sidste job var at bygge og drive et kraftværk i Filippinerne, hvor han blev gift anden gang, og døde af lungekræft i 2016.

Peter på som teenager, på sin nye cykel og med sin ældste datter.

Nelly Inger

Nummer tre i rækken af Inger og Svend Aages fire børn var min mor, Nelly Inger Christensen. Hun blev født 1940 og rejste verden rundt sammen med sin mand, der var kaptajn. Hun fik to sønner og boede det meste af sit liv på Fyn.

Nelly gik i skole hver anden dag på Fritz Juels Skole ved Eskær, som i dag er flyttet til Den Fynske

Landsby. Hun gik ud af skolen efter 7. klasse, og arbejdede blandt andet i butik og på fabrik, herunder på Harald Halberg Cigarfabrik i Svendborg, ligesom sin mor.

Hun mødte sin tilkommende mand, Hans Kristian, fordi han læste til skibsfører sammen med hendes bror Mogens. De blev gift i 1961 og flyttede til Frederiksberg, hvor de boede på et værelse, mens Hans Kristian var i Marinen. Hans familie er beskrevet i de to første bind af "Familiens Historier".

Da han var færdiguddannet officer, flyttede de tilbage til Svendborg, hvor de fik en lejlighed i de nybyggede boligblokke i Klintemarken.

Sejlede i mange år

De næste mange år var Nelly med ude at sejle som kok, matros eller som medfølgende hustru. Der gik seks år, inden undertegnede blev født i 1967. Det betød, at hun kom hele verden rundt i en tid, hvor det var meget usædvanligt.

Efter at familien gik i land, boede de først i Fredericia, hvor sønnen Steen blev født. Herefter boede de kort tid i Næstved og nogle år i Kastrup, inden de i 1976 flyttede til Assens, hvor de boede i

mange år. Nelly gik rigtig meget op i havearbejde og havde flere store haver.

De senere år var hun dagplejemor og arbejdede på plejehjemmet i Assens. Og efter hun og Hans Kristian blev skilt i 1993, flyttede hun tilbage til Svendborg, hvor hun blandt andet arbejdede på sygehuset.

Hun døde i 1999 formentligt af en blodprop.

Nelly som helt lille, som lidt ældre, på et skolefoto. På billedet fra hendes konfirmation ses hun sammen med lillebror Peter, nogle børn fra familien, kusinen Marie Nielsen, søsteren Mona og kusinen Kis Loft. På det sidste billede sammen med sin mor, Inger og storesøster Mona.

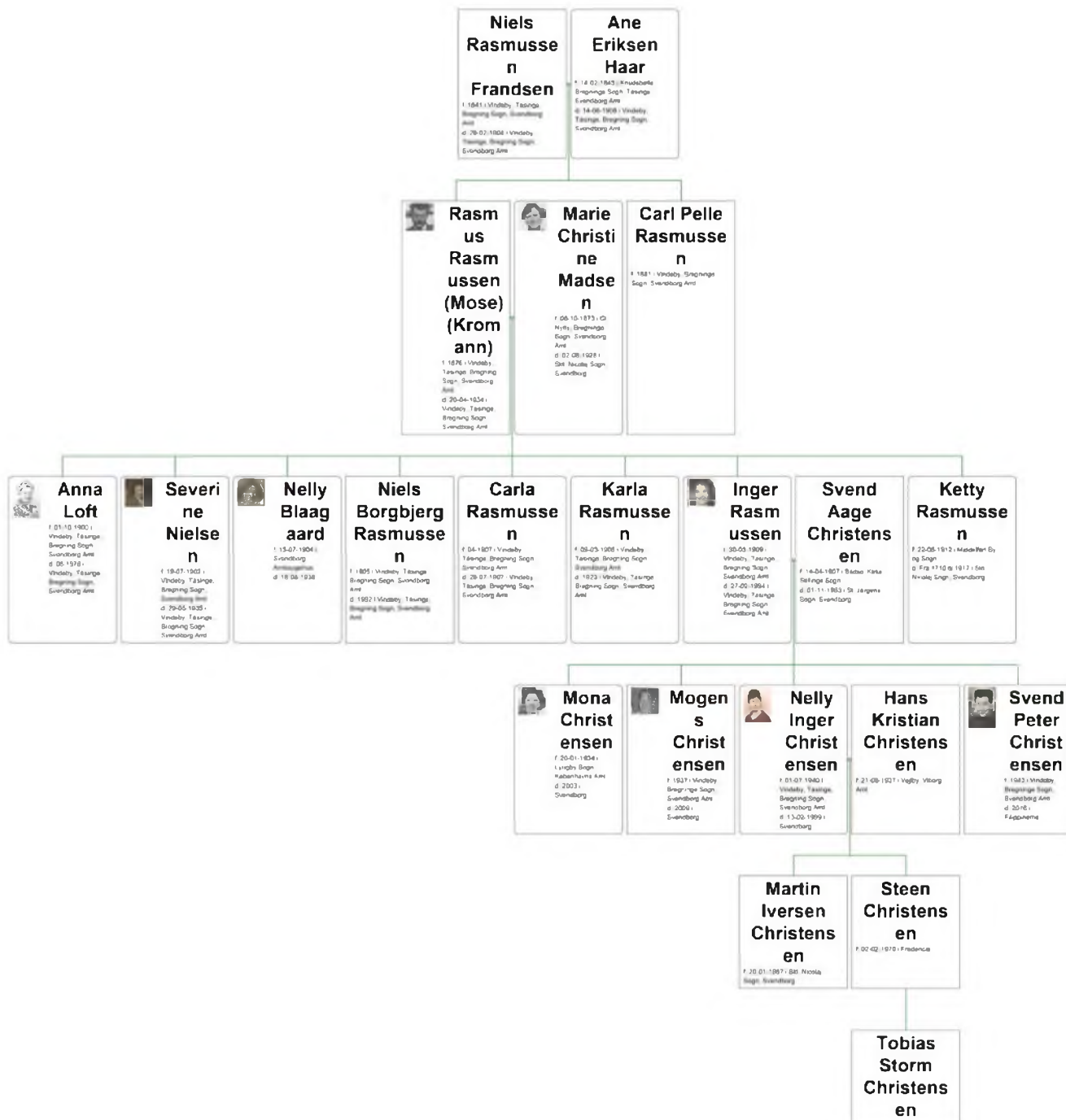

Nellys søfartsbog og hendes vaccinepas mod Gul Feber, som hun fik i Singapore, inden indrejsen til Australien.

I de første år var Nelly med ude at sejle som matros, kok eller medrejsende hustru. Klaksvig samt på coasteren Tobicruiser, som familien sejlede jorden rundt i, blandt andet til Australien. Nelly gik rigtig meget op i havearbejde og var desuden en stor dyreven - og havde dyretække - hvor hunden Krølle og katten Pussi betød meget for hende - og omvendt. Hun holdt også tæt kontakt til søsteren Mona.

Inger Rasmussens nærmeste slægt - efterkommere efter Niels Rasmussen Frandsen og Ane Eriksen Haar samt Ingers børn og datterens to sønner og sønnesøn.

De syv døtre og sønnen fra kroen

Inger var det næst yngste barn af Rasmus Rasmussen og Marie Christine Madsen på Vindeby Kro. De fik syv døtre og en søn. Tre døde som børn og to i en ung alder af tuberkulose. De børn, der blev voksne, boede i Vindeby det meste af deres liv.

Familien Rasmussen hjælper til med høsten hos Moster og Morbror i 1928 1. række fra venstre: Rasmus Rasmussen, Adrian Severin Madsen, Marie Christine Rasmussen f. Madsen, Carla Madsen 2. Række fra venstre: Severine Nielsen f. Rasmussen med børn 3. Række Anna Loft f. Rasmussen med børn, Nelly Rasmussen senere gift Blaagaard og Inger Rasmussen senere gift Christensen.

Både Rasmus Rasmussen og Marie Christine Madsen voksede op på Tronesevej i Vindeby. De blev gift en måned før, deres første datter blev født den 1. oktober 1900. Og i løbet af de næste 12 år fik de yderligere seks døtre og en søn.

Anna gift Loft

Anna Rasmussen (1900-1971) blev gift med gartner Silius Loft fra Jylland og var mor til to børn.

De drev sammen et stort gartneri i Vindeby på Færggårdsvej. Det var udskilt fra en del af de jorder, der havde hørt til hendes mors slægts hus – eller husmandssted – som havde et stort jordtilliggende.

Anna med sin mand, Silius Loft og sønnen Amdi Loft.

Til venstre ses Anna og Silius i 1956 i stuen hos mosteren Carla og til højre hos søsteren Inger ved nevøen Peters konfirmation.

Sønnen Amdi Loft (1925 – 2013) udvandrede til Canada. Han fik to børn.

Datteren Kis Loft Nielsen (1937 – 2014) boede en del år i København, inden hun flyttede tilbage til Vindeby og overtog sit barndomshjem. Hun fik tre børn.

Severine gift Nielsen

Den næste i rækken var Severine Rasmussen (1902-1935), der i familien var kendt som "Moster Søren". Hun døde af tuberkulose.

Hendes mand var sømand Harry Laurits Nielsen fra Troense og de fik børnene Ina Bekker Jensen (1924-2000); Carl Nielsen (1926-1971) og Marie Eghoff (1934-1990), som alle fik flere børn og har flere efterkommere. Harry og hans anden kone, Ingrid, havde også tuberkulose.

Familien boede sammen med Severine moster, Carla Madsen, på Troensevej 6 i Vindeby i det hus, som havde været i familiens besiddelse siden midten af 1700-tallet. Datteren Ina overtog senere huset.

På de to øverste fotos til højre er Severine eller "Moster Søren" med datteren Ina. På de to nederste også med sønnen Carl og ægtefællen Harry Laurits Nielsen.

Nelly gift Blagaard

Nelly Rasmussen (1904-1936 var gift med styrmand Svend Nielsen Blagaard (1905-1979, der oprindelig stammede fra Horne ved Fåborg. Han sejlede ved forskellige rederier, inden han de sidste mange år af sit arbejdsliv var kaptajn på Storebæltsoverfarten. Som sin ældre søster døde hun af tuberkulose, og parret fik ingen børn. Tuberkulose er en infektionssygdom, som forårsages af tuberkelbakterien, og var indtil begyndelsen af 1900-tallet en udbredt folkesygdom i Danmark. Den førte ofte til døden, og i andre tilfælde til livsvarig invaliditet som følge af ødelagte lunger, knogler og led. På grund af det væggtab, sygdommen medfører, blev den tidligere ofte benævnt tæring.

Svend giftede sig igen med Marie Hansen fra Ollerup og fik to sønner med hende. Marie Blagaard, som hun kom til at hedde, døde i 2011 i en alder af 104.

Øverst til venstre ses Nelly og søsteren Inger i moderigtigt tøj. Ved siden af ses Nelly sammen med den ældste søster, Anna. Nederst til venstre foran telt sammen med Anna og muligvis hendes søn, Amdi. Nederst til højre igen sammen med Anna.

Niels Borgbjerg Rasmussen var den eneste dreng i børneflokket.

Niels Borgbjerg Rasmussen

Den eneste søn var Niels Borgbjerg Rasmussen (1905-1992). Da forældrene og de yngre søskende flyttede til Middelfart, rykkede han ind hos morbrødrene og mosteren på Troensevej i Vindeby, som der er mere om i næste bind af "Familiens Historier". Niels boede her også i 1921.

Han blev udlært som murer og senere gift med Viola Mellita Beck fra Svendborg. Familien byggede et hus i Vindeby, som datteren senere overtog. De fik ét barn, nemlig datteren Lis Beck Hellesen (1940-2008), som boede det meste af sit liv i Vindeby. Hun fik to børn.

Carla og Karla Rasmussen

De næste to døtre døde som børn: Carla, som døde kort efter fødslen i 1907 og Karla (1908-1923), der døde af tuberkulose, som to af de ældre søstre.

Muligvis et foto af Carla, der døde 15 år gammel.

Kitty Rasmussen

Barn nummer syv var Inger, og den yngste var Kitty, som blev født i Middelfart i 1912 og døde i Svendborg i 1917.

Vindeby Kro efter ombygningen omkring 1920 side om side med den gamle tingbygning. I baggrunden ses Færgedårdsvej, hvor Inger boede fra midt i 1970'erne til omkring 1990. (Sylvest Jensen Luftfoto, Det Kgl. Bibliotek)

To fra Troensevej

Ægteparret Rasmus Rasmussen (1876-1932) og Marie Christine Madsen (1873-1928) kom begge fra Troensevej i Vindeby og fik otte børn. Parret var desuden fjerde generation på Vindeby Kro.

Krofamilien med børnene Anna (1900-1971), Severine (1902-1935), Nelly (1904-1936), Niels (1905-1992), Carla (1908-1923) og Inger (1907-1994).
(Ukendt fotograf, Taasinge Lokalhistoriske Arkiv).

Rasmus voksede op på Vindeby Kro, som hans forældre, farforældre og oldeforældre drev. Marie Christines forældre overtog hendes mors barndomshjem, hvor hendes far var snedker. Rasmus og Mariens voksende familie boede på kroen hos hans forældre. Ved folketællingen i 1901 var han bryggeriarbejder på Svendborg Bryghus, og må altså have pendlet med Vindebyfærgerne, der dengang havde mange daglige afgange.

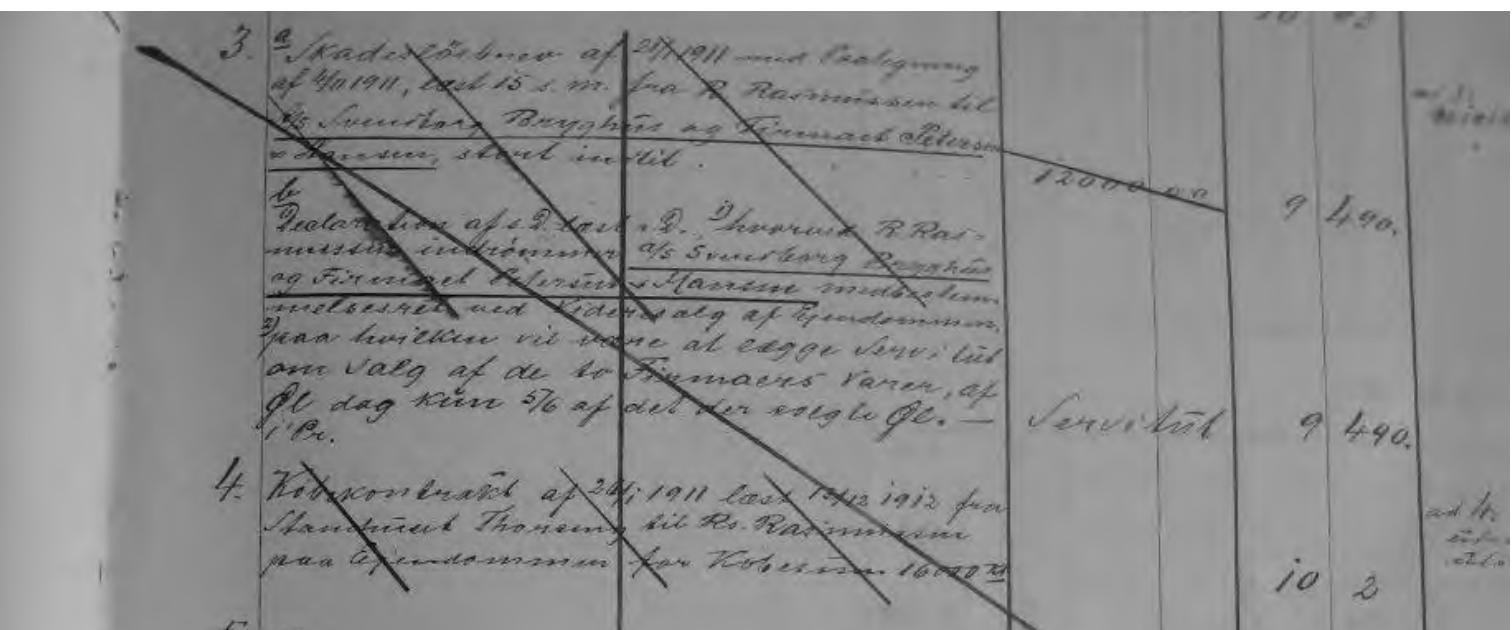
Købte Vindeby Kro

Rasmus' mor, Anne Rasmussen (Ane Eriksen Haar), havde overtaget ansvaret for kroen efter hans

fars død i 1904, og hun drev den de første år sammen med sin yngste søn Carl. Men i 1907 gjorde hun Rasmus til bestyrer, og han overtog fæstet, da hun døde året efter. I februar 1911 købte han Vindeby Kro af Stamhuset Tåsinge, som var ejet af Frederik Carl lensbaron Iuel-Brockdorff. Efter meget kort tid gav han sin tidligere arbejdsgiver, Bryghuset i Svendborg, pant i kroen, og der blev indføjet en servitut om, at alt øl skulle leveres herfra.

I november samme år solgte han kroen videre til en af kreditorerne, og drev den videre som forpagter.

De nye ejere rev den gamle stråtækte kro ned i 1912 og erstattede den med en hvidkalket bygning med kvist. Senere blev der bygget en glasveranda til i vestsiden og en sal i østsiden. Dene bygning brændte ned i 1977.

Hæftelser.		Sum.		Pantebog.	
<i>Siden Handelsregisteret for Matrik N° 18</i> <i>Matrik Territoriet over Veje og Stier</i>				14 157	
		kr	ø	Nr.	Fol.
1.	<i>2 Skøde N^o i en Sag et Forbehold med</i> <i>Hensyn til Grusgrave m. v. -</i>			<i>Servitut</i>	<i>10 93.</i>
2.	<i>Det paalægges Ejendommen at over-</i> <i>sage fuld Hegnspligt mod Stavn-</i> <i>hüsseto tilgrænsende Ejendomme, Matri-</i> <i>N° 1° og 33, og det kan forlanges af</i> <i>Stavnhüset eller senere Ejere af disse</i> <i>matri. N^o, at Hegnet skal dannes af</i> <i>et 3 Alen højt Stavnværk. - Gennem</i> <i>Hegnet maa ingen Passage til de til-</i> <i>grænsende Ejendomme finde Sted, og</i> <i>der maa paa det nævnte Areal ikke</i> <i>plantes højstammede Træer nærmere</i> <i>end 10 Alen fra de tilstødende Ejen-</i> <i>dommes Grænser. -</i>			<i>Servitut</i>	<i>10 93</i>
3.	<i>a Skadesløsbrev af 27/11 1911 med Paalægning</i> <i>af 4/11 1911, best 15 s. m. fra R. Rasmussen til</i> <i>de Svinstors Bryghüs og Firmat Petersen</i> <i>o Hansen, skabt indtil</i>	12000 00		9	490.
	<i>b Deklaration af s. 2. art. i D. Thuvrud R. Ras-</i> <i>mussen indkommet af Svinstors Bryghüs</i> <i>og Firmat Petersen Hansen medstem-</i> <i>melsesret ved Vidensalg af Ejendommen,</i> <i>paa hvilket vil være at lægge Servitut</i> <i>om salg af de to Firmats Varer, af</i> <i>Øl dog kun 5/6 af det der sælges Øl. -</i> <i>1/10.</i>			<i>Servitut</i>	<i>9 490.</i>
4.	<i>Købskontrakt af 24/1 1911 best 14/12 1912 fra</i> <i>Stavnhüsset Thorsen til R. Rasmussen</i> <i>paa Ejendommen for Købet 16000 00</i>				<i>10 2</i>
5.	<i>Kanselslavskontrakt af 14/12 1911 best 20/12 1911</i>				

I Pantebog 10 for Tåsinge Birk, folie 14 og 93 kan man se nogle af servitutterne i forbindelse med Vindeby kro. Fx en om gennemgang via en sti og om levering af øl.

Restauratør i Middelfart

De seks af døtrene og sønnen var alle døbt i Bregninge Sogn, men Inger omtalte en yngre søster, Kitty, der var død som lille. Hun var ikke at finde døbt i forældrenes hjemsgn, men i folketællingen for 1916 stod, at hun var født 1912 i Middelfart. Dåben findes i Kontraminsterialbogen for Middelfart Sogn (den 22. august 1912), selvom kirkebogsføreren glemte at indføre navnet. Det må kunne ses i hovedbogen, som i 2023 ikke var lagt på nettet.

Den del af Toldbod Vinstue, der ligger nede på havnen på fotos fra omkring 1915. (Ukendt fotograf: Middelfart Byarkiv).

Men af kirkebogen fremgik til gengæld familiens adresse: Gl. Vestergade 43. Her ligger Toldbod Vinhus, som dengang både havde indgang fra Gl. Vestergade og Havnegade, hvor restaurationen stadig ligger, selvom den i 2022 har været lukket i adskillige år.

Agent og repræsentant i Svendborg

I folketællingen i 1916 ses familien som tidligere nævnt tilbage i Svendborg. Rasmus og Marie boede med Nelly, Inger og Kitty på Færgevej 2, baghuset.

Rasmus var agent, og hans erhverv var også angivet som agent ved Kettys begravelse i 1917 og i folketællingen i 1921, hvor han var agent hos Maskinhandler Hansen i Svendborg, og ifølge datteren Inger, solgte han landbrugsmaskiner – som en af de første i Danmark. I folketællingen for 1925 var han repræsentant, og det var han også anført som i “Svendborg Skattebog og Vejviser” for 1926, 1927 og 1928.

Handelsmand og ejendomsmægler

Det med skattebog skulle tages bogstaveligt. Det fremgik, hvad byens borgere ydede i skat. Og i 1926 betalte Rasmus i 37 kroner i formue- og lejlighedsskat samt 2,03 kroner i menighedsudgifter og 41 ører i kirkeskat. Det følgende år beløb hans formue- og lejlighedsskat sig til 38 kroner, og i 1928 betalte han 42 kroner.

Nelly stod i 1927 anført som husassistent og Inger som ekspeditrice. 1928 var søstre flyttet til Vindeby.

Gæstgiverparret i Vindeby

Niels Rasmussen Frandsen overtog 1875 Vindeby Kro, da hans mor, Stine Larsen, døde. Og da han selv døde i 1904, videreførte hans enke, Ane Eriksen Haar, opgaven som gæstgiver.

Vindeby Kro med Rasmus, Marie, deres børn og muligvis også Rasmus' bror Karl. (Ukendt fotograf, Svendborgs Byhistoriske Arkiv).

Det må være startet, da hun var tjenestepige på kroen, som det ses i folketællingen i 1870. I hvert fald blev Rasmus Rasmussens forældre, Niels Rasmussen Frandsen (1841-1904) og Ane Eriksen Haar (1845-1908), viet den 24. oktober 1874 med J.V. Mogensen og Rasmus Jakobsen som forlovere.

De to forlovere ses også som faddere ved flere af Niels og Anes fire børns dåb. Herudover er der flere andre gengangere, som var beslægtede og besvogrede, men lige nu har jeg ikke kunnet finde en slægtsforbindelse til Ane og Niels.

To af børnene blev voksne, nemlig den anden og fjerde i rækken: Rasmus Rasmussen og Carl Pelle Rasmussen. De to øvrige døde som børn.

De to forlovere, som også var faddere

Den førstnævnte forlover var Julius Vilhelm Mogensen (1825-1913), som var gift med Anne Kirstine Jespersen. En af deres døtre, Mathilde Karoline, ægtede 1880 Anders Nielsen Rasmussen, som fik overdraget svigerfarens gård. Anders' forældre var Niels Rasmussen og Anne Andersen, som var gårdfolk i Bregninge.

Nummer to var Rasmus Jacobsen, der var gårdfæster i Ny Nyby og søn af Jacob Rasmussen og Birthe Larsdatter. Han var gift med Anne Kirstine Rasmine Mikkelsen, som var datter af skipper Jacob Mikkelsen og Maren Rasmussen. Ved folketællingen i 1880 havde Rasmus og Anne Kirstine Rasmine fem børn. En af deres sønner var skibsfører Christian Møller Mikkelsen (1847-1923), hvis kone var Thama Jensine Julie Mikkelsen.

De fire børn og deres faddere

Niels og Anes første barn blev døbt den 19. december 1874 og fik navnet Kirstine Rasmussen. Fadderne var Jens Sørensen og Hans Jespersen i Vindeby samt husmand Anders Nielsen i Troense, som må have været hendes fars halvbror. Hun blev båret af Rasmus Jakobsens hustru fra Ny Nyby. Det vil altså sige Anne Kirstine Rasmine Mikkelsen. Kirstine døde af tarmbrud den 14. september 1875 og blev begravet fem dage senere.

Jens Sørensen (Skindballe) (f. 1836) stammede fra Bjerreby Sogn og var gårdmand i Vindeby og sognefoged i Bregninge Sogn og havde omkring fem børn med Marie Christine Hansen (f. 1842).

Hans Jespersen (1833-1877) var husmand og søn af gårdfæster Jesper Rasmussen og Magrethe Nielsen Birk og gift med Johanne Christensen Høite eller Høi.

Det næste af børnene var Inger Rasmussens far, Rasmus Rasmussen. Da han blev døbt 5. juni 1876 var faddere Julius Mogensen og Hans Jespersen i Vindeby og Rasmus Jakobsen i Ny Nyby. Han blev båret af Julius' datter Thora Mogensen fra Vindeby. Rasmus blev optaget i lægdsrullen i 1894 og fik udygtighedspas i 1899. Han var aldrig indkaldt som soldat.

Den 23. maj 1878 blev det tredje barn, Jacob Pelle Rasmussen, holdt over dåben af sin mor. Fadderne var igen Rasmus Jakobsen, Julius Mogensen og Anders Nielsen i Troense. Drengen døde af brystsyge den 23. september 1879.

Også ved Carl Pelle Rasmussens dåb den 20. marts 1881 var Rasmus Jacobsen og Julius Mogensen faddere. Den tredje var Niels Rasmussen. Den Maren Rasmussen af Gammel Nyby, som bar ham, var muligvis hans mors halvsøster.

Krodrift og overdragelse

Niels og Ane overtog Vindeby Kro efter, at hans mor, Stine Larsen, døde i 1875.

Fuldmagt

Underskrevet Anne Rasmussen
søn Carl Rasmussen af Vindeby
Fuldmagt til alle måder at varetage hendes interesser i forhold til kontrakten med Rasmus.

Fuldmagt

Underskrevet Anne Rasmussen
søn Carl Rasmussen af Vindeby
Fuldmagt til alle måder at varetage hendes interesser i forhold til kontrakten med Rasmus.

Da Rasmus blev bestyrer af kroen, gav hun sønnen Carl fuldmagt til på alle måder at varetage hendes interesser i forhold til kontrakten med Rasmus. Og som det ses, underskrev hun sig som Anne Rasmussen.

og drev den i fællesskab, indtil Niels døde i 1904. Herefter stod Ane for kroen sammen med sin yngste søn, Carl Pelle, til hun som nævnt gjorde sin ældste søn, Rasmus, til bestyrer af kroen i 1907. Hun døde i juni det efterfølgende år.

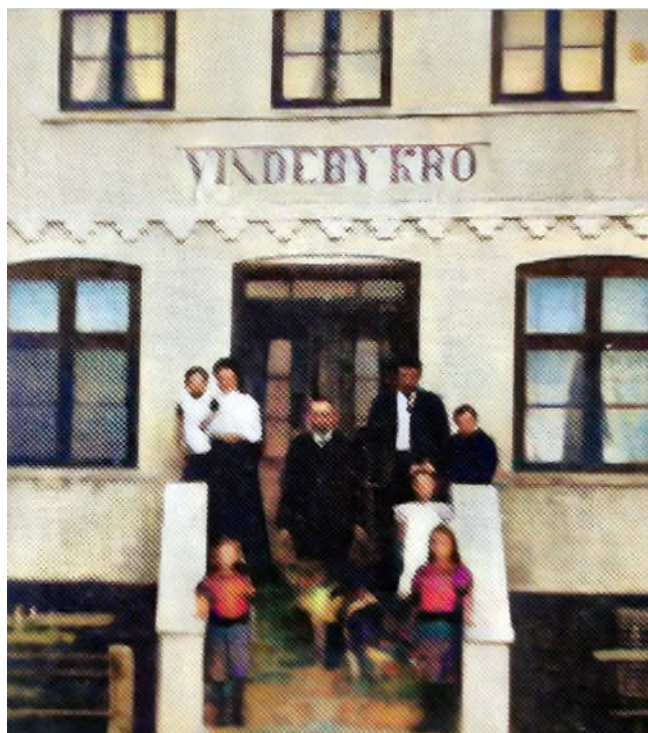
Carl Pelle

Carl eller Karl var oprindeligt uddannet murer, men fik adkomstbrev til kroen, og i folketællingen i 1906 var både mor og søns stilling "Diverse Krohold".

Han var senere bosat forskellige steder i Svendborg. Ved folketællingerne i 1925, 1930 og 1935 boede han Wiggersvej 4, stuen tv. i forhuset, og han var arbejder "Ved Havnen".

I 1929 flyttede Sofie Hansine Christensen fra Stenstrup ind hos ham som husassistent. Ingen af dem er pt. fundet efter 1935.

Hans ældre bror, Rasmus, boede ved sin død rundt om hjørnet - muligvis i samme bygning på Vestergade 34. I 2022 har der været renseri i bygningen i mange år.

Marie og Rasmus med deres børn. Det er muligvis Carl Pelle, der står i midten på trappen. (Ukendt fotograf: Svendborg Byhistoriske Arkiv).

Carl Pelle boede i Wiggertsgade, som her ses på luftfoto fra 1956. Broren Rasmus boede rundt om hjørnet på Vestergade. Gaden er nedlagt, husene revet ned, og er i dag parkeringsplads. (Foto: Sylvest Jensen Luftfoto, Det Kgl. Bibliotek).

Marie
Christine og
Rasmus

Enken på Vindeby Kro

Den første fra Ingers slægt, der drev Vindeby kro, var hendes oldemor, Stine Larsen, som i 1838 overtog ansvaret efter sin første mands død og siden giftede sig med Ingers oldefar, Rasmus Jacobsen Frandsen.

I 1838 sad den 39-årige enke, Stine Larsen, tilbage på Vindeby Kro med to sønner på 13 og syv år.

Hendes første mand, gæstgiver Niels Andersen Mose, var død 45 år gammel. Han var søn af Anders Hansen Drost og Anne Hansdatter og må have fået sit nye tilnavn, fordi hans far var husmand i Kaldets Mose ved Ny Nyby. Hans første kone var Maren Mortensdatter (ca. 1788-1822).

Stine Larsen hed egentlig Kirstine Larsdatter, og hun ses også i kilderne som

Vindeby Kro på maleri (Privateje)

Stine Larsdatter, Kirstine Larsen og Kirstine Rasmussen. Hendes forældre var Lars Nielsen og Anna Rasmusdatter, der var gårdfolk i Vemmenæs.

Stine drev kroen alene i knap et år, inden hun i 1839 giftede sig med den 27-årige Rasmus Jacobsen Frandsen, der var søn af boelsmand Jacob Larsen Frandsen og Anne Jørgensdatter fra Strammelse.

Tre år efter fik Stine og Rasmus deres eneste fælles barn, sønnen Niels Rasmussen Frandsen (1841-1904). Hun var da 42 år gammel.

Dansk krostue malet 1834 af Julius Friedländer (open.smk.dk).

Efter at Rasmus døde 20 december 1863 og Stine i 1875, blev det Niels, som overtog kroen.

Stines ældste sønner

Stines ældste søn, Lars Nielsen Mose (1824-1897), var sømand, indtil han i 1856 blev gift med Ane Sofie Madsen Smed og overtog fæstet på en gård i Kaldets mose. Hun var datter af Christen Madsen Pedersen og Marie Hansdatter Lund, som var Ingers morfars forældre.

Lars og Ane Sofies ældste datter, Marie Kirstine Nielsen, var også kendt som Marie Rasmussen Mose, og blev født i 1857. Hendes mand var Anders Jyde, der var husmand i Horse Skov. De havde i hvert fald en søn, Rasmus Laurits Rasmussen (Laurits Jyde) (f. 1895), som var fisker i Horseskov ved Bjernemark. Han blev efter 1925 gift med Ane Marie Pedersen fra Ærø.

Den næste datter, Christine Nielsine Nielsen, blev kaldt Stine Mose. Hun blev født 1860 og ægtede træskomager P. Jørgensen i Svendborg.

Datteren Rasmine Nielsen (f.1862) var gift med Hans Hansen Lund, der hed det samme som sin far og farfar og stammede fra Lund-slægten i Knudsbølle. Hans farmor var Karen Rasmusdatter Haar, som var moster til Ane Eriksen Haar.

Den yngste søn, Christen Madsen Nielsen – kendt som Kristen Mose (1866-1928) – var ugift. Han var husmand i Kaldets Mose.

Det sidste af Lars og Ane Sofies børn var en datter, der var død ved fødslen 1870.

Stines anden søn, Anders Nielsen Mose, var blandt andet kornhandler og blev 1861 gift med den meget ældre enke og husfæsterske Gjertrud Nielsdatter. De fik ingen børn.

Der er mere om Stine Larsens aner i senere kapitler.

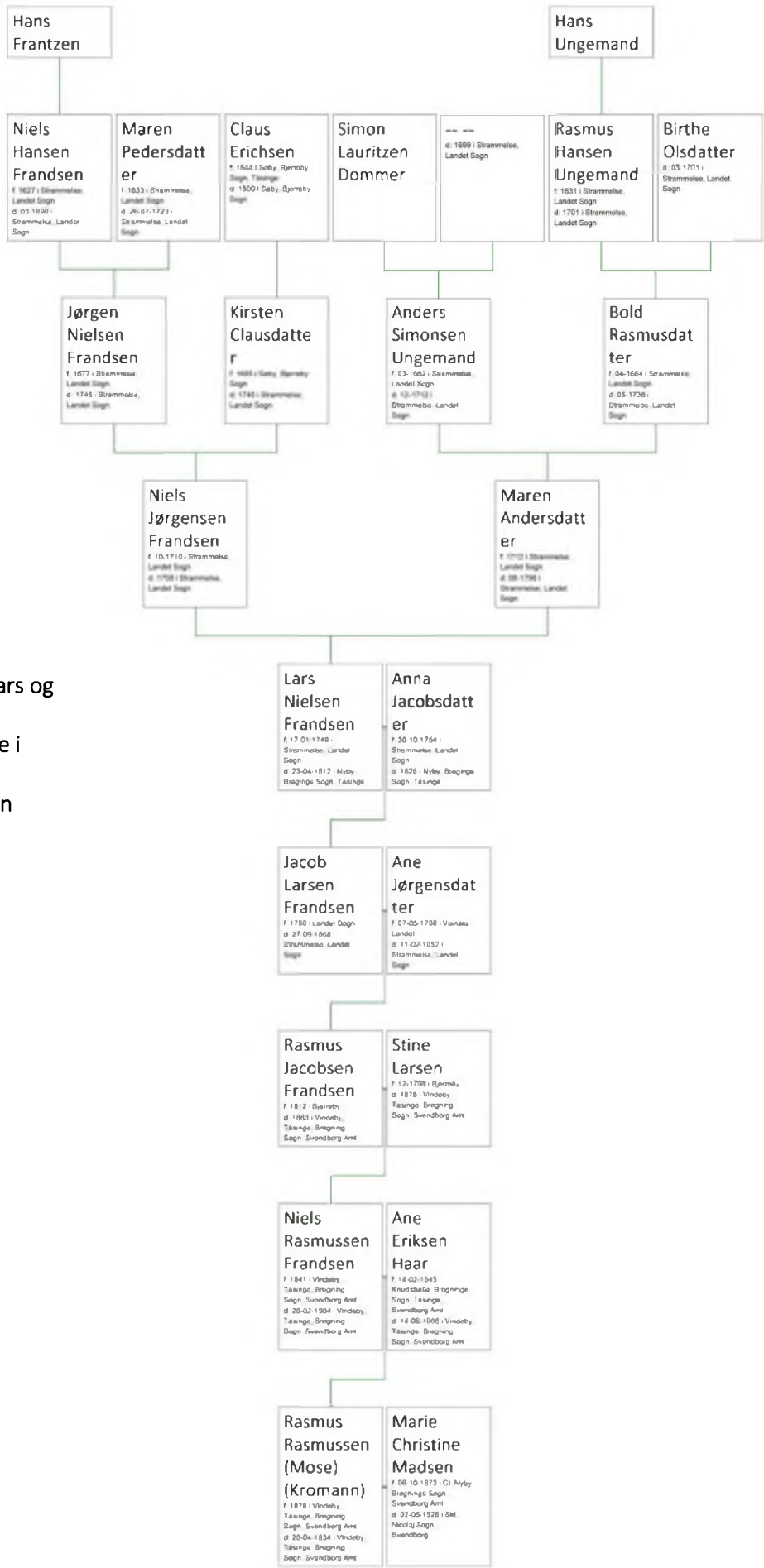
Lars Nielsen Mose som soldat. (Ukendt fotograf, Taasinge Lokalhistoriske Arkiv).

Tre søstre: Kirsten, Marie og Rasmine (Minna Mose, gift med Hans Hansen Lund) ((Foto: J.A. Braae, Taasinge Lokalhistoriske Arkiv).

Speciel Kort over Thorsøng med omliggende Øer og Kyster & saaledes som Landet fra 1780 til indværende Aar 1822, af Hs Excellence Hr Generallieut. F. v. Iuel, oeconomicke er udskiftet og inddeelt, C.A. Mansa Theill, 1822 (Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Ingers fars og farfars forfædre i slægten Frandsen

Frandsen som slægtsnavn

Brugen af Frandsen som slægtsnavn i Inger Rasmussens fars slægt kan føres tilbage til omkring år 1600. I hendes gren af familien var hendes farfar den sidste, der var kendt med tilnavnet.

Rasmus Jacobsen Frandsen (1812-1863), der blev kromand på Vindeby Kro, var den ældste af Jacob Frandsen og Anne Jørgensdatters fem børn. Tilnavnet Frandsen overlevede hos Rasmus og hans kones fælles barn, Niels Rasmussen Frandsen (1841-1904), men var gået ud af brug hos begge hans sønner.

Den ældste,

Rasmus Rasmussen, blev kendt med tilnavnet Mose, der stammede fra Stine Larsens første mand. Men han blev også kaldt Kromann.

Den yngste, Carl Pelle Rasmussen, fik mellemnavnet Pelle fra en barnløs slægtning, der ejede Pellegården i Vindeby.

Vindeby Kro på postkort fra omkring år 1900.

Vindeby Kro sidst i 1800-tallet fra færgeløjet i Svendborg fra dampfærgen Fritz Juel. (Ukendt fotograf. Svendborgs Byhistoriske Arkiv).

Bolsmand i Strammelse

Rasmus var søn af Jacob Larsen Frandsen (1780-1866), som var gift med sin slægtning Anne Jørgensdatter (1786 – 1852) fra Vornæs i Landet Sogn.

Han var bolsmand i Strammelse i Landet Sogn på matriklerne 8 og 9. Han var på aftægt hos datteren Anna og hendes mand, Lars Larsen i 1860. Datteren og svigersønnen var husfolk i Tørvemosen ved Strammelse og havde en enkelt søn.

De øvrige af Jacob og Annes børn var Lars (1814-1822); Bodil (f. 1822) og Kirsten (f. 1825).

Ni børn

Jacob var den fjerde i rækken af de ni børn, som forældrene, Lars Nielsen Frandsen (1749 – 1812) og Anna Jacobsdatter (1754 - 1826) fik. Kun to af dem fik efterkommere. Den ældste, Jacob, døde efter fødslen i 1776.

Året efter fulgte Maren og efter endnu et år Niels Larsen Frandsen (1778-1806), som 1802 fik datteren Maren uden for ægteskab med Karen Andersdatter Nørballe.

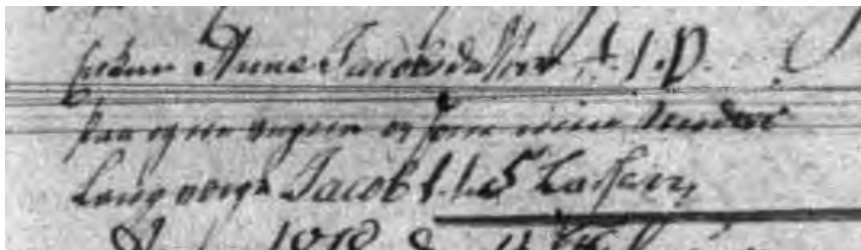
De øvrige fem børn døde alle som børn eller unge: Niels (1784-1786);

Rasmus (f. 1786); Ane Marie (1788-1808); dødfødt søn i 1791 samt Anne (1794-1808).

Lars Frandsen og Anne flyttede til Nyby i 1786, hvor han fæstede et nyt hus. Der var skifte efter ham den 2. februar 1818. De var begge tipoldebørn af Rasmus Hansen Ungemand (1631-1701) og Birthe Olsdatter (d. 1701). Se mere om det i kapitlet "Killemand og Ungemand".

Jacob Frandsens jorder på Matrikelkortet fra 1811. Han var gårdmand på matrikel 8 og 9. Gården lå på matrikel 9. (Historiske kort på nettet).

Anna Jacobsdatter satte sit navnetræk under skiftet efter Lars Nielsen, nemlig "A.I.D." Det samme gjorde sønnen Jacob med "I.L.S.".

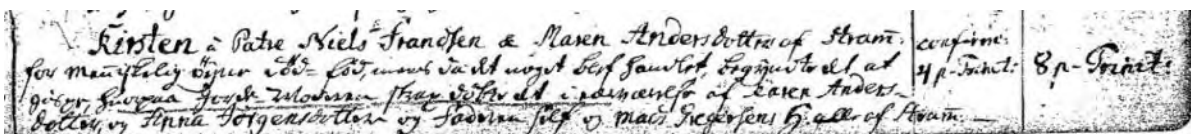
"For menneskelig øje død-fød..."

Lars Frandsen var søn af Niels Jørgensen Frandsen (1710-1758) og Maren Andersdatter (1712-1794). De fik i alt syv børn.

Maren var hans anden kone. Tilbage i 1728 var Lars blevet gift med Hans Jørgensen Vefvers enke, det vil sige Maren Rasmusdatter, og fæstede hans hus i Strammelse den 30. september 1728.

Niels og Marens ældste søn, Anders, blev født i 1738. Datteren Bodil fulgte i 1741, og hendes mand var Per Svendsen af Strammelse.

Der gik endnu to år, før Anna blev født. Og da det fjerde barn Kirstens blev døbt i 1745, beskrev pastor Christen Henriksen Morsing fødslen på dramatisk vis:

...”for menneskelig øje død-fød, i mens da alt noget blev handlet, begyndte det at gispes, hvorpå Jorde=Moderen strax døbte det i nærværelse af Karen Andersdatter, Anna Jørgensdatter, Faderen selv og Mads Gregersens hustru, alle af Strammelse.

Fra 1500-tallet blev det pålagt bønderne at plante pil til flettede hegn, så man holdt dyrene ude fra de dyrkede haver og marker. Når et gærde havde stået omkring fem år blev det fornyet, og det gamle blev brugt til brænde. I dyrkningsfællesskabets tid, blev gærderne åbnet, når kornet var høstet. Landsbyens kreaturer kunne herefter græsse på de afhøstede kornagre. Det kaldte man at "opgive ævred".

hvordan det så ud som om, hun var dødfødt og straks var blevet døbt af jordmoderen. Kirsten blev senere gift med Peder Christensen.

I 1747 fik parret et dødfødt barn, og efter Lars fulgte Karen i 1751. I folketællingen for 1787 nævnes hun som 35 år, ugift og boende i Strammelse hos stedfaren, Jens Rasmussen, med en søn og en datter, som var født omkring 1776 og cirka 1784. Hun blev senere gift med Niels Andersen.

Den yngste i rækken var Jørgen Nielsen Frantzen (1754-1818), som der ikke er flere informationer om.

Ved Niels' begravelse i 1758 noterede præsten i kirkebogen: "*Niels Jørgensen*" og har herefter tilføjet på Latin "*Tilnavn Frandsen af Strammelse, død 47 år og 5 måneder*".

Kort efter blev Maren viet til den 20 år yngre Jens Rasmussen, der overtog tilnavnet Frandsen, og var bolsmand i Strammelse.

Stammede fra Søby

Niels var det andet barn af Jørgen Nielsen Frandsen (1677-1745) og Kirsten Clausdatter (1685-1745), som stammede fra Søby i Bjerreby Sogn, hvor hun var datter af gårdmand Claus Erichsen (1644-1689) og Johanne Nafnesdatter (1640-1690) af Søby.

Deres ældste barn var Anne (1708-1752) og de to yngste Claus (1720-1772), som var gift med Maren

Rasmusdatter; og Rasmus Krog (1723-1757), hvis kone, Bodil Ejlersdatter, var enke efter Christen Rasmussen Krog Ungemand.

Stokkemand

Jørgen Frandsen var søn af Niels Hansen Frandsen (1627-1690) og Maren Pedersdatter (1632-1723).

Niels var bolsmand i Strammelse, og blev flere gange udpeget til stokkemand ved Tåsinge Birketing. Desuden var han som sine efterkommere kendt med tilnavnet Frandsen – eller som Niels Frantssøn.

Ægeteskab og hartkorn

Brylluppet stod den 15. november 1663, og Niels overtog fæstet på gård i Strammelse, selvom den i 1653 afdøde fæster Lauritz Olsen var opført i matriklerne frem til 1680.

Hartkornet var i 1664 opgjort til 5 tønder, 2 skæpper, 3 fjerdingkar og 2 album, mens landgilden var på 1 lam, 2 gæs, 2 høns, 10 æg, 1 mark garn.

Niels kunne så 1 tøn timer rug, 2 tøn timer byg, 1 tøn timer blandkorn, 1 tøn timer havre samt 6 læs hør. I 1680 og 1688 var hartkornet på 5 tøn timer og 3 skæpper.

Landgilden var i 1678 på 1 tøn timer rug, 24 skæpper byg, 1 lam, 2 gæs, 2 høns, 10 æg, 1 mark garn, 1 skæpper. Ved samme lejlighed blev såsæden opgjort til 2 tøn timer rug, 3 tøn timer byg, 2 tøn timer blandkorn, 2 tøn timer havre, 2 skæpper ærter, 2 skæpper vikke samt 8 læs hør. Vikke var en gammel type bælgplante.

Porcelæn, glas og bestik på en velhavende gård i Den Fynske Landsby, som er nogle af de ting, der ses i skuffer efter velhavende gårdmænd og koner.

Det var også i 1678, at Niels betalte 1 rigsdaler i kopskat for sig og Maren, 4 mark og 8 skilling for 3 tjenestefolk, 4 mark for 2 heste 2 og hopper, 12 skilling for 4 køer og 2 ungnød samt 4 skilling for 6 får og 2 svin.

1688 er han noteret på gård nummer 22 som Niels Frandsen, tilforn Niels (Hansen Olufsen – det er samme person med forskellige betegnelser. Og gårdens gamle hartkorn var 5 tønder og 3 skæpper, mens det nye var 6 tønder, 5 skæpper og 2 album. Herudover betalte han pengelandgilde på 15 rigsdaler, 4 mark og 11 skæpper.

Syv børn

Ud over Jørgen havde Niels og Maren seks børn.

Den ældste, Anna Nielsdatter (1665-1721), blev Inger Rasmussens ane gennem sit ægteskab med Jacob Pedersen Lollik. Det er omtalt i kapitlet "Stod offentligt skrifte".

Sønnen Hans Nielsen Rytter fulgte i 1668, og var gift med Karen Hansen, salig Christopher Smeds i Skindballe.

1671 blev Rasmus Nielsen Frandsen født og fem år senere Peder (1676-1734), som var gift med Anna Andersdatter og Anna Pedersdatter. De næste to er der ikke flere informationer om: Karen i 1683 og Erik (1687-1688).

Maren opført i skatteregnskabet

Niels døde i 1690 og herefter betalte Maren Pedersdatter som "*Sl. Niels Frantzens enke*" 3 mark i kopskat for sig selv, inden hun samme år blev gift med "*Jacob Hansen, Morten Matzsens stedsøn*", der overtog tilnavnet Frandsen. Han er er omtalt i kapitlet "Stammede fra Stougaard" i næste bind.

De fik datteren Gertrud Jacobsdatter (1690-1752), som blev gift med Erich Ottesen, der var søn af Inger Rasmussens ane Otte Erichsen.

Ældste kendte Frandsen

Niels var søn af den første, der kendes fra slægten, Hans Frantzen i Strammelse, selvom det kun er af navn. Hans mors navn kendes ikke.

I kopskatterne betalte man 1 mark i skat pr. skorsten på gården - her ses en på Frilandsmuseet med to.

Hans Frantzen var Inger Rasmussens farfars farfars farfars far, hendes mormors morfars mormors farmors farfar samt hendes mormors mormors farmors mormors morfars farfar. Inger nedstammede fra to af deres børn: Anne Nielsdatter (1665-1721) og Jørgen Nielsen Frandsen (1677-1745).

Slægten fra Strammelse

Maren Andersdatter stammede fra en slægt af gårdmænd i Strammelse.

Barselepote i vindue på Frilandsmuseet, hvor en hestvogn reflekteres.

Maren Andersdatter (1710-1794) var kun et år gammel, da hendes far, gårdmand i Strammelse, Anders Simonsen Ungemand (1682-1712), døde.

Han og hendes mor, Bold Rasmusdatter (1671-1748) var blevet gift i 1709 efter, at hendes første mand, Anders Hansen Skindballe, var død fra hende og børnene: Maren Andersdatter på 19, Oluf Andersen 16, Ane Andersdatter 10, Birgitte Andersdatter 8 samt Karen Andersdatter på 5 år. Bold giftede sig 1712 med Anders Ottesen (1688-1751), som hun ikke fik børn med. Hun var datter af Rasmus Hansen Ungemand Birthe Olsdatter, der er skrevet i kapitlet "Rodemanden...".

Dommer i Strammelse

Anders Simonsen var første overlevende barn af Simon Lauritsen Dommer (d. 1716) og Maren Christophersdatter (d. 1699). De to første børn, Lauritz og Johanne, døde efter fødslen i henholdsvis 1679 og 1681.

Efter Anders fulgte Johanne Simonsdatter (1685-1719), som var gift med Hans Pedersen Skræder

og døde efter fødslen af et dødfødt barn i 1718. Nummer fire, Maren Simonsdatter (1687-1727), fik fem børn med Morten Andersen Drost, hvis første kone var Karen Clausdatter, som der er mere om i kapitlet "Lagde fire ægtemænd i graven". De tre næstfølgende af Anders og Marens børn døde som små: Anne (1690-1693), Kirsten efter fødslen i 1692 og Lauritz (1693-1704). Herefter fulgte Christopher Simonsen, som fik tre børn med Bodid Andersdatter, der var datter af Anders Mickelson i Lundby. Den yngste var Anne i 1698.

Andet ægteskab

Efter Marens død ægtede Simon Dommer Maren Lauritzdatter Tranes, og de fik året efter datteren Maren Simonsdatter, og senere sønnen Keld på gården sammen barseleseng kun 18 år gammel efter at have født et dødfødt barn.

I 1701 fik Simon og Maren en dødfødt søn fulgt af Lauritz Simonsen (1702-1738), som var gift med Anne Kirstine Jensdatter, Jens Mortensen Stær i Bregninge. De to yngste var Kirsten, der døde efter fødslen i 1705 og et dødfødt barn i 1710.

Matrikler, hartkorn og skatter

I matriklen for 1688 stod ved gård nummer 3 i Strammelse opført "*Simmen Laursen Dommer, tilforn Christopher Nielsen*" - det vil sige hans svigerfar. Hartkornet blev ændret fra 10 tønner, 1 skæppe og 3 fjerdingkar til 6 tønner og 4 skæpper. Desuden betalte han landgildepeng på 15 rigsdaler, 4 mark og 11 skilling.

Simon betalte 6 mark for sig og Maren i 1690 og 1692 samt 1 mark for 1 karl, 1 mark for en pige og 4 mark for 2 ildsteder. Året efter betalte han for sig selv og konen, 1 barn, 1 karl og 2 ildsteder i alt 2 rigsdaler, 2 mark og 8 skilling samt 1 lam, 1 gås, ingen høns men 20 æg. I 1696-1697 var terminsydelsen på 6 rigsdaler og 8 skilling, og 1699-1700 var kopskatten for ham og Maren på 1 rigsdaler, mens han ikke betalte noget for 1 dreng. Næste gang gården ses i kilderne var i jordebogen 1709, hvor hartkornet var på 7 tønnder, 2 fjerdingkar og 1 album. Herudover betalte Simon landgilde på 1 tønne rug, 4 tønnder byg, 2 tønnder havre, 1 lam, 2 gæs, 4 høns samt 20 æg.

I 1710 og 1711 betalte han 5 rigsdaler i kopskat for karlen Peder Lauritzsen på 26 år, som stadig var hos ham, da han i 1713 betalte krigsstyr for sig selv og karlen.

Christophers første ægteskab

Christopher var allerede gift med Mariane Sørensdatter, da der var skifte den 11. oktober 1642 efter hendes første ægtemand, Rasmus Hansen, og de fik en fælles datter, Karen Rasmusdatter.

Marens baggrund

Maren Christophersdatter var datter af Christopher Nielsen Bunde (1616-1686) og Anne Andersdatter, der blev gift 9. april 1654, som var datter af Anders Jensen Wiig, der er mere om i kapitlet "Wiig ved Vornæs". Hun var hans anden hustru

Hartkorn og skatter

Christopher Bunde var gårdfæster i Strammelse By, og i 1660 betalte han hovedskat for 4 personer af 8 skilling hver.

I matriklen to år senere var han noteret for et hartkorn på 8 tønnder, 6 skæpper og 3 fjerdingkar, og landgilden var på 1 ørte rug, 13 pund og 3 skæpper boelgaltsbyg, 6 skæpper byg af nogen jord, 1 skæpper skriverbyg, 10 skæpper havre, 5½ album, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 10 æg, 1 mark garn, 1 fønød samt 3 travet halm. Desuden var noteret "*Beretter at kan så: 4 tønnder rug og byg, 1 tønne blandkorn og havre 5 læs her*".

1664 var hartkornet på 10 tønnder, 1 skæppe og 3 fjerdingkar med en afgift på 1 ørte rug, 1 pund og 9 skæpper byg. De øvrige angivelser var uændrede i forhold til to år før. Men såsæden var 2 tønnder rug, 3 tønnder byg, 3 tønnder blandkorn, 3 tønnder havre, 4 skæpper ærter, 3 skæpper vikke samt 10 læs hør

Da gården blev vurderet i forbindelse med, at kong Christian 5 overdrog gården til Niels Juel blev afgiften angivet til 1 ørte rug, 1½ pund og 9 skæpper byg, 10 skæpper havre, 5½, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 10 æg, 1 mark garn, 1 fønød og 3 travet halm. Som noget nyt nævnes 5½ mark af en eng og gæsteri med opgivet.

Ved matriklen i 1680 stod svigersønnen Simon Lauritzen for gården.

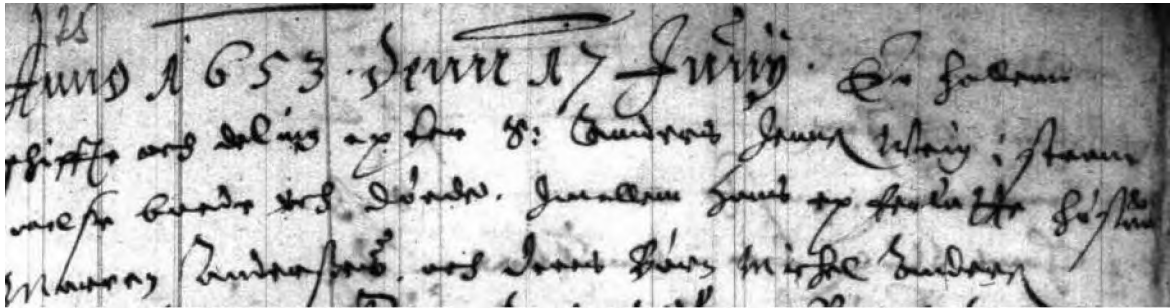

Skifter som kilde

At Anne Andersdatter var datter af Anders Jensen Wiig fremgår af skiftet efter ham den 7. juni 1653.

Viig ved Vornæs

To af Anders Jensen Viigs døtre var ander til Inger Rasmussen: Anne og Agnete Andersdatter.

Anne ses som datter af Anders Jensen Viig i Strammelse i skiftet, der blev foretaget den 17. juni 1653. Han var blevet begravet den 10. maj. Moren, Maren, blev begravet den 1. januar 1661.

Anders og Maren havde fire børn. Den første var Michel Andersen Wiig, som 31. marts 1658 blev gift med Maren Hansdatter Hemming. Nummer to var Jørgen Wiig, der ses i matriklen 1662 og 1664. Han blev den 9. maj 1658 gift med Maren Hansdatter. Herefter fulgte Agnet Andersdatter, som havde indgået ægteskab med hans Rasmussen Skindballe i 1647. Dem er der mere om i kapitlet om Skindballe. Yngst var Bodil Andersdatter, som var gift med Peder Jørgensen.

Slægten i kilderne

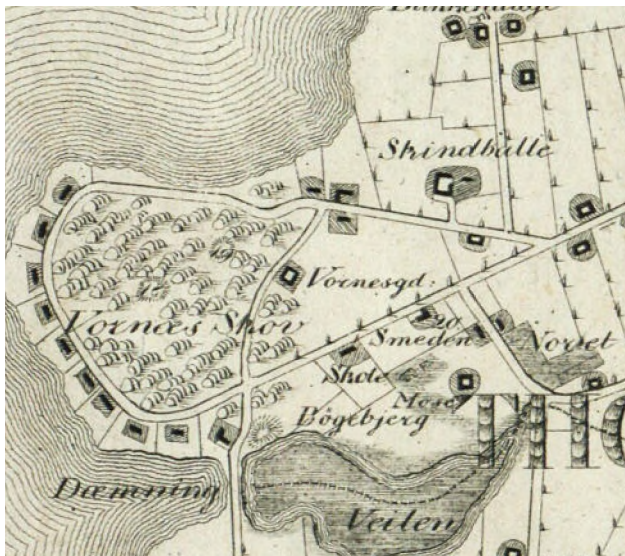
Det fremgår af jordebøgerne fra 1630 til 1642, at Anders Jensen Vig betalte følgende landgilde: 1 pund byg, 1 skriverskæppe, 15 skæpper havre, 1 lam, 2 gæs, 2 høns, 10 æg samt 1 mark garn.

Det fremgår desuden af oldenregnskabet for 1630-1631, at 7 svin indebrændte på Vemmenæs. Det følgende år betalte han 2 mark til Kærstrup Gods for græsning i Vemmenæs skov. Hertil kom en afgift for 2 ungnød og 1 mark for en klod.

1632-33 betalte han herudover Kærstrup 2 ungnød og 2 mark for græsning i Vemmenæs skov. Han betalte ligeledes for 1 klod en afgift på 1 mark og 2 læs gærdsel til en værdi af 1 mark. Og af jordebogen for året efter fremgår, at Anders Jensen Wig og Niels Wogen i Strammelse købte en forfurnet bøgestab – det vil sige et udgået træ – som var vurderet til 6 læs hø eller 4 mark.

Samtidig betalte Anders Vigh kopskat for sig selv, hustruen og en dreng, som de forskellige år enten var på hel eller halv løn.

Gårdens størrelse var på 4 tønder, 7 skæpper, 2 fjerdingkar og 13 album, da sønnen Michel Andersen Wiig blev gift i 1658 og officielt overtog fæstet. Anders vedblev at være oplistet som gårdens fæster frem til da, selvom han var død i 1653.

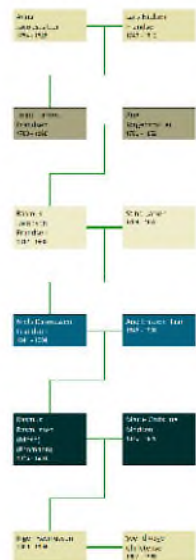
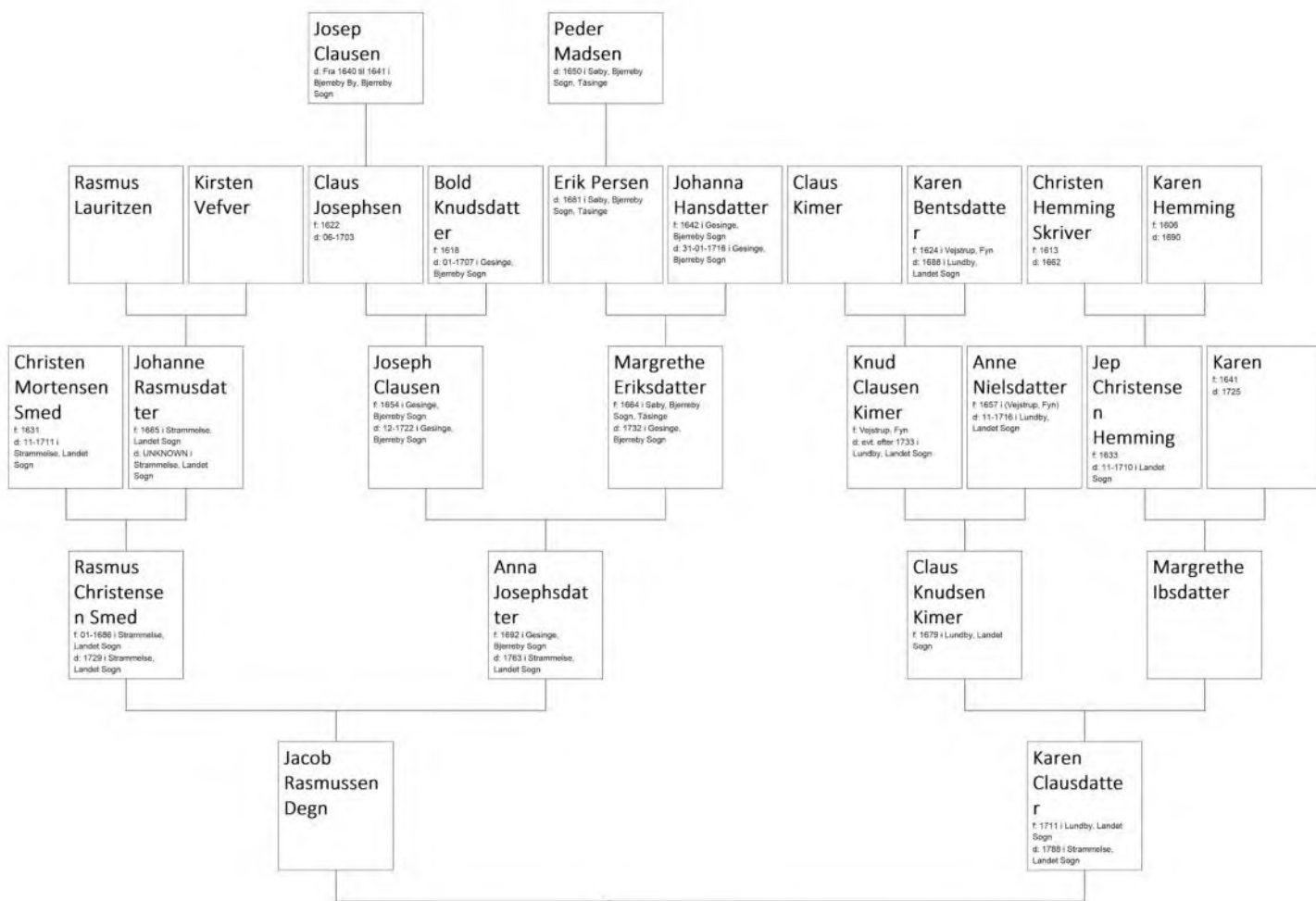
I de forskellige kilder var han gennem årene opført som Wiig, Viig, Wiigh, Viigh eller Vig.

Ældre forbindelser

Der har nok været en forbindelse til den Jens i Viig, der i jordebogen for 1537 var bonde i Strammelse og betalte 1 inne havre og skattepenge på 11 skilling, samt Anders Jensen i Vigh, som i 1572 var noteret for betaling af landgilde på 1 lam, 2 gæs, 10 skæpper havre samt 1 inne byg og var derudover vidne ved Tåsinge Birketing i 1575.

Noret, som tidligere var kendt som Wigh, ses på kortet lige under gården Skindballe.

Ingers far, Rasmus Rasmussen Mose Kromanns tipoldemor, Anna Jacobsdatters kendte aner

Lagde fire ægtemænd i graven

Karen Clausdatters fjerde og sidste ægtemand var 19 år yngre end hun – og det var helt almindeligt. At drive et landbrug var et familieforetagende, og der var brug for alle kræfter til at deltage i driften. For en ung mand var det også en mulighed at gifte sig med en ældre enke, og dermed overtage en gård, for så muligvis senere gifte sig med en yngre kvinde. Men Karen overlevede alle sine ægtemænd.

Jacob Larsen Frandsens mor, Anna Jacobsdatter (1754-1826), var datter af Karen Clausdatter (1711-1788) og hendes tredje mand Jacob Clausen Degn.

Den første af Karens fire ægtemænd var Morten Andersen Drost (d. 1740), som var gårdmand i Strammelse, og enkemand efter Maren Simonsen Lund, der var datter af Simon Lauritsen Dommer (Se tidligere kapitel). Karen og Morten fik ingen børn.

Den anden ægtemand

1740 holdt Karen bryllup med den to år ældre ungarl Per Lauritsen Schytte Degn (1709-1752), som var søn af Inger Rasmussens aner, Laurits Pedersen Schytte Degn og Marie Fich.

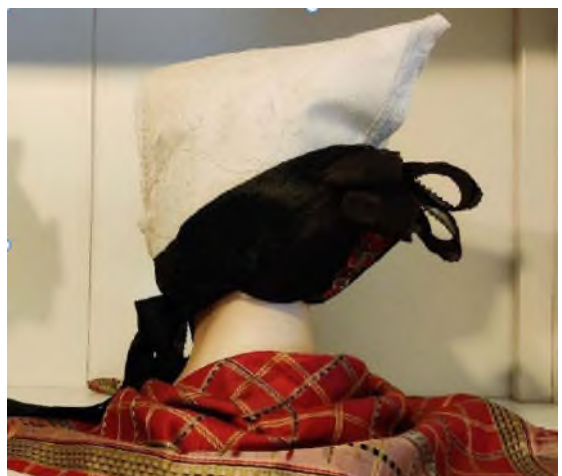

Strammelse by i Landet Sogn. (Historiske kort på nettet).

Tilnavnet Degn gik videre til næste mænd og børn, som det var skik og brug på Tåsinge.

Karen og Per fik fire børn. Den ældste datter, Margrethe Persdatter (f. 1742), vides der pt. ikke mere om. Den næste, Maria, kom til tre år senere. Sophia Schindballe bar hende over dåben og fadderne var farens brødre: Niels, Axel og Henrich Schytte samt Peder Lauesen fra Nyby og Anders Erichsens hustru. Maria blev gift med Niels Jørgensen.

Kvinde i dragt fra Tåsinge dateret omkring 1790. Ved siden af kyse. Udstillet på Tåsinge Museum.

I 1746 fulgte sønnen Laus Persen, der blev gift med enken Karen Hansdatter, og sandsynligvis overtog fæstet på gården. I hvert fald var det den ældste datter og hendes mand, der overtog fæstet på Karens gård, da hendes fjerde mand døde i 1785.

Datteren hed Anna Persdatter og var født i 1749. Hun blev båret over dåben af Hans Clausens hustru og fadderne var Henrich og Axel Schytte samt Anders Michelsen, Jens Slagter og Rasmus Ungemand. Ved hendes konfirmation blev hun omtalt som "Rasmus Nielsen Degns stiftatter". Hendes mand, Hans Hansen Stær, havde været "gevorben soldat" i mange år, og overtog altså gården i Strammelse.

Tredje ægteskab

Efter den anden mands død i 1752 blev Karen, der nu var 41, viet til den

29-årige ungarl Jacob Rasmussen. De fik samme år tvillingerne Kirsten og Peder. Kirsten blev båret af Jens Slagters hustru og faddere var Henrich og Axel Schytte samt Peder Jacobsen, Claus Smeds hustru og Niels Lauesen Schytte på Vemmenæs. Peder døde i 1754, og samme år fik Karen og Jacob som nævnt i indledningen af kapitlet, datteren Anna, der blev gift med Lars Nielsen Frandsen (1749 – 1812). Det er der mere om i kapitlet "Frandsen som slægtsnavn" og "Sammenflettede slægtslinjer".

Fjerde ægtemand

Da Jacob døde i 1760 var Karen Clausdatter 51, og hun indgik i sit fjerde ægteskab med Rasmus Nielsen Degn (1730-1785), der altså var 19 år yngre. Han var svigersønnen Lars' halvfætter, og søn af Niels Pedersen Frandsen. Ham overlevede hun også - med fire år, men denne gang overtog datteren og svigersønnen fæstet.

På tredejdagen før begravelsen skulle liget klædes af nogle af de nærmeste naboer, og der blev serveret kaffe og brændevin. Og dagen før begravelsen blev landsbyen bidt til kistelæg. Kvinderne samledes om den døde, mens mændene gravede graven. Derefter blev der spist og drukket. Næste dag blev den døde begravet og der blev holdt begravelsesgilde. (Xylografi 1872).

En del af Strammelse på postkort fra omkring 1900-1915 (Foto: Schmidt, Taasinge Lokalhistoriske Arkiv).

Skrifte for ukyskhed

Ukyskhed – altså sex uden for ægteskab – og uægte børn forekom flere gange i Karen Clausdatters slægt. Så måtte begge parter bekende deres synder og blive tilgivet af kirken. Stå skrifte og blive offentligt absolveret, som det blev kaldt.

Karen Clausdatter var det første af Claus Knudsen Kimer (f. 1679) i Lundbys born, der overlevede fødslen.

Hendes mor var Margrethe Ibsdatter (1682-1750), som var Claus' tredje kone, og hvis slægt er beskrevet i kapitlet "Syv Søstre".

Claus og Margrethe var blevet viet den 6. november 1707 og deres første datter, Anne, døde efter fødslen året før. Efter Karen fik de i 1714 endnu en datter, som også fik navnet Anne.

Claus Kimers første kone, Anne Mikkelsdatter, var død efter fødslen af et dødfødt barn året efter, at de var blevet gift den 24. juli 1704. Det andet ægteskab indgik han den 7. marts 1706 med Bold Lauritzdatter, som døde efter, at hun i juli 1707 havde født sønnen Claus, der døde straks efter.

Efter Claus' død blev Margrethe gift med Rasmus Øboe i Lundby.

Gift fire gange

Som nævnt i det foregående kapitel var Karen Clausdatter gift fire gange. Det var gennem den tredje ægtemand, Jacob Rasmussen Degn, at hun blev ane til Inger Rasmussen via datteren Anna Jacobsdatter. Der er mere om i kapitlet "Frandsen som slægtsnavn".

Smed i Strammelse

Jacob Degn var yngste søn af Rasmus Christensen Smed (1686-1729) og Anna Josephsdatter (1692-1763) fra Strammelse i Landet Sogn.

De tre ældste af Rasmus og Annas børn var Christen (f. 1712); Joseph Rasmussen (1714-1776), hvis kone var Kirsten Jacobsdatter; samt Anders (f. 1720).

Indtil slutningen af 1700-tallet blev man idømt offentligt eller åbenbart skriftemål af præsten især ved uægteskabeligt samliv, hvis man havde forsømt at deltage i den obligatoriske årlige altergang, eller hvis man havde ligget et barn ihjel. Vedkommende blev kaldt op foran menigheden ved en almindelig søndagsgudstjeneste, brøden blev påtalt og han/hun skulle aflægge syndsbekendelse. Illustrationen fra cirka 1680 stammer fra Kippinge Kirke fra Falster.

Bryggers og ildsted i gård i Den Fynske Landsby.

Tredje kone

Rasmus Smed var ældste søn af Christen Mortensen Smed (1631-1711) og hans tredje kone. Johanne Rasmusdatter, der også boede i Strammelse. Der var pest i sognet i 1711, men det er ikke noteret i kirkebogen, om det var det, han døde af.

Christens første ægtefælle, Helle Lauritsdatter, døde 1656.

Det efterfølgende år stod han skrifte i kirken for ukyskhed, og i 1658 holdt han bryllup med Maren Nielsdatter (1612-1684), som han fik to sønner med: Morten i 1657 samt Niels, der døde som spæd i 1660.

Christen Smed og Johanne Rasmusdatter blev gift i 1684, og udover Rasmus fik de i 1692

datteren Maren Christensdatter, som 1715 ægtede Hans Andersen og 1716 Mikkel Christensen.

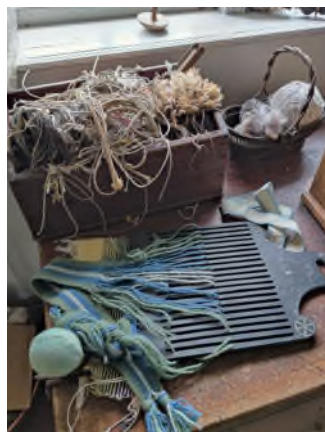
Ifølge indføringen i Albert Mohr Lolks Familiebog om Johanne under Christen Mortensen Smed var hun gift anden gang 1712 med Jens Mortensen Stær i Bregninge og var mor til Maren (1721-1778), som var gift med Rasmus Sørensen og Henrik (f. 1723), og som blev kaldt "*Jens Stærts i Annexgården i Bregninge*" ved sin fødsel. Men det passer hverken med hendes alder eller med det faktum, at Jens Stærts Johanne Rasmusdatter var født 20 år senere som datter af Rasmus Mickelson Møller.

Uægte datter

Johanne blev født i januar 1665 som uægte datter af Rasmus Lauritzen og Kirsten Vefver.

Hendes forældre stod begge offentligt skrifte i kirken for ukyskhed den 11. juli 1665. Der er ikke fundet flere informationer om dem.

Malkekrans og alkove fra Den Fynske Landsby og håndværk fra Hjemstavnsgården i Gummerup .

*Det sidste læs under høsten
(H.J. Hammer, open.smk.dk).*

Stokkemanden i Søby

Tingbøgerne er en vigtig kilde til dagliglivet på Tåsinge. Gårdmændene var både tingsvidner og vurderingsmænd samtidig med, at de var anklagede eller selv havde lagt sag an ved Tåsinge Birketing. Det var også tilfældet for Joseph Clausen.

Jacob Rasmussen Degns mor, Anne Josephsdatter (1692-1763), var datter af Joseph Clausen (1654-1729) og Margrethe Eriksdatter (1664-1732), som blev gift i 1685.

1688 ses Joseph Clausen som selvejer på samme gård i Gesinge, som hans far og farfar. Dog var hans del kun på 3 tønder og 3 fjerdingkar. Han betalte 6 rigsdaler, 4 mark og 4 skilling i afgift og havde anpart i Mads Jensens ødegård med et hartkorn på 2 tønder, 1 skæppe og 2 fjerdingkar, hvortil der hørte en afgift på 4 rigsdaler, 4 mark og 7 skilling.

I 1690 betalte han 1 rigsdaler for sig selv og Margrethe samt 3 mark for 1 svend og 2 mark for et enkelt ildsted i kopskat. Året efter betalte han desuden ½ lam, 1 gås og 5 æg. 1709 var gårdens hartkorn ansat til 5 tønder, 2 skæpper og 2 album, og afgiften var på 1 tønder rug, 3 tønder byg, 1½ tønde havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns og 20 æg.

Josephs uægte datter og ægtefødte børn

I 1676 havde Joseph fået datteren Maren med Karen Pedersdatter Stær. I kirkebogen står: "... Claus Josephsens søn, hvor hun tjente, da hun blev besøvet...". Hun var datter af Peder Stær i Troense. Han blev absolveret på Ryttergård (Del af ryttergodset?). Maren Josephsdatter fik 1715 datteren Anne med Hans Hansen Landsoldat og 1725 ægtede Rasmus Kimer.

Anna var det næst yngste af Joseph og Margrethes fem børn.

Den første i rækken var Karen Josephsdatter (1686-1741), hvis to mænd var Hans Hansen Kuld og Anders Hansen Skrædder.

I 1689 døde sønnen Erik efter fødslen, og 1691 døde endnu en Erich et år gammel.

Det sidste af børnene var Anders Josephsen (1695-1726). Han fik seks børn, og hans efterkommere med Maren Jensdatter fortsatte i generationer med at bruge Josephsen som slægtsnavn.

Regning af et fynsk tingsted.

Påtinget

Joseph Clausen ses meget ofte i tingbøgerne for Tåsinge Birk. Første gang var i 1675, hvor han var tingsstævner for sin far, der på samtlige bymænds vegne havde indkaldt tre søbygårdmænd for skade forvoldt af deres hunde.

Stokkemand

1676 var han første gang stokkemand – det vil sige en af de otte lægmænd, der sammen med foged og skriver, sad på stokkene som bisiddere – eller for at

bevidne, hvad der foregik på tinget. Det var en rolle, han fortsatte med flere gange om året, indtil nogle år før sin død. Samtidig var han regelmæssigt selv under anklage og måtte forsvare sig selv på tinget.

1686 og 1687 var han således indstævnet for den skat, hans formand på gården ikke havde betalt for året 1684, hvilket beløb sig til 4 rigsdaler, 4 mark, 1 skilling samt ½ lam, 1 gås og 5 æg. Hertil kom "den part udi Mads Jensens ødegård blev det resterende som følger i hvert af de tre år: 4 rigsdaler, 4 mark og 7 skilling."

Vurderingsmand

1687 var Joseph Clausen udmeldt som uvildig ejendomsbonde til at syne og taksere en selvejergård – vurderingen blev fremlagt på tinget 10. november. Samme år blev han omtalt som kaldsmand, og senere på året var han udmeldt til syn af Valdemars Slot med tilhørende kirker, skove og bøndergods. Det skriftlige syn blev afleveret den 18. juli.

1690 lagde P. Tygesen og Jacob Samsing fra Svendborg sag an mod ham for ubetalt gæld.

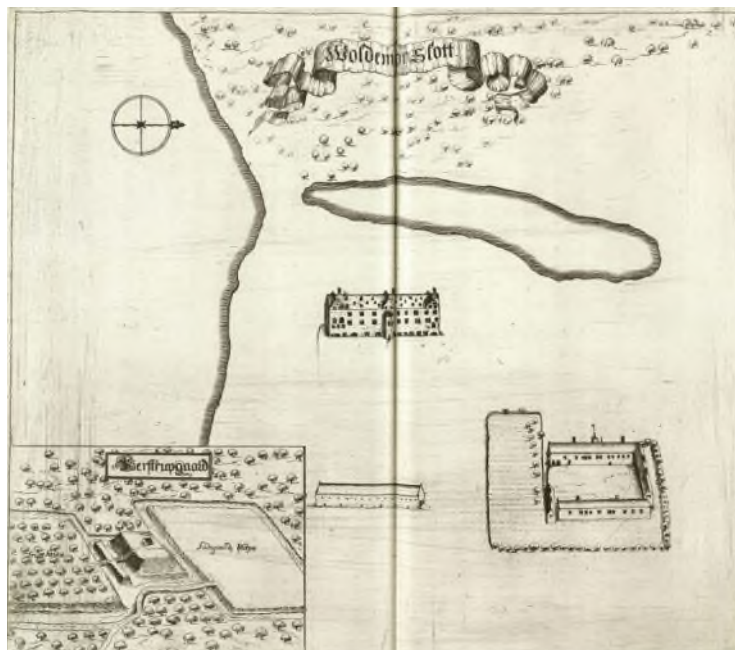
Det følgende år fik han endeligt skøde på sin fars ejendomsgård efter opgørelse med søskende.

Sager ved birketinget

1694 oplyser et vidne i en voldssag: "at han som i søndags næst afvigte var 8 dage om søndag aften forsamlet udi Josep Clausens hus i Gesinge og betale

midsommers gilde, da som de sad ved bordet, nogle ord imellem Niels Christensen Ungemand og bemeldte Hans Rasmussen, hvilke han dog ikke hørte, hvad var, men at Niels Christensen tog fyrfadet, som lysestagen stod udi, hvorved lyset sluttes ud gik, han ikke, hvad der bestiltes, men hørte vel, at lysestagen af Niels Christensen blev tilslagen. Videre var han ikke bevidst, hvorpå han bad sig Gud til hjælp."

1708 førte Joseph Clausen sag for Dorte Nielsdatter for at sikre, at det uægte barn, som hun havde med Jørgen Navnesen, blev anerkendt af ham. Og 1712 var han en af fire ærlige dannemænd, som vidnede om, hvad de havde set og hørt på sognestævnet på Bjerreby Kirkegård søndagen den 17. april efter prædiken.

Valdemars Slot på Resens Atlas i 1674 med den gamle hovedgård Kærstrupgård indsat. (Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Gården synet

1715 blev der igen foretaget et skriftligt syn af "Taasinge Land." Her blev han noteret for et hartkorn på 5 tønder, 2 fjerdingkar, 2 album samt en "stuelænge på 9 fag ved magt, nørre længe 21 fag som er og behøver 60 alen fod, har 7 bester, 5 køer, 2 kalve, 8 får, 4 svin, at tærse endnu: 2½ trave rug, 4 tønder byg, 1 tønne havre og 2 læs ærter."

Stokkemand

Sidste gang, han var stokkemand, var 1724, som var fem år før hans død, og kan være et tegn på, han havde overladt gården til sønnen Anders.

Tåsinge Birketing dækkede baroniet Tåsinge, som var identisk med øen Tåsinge, som ses på Kaart over Fyen (F. Bojesen, S. Bøjesen, S. Molich, C. Christiani, 1891, Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Gårdmand i Gesinge

Joseph Clausens far, Claus Josephsen (1622-1703), var også selvejergårdmand i Gesinge og vurderingsmand ved flere skifter på Tåsinge.

Gesinge Gadekær i vinteren 2021.

Joseph Clausen var ældste søn af Claus Josephsen (1622-1703) og Bold Knudsdatter (1618-1707), som havde mellem ni og 12 børn. De tre sidste var noteret i skiftet efter Claus' død.

Selvejrbonde i Gesinge

I matriklen for 1662 stod Anders Nielsen og Claus Josephsen opført som jordegne bønder på gården, hvis hartkorn var på 5 tønder, 7 skæpper, 2 fjerdingkar og 2½ album. Landgilden var uændret, mens sæden var opgjort til 10 tønder rug og byg, 4 tønder havre og 10 læs hør.

I 1678 betalte han 1 rigsdaler i kopskat for sig og

Bodil samt 3 mark for to børn. Ligeledes var 2 bester og 2 kloder takseret til 4 mark, 3 køer og 1 kalv til 3 mark og 6 skilling samt 6 får og 2 svin til 1 mark.

Anders Nielsen var død i 1672, og hans søn, Joseph Andersen, blev gift året efter og stod herefter som ejer af gården sammen med Claus. I 1688 var gården blevet delt, og Claus' del var på et hartkorn på 5 tønder og 6 skæpper, mens Josephs del var på 5 tønder, 2 skæpper og 2 album. Samme år overtog Claus' søn, Joseph Clausen, en del af gården.

Parrets børn

Claus og Bolds anden søn må være født i 1656, men nævnes kun uden navn ved sin begravelse som 10-årig. En datter, hvis navn heller ikke nævnes, blev begravet i 1663. Det næstfølgende år kom Knud til.

Datteren Karen (1667-1715) var ugift. Ved hendes begravelse stod i kirkebogen: "*Karen Klausdatter, pige i Bierreby, til huse hos Lars Jyde, 48 år, Ellen Skoufogeds søster*".

I 1668 fik parret tilsyneladende tre børn. Først sønnen Hans, som blev gift i 1696. Og senere et tvillingepar af hvert sit køn, som ikke overlevede.

Den næste datter, Bodil, ægtede 1680 Hendrich Demich, en tysker. I skiftet efter Claus i 1703 var hun gift med Antoni Meyer i Gislev Holme i Gerlev Sogn.

I opgørelsen af boet blev yderligere tre børn nævnt, nemlig Johanne Clausdatter, der var gift med Claus Christophersen i Gesinge; Maren Clausdatter, hvis mand var Anders Jensen i Gesinge; og endelig Jens Clausen, der var "*i sin faders gård i Gesinge*".

Stue i Hjemstavnsgården på Læsø Museum.

En af de Otte Mænd

Ligesom sin søn optrådte Claus Josephsen flere gange i tingbøgerne for Tåsinge Birk. I forbindelse med Svenskekrigene i 1658 står der, at: "*Claus Josephsen har fra den 23. august 1657 indkvarteringen kom paa Taasinge og til den 12. august givet fuldmægtigen Valdemarsslot 1 mark, 1 skæppe korn, 1 dreng 8 skilling.*"

1660 blev han flere gange indkaldt til tingmøde, som en af "de otte mænd". Og det følgende år lagde rådmand Poul Christensen i Svendborg sag an ham "*imod dom og beskyldning*". Og Rasmussen, borger i Svendborg, "*har stævnet ham imod dom for 3 mark 14 s.*"

Senere nævnes han for en restance for rug og byg, som udlånt i 1659, og for 1 skæppe rug skyldte han 1 mark og 1 skæppe byg 1 mark, i alt 4 mark. Af lånekorn fik han i 1661 4 skæpper byg og 4 skæpper havre.

Der blev igen lagt sag an mod ham

Som det skete for så mange andre, havde Svenskekrigene kostet Claus Josephsen dyrt. I 1668 lagde Mads Lucassen, Søren Villornsen, Jørgen Rasmussen og tolder Pedersen – alle fra Svendborg – sag an mod ham for ubetalt gæld. Og det følgende år blev han indstævnet for manglende betaling af tiende til præsten i Bjerreby, hvis præstegård lå i Vårø.

"30. januar med 14 dages varsel har sognepræst Anders Rasmussen Bolter i Vorre blandt andet stævnet Claus Josephsen for sin gæld: Tiende til præsten.

Claus og Joseph

Det må anses for sikkert, at Claus Josephsen var søn af forgængerens på gården, Josep Clausen, som i 1612 og 1614 var noteret som inderste hos Niels Clausen, der var jordegens bonde.

1618 stod Joesp for gården samtidig med, at flere andre personer var noteret i skattemandtallene – herunder hans kone, hvis navn ikke kendes.

I jordebogen for 1630-1631 og frem til 1640 var landgilden på 22

skæpper byg, 1 skrivervskæppe, 24 skæpper foerhavre, 10 skæppe ydehavre, 1 lam, 2 gæs, 10 æg og 1 mark garn. I 1640-1641 fremgår det af et regnskab, at "*Anders Nielsen i Giesinge fik husbondhold på den selver-bondegård der, som Josep Clausen afdøde*".

Uddrag fra tingbogen.

Skæppe med korn.

Josep stod stadig i skattemandtallene i 1641, 1642 og 1652, selvom sønnen Claus Josephsen havde overtaget hans del og drev gården sammen med Anders frem til dennes død og herefter sammen med sin søn.

Ældste generation?

Det vides ikke, hvornår Joseph Clausen døde.

Hans forældre er heller ikke kendte, men måske var den Joseph Clausen i Gesinge, der i Jordebogen for 1572 var udtaget til et 14 mands herredsudvalg om 2 skæpper degnebyg, hans farfar.

Jordebøger som kilde

Også med Margrethe Eriksdatters aner er vi kommet så langt tilbage i 1600-tallet, at kirkebøgerne ikke rækker længere, men i stedet kan hendes far og farfar følges via jordebøgerne for Stamhuset Tåsinge.

Landskab med bondehus (Louise Ravn-Hansen, 1888, open.smk.dk).

Anna Josephsdatters mor, Margrethe Eriksdatters, forældre var Erik Persen (d. 1681) og Johanna Hansdatter (1642-1716) i Gesinge.

Inden for et år efter Eriks død blev Johanna gift med Niels Nielsen (1654-1708) og fik to døtre med ham i 1683 og 1687. Johanna var altså 45 ved det sidste barns fødsel.

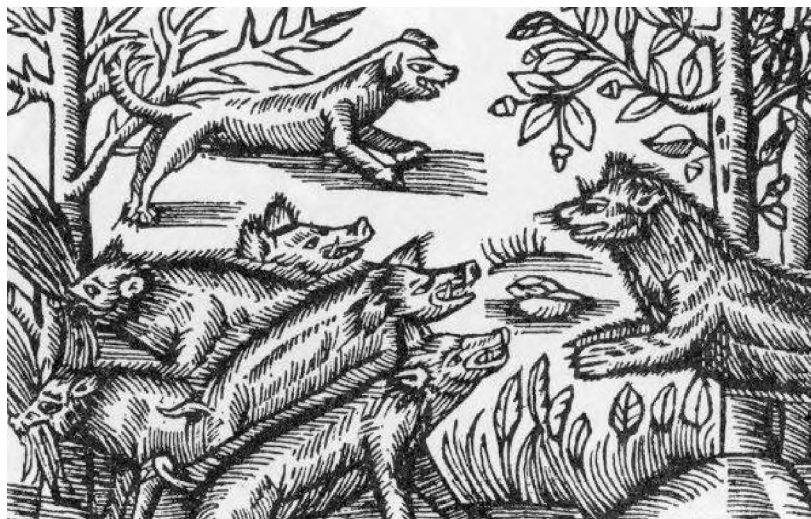
Erik Persens far, Peder Madsen (d. 1640), findes ikke i kirkebogen, men ved at følge Lolks "Bjerreby sogns gårde 1610-1660" var han at finde i skattemandtalen i Søby fra 1610 frem til 1640, hvor han blev

betegnet som "fradød", og det fremgår, at sønnen Erik allerede havde overtaget gården. I Jordebogen for 1630-1631 var han noteret for en afgift – landgilde – på 1 pund byg, 1 skriverskæppe, 5 skæpper foerhavre, 10 skæpper ydehavre, 2 album, 1 lam, 2 gæs, 10 æg samt 1 mark garn.

Oldensvin

1630-1631 blev Peder Madsen desuden noteret i oldenregnskab med 20 svin på olden i Horseskov.

Olden er en fællesbetegnelse for agern og bog, der er henholdsvis egens og bøgens frugter. Indtil det blev forbudt i 1805, drev bønderne deres grise ud i skoven, så de kunne æde olden. Det blev efterhånden så vigtig en indtægtskilde for landbruget, at skovens værdi en overgang blev opgjort i antal svin, man kunde sende på olden. I starten var grisene gavnlige for skovens udvikling, men efterhånden blev svineholdet så intensivt, at grisene åd næsten al den olden, som træerne producerede og skadede samtidig de unge træer ved at rode dem op af jorden.

Oldensvin på illustration af den svenske videnskabsmand Olaus Manus fra 1555.

Flyttede fra Fyn til Tåsinge

Karen Clausdatters fars familie stammede fra Vejstrup, mens hendes mor var fra en af de gamle tøsingske familier.

Karen Clausdatter var det første af Claus Knudsen Kimers børn, der overlevede. Hendes mor var Margrethe Ibsdatter, som var en af syv søstre, der er omtalt i kapitlet af samme navn.

Claus Kimers havde allerede to ægteskaber bag sig. Hans første kone, Anne Mikkelsdatter, døde i 1705 i barselsseng efter et års ægteskab. Også hans anden kone, Bodil Lauritzdatter, døde efter at have født sønnen Claus, som døde kort efter.

Tre overlevende døtre

Claus og Margrethe Ibsdatters første datter, Anne, døde kort efter fødslen i 1708, den næste, Bodild, døde ét år gammel i 1710.

Herefter fulgte altså Karen Clausdatter (1711-1788), som var gift fire gange, og hvis liv er beskrevet i kapitlet "Lagde fire ægtemænd i graven". Tre år efter fulgte søsteren, som også fik navnet Anne. De to yngste døtre overlevede begge.

Knud Clausen Kimer stammede fra Vejstrup på Fyn og blev gårdfæster i Lundby i Landet Sogn. (Videnskab 1780, Historisk Atlas).

Var fra Vejstrup

Claus Kimer var søn af Knud Clausen Kimer og Anne Nielsdatter (1657-1716), som sandsynligvis blev gift, mens de endnu boede i Vejstrup, der ligger mellem Svendborg og Nyborg. Det vides ikke, hvorfor de flyttede til Tåsinge, men måske boede på en af de gårde, som var ejet af indehaveren af Tåsinge Stamhus, Niels Juel (1706-1766). Det vil sige hans såkaldte strøgods, som altså lå spredt uden for hans hovedbesiddelse, der var Tåsinge.

Knud må være død i den kirkebogsløse tid – det vil sige efter 1733.

Deres ældste datter, Kirsten Knudsdatter (f. 1676), fik 1696 sønnen Niels med udlagt barnefar, Christen Matzon af Bjerreby. I 1699 fik hun datteren Anne med Jørgen Pedersen, og året efter blev hun gift med Hans Mikkelsen fra Tranekær Sogn.

De næste to døtre var Anne Knudsdatter (1681-1691) og

Maren Knudsdatter (f. 1685), som der ikke vides mere om.

Mor var flyttet med

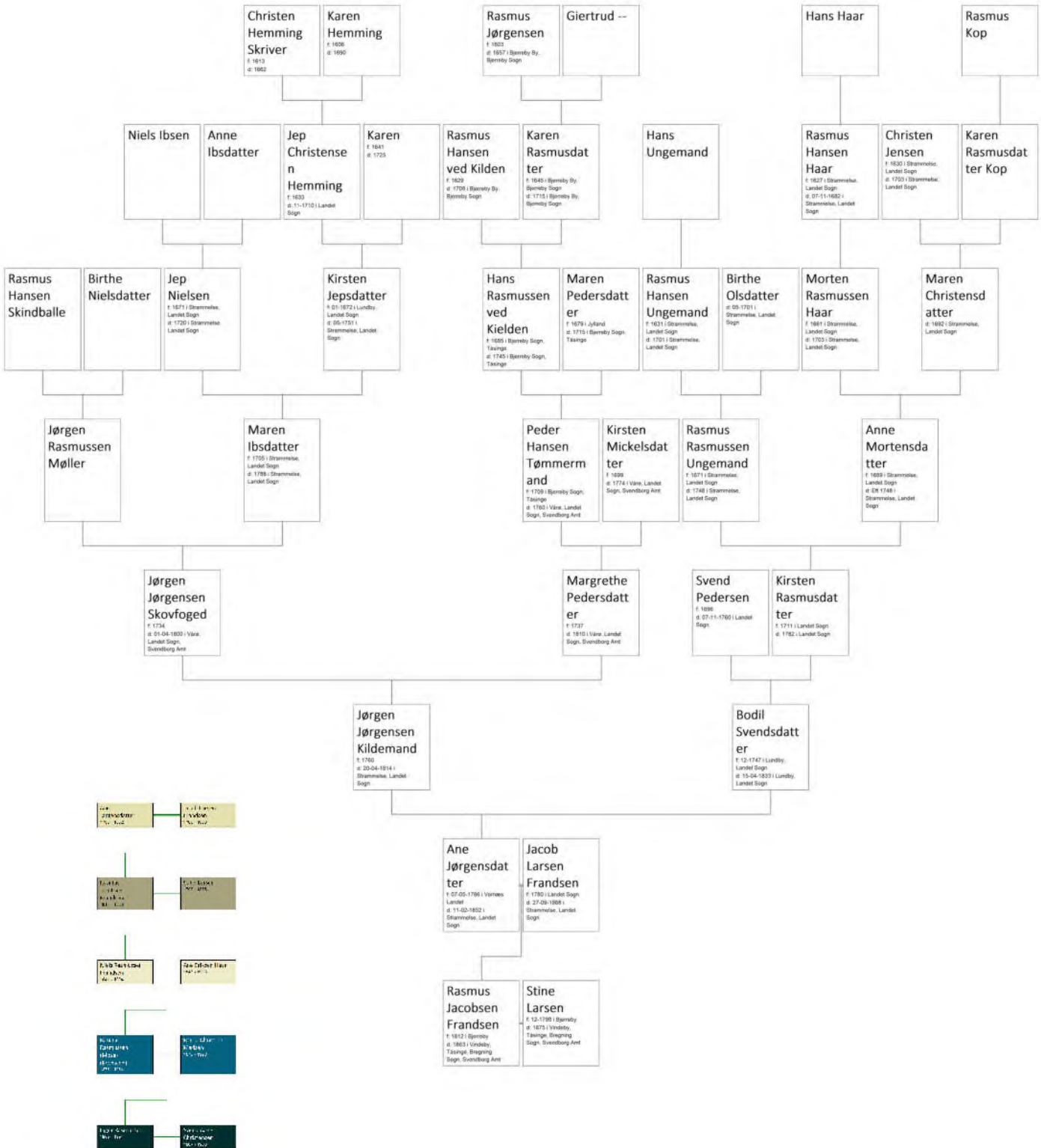
Annes baggrund er ukendt. Men Knuds mor må være flyttet med fra Vejstrup. Og det vides, at hun hed Karen Bendtsdatter, fordi hun blev omtalt som hans mor, da hun blev begravet i Landet sogn i 1688. Hendes alder blev angivet til 64, det vil sige, at hun var født i 1624.

Hans far kendes ikke, da Kirkebøgerne for Vejstrup Sogn først starter 1689, og skifteprotokoller for Tiselholt Gods, som Vejstrup hørte under, ikke er bevaret før 1739.

Tegning af en gammel kone fra Hans Pedersen Brøchner's (1776-1839) stambog med digte og tegninger i Rigsarkivet.

Ingers fars oldemor Ane Jørgensdatters aner i slægterne Killemand, Skovfoged, Møller, Skindballe, Hemming, Skriver, Ungemand, Haar og Kop

Fælles aner hos gæstgiverparret på Vindeby Kro

Gæstgiverne på Vindeby Kro, Stine Larsen og hendes anden mand, Rasmus Jacobsen Frandsen, nedstammede begge fra Jep Christensen Hemming og Karen.

Anna Rasmusdatter (1768-1837), der var mor til Stine Larsen fra Vindeby Kro, var datter af Lars Nielsen, hvis forfædre er omtalt i kapitlet ”Viste Vejen til Vemmenæs”, og Anne Rasmusdatter.

Man skal seks og fem generationer tilbage for at finde Stine og Rasmus’ fælles aner, nemlig Jep Christensen Hemming og Karen, hvis baggrund ikke er kendt.

En af deres syv døtre, Maren Ibsdatter, blev i 1725 gift med Jørgen Rasmussen Møller. Hans familie er der mere om i kapitlet om Skindballegård. Hun var samme år blevet enke efter Jep Clausen Møller (1671 – 1725), som muligvis havde overtaget tilnavnet fra sin første kone, Kirsten Andersdatter.

Marens forældre var Jep Nielsen (1671-1729) og Kirsten Jepsdatter

(1672-1751), hvis forældre var Jep Christensen Hemming og Karen. Inger Rasmussens far nedstammede fra hele tre af deres syv døtre. De er beskrevet i kapitlet ”Syv Søstre”.

Stue i gård i Den Fynske Landsby, hvor de indfarvede garner er hængt til tørre.

Kvindedragt fra Tåsinge dateret omkring 1805. Udstillet på Tåsinge Museum

Stine Larsen og Rasmus Frandsen nedstammede desuden begge fra to af Maren Ibsdatter og Jørgen Møllers sønner: Rasmus og Jørgen.

To af parrets børn var gift og to døde som børn. Den første var Berte (1726-1778), der var gift med Claus Hansen Bysmed i Strammelse. Herefter fulgte Maren (1732-før 1745) og Karen (f. 1736), hvis mand var Laus Hansen af Melby. Omkring 1738 fik de en søn og i 1745 Maren, der døde efter fødslen.

Skiftede fra bolsmand til skovfoged

Den første af Jørgen Møllers og Maren Ibsdatters sønner, Jørgen Jørgensen Skovfoged (1734 – 1800), var gårdmand i Vornæs, indtil han 1768 fik fæstebrev på et hus i Várnæs Skov, hvor han blev skovfoged. Han fik fem børn med Margrethe Pedersdatter (1737-1810).

Den ældste, Jørgen Jørgensen Killemand (1760 – 1814), blev konfirmeret i sit 17. år i 1777. Der er mere om ham nedenfor.

Herudover havde de Kirsten, som døde efter fødslen i januar 1762, og senere på året noterede præsten: *Jørgen Jørgensens Abort i Wornissse, barnet blev dødfødt. Jørgen Jørgensens Hustru i Wornisse, blev introduceret 5. december 1762.*

Vornæs Skov og Vornæsgård på C. A. Mansa Theills "Speciel Kort over Thorseng med omliggende Øer og Kyster & saaledes som Landet fra 1780 til indeværende Aar 1822". (Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

To år efter fulgte Peder, hvis kone var "jomfru Voldborg Hansen fra Fyhn". Hun må have været af god familie, men hendes baggrund er ikke undersøgt.

Der gik fire år til Rasmus blev født. Han var gift med Maren Andersdatter af Lundby.

Den næste søn, Hans (f. 1768), var muligvis identisk med den Hans, som i 1790 indgik ægteskab med Karen Hansdatter af Lundby.

De næste tre børn døde som små: Niels (1771-1772) af børnekopper; samt Anne Margrethe (1773-1774) og Niels (1774-1775).

Derudover fik Jørgen og Maren sønnen Jens, som i 1800 holdt bryllup med Karen Rasmusdatter af Várnæs. Og endelig var Jørgen og Maren yngste barn dødfødt.

Gift med 13 år ældre enke

Ovenfor nævnte Jørgen Killemand blev 1782 gift som 22-årig med den 35-årige enke, Bodil Svendsdatter (1747-1833). Samtidig overtog han den 15. april 1784 fæstet på hendes første mands gård, der var kendt som Vornæsgård og lå ved

Lundby efter Rasmus Christensen, som overtog gården i Várnæs i stedet.

Jørgen og Bodil fik to børn sammen: datteren Anne Jørgensdatter (1786-1852) og sønnen Rasmus Jørgensen Killemand (f. 1789), som det pt. ikke vides, hvad der skete med efterfølgende. De er også omtalt i kapitlet "Rodemanden skulle sikre orden".

Annes mand var Jacob Larsen Frandsen (1780-1866), der var bolsmand på matriklerne 8 og 9 i Strammelse i Landet Sogn.

Gårdmand ved navn Møller

Jørgen Rasmussen Møller og Maren Ibsdatters anden søn, Rasmus Jørgensen Møller (1747 – 1796), fæstede den 29. juni 1762 familiegården i Melby efter sin far. Rasmus' kone var Birte Pedersdatter (1744 – 1817) fra Lundby. Deres yngste datter, Karen, overtog gården sammen med sin mand.

Den mellemste datter, Anne Rasmusdatter (1768-1837), var gift med Lars Nielsen (1743 – 1826), der var gårdmand på Matrikel 9 i Vemmenæs i Bjerreby Sogn.

Dette pars datter var altså førnævnte Stine Larsen, som blev gæstgiver på Vindeby Kro og gift med sin slægtning, Rasmus Jacobsen Frandsen, der var sønnesøn af

Jørgen Skovfoged.

Deres familie er beskrevet i kapitlet "Enken på Vindeby Kro".

Vornæsgård fotograferet i 1939 (Foto: Sylvest Jensen Luftfoto, Det Kgl. Bibliotek).

Barnefødt i Jylland

Margrethe Pedersdatters mormor stammede fra Jylland, og hendes morfars tilnavn Ved Kilden blev efterhånden til slægtsnavnet Killemand, der var udbredt på Tåsinge.

Jørgen Jørgensen Killemands mor, Margrethe Pedersdatter, var andet og første overlevende barn af Peder Hansen Tømmermand (1709-1760) og Kirsten Mickelsdatter (1699-1774), som mellem 1735 og 1744 fik fire børn i Vårø, hvor han var gårdfæster og nok også har været tømrer og snedker at dømme efter tilnavnet.

Peder og Kirsten blev trolovet den 13. februar og viet i Landet Kirke 19. juni 1735. Deres første søn, Peder, døde efter fødslen samme år.

Efter Margrethe fulgte Hans i 1739 og herefter Karen (1740-1817), hvis første mand var

Bjerreby Kirke som den så ud, inden den blev revet ned og bygget op på ny 1904-1905 (Foto: Søren Lolk, Svendborgs Byhistoriske Arkiv)

Lars Hansen Smed og den anden smeden Jens Jacobsen i Bjerreby.

Den yngste af døtrene, Maren, blev født i 1744.

Kirstens forældre kendes ikke. Peder var ældste søn af Hans Rasmussen ved Kilden (1680/1685-1745) fra Bjerreby. Hans første kone, Maren Pedersdatter, der var barnefødt i Jylland, døde ved fødslen af en dødfødt dreng i 1714. Det nævnes ikke mere præcist, hvor hun stammede fra.

Ved Kilden i Bjerreby

Hans ved Kilden fik sit tilnavn, fordi han fra 1709 overtog fæstet på familiens gård, der lå over for gadedammen og kilden i Bjerreby. Gårdens hartkorn var på 2 tønder, 7 skæpper og 1 album og betalte en afgift på ½ tønne rug, 2 tønder byg, 1 lam, 1 gås, 2 høns og 20 æg. Desuden blev der betalt hovningspenge på 3 rigsdaler - det vil sige en afgift, som han betalte for at slippe for at skulle gøre hoveri

- altså lægge arbejdstimer og arbejdskraft i slottets landbrugsdrift.

Tilnavnet Ved Kilden blev efterhånden til Kildemand eller Killemand.

Andet og tredje ægteskab

Hans Killemand blev gift anden gang i 1715 med Bold Simonsdatter (1696-1718), der var datter af Simon Ibsen i Bjerreby. De fik samme år en datter, som døde udøbt to dage gammel, og to år efter en dødfødt søn.

Det tredje ægteskab blev indgået 1719 med Kirsten Jacobsdatter (d. 1756), der blev nævnt som Knud Jørgensens stiefdatter.

De fik tre døtre. Ældst var Bold Hansdatter (1720-1763), hvis mand var Morten Jørgensen Ibsen af Thurø.

Bondegård med brønd, P.H. Pedersen (open.smk.dk)

Nummer to, Maren Hansdatter (1725-1800), var gift med Christen Eriksen Soldat (d. 1770). Hun døde af "*Kræft, som begyndte i Ansigtet og tog overhaand*", som der stod i kirkebogen ved hendes begravelse. De overtog fæstet på familiegården, da Hans døde i 1760. 1731 fulgte den sidste i rækken, Kirsten Hansdatter.

Syv børn

Hans ved Kildens forældre var Rasmus Hansen ved Kilden (Ca. 1629-1708) og Karen Rasmusdatter (1645-1715), hvis bryllup stod den 11. maj 1668.

Ud over Hans, så havde Rasmus og Karen følgende børn: Gertrud Rasmusdatter, døde efter fødslen i 1669; Gjertrud Rasmusdatter (1670-1731), som var gift med Josef Rasmussen; Hans Rasmussen, som døde efter fødslen i 1673; Kirsten Rasmusdatter (f. 1674); Maren Rasmusdatter (f. 1677), som i 1697 fik en datter ved navn Karen uden for ægteskab med Rasmus Rasmussen Erreboe, der er omtalt i "...Den ulyksalige Peder Haar", og som senere blev gift med Niels Hansen. Yngst af Rasmus og Karens børn var Karen Rasmusdatter (1686-1691).

Jordegen bonde

Rasmus Hansen ved Kilden var jordegen bonde i Bjerreby By - det vil sige selvejer. Gården var i matriklen for 1664 opgjort til 2 tønder, 5 skæpper og 1 album. Der blev betalt en afgift på 4 skæpper byg, 1 ørte havre, 1 lam, 2 gæs, 10 æg og 1 mark garn. Sæden var på 1 ørte rug, 2 tønder byg, 3 tønder blandkorn, 1 tønne havre, 3 skæpper ærter og 2 læs hør. I 1669 betalte han hovedskat på 8 skilling for to personer. Kopskatten var i 1678 ansat 1 mark i kopskat for ham selv og Karen på 1 rigsdaler. Ved samme lejlighed betalte han 4 mark og 8 skilling for 3 bester og 3 kloder, 2 mark og 12 skilling for 2 køer og 2 ungnød samt 10 skilling for 3 får og 2 svin.

To år senere var hartkornet angivet til 2•5•0•1½ til Schiollemosse. Og i de følgende år betalte han kopskat for sig selv, konen, en pige og en svend på gården. I 1684 blev herudover nævnt et barn, som blev takseret til 1 mark og 8 skilling, og i 1684 blev der betalt 4 mark for to ildsteder. Og 1688-1700 blev der betalt kopskat for konen, en datter, en søn og en svend.

Gårdfolk i Bjerreby

Karen Rasmusdatter var nok datter af Rasmus Jørgensen (1603-1657) og Giertrud, som også var gårdfolk i Bjerreby.

Han ses jordebøgerne og skattemandtallene fra 1635 efter Anders Lauritzen. Der var skifte efter ham den 5. oktober 1657, hvor Giertrud blev nævnt med sin trolovede fæstemand, Hans Knudsen, som laugværge. Han fæstede gården, men Rasmus Jørgensen var stadig noteret i jordebogen i 1660 for en afgift på 9 skæpper byg, 1 skriverskæppe, 10 skæpper foerhavre, 15 skæpper ydehavre, 1 skæppe af Niels Bertelses jord samt 12 skæpper, 2 album og 10 kæpper og 2 album.

Hans Knudsen døde i 1663.

Parrets børn

I skiftet efter Rasmus Jørgensen blev følgende børn nævnt ud over Karen: Mads; Johanne; Birgitte samt Kirsten.

Formynder for børnene var deres farbror Christen Jørgensen i Gesinge, som også blev nævnt i skiftet efter deres farbror, Lauritz Jørgensen, den 13. marts 1657, hvor søsteren Karen Jørgensdatter ligeledes var noteret. Desforuden blev to afdøde søskendes børn nævnt - nemlig Johanne Jørgensdatter, hvis arving var Jep Ospensen samt Hans Jørgensen, hvis arvinger var Niels Hansen og Hans Hansen.

Syv Søstre

I Lundby var der syv søstre. Inger Rasmussen nedstammede fra tre af dem, nemlig: Kirsten Ibsdatter (1672 -1751), Ellen Ibsdatter (1677-1748) og Margrethe Ibsdatter (1682 -1750), mens Karen Ibsdatters efterkommere var gift ind i slægten.

Maren Ipsdatters mor, Kirsten Jepsdatter, var den fjerde af de syv søstre.

De tre ældste

Den ældste af Jep Christensen Hemming (1633-1710) og Karen (1641-1725)'s syv døtre, Bold Ipsdatter (1664-1716), var gift med Niels Hansen Nørregaard og fik 1685 sønnen Hans Nielsen.

Nummer to, Anne Ipsdatter (f. 1666), var ugift. Tingbog for Tåsinge Herredsting har en omtale af hendes tjenestepladser den 31. januar 1687.

Den tredje, Maren Ipsdatter (f. 1669), var gift med Christian Andersen Øbo og havde datteren Mette Christensdatter.

Nummer fire: mange døde børn

Den fjerde i rækken var Kirsten Ipsdatter (1672-1751), der som nævnt også var en af Inger Rasmussens aner. Hun var gift med Jep Nielsen, og deres første søn, Niels, døde to år gammel i 1702, den næste, Rasmus, døde i 1727, 25 år gammel. Endnu en søn, Christen, døde i 1709 i en alder af 1 år. Desuden fik parret to dødfødte sønner i henholdsvis 1711 og 1712. Derfor var det kun datteren Maren Ipsdatter (1705-1788), som blev gift og fik børn. Hun var som nævnt gift med Jørgen Rasmussen Møller (1696-1767).

Efter Jep Nielsens død giftede Kirsten sig først med Anders Rasmussen og siden med Anders Michelsen.

Lundby. (Speciel Kort over Thorseng med omliggende Øer og Kyster, 1822, Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Nummer fem: børn uden for ægteskab

Den femte søster var Karen Ipsdatter (f. 1675). Hun fik først "barn med en ung karl ved navn Hans udi Købelev Sogn i Laaland". Senere blev hun gift med Rasmus Jensen Foget. Hendes anden mand var Peder Jensen Hemming, og de overtog fæstet på gården.

Peders mor, Kirsten Lauritzdatter (1647 – 1709), er et eksempel på de indviklede slægtslinjer, der var resultatet af et lille samfund og flere ægteskaber. Hun var nemlig datter af Laurits Olsen Dommer (d. 1653) og hendes anden mand var Rasmus Rasmussen Ungemand (1671-1748), som er blandt Inger Rasmussens aner via sin anden kone. Kirstens bror, Simon Lauritzen Lund, var gift med Sophie Pedersdatter og gårdmand i Knudsbølle. De var også aner.

Nummer seks: "du skal ære..."

Også den næstnyngste datter, Ellen Ipsdatter (1677-1748), fik barn uden for ægteskab. Derfor stod

hun 1701 skrifte for ukyskhed med Claus Hansen, som hun fik datteren Maren Clausdatter Væver med.

Ellen indgik seks år senere ægteskab med Matz Jensen Lollik, der i 1704 også havde stået skrifte *“formedelst ukyskhed” med Anne Handsdatter, som tjente på Svenderup*. Og både i 1727 og 1730 stod Gertrud Rasmusdatter ligeledes skrifte for ukyskhed med ham. Da blev han kaldt Mads Jensen Landsoldat.

Ellen og Matz’ datter, Maren Madsdatter Lollik (f. 1718), blev den 28. februar 1740 absolveret for forseelse med hensyn til 4. og 5. bud (Du skal ære din fader og moder og Du må ikke slå ihjel). Pastor Christen Henriksen Morsing noterede i kirkebogen, at hun *“Slog sin egen MadModer baade blaae og blodig”*. Maren fik det følgende år sin første søn, Rasmus Sørensen, med Søren Michelsen fra Jylland, som tjente hos Lars Hemming. Otte år senere fik hun sønnen Rasmus Hansen *“med en karl ved navn Hans som en nat logerede hos Niels Væver udi Lundby, hvor denne kvinde tjente”*.

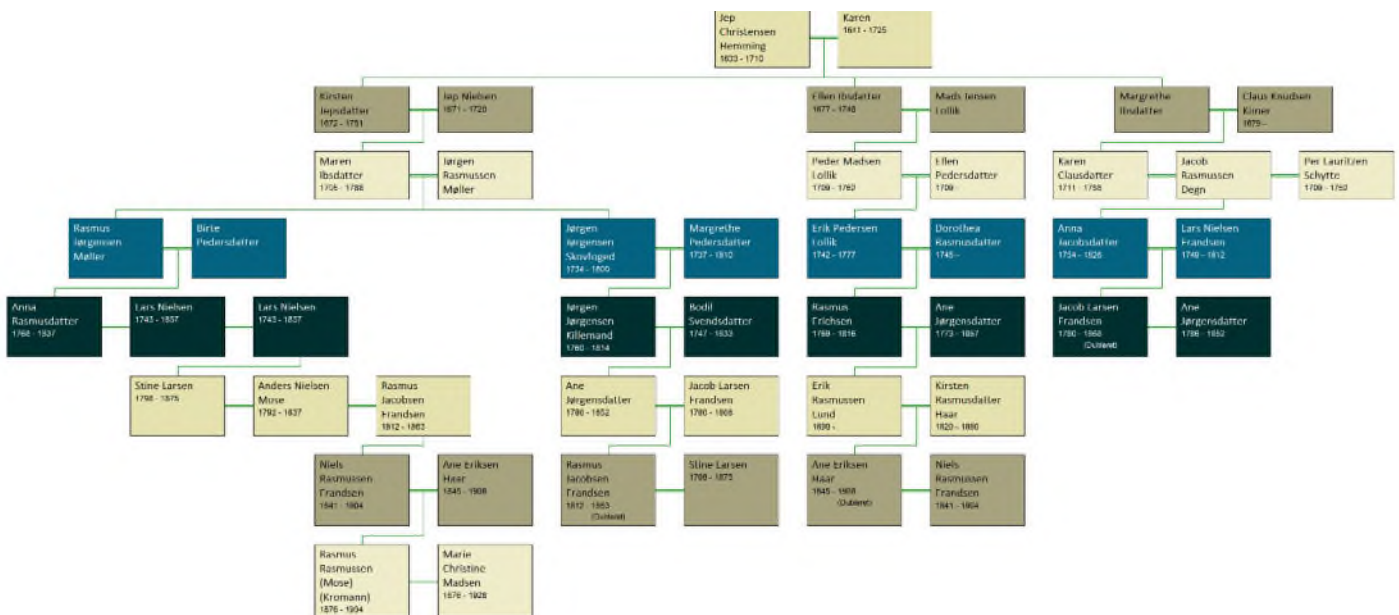
Nummer syv: tilflyttere fra Fyn

Jep Hemming og Karens yngste datter, Margrethe Ipsdatter (1682-1750), var Claus Knudsen Kimers tredje kone. Hans forældre var flyttet til Tåsinge fra Vejstrup på Østfyn, og det kan man læse mere om i ”Flyttede fra Fyn til Tåsinge”.

Hjørne af køkken i Hjemstavnsgården i Gummerup.

Jep Christensen Hemmingsens linje til Inger Rasmussens far gennem tre af hans døtre

I dommers sted

Jep Hemming var ofte stokkemand – det vil sige vidne på tinget – mange gange i løbet af sit liv. Han var samtidig indstævnet for tinget rigtig mange gange. Han nåede også at fungere som dommer kort før sin død.

Jep Christensen Hemming (1633-1710) i Lundby holdt 1662 bryllup med Anne Matzdatter, som døde året efter. Herefter ægtede han Karen, hvis baggrund ikke kendes. De fik som omtalt i det tidligere kapitel syv døtre og var gennem dem Inger Rasmussens aner flere gange.

Jep Hemming ses første gang i tingbøgerne i 1663, hvor han efter sin første kones død blev stævnet af godset Ellensborg for *"afkalding for arv og gæld til Anders Madsen i Lundby på 8 sldlr. og 1 får, blårgarn til en skjorte"*

Kendelsen gik på, at Jep Hemming skulle forgive svogeren de *"4 sl.dlr til Michelsdag førstkommende, og de andre 4 sl.dlr. til Sct Michelsdag derefter, og det får skal forne Jep Chr. føde ham i 2 år lige ved hans egne får, som forsvarligt kan være, og stod de med hverandre til vedermåls til der næste tingsvidne gik beskrevet."*

Frederik den Tredjes daler.

Ellensborg ved Nyborg var frem til 1662 ejet af Leonora Christine og Corfitz Ulfeldt og herefter af kronen. I dag hedder slottet Holckenhavn.

Gården i Lundby blev synet

Det var også 1663, at Jep Hemmings gård blev synet. Stuehuset var på 10 fag, og kendelsen var, at det var forfaldent på den nordre side på stolper, loft og tag: *"Udi i stuen er vinduer, loft, ovn ved magt. Det østre hus 11 fag, hvoraf de 8 fag duer til intet. I foedlade 4 fag ved magt. I herbergsrum 3 fag ved magt, findes noget lidet humle lagt."*

Efter at Frøken Hedevig forlod Tåsinge i 1664, og frem til 1678 blev store dele af Tåsinge Rytterdistrikt. Og da der i april 1671 var *"syn af kgl. majestæts ryttergårde"*, blev gården beskrevet som omfattende 59 alen fodstykker, 8 spær, 8 stolper og 100 lægter. *"Hjultømmer og ildebånd til alle og enhvers fornydende mangler dem alle"*.

Jep Hemmingsens gård blev vurderet som "brøstfældig" – det vil sige, at den var forfalden og havde behov for at blive sat i stand, som denne gamle gård på Frilandsmuseet, som i sommeren 2020 fik lappet stråtaget, men ellers er noget "vakkelvorn".

På tinget for Tåsinge Birk

1663 var også året, hvor Jep Hemming første gang var stokkemand på Tåsinge Birketing, og det fortsatte han med et stort antal gange om året resten af sit liv. 1710 beskrives han desuden som ”i dommers sted”. Det var kort før, han døde som 77-årig.

Han var også kaldsmand - det vil sige, at han forkyndte stævninger - tingsmand samt vurderingsmand på tinget, der dengang lå i Strammelse - inden det blev flyttet til Vindeby.

Samtidig blev der flere gange lagt sag an mod ham for ubetalt gæld eller kirketidende, strid om køb og salg af dyr og afgrøder samt ulovlig skovhugst.

Matriklen i 1664

Hartkornet for Jep Hemmings gård var opgjort til 4 tønder, 4 skæpper, 2 fjerdingkar og 2 album. Hertil kom landgilde på 5 skæpper byg, 1 skæppe skriverbyg, 25 skæpper havre, 1 mark og 2 album, 1 lam, 2 gæs, 10 æg og 1 mark garn. Han kunne ligeledes så 12 skæpper rug og byg, 4 skæpper blandkorn, 2 skæpper havre samt 2 læs hør.

Sulekonstruktion i Fjeldstedgården i Den Fynske Landsby.

Tåsinge blev vurderet

1678 overdrog kong Christian 5. gården og de øvrige gårde under Valdemars Slot til Niels Juel. Efter et år blev gården igen undersøgt for brøstfældighed: Det blev konstateret, at der var mangler på stuehuset: "18 alen fodstykker, 5 stolper a 3½ alen, 2 tylvt deler. På ladehuset behøver på ny to fag. Dertil 24 alen fodstykker, 4 stolper a 3½ alen, 3 dokker, 8 løsholter, 6 ranker a 3 alen, 12(alen) remme, 4 spær af 10 alen, 1 spærbjælke 9 alen, 2 spærbånd af 3 alen, 1 bjælke a 12 alen, 40 lægter, 10 travler langhalm." 2 tylvt deler betyder to tolvte dele.

Ved samme lejlighed blev gårdens landgilde opgjort til 15 skæpper byg, 1 skæppe skriverbyg, 25 skæpper havre, 1½ mark og 2 album, 1 lam, 2 gæs, 10 æg samt 1 mark garn.

1678 betalte Jep Hemming herudover kopskat for sig selv og Karen på 1 rigsdaler, 1 mark og 8 skilling, for 1 pige betalte han 1 mark og 8 skilling, for 1 hest og 2 hopper 3 mark, og for 3 køer og for 1 ungnød 3 mark og 6 skilling. Endelig var 5 får og 1 svin værdisat til 12 skilling.

Gård i Den Fynske Landsby får udskiftet murværket og brøstfældig staldbygning fra Frilandsmuseet.

Solglimt over en bølgende kornmark (Radering af Louise Ravn-Hansen, 1884, open.smk.dk),.

Matrikler i 1680 og 1688

Gårdens hartkorn var på 4 tønder, 4 skæpper, 3 fjerdingkar og ½ album. Sammenlagt 7 tønder.

Jep betalte desuden landgildepengge på 15 rigsdaler og 1 mark, og i 1688 blev gårdens hartkorn ændret fra 4•4•3•0 til 4•0•2•2, og blev noteret med matrikelnummer 18.

Skatter

Kopskatten var i 1690 på 1 rigsdaler for Jep og Karen samt 1 mark og 2 skilling for et barn, 2 mark for en dreng og 4 mark for to ildsteder. Året efter var kopskatten opgjort til sammenlagt 2 rigsdaler, 1 mark og 8 skilling.

1691-1692 fremgik det af jordebogen, at han betalte en årlig afgift på 1 lam, 2 gæs, 3 høns og 20 æg. Gården var på 7 tønder hartkorn.

For året 1696-1697 betalte Jep terminsydelse på 2 rigsdaler, 5 mark og 14 skilling.

Karen vidnede for tinget

Også Karen optrådte på Tinget. Det var 27. juni 1699, hvor ”Jep Hemmings hustru med hendes lavværge og mand Jep Hemming i Lundby” med flere var stævnet for at vidne om, ”hvad ord der faldt om Bodild Ipsd. Nørregaards tilstand og handel på Valdemars Slot, da hun var til hove den 20.juni, såvelsom hvad de vidste om hendes sygdom, som hun på bemeldte dag var tilkommet med videre”. Der er flere detaljer i tingbogen.

Næste generation

Jeps og Karens datter Karen Ibsdatter overtog 1701 gården sammen med sin anden mand, Peder Jensen fra Strammelse, som herefter var kendt som Peder Hemming. Jep døde 1710.

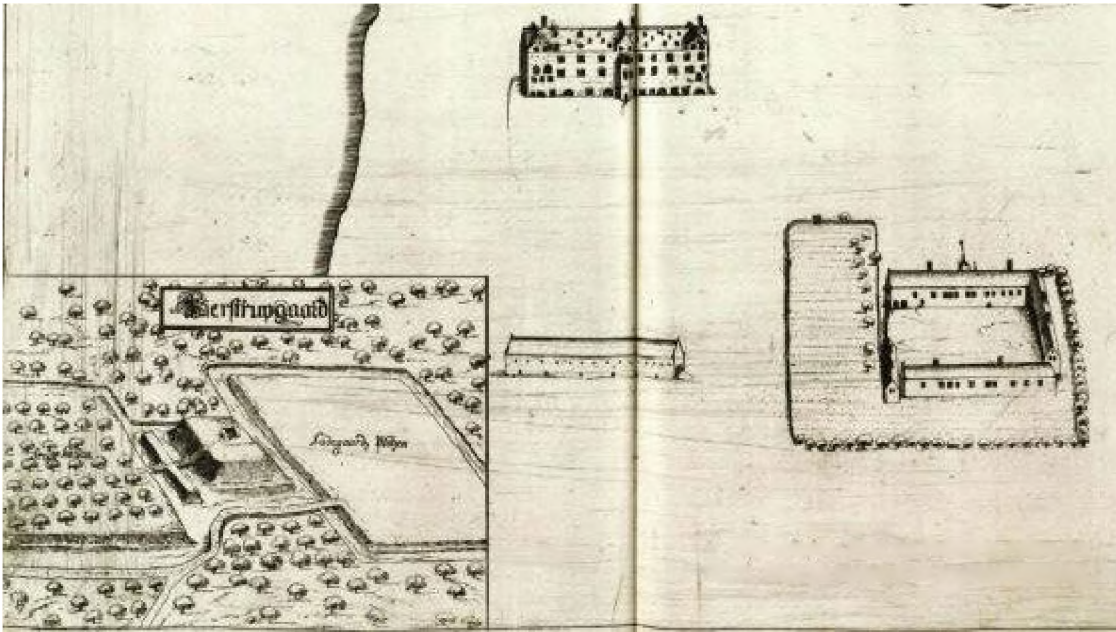
Det gamle tinghus over for Landet Kirke. (Speciel Kort over Thorseng med omliggende Øer og Kyster, 1822, C.A.

Mansa Theill, Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Med tilnavnet Skriver

I 1600-tallet var kun en lille del af befolkningen, der kunne skrive. Og at være skriver var et vigtigt hverv. Christen Hemming Skriver kan have skriver på tinget eller på Kærstrup Gods på Tåsinge.

Jep Christensen Hemming var eneste kendte barn af Christen Hemming Skriver (Før 1613 – 1662) og Karen Hemming (1606 – 1690) fra Lundby i Landet Sogn.

Muligvis godsskriver

Tilnavnet Skriver kan henvise til flere ting. Christen Skriver kan have været tingskriver eller alternativt var han skriver på Godset Kærstrup, som fra 1623 til 1629 var ejet af Ellen Marsvin og herefter af hendes datter, Kirsten Munk, inden hendes og Christian 4.'s søn, Valdemar Christian, overtog godset, som i 1636 blev revet ned og erstattet af Valdemars Slot. Efter sønnens død i 1656 ejede Kirsten Munk igen godset til sin egen død to år senere. Herefter arvede datteren, frøken Hedevig, grevinde af Slesvig-Holsten, slottet.

Hun havde forladt sin mand, Ebbe Ulfeldt, som havde svirret sin egen og hendes formue op. Derfor måtte hun afstå eller pantsætte stykke for stykke af sine ejendomme til sine og sin mands kreditorer. Frøkenen levede fra 1661 til 1664 i den yderste fattigdom på Valdemars Slot. I april 1664 rejste hun til Skåne, hvor hun opholdt sig på mandens slotte. Hendes og mandens del af Tåsinge kom under kronen og var rytterdistrikt til 1678. Resten var i hænderne på forskellige private ejere.

Til venstre: Kirsten Munk, (1598-1658), som 1615 til 1628 var Christian 4.'s hustru "til venstre hånd". Hun var datter af Ludvig Munk og Ellen Marsvin. (Tegning: Emil Bærentzen, Det Kgl. Biblioteks Billedsamling). Til højre: Frøken Hedevig, Grevinde af Slesvig-Holsten (1627-1678) var et af Christian 4. og Kirsten Munks 12 børn Hun fik fire børn med Ebbe Ulfeldt. (Efter maleri på Ovesholm fra maleri på Ovesholm. Danmarks Riges Historie IV, 1902).

Rodemanden skulle sikre orden

Anne Jørgensdatter kom fra en slægt af gårdmænd i Strammelse, hvor hendes tipoldefar, Rasmus Hansen Ungemand, var rodemand – det vil sige en slags opsynsmand over de øvrige bønder i landsbyens arbejde på øens fælles veje, broer og så videre.

Anne Jørgensdatter, hvis ægteskab med Jacob Larsen Frandsen, er omtalt i "Frandsen som slægtsnavn", var det ældste af to børn, som Jørgen Jørgensen Killemand (1760-1814) og Bodil Svendsdatter (1747-1833) fik, efter de blev gift i 1782. Den anden var Jørgen Jørgensen Killemand, der blev født i 1789.

Bodil var i 1775 blevet gift med Rasmus Svendsen og fik tre børn med ham: Anders Rasmussen Killemand i 1776; Kirsten Rasmusdatter i 1779 og Svend Rasmussen Killemand i 1781.

Jørgen Killemand overtog, som nævnt i et tidligere kapitel, Vornæsgård, og fæstede senere et hus i Lundby.

Illustreret tidende sidst i 1800-tallet.

Gift to gange

Bodil var datter af Svend Pedersen (1696-1760) og Kirsten Rasmusdatter (1711-1782).

Svend var i 1720 blevet gift første gang med Maren Hansdatter (1696-1735), som var datter af Hans Christensen Møller af Søby. De fik seks børn: Peder (1720-1725); Hans (f. 1722); Kirsten (f. 1724); Niels (f. 1724) samt Karen og Niels i 1734.

Bodil var det fjerde af de seks børn, som Svend fik med sin anden kone, Kirsten Rasmusdatter: Anna (1739-1740); Rasmus Svendsen Hollænder (1740-1789), der ægtede enken Karen Hansdatter; Anna (1744-1815), hvis mand var Simon Jensen Wey; og Johanne (f. 1750), som tjente hos sin stedfar Hans Christensen i Strammelse, da hun blev konfirmeret i 1767, og ved folketællingen i 1787 var ugift og tjener på Killegården. 1735 fulgte Peder som den sidste, og han blev gift med Bodil Nielsdatter af Strammelse.

Efter Svends død, blev Kirsten senere samme år gift med Hans Christensen.

Første mand gik på krykker

Svends baggrund er ukendt. Kirstens forældre var Rasmus Rasmussen Ungemand (1671-1748) og Anne Mortensdatter (f. 1689) i Strammelse.

Rasmus var 1698 blevet viet til Laurits Olsen Dommers datter, Kirsten Lauritzdatter (1647-1709), og overtog 28. august samme år fæstet på gård i Strammelse efter hendes forrige mand, Jens Pedersen (ca. 1641-1698). Han var ved flere lejligheder stokkemand ved Tåsinge Birketing.

Ved Jens' begravelse noterede præsten, Peder Jensen Lucoppidan, at den afdøde havde gået på krykker (Krykker) i de sidste fem år. Kirsten fik otte børn med Jens, et af dem, Peder Jensen, var gift med en af de syv søstre i Strammelse, Karen Ipsdatter.

Mange børn døde som små

Rasmus og Annes næste to døde som spæde - Maren efter fødslen i 1713 og året efter fulgte et dødfødt barn. Den fjerde, Rasmus Rasmussen Ungemand, overtog fæstet på gården i Strammelse efter farens død i 1748. Han fik seks børn med Margrethe Rasmusdatter (1721-1798), som var datter af Rasmus Svendsen

og Karen Andersdatter.

Også de to næste døde som spæde. Morten to år gammel i 1725 og Karen efter fødslen i 1726.

Den yngste, Anders Rasmussen Hemming (1727-1776), var gårdmand i Lundby. Han var gift to gange. Først med Gertrud Mortensdatter og anden gang med Maren Christensdatter.

Næstyngste søn

Rasmus Ungemand var den næstyngste søn af Rasmus Hansen Ungemand (1631-1701) og Birthe Olsdatter (d. 1701), der var blevet gift i 1660.

De to ældste var Oluf Rasmussen Ungemand (f. 1661) og Bold Rasmusdatter (1671-1748), som var gift tre gange med mænd, der alle hed Anders: Anders Hansen Skindballe, Anders Simonsen og Anders Ottesen. Hendes datter, Maren Andersdatter, ægtede Niels Jørgensen Frandsen, og er omtalt i kapitlet "Frandsen som slægtsnavn".

De to øvrige af Rasmus og Birthes børn var sønnerne Hans Rasmussen Ungemand (f. 1667) og Morten Rasmussen Ungemand (f. 1676), som havde tre døtre med sin kone, Karen Pedersdatter.

Styrede pligtarbejdet

Hans Ungemand blev udpeget til rodemand, da Tåsinge ved forordning af 15. december 1689 blev inddelt i seks roder, som skulle organisere rammerne om pligtarbejde såsom istandsættelse af landeveje, skibsbroer og lignende. Hans fik ansvaret for de bønder i Strammelse, der hørte under Valdemars Slot.

Et Bondehus (Radering af Elias Meyer (1763-1809), open.smk.dk).

En landevej (Radering af Elias Meyer (1763-1809), open.smk.dk).

Kun et enkelt barn ser ud til at være gift

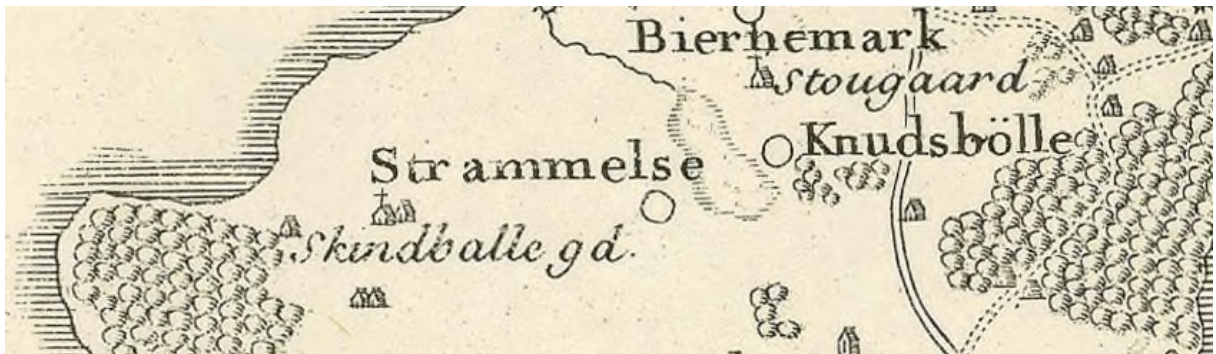
Anne var eneste datter af Morten Rasmussen Haar og Maren Christensdatter, som døde ved hendes fødsel 1692. Det ser også ud til at Anne var det eneste af Mortens børn, der blev gift.

Efter Marens død blev Morten gift med Johanne Mortensdatter. Ifølge skifteprotokollen var hun datter af Morten Olsen, mens hun ifølge Lolks arbejder med Tåsinges Historie var datter af Morten Matzen.

I 1695 fik Morten og Johanne en dødfødt søn. Den næste i rækken, Maren Mortensdatter (1696-1749), var ugift.

Herefter fulgte Rasmus, som døde ved fødslen i 1700 og det følgende år lillebroren, som også hed Rasmus og døde ugift i 1757.

Den sidste i rækken fulgte i 1703 og fik navnet Hans - han ses ikke i senere kilder.

Strammelse og Knudsbølle på Tåsinge (Historiskatlas.dk).

Fra Svendstrup

Morten Haars far, Rasmus Hansen Haar, var også ane til en anden af Inger Rasmussens formødre, Maren Rasmusdatter, og hans baggrund er beskrevet i kapitlet "Døde meget uformodet".

Fra Knudsbølle

Maren Christensdatter var ældste datter af Christen Jensen (1630 – 1703) og Karen Rasmusdatter Kop (1643-1714). Christen stammede fra Knudsbølle og blev gårdmand i Strammelse.

Udover Maren havde parret fire børn. De to første hed Jens. Den første døde to år gammel i 1674 og den anden tre år gammel i 1677. Herefter fulgte Anne Christensdatter (1678-1746), som var gift med Anders Andersen Drost i Lundby og Simon Andersen. Den yngste var Mette, som døde tre år gammel i 1691.

Gift anden gang

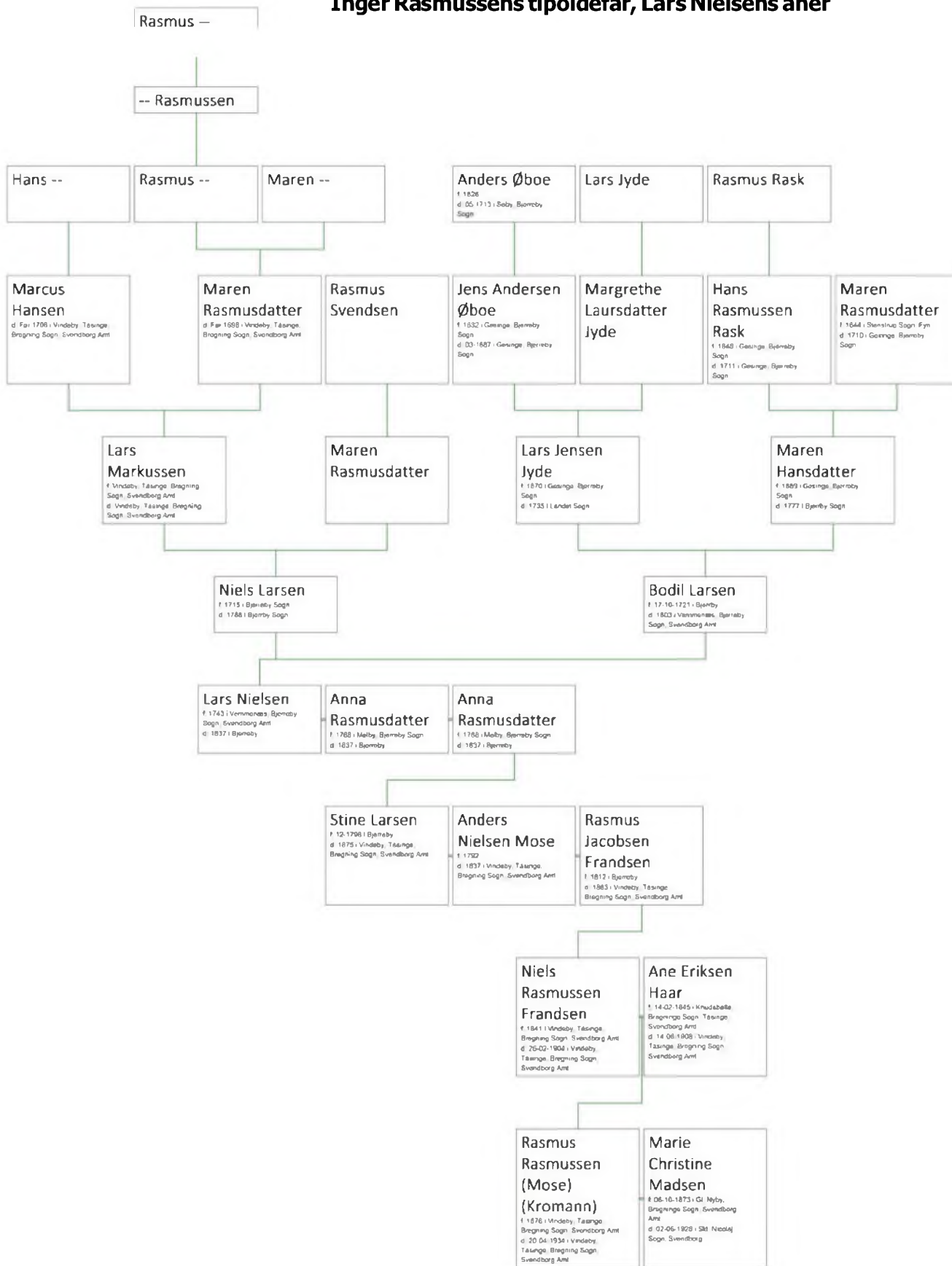
Efter Christens død blev Karen Rasmusdatter gift med Morten Andersen Drost, der overtog fæstet på gården. Hun omtales som datter af Rasmus Kop, som der ikke er fundet informationer om.

Gård fra Tåsinge med følgende rum: 1) fremmers 2) storstue 3) dosset 4) dagligstue, 5) bryggers 6) karlekammer 7) kleve 8) fremmers 9) aftægtsstue 10) sengekammer 11) tørvehus 12) fårehus 13) lo 14) lade 15) port 16) stald. A) alkove b) himmelseng c) borde d) dejtrug e) skorstensåbning f) bryggerkedel g) bord h) håndkværn i) saltolde.

"Danske bøndergaarde: grundplaner og konstruktioner: foredrag holdt ved det 3. nordiske folkelivs- og folkeminddeforsker møde i København 1924". H. Zangenberg).

Inger Rasmussens tipoldefar, Lars Nielsens aner

Viste vejen til Vemmenæs

Stine Larsens farforældre flyttede fra Bjerreby til Vemmenæs, hvor hun voksede op. Hendes mors familie stammede fra landsbyen Gesinge.

Matrikel 9 ved vejsvinget yderst til venstre på kort fra 1810. (Historiske kort på nettet).

Stine Larsen på Vindeby Kro var datter af Lars Nielsen (1743-1826), der var fæster på Matrikel 9 i Vemmenæs fra 1786, og hans anden kone, Anna Rasmusdatter (1768-1837).

Med sin første ægtefælle, Boel Pedersdatter (ca. 1754-1794), fik Lars et dødfødt barn i 1787 og det efterfølgende år datteren Marie Rasmusdatter, som fik fire børn med Anders Hansen (1798-1872), der var husmand i Vårø.

Ved Lars Nielsen og Anna Rasmusdatters vielse var der som noget usædvanligt noteret en kvinde blandt vidnerne; Kirsten Andersdatter, foruden Rasmus Nielsen og Rasmus Ungemand.

Lars og Annas ældste datter, Boel (1796-1881), havde ingen børn med sin mand, Rasmus Nielsen Drost (ca. 1789-1874), der var husmand på Matrikel 7b i Vemmenæs.

Herefter fulgte Kirstine – eller Stine som hun blev kaldt - og efter hende, Karen (1801-1873), som heller ingen børn havde med sin mand Jacob Jensen Pelle (1781-1866), der var gårdmand på Matrikel 2 i Helløv.

Sønnen Niels Larsen (1804-1885) overtog slægtens gård på matrikel 9 i Vemmenæs. Han og hustruen, Karen Nielsdatter Bønløkke (1817-1890), fik omkring 10 børn mellem 1838 og 1857.

De to yngste døtre var Birthe (f. 1807) og Maren (f. 1809), som der ikke er fundet flere informationer om.

Flyttede fra Bjerreby til Vemmenæs

Lars var søn af Niels Larsen (1714-1788) og Bold Larsdatter (1721-1803), der kom fra Bjerreby. Dem kan man læse mere om i kapitlet "Var fra Vindeby".

Ifølge slægtsforskeren C. G. Høgstrøm var Niels skibstømrer og byggede gården, der lå på matrikel 9. Dermed var han en af de første beboere i den nyanlagte landsby.

Han var 72, da han officielt overdrog fæstet til sønnen Lars i 1786, og nåede to år på aftægt, inden sin død.

Indføringen i kirkebogen om hans dåb i 1717 lød: "12. p Trinit døbte jeg Lars Markussens Dreng barn i Bjerrebÿe kaldet Niels F(adder) Jens Peter ibid Simon Anders u i Skouballe Anne Christens i Söbye. Dom 18. Trinit blev Qvinde introduceret."

Tåsingedragt fra cirka 1790 med tørklæde af uld med trykt mønster, bul i mønstervævet hvergan og særk i hør, broderet med korssting og musetakker. (Tåsinge Museum).

Gårdmænd i Gesinge

Bold Larsdatters forældre var også fra Bjerreby sogn. Hendes far, Lars Jensen Jyde (1670-1735), var gårdmand i Gesinge.

Lars Jyde blev gift med Karen Madsdatter i 1697 og overtog samme år fæstet på hendes far, Matz Pedersens gård i Bjerreby By, som senere ses med matrikelnummer 9.

Karen blev begravet 9. juli 1710, den 28. juli blev Lars trolovet med Maren Hansdatter af Gesinge, og 23. trinitatis blev de copuleret i Bjerreby Kirke – det vil sige den 23. november.

Parrets første barn var dødfødt, og herefter fik de yderligere fire børn, hvoraf to døtre døde som børn.

Bold var forældrenes yngste barn. Herudover fik de sønnen Anders og to døtre: Maren (1714-1741), som var gift med Erland Erlandsen Møller samt Anne (1719-1760), der var gift med Rasmus Hansen Færgekarr af Vemmenæs.

Skat, afgifter og hoveri

1699-1700 betalte Lars Jyde kopskat for sig selv, Karen og en karl. I 1705 var han fritaget for kopskat, da han svarede afgift af hartkorn. Gårdens hartkorn var ansat til 4 tønder, 4 skæpper, 2 fjerdingkar og 2 album. Afgiften var uændret fra 1709 til 1731/1732 på 1 ½ tønder rug, 3 tønder byg, 1 tønde havre, 1 lam, 2 gæs, 2 høns og 20 æg. Og ved sidstnævnte opgørelse var der ligeledes noteret hovingspenge på 4 rigsdaler og 3 mark.

Desforuden blev han nævnt i skattemandtallene i 1711, 1719, 1725 og 1726 med en pige og en karl. 1725 desuden med en søn.

Tilnavn fra mor

Lars Jyde havde overtaget sit tilnavn fra moren Margrethe Laursdatter Jyde (1645-1684. Hun var altså datter af Lars Jyde, men ham er der ikke yderligere informationer om.

Lars' far var Jens Andersen Øboe, der også var gårdmand i Gesinge.

Jens og Margrethe blev gift i 1661, og året efter var Jens Øboe noteret i matriklen som gårdmand på en gård med et hartkorn på 3 tønder og 3 fjerdingkar. Der blev betalt en afgift på 5 skæpper rug, 1 ørte byg, ½ skæppe skriverbyg, 5 skæpper foerhavre, ½ lam, ½ gås, 2 høns, 5 æg, ½ mark garn, ½ fornød og ½ trave halm. Der står desuden: "Beretter at han sår 3 tønder rug og byg, 4 skæpper havre og 2 læs hør".

Ved matriklen i 1664 var han "tjener til Bartolomæus Pedersen i

Vemmenæs på luftfoto fra 1954. Gården på matrikel 9 er revet ned.
(Sylvest Jensen Luftfoto, Det Kgl. Bibliotek).

Stue i gård (Tegning: R. Mejlgaard).

Kiøbenhavn”, og gårdens hartkorn var justeret til 3 tønder, 2 skæpper, 3 fjerdingkar og 2 album. Afgiften var den samme som to år før. 1678 solgte Christian 5. gården til Niels Juel, og herefter ses Jens i kopskatteeregnskaberne til sin død i 1687 blandt andet for et ildsted.

Børn og andet ægteskab

Lars og Margrete fik 1662 datteren Bodild, fulgt af Anders Jensen Jyde (1664-1725), der var gift med Maren Clausdatter; Karen Jensdatter (f. 1667) og efter Lars (Lauritz) fulgte tvillingerne Hans og Niels i 1673, der begge døde straks efter fødslen.

Jens Øboe indgik sit andet ægteskab i 1685 med Anna, salig Hans Christensens, som kom fra Lavind. Hun giftede sig efter Jens død med Jep Ibsen. Det er nemlig mest sandsynligt, at det er en fejl, når Jep Øbroe og ikke Jens står anført ved hans dåb i 1686.

Mor stammede fra Stenstrup

Maren Hansdatter (1689-1777 var det ottende og yngste barn af Maren Rasmusdatter (1644 -1710, som stammede fra Stenstrup på Fyn, og Hans Rasmussen Rask (1648 -1717, der også var gårdmand i Gesinge. Parret blev gift 1672.

Hartkorn og skattebetalinger

1678 betalte Hans Rask kopskat på 1 rigsdaler for sig selv og Maren samt 1 mark og 8 skilling for en tjenestepige. For 2 heste og 2 hopper betalte han 4 mark, for 4 køer og 3 ungnød 5 mark og 2 skilling hvortil kome 1 mark for 6 får og 2 svin. Og i de kommende år betalte han igen kopskat for sig selv, konen og gårdens besætning. Men 1688 betalte han 4 mark for gårdens to ildsteder og herefter kun 2 mark for et enkelt ildsted.

Stenstrup Kirke på postkort fra omkring 1900.

I matriklen 1680 hørte gården under *"Sal. Peder Brockenhuusis arvingers gods"* og var ansat til et hartkorn på 5 tønder, 4 skæpper, 3 skilling og ½ album. I jordebogen for 1688 står der *"Tvende bønder på landet som endnu hører fremmed herskab til haver af al deres jord svaret årlig fællig landgilde til Waldemar Slot af smør og [...], hvoraf deres anpart af den gamle jordebog anføres"* .

I skattemandtallerne 1710-1713 blev Hans Rask nævnt som Erich Schels tjener - det vil sige at hans gård var ejet af (Det vil sige Erik Skeel til Arreskov og Bjørnemose (1670-1729)).

Otte børn

Hans og Marens syv ældste børn var Bodild, som de fik i i 1672, året efter de blev gift. Herefter fulgte Rasmus (1674-1715); Maren (1675-1777); Peder (1677-1760); Maren (1679-1786); Anders (f. 1683) og endnu en Bodild (f. 1686). Og til sidst som nævnt Maren.

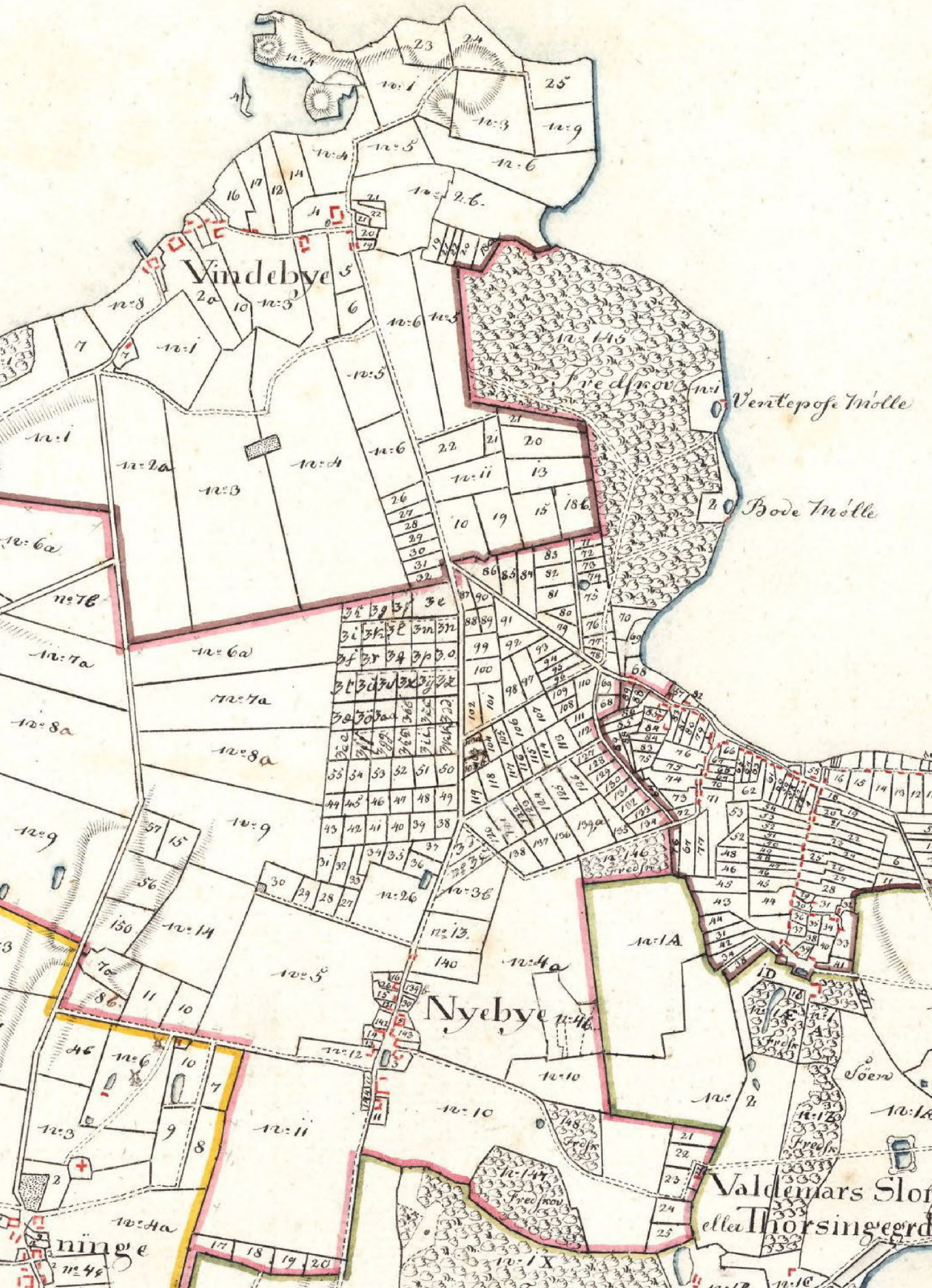
Andet ægteskab

Efter Marens død blev Hans Rask viet til Karen Christophersdatter i Vårø, hvis anden mand var Jens Rasmussen Angen, der overtog fæstet på gården.

Med Karen fik Hans endnu en datter ved navn Maren (1712-1713) og herefter fulgte Anders Rask Rytter (1714-1738), der døde som rytter ved Oberst Neubergs Regiment – men hjemme i Gesinge. Den yngste var Christopher Hansen (1716-1783), hvis kone var Boel Hansdatter.

Stenstrup på matrikelkort fra 1810. (Historiske kort på nettet).

Vindebye

Fredsmov

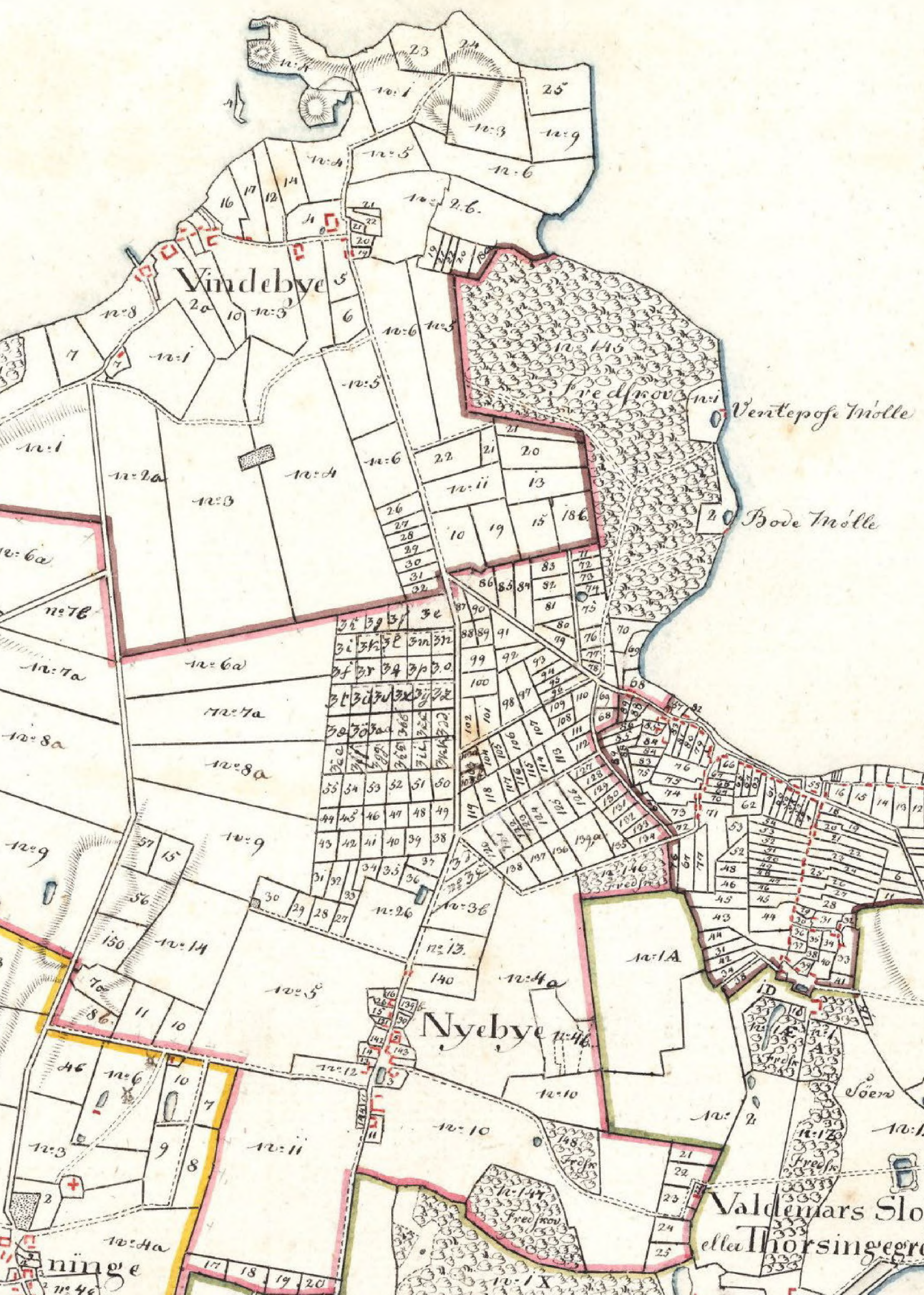
Ventepose Mølle

Bode Mølle

Nyebye

Valdems Slott
eller Thorsingegrd

Vænge

Var fra Vindeby

Niels Larsens forældre og forfædre var fra Bregninge sogn - først og fremmest fra Vindeby, men også Bregninge by og Nyby.

Lars Nielsens far, Niels Larsen (1714-1788, var søn af Lars Markussen og Maren Rasmusdatter, der var datter af Rasmus Svendsen i Nyby, som der ikke er flere detaljer om. Niels' efterkommere er blandt andet omtalt i kapitlet "Viste vejen til Vemmenæs".

Pastor Peder Jensen Lucoppidan noterede følgende i kirkebogen: "1713 trolovede jeg Lars Marchusen af Vindeby og Maren, salig Niels Hansøns af Bierreby".

Maren var altså enke. Det var af skiftet efter Marens første mand fra den 26. juli 1713, at det fremgik, at hun hed Maren Rasmusdatter og var enke efter Niels Hansen Kop i Bjerreby, med hvem hun havde fireårige Gertrud og toårige Rasmus. Hun var da forlovet med Lars, der allerede havde fæstet gården.

Lars og Maren fik to fælles børn: Niels Larsen og Margrethe Larsdatter (f. 1716).

Skifter som kilde

Lars ses i skiftet efter hans moster Kirsten Nielsdatter fra den 2. august 1698. Hendes mand var Peder Jørgensen Smed, og hun boede i Vindeby, hvor hun døde i en alder af 66.

Lars' mor, Maren Rasmusdatter, blev nævnt som Kirstens halvsøster, og hendes børn var oplyst, da de var arvinger. Ud over Lauritz Marchusen var hans ældre brødre: Hans, Peder og Rasmus samt søstrene Helvig og Bodil noteret.

Ved samme lejlighed nævnets Kirstens søstersøn Niels Pedersen i Vindeby og endnu en halvsøsters sønner i Troense: Morten Jørgensen Piilegaard og Rasmus Jørgensen.

Vindeby på kort fra 1850 giver et indtryk af byens oprindelige bebyggelse, hvor gården ligger omkring Eskærvej, Vindebyørevej og Troensevej. (Historiske kort på nettet).

Bjælken i dagligstuen (som her på gård på Frilandsmuseet) blev der taget varsler på det kommende vejr ud fra, hvordan de forskellige måneder havde været.

Endnu et skifte viser, at Lars Marcussens far kom fra Vindeby. Det var hans fætter, Hans Hansen, der var druknet ved Svendborg i april 1706. Af andre kilder fremgår det, at Hans' mor, Maren Hansdatter, var søster til Lars' far, Marcus Hansen. Hans blev døbt i Hesselager, og skiftet efter ham fylder 23 sider i skifteprotokollen.

Blandt arvingerne var også omtalt en afdød moster, Kirsten Hansdatter, hvis børn var arvinger: Peder Jørgensen i Gudme; Sidsel Jørgensdatter, som var gift med Christen Snedker i Kirstineminde; Johanne Jørgensdatter, der var gift med Niels Lauridsen i Hesselager samt Maren Jørgensdatter, som man ikke vidste, hvor boede. Det er ikke muligt at undersøge dette nærmere, da kirkebogen i Gudme først er bevaret fra 1813.

Den næste i skiftet var Lars, som boede i Bregninge, og hans søskende: Hans Marcusen i Vindeby; Anders Marcusen i Nyby; Peder Marcusen i Nyby; Rasmus Marcusen i Jylland; og Bodil Marcusdatter på Langeland.

Herudover blev en søsters børn nævnt: Marcus Hansen på 10; Karen Hansdatter på syv og Christen Hansen på tre.

En tredje søster, Anne Hansdatter, blev ikke omtalt i skiftet.

Mor gift to gange

Lars Marcussens far var Marcus, hvis forældre ikke kendes, men hans søskende findes i de skifter, der er beskrevet ovenfor.

Lars' mor var som nævnt Maren Rasmusdatter (1640-1695). Hendes andet ægteskab var med Niels Hansen Kop, der døde 1713. De havde den 26. august 1666 stået offentligt skrifte i Bregninge Kirke for ukyskhed, og blev viet præcis tre måneder efter. To år senere fik de datteren Helvig eller Helle.

Om den næste søn, Hans, vides det, at han boede i Vindeby. Herefter fulgte Peder Marchusen (f. 1673), som også boede i Nyby. Han blev skilt fra Johanne Jensdatter i 1708 efter seks års ægteskab. Herefter ægtede han Kirsten Pedersdatter.

Den næste søn, Jens, døde ni år gammel i 1684. Marcus og Maren fik desuden tvillinger i 1671: Rasmus, der boede i Jylland, og Anders, hvis kone var Helvig Jacobsdatter (1653-1719). Han boede i Vindeby og senere Nyby og døde i 1725.

Lars var den næst yngste, og den yngste datter, Bodil Marchusdatter (f. 1682), boede på Langeland.

Det indre af Bregninge Kirke blev ikke ændret væsentligt ved den store ombygning af kirkens ydre i 1883.

Mulige forbindelser

Det er også fra skifter, at Maren Rasmusdatters mor muligvis kendes. Hvis det er de rigtige personer, så hed hun også Maren, men hendes patronym blev ikke noteret.

Det første skifte blev holdt den 26. april 1643 efter Niels Jørgensen i Vindeby. Her blev hun kaldt Maren Nielses og var allerede gift med Jep Pedersen. Desuden

nævntes hendes børn: Rasmus Nielsen, Hans Nielsen, Christen Nielsen, Kirsten Nielsdatter og Anna Nielsdatter.

Den omtalte Kirsten var muligvis identisk med Kirsten Nielsdatter - altså hende, der i det ovennævnte skifte fra 1698 var gift med Peder Jørgensen Smed, hvor halvsøsteren Maren Rasmusdatters børn med Marcus Hansen var noteret. Hvis der er tale om det rigtige skifte, så har Maren været gift en tredje gang med en mand ved navn Rasmus.

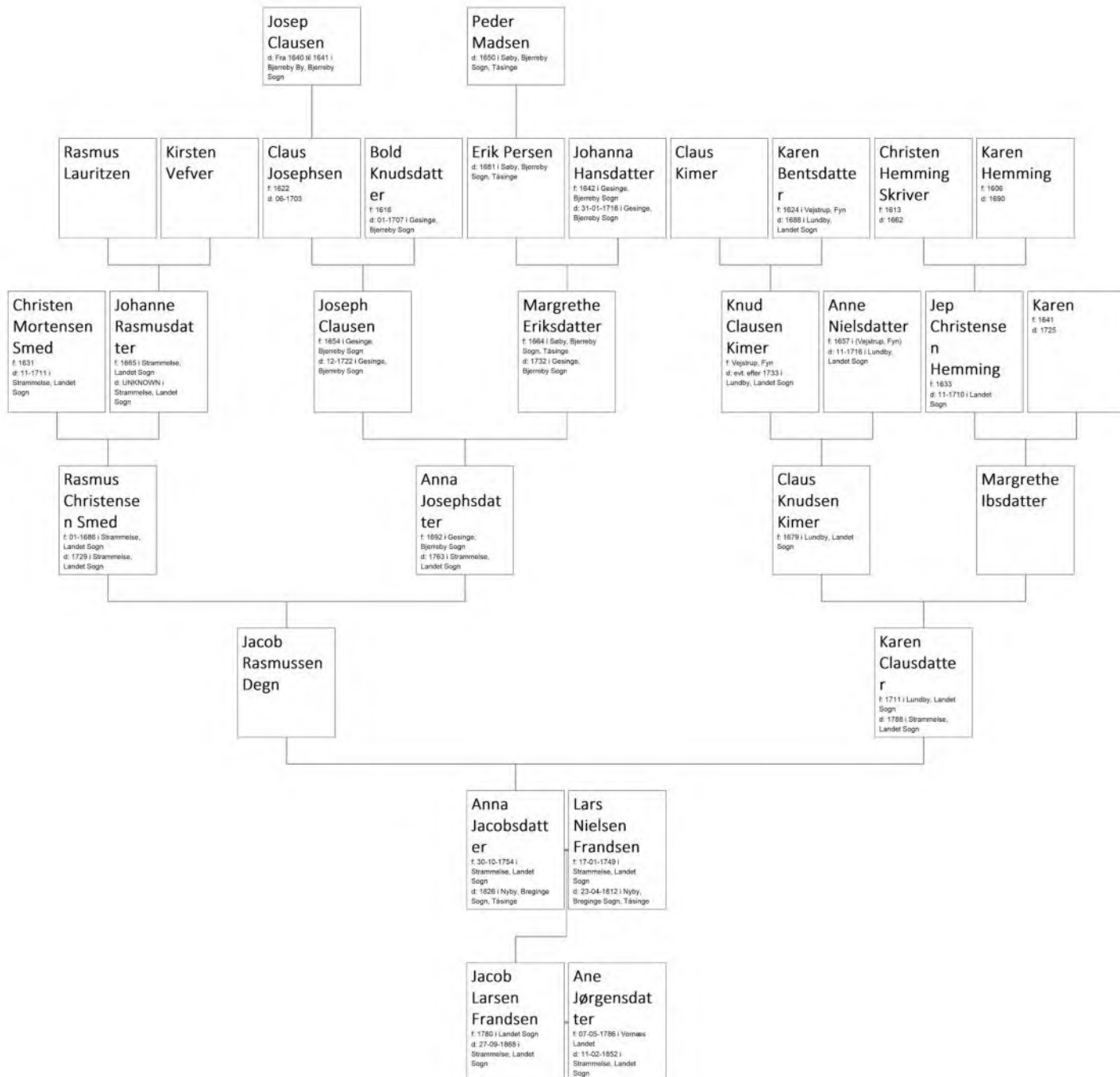

Kister til opbevaring af udstyr, klæder og værdigenstande fra Frilandsmuseet De Gamle Huse i Maribo.

De tre skifter omtalt i kapitlet

<p>Skifte den 12. april 1706 efter</p> <p>Hans Hansen - i Vindeby</p> <p><i>Arvinger: afdødes mosters børn:</i></p> <p>Peder Jørgensen i Gudme – på egne og søskendes vegne</p> <p>Sidsel Jørgensdatter – boende i Kirstineminde</p> <p>Johanne Jørgensdatter – boende i Hellelager</p> <p>Maren Jørgensdatter – vides ikke hvor hun boede</p> <p><i>af dødes morbroders børn:</i></p> <p>Hans Marcusen i Vindeby – til stede</p> <p>Anders Marcusen i Nyby – til stede</p> <p>Peder Marcusen i Nyby – til stede</p> <p>Lars Marcusen i Bregninge – til stede</p> <p>Rasmus Marcusen i Jylland</p> <p>Bodil Marcusdatter på Langeland – på hendes vegne bror Hans</p> <p><i>(af død) Marcusdatters børn:</i></p> <p>Marcus Hansen, 10 år</p> <p>Christen Hansen, 3 år</p> <p>Karen Hansdatter, 7 år</p> <p><i>Formyndet for disse:</i> Niels Pedersen i Vindeby</p> <p><i>Vurderingsmænd:</i> Morten Jørgensen i Vindeby</p> <p>Niels Pedersen i Vindeby</p>	<p>Skifte den 2. august 1698 efter</p> <p>Kirsten Nielsdatter – boede og døde i Vindeby</p> <p><i>Enkemand:</i> Peder Jørgensen [Smed]</p> <p><i>Afdødes arvinger:</i></p> <p>søsterson Niels Pedersen i Vindeby</p> <p>halvsøsters søn Morten Jørgensen Pjilegaard i Troense</p> <p>halvsøsters søn Rasmus Jørgensen i Troense</p> <p>halvsøster afdøde Maren Rasmusdatters børn:</p> <p>Hans Marchusen</p> <p>Peder Marchusen</p> <p>Rasmus Marchusen</p> <p>Lauritz Marchusen</p> <p>Helvig Marchusdatter</p> <p>Bodil Marchusdatter</p>
	<p>Skifte den 26. april 1643 efter</p> <p>Niels Jørgensen – i Vindeby</p> <p><i>Enke:</i> Maren (Nielses)</p> <p><i>Laugværge:</i> ægtemand Jep Pedersen</p> <p><i>Børn:</i></p> <p>Rasmus Nielsen</p> <p>Hans Nielsen</p> <p>Christen Nielsen</p> <p>Kirsten Nielsdatter</p> <p>Anna Nielsdatter</p>

Inger Rasmussens tipoldemor, Anna Rasmusdatters aner

Fik sin kones tilnavn

Anna Rasmusdatter stammede fra en slægt af bønder fra byer i Bregninge og Landet sogne.

Lindedskab i gård i Den Fynske Landsby, hvor både det sengetøj, der blev brugt til dagligt, og de finere stoffer og klæder blev opbevaret.

Stine Larsens mor, Anna Rasmusdatter (1768-1837), var datter af Rasmus Jørgensen Møller i Melby i Landet Sogn og Birte Pedersdatter (1744-1817).

Birte var datter af Peder Ottesen (1698 - 1767), som var gårdmand i Lundby, og hans tredje kone Anna Michelsdatter (1724-1770), som havde i alt seks fælles børn. Deres første barn var Birte Pedersdatter (f. 1744), som var ane til Stine Larsen, der var Inger Rasmussens oldemor.

Herudover fik Peder og Anna fem børn: Niels Pedersen Wæver (1747-1718), som fik en datter med Johanne Hansdatter; Rasmus Pedersen (f. 1749); Maren (f. 1750); Bodil (f. 1754), hvis mand var Laus Nielsen og endelig Anna (f. 1759), der var gift med Jens Michelsen.

Peders første to koner var Kirsten Ipsdatter (død 1732) og Birthe Jørgensdatter, som døde i barsels seng i 1743. Disse ægteskaber er omtalt i det følgende kapitel.

Enke efter et år

Anna Michelsdatter var ældste datter af gårdfolkene i Bjernemark, Michel Christensen Drost (1693-1750) og Maren Christensdatter.

Morens første mand, Hans Andersen (1666-1716), var død efter et års ægteskab, og deres fælles søn, som hed Hans, døde samme år.

Michel og Maren fik følgende børn: Christen Michelsen Drost (f. 1717); Hans Michelsen Drost, (1720-1792), som var gift Bodil Hansdatter, der var enke efter Anders Erichsen; Anne Michelsdatter (f. 1724); Johanne Michelsdatter (f. 1728) og Rasmus Michelsen Drost (f. 1732).

Fem børn

Michel Drosts forældre var Christen Michelsen Drost (1665-1724), som var opvokset på Bukkehavn Mølle, og Margrethe Rasmusdatter, der var født 1661 i Bjernemark. Michel var deres andet barn. Den ældste var Anne, som var født i 1691, godt et år efter forældrenes vielse den 2. februar 1690. Den tredje var Sofie Christensdatter (f. 1696) fulgt af Rasmus

Gade i Bjernemark med en typisk "krog", som der ikke er bevaret mange af.

Christensen (f. 1699, som i 1724 blev gift med Anne Jørgensdatter. De to yngste var Karen (f. 1702 og Kirsten (1705-1706.

Gårdens hartkorn og afgifter

Det var under sønnen Christen Michelsen, at gården i jordebøgerne fra 1731 til 1762 var opgjort til 3 tønder, 4 skæpper, 4 fjerdingkar og 11/8 album, og landgilden lå på ½ tønne rug, 2 tønder byg, 1 tønne havre, ½ lam, 1 gås, 1 høne og 10 æg.

Fra 1762 blev hartkornet justeret til 6 tønder, 4 skæpper og 2 1/4 album samt 4 skæpper og 2 fjerdingkar i skov- og mølleskyld. Samtidig var afgiften sat op til 1 tønne rug, 4 tønder byg, 2 tønder havre, 1 lam, 2 gæs, 2 høns og 20 æg. Christen Michelsen gjorde hovarbejde, og derfor blev der ikke betalt hovningspenge.

I 1779 blev der justeret på gårdene, så gårdmændene afgav noget og fik noget andet hartkorn. Herved fik Christen en ny gård med matrikelnummeret 2 og et hartkorn på 6 tønder, 5 skæpper, 2 fjerdingkar samt 5/8 album. Skov- og mølleskyld var uændret.

Tilnavn via konens familie

Christen havde fået tilnavnet Drost via Margrethes forældre – hun var datter af Rasmus Andersen Drost (1618-1694 og Anne Andersdatter (1623-1690, der var blevet gift i maj 1646.

Det vides ikke, hvem Rasmus' forældre var, men en slægtning kendes, for da Maren Andersdatter blev begravet i 1690, noterede præsten, at hun var Rasmus Drosts søster. Hendes alder blev angivet til 72, og hun var derfor født omkring 1618, ligesom broren.

Store gæstebud

Rasmus Andersen Drost var gårdmand i Bjernemark. Og der findes en beskrivelse af det bryllup, han i 1693 holdt for en datter. Det foregik i flere "gæstebudhuse" for at få plads til de omkring 500 gæster. På landet var der også fester på flere dage i forbindelse med trolovelser – såkaldte fæsteøl – og barsler,

Døde og overlevende børn

Den ældste af Rasmus Drosts overlevende døtre, Karen Rasmusdatter (f. 1651, var gift med henholdsvis Matz Thursens i Vindeby og Jørgen Rasmussen af Skarø.

Sønnen Anders Rasmussen Lund (f. 1653 var gift med Kirsten Rasmusdatter, der var enke efter Anders Lund i Nyby, og fik sit tilnavn ad den vej.

Datteren Anna Rasmusdatter (1656-1674) fik i 1672 en datter ved navn Bold med udlagt barnefar Claus Nielsen "af Synderborg".

Herefter fulgte endnu fem døtre, inklusiv Margrethe. De øvrige var Bold (f. 1657); Maren (f. 1659); Kirsten (født og død 1664) samt Johanne (f. 1667). Det vides ikke, hvad der skete med de øvrige døtre.

Bryllup på landet i 1600-tallet med præst, degn og vigtige gæster. Nogle af gæsterne danser og brudesengen står klar. (Nationalmuseet)

Tre slægtslinjer

Otte Erichsen og Bold Andersdatter er nævnt i flere af kapitlerne, fordi flere af Inger Rasmussens aner nedstammer fra flere af deres syv sønner, som blev voksne.

Otte og Bold må have holdt bryllup omkring samtidig med, at han i 1676 overtog fæstet på gården i Bjernemark efter sin svigerfar, Anders Nielsson, som var død to år før.

De forskellige opgørelser over skattebetalinger og matriklerne giver et billede af, hvor stor gården var, og hvor mange personer der boede på den.

Skatter og matrikler

1678 Opgørelse: Christian 5. afhændede gården til Niels Juel: Anders Nielsen med følgende afkast: 1 carte rug, 2 pund 10 skæpper byg, 10 skæpper havre, 5 album 3 d, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 10 æg, 1 mark garn, 1 fodernød samt 3 travet halm.

1678 kopskat: Otte Erichsen for sig og sin hustru 1 rigsdaler, 2 tjenestefolk 3 mark, 2 heste og 2 hopper 4 mark, 2 køer og 1 kalv 2 mark og 6 skilling, 7 får og 2 svin 1 mark og 2 skilling samt 1 bistok 8 skilling.

1680 matrikel: Anders Nielsen, nu Otte Erichsen, hartkorn 10 tønder, 3 skæpper, 3 fjerdingkar og 4 album.

1690 kopskat: Otte Erichsen og kone 1 rigsdaler, 1 dreng 2 mark, 1 pige 1 mark og 8 skilling samt 2 ildsteder 4 mark. Han ses i lignende mandtal og skattebetalinger frem til 1710.

1711 skattemandat: 1 søn Morten 16 år - 2 års løn, 1 pige Maren Nielsdatter, 21 år - 1 års løn.

1713 krigsstyr: Otte Eriksen 1 dreng Morten Ottesen 1 pige, Maren Jensdatter, Otte og Bold.

Vurderingsmand

Otte var ofte vurderingsmand ved skifter under Tåsinge Stamhus eller Valdemars Slot, som blev foretaget i Bregninge sogn. Det var en vigtig rolle, da det var med til at afgøre, hvor meget der var at arve efter en persons død.

Andersvarane

Otte og Bolds fik i alt 11 børn. Det første, Karen, døde efter fødslen i 1677.

Herefter fulgte Anders Ottesen Ungemand (1679-1751), som var gift med Bold Rasmusdatter, der blev kaldt "salig Anders Simondsens" ved vielsen. Det vil sige, at hun var enke. Bold Rasmusdatter (1664-1738) er omtalt i kapitlet "Frandsen som slægtsnavn".

Erich og Gertrud samt Gertruds mor var aner

Den tredje i rækken, Erich Ottesen (1681-1750), var gift med Gertrud Jacobsdatter (1690-1752), som var forfædre til Storgaard-slægten, der er omtalt i næste bind. Hendes far var Jacob Hansen.

Gertruds mor, Maren Pedersdatter, var desuden gennem sin første mand, Niels Hansen Frandsen, ane til Ingers aner i Frandsenslægten via hendes far, Rasmus Rasmussen

Erich Ottesen overtog i 1723 fæstet på en gård i Strammelse efter Jacob Hansen Frandsen.

Køkken i gård i Den Fynske Landsby. Maden for en 1700- og 1800-tals bonde af en blanding af grød, suppe, fisk, kål, brød og flæsk, for det var stort set, hvad bondefamiliens kost bestod af frem til de sidste årtier af 1800-tallet". I øvrigt skyllet ned med masser af øl med en meget lav alkoholprocent, fordi vandet var farligt at drikke.

Bagning var en vigtig del af husholdningen på en gård, som her på Frilandsmuseet.

Erich blev omtalt i tingbogen i forbindelse med en sag, hvor Christian Slagter fra Svendborg blev forbrændt om natten efter en barselsfest i 1722, mens han sov på bordet i barselsstuen. Omstændighederne blev aldrig helt afklarede.

Garnvikling fra gård i Den Fynske Landsby

Søn ligget ihjel

Det fjerde barn var Mickel Ottesen, som kun blev en måned gammel. Ved hans begravelse april 1683 står der i kirkebogen på latin: *"kvalt af sin sovende moder"*.

Følgende tre sønner var ikke aner til Inger Rasmussen: Niels Ottesen (1684-1728), som var gift med Anne Andersdatter; Morten Ottesen Krog (1685-1750), hvis kone var Kirsten Rasmusdatter, Salig Christen Krogs; samt Christen Ottesen Høyte (1691-1757), hvis to ægtefæller var Bodil Mortensdatter, Salig Hans Nielsen Høytes, og Anne Nielsdatter.

Hans var ane

Ottende barn var Hans Ottesen (1694-1741), som 21. april 1719 blev trolovet med og senere viet til Anna Jacobsdatter (f. 1695), der sandsynligvis var datter af Jacob Pedersen Lollik og Anne Nielsdatter. Samtidig overtog Hans gården i Bjernemark efter faren.

Hans og Annas ældste datter, Karen Hansdatter (1720-1802), var gift med Axel Henrichsen Hollender. Der er mere om dem i kapitlet "Hollænderi og gårdbrug". De næste var Anders (f 1722); Jacob (f 1725); Anne (1727-1729) samt Otto Hansen (1731-1769), som fik fem

børn med Anna Poulsdatter, enke efter Rasmus Christophersen. Han overtog fæstet på gården i 1759.

Otte og Bolds næste datter fik navnet Anne, og hun døde efter fødslen i 1697.

Pederog Annavaraner

Den 10. i rækken, Peder Ottesen (1698-1767), var først gift med Kirsten Ipsdatter, der var enke efter Osben Nielsen Foged. Hun døde 1732, og skiftet er registreret 19. februar 1733. De fik datteren Kirsten (f. 1735), som blev konfirmeret i 1750.

Omkring 1733 indgik Peder ægteskab med Birgitte Jørgensdatter (1704-1743), der også ses som Birte. To år efter fik de datteren Kirsten, og 1740 fulgte tvillingerne Lars og Bodil. Bodil døde, mens Lars Pedersen Ottesen (død 1796), var gårdmand i Strammelse. Den næste i rækken, Dorthe døde som toårig i 1744. Året før var den sidste af de fælles børn, Jørgen, død ved fødslen, som også kostede moren livet.

Peders tredje kone var Anna Michelsdatter (1724-1770), og deres første barn var Birte Pedersdatter (f. 1744), som var ane til Stine Larsen, der var Inger Rasmusens oldemor. Deres øvrige børn er omtalt i det foregående kapitel.

Yngste datter

Som nummer 11 fulgte det sidste af Otte og Bolds børn, som fik navnet Anne.

Ottes far var Erich

Otte Erichsen var søn af Erich Ottesen, der var vurderingsmand ved skifter, men som der ikke er flere informationer om.

Gård med brændestabel fra Den Fynske Landsby.

Bolds far var fra Als i Sønderjylland

Bold var født 1657 i Bjernemark som den sidste af tre døtre af Anders Nielsson, der døde efter 1676, og Anne Mortensdatter.

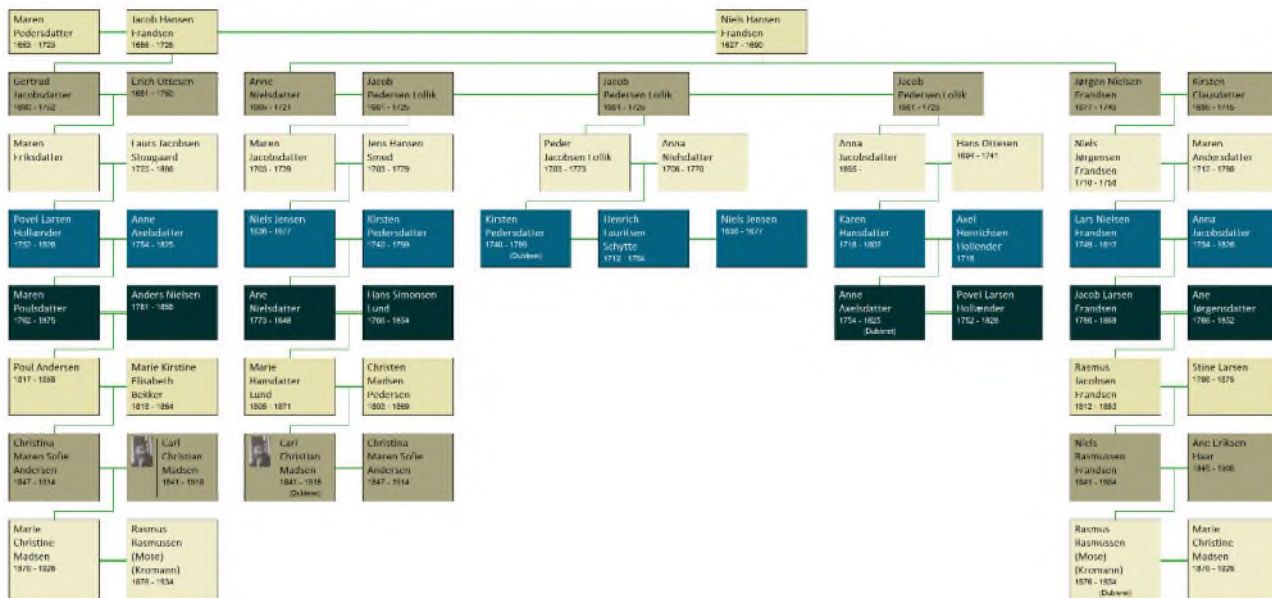
At Anders stammede fra Als fremgår af notitsen ved begravelsen af den ældste datter Kirsten, som døde ugift i 1678: "*Salig Anders Nielsens, som var hidflyttet fra Als, som da boede i Troense*".

Den midterste Anders og Annes tre døtre, Maren (1649-1724), fik fem børn med Anders Jensen i Knudsbølle. Efter hans død i 1686 giftede hun sig med Hans Matzen.

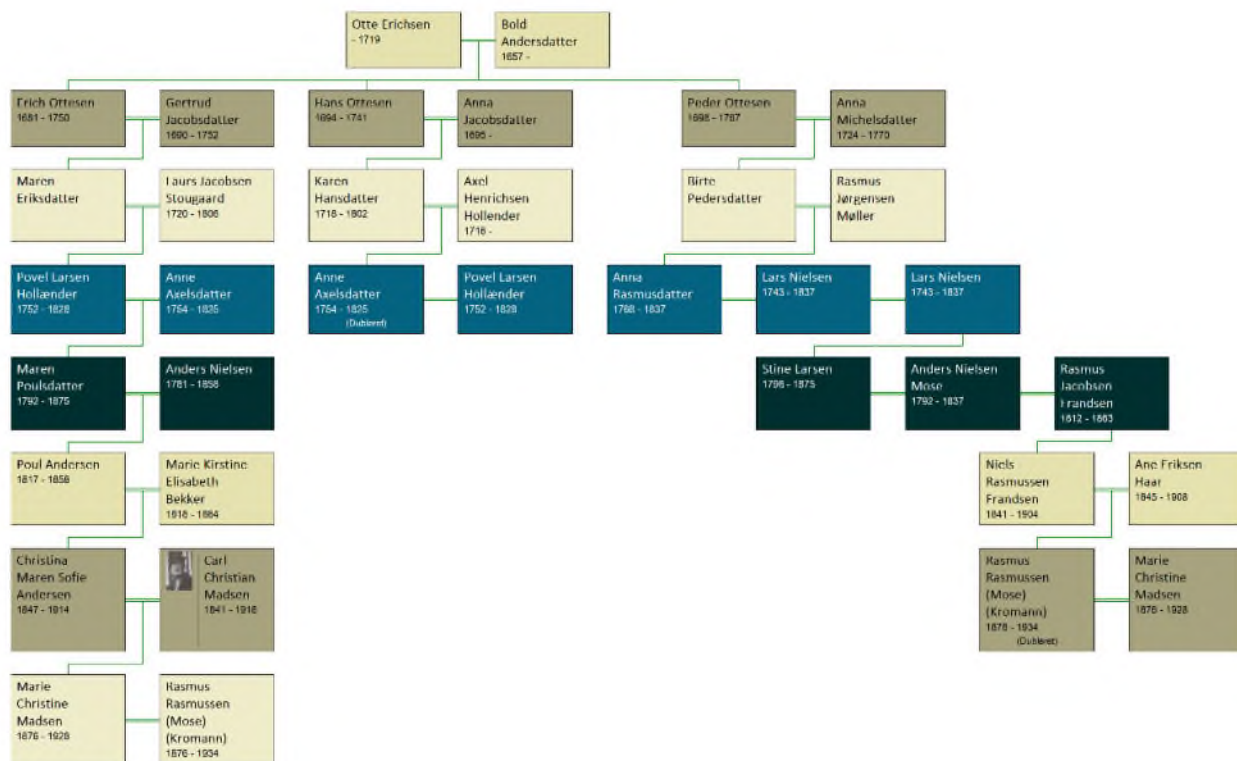
Det sidste, Bold Andersdatter (f. 1657), blev viet til Otto Ericksen i Bjernemark den 25. juni 1676.

Maren Pedersdatters fem linjer til begge Inger Rasmussens forældre via to ægtemænd

Otte Erichsens linjer til begge Inger Rasmussens forældre gennem tre sønner

Møllerslægten på Bukkehave Mølle

Bukkehave Mølle var en vandmølle, der lå ved kysten i Bjernemark. Vejen dertil var besværlig, indtil der blev enighed om at lave en adgangsvej gennem markerne. Da møllen blev synet i 1660, var den i en elendig stand.

Christen Michelsen Drosts forældre var Michel Christensen Møller (1629-1675), der var møller på Bukkehave Mølle i Bjernemark, og Sophie Christensdatter (1633-1713).

Hun blev første gang gift 1651 med Rasmus Pedersen, som blev begravet den 8. april 1663. Hun og Michel blev viet den 6. september samme år. Efter hans død, var det hendes tredje mand, Rasmus Nielsen, der overtog møllen.

Møllen blev ved matriklen af 1664 takseret til 2 tønder, 6½ skæpper og 15 ørte mel.

Søn overtog møllen

Michel og Sophie fik to sønner. Den yngste, Rasmus Michelsen Møller (1668-1727), overtog fæstet på møllen efter stedfaren i 1699. Han havde fire børn. Et uægte og resten med sin kone, Johanne Mortensdatter. Han døde ved at blive kvalt af vand. En af Rasmus og Johannes døtre, Mette Rasmusdatter

(1702-770), var først gift med Anders Nielsen (død 1727) og anden gang med Anders Andersen Møller (død 1747), som overtog Bukkehave Mølle.

Stridommøllevejen

Michel Møller var indirekte indblandet i en strid mellem indbyggerne i Bjernemark og Strammelse. For at undgå den besværlige omvej forbi Stougaard, når de skulle til Bukkehave Mølle, havde mændene i Bjernemark nemlig lavet sig en vej tværs over Bukkehave Mark.

Desværre kom de derved ind på Strammelse Bymark, hvilket beboerne her anså dem "til stor

Møllen på udsnit af "Speciel Kort over Thorseng med omliggende Øer og Kyster & saaledes som Landet fra 1780 til indeværende Aar 1822, af Hs Excellence Hr Generallieut. F. v. Iuel, oeconomic er udskiftet og inddeelt", udarbejdet af C.A. Mansa Theill (Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Bukkehave Mølle, som den så ud på postkort fra omkring 1900. På det tidspunkt var der både en vandmølle og en vindmølle.

Skade og Afbræk", og derfor fik de i sommeren 1668 dømt mændene i Bjernemark til at bøde en "staldfærdig okse til husbonden, en rigsdaler til nærmeste hospital og en tønne godt øl de Strammelse Bymænd".

Mageskifte

Juleaftensdag samme år indkaldte Svend Pedersen alle "mænd i Knudsbølle og Bjernemark mænd" til tinge angående et "venligt mageskifte" mellem ham og nogle af bymændene i Bjernemark, og det blev besluttet, at Michel Møller i Bukkehøve "fremdeles skal have sin Kirkevej, Torvevej og Skovvej igennem deres Ager." Vejen gik sandsynligvis fra møllen over engene i retning af Bjernemark By – der eksisterede spor heraf langt op i det 20. århundrede. Navnene på nogle af markerne var Engels Kær i Højmark, Ivermose Have, Brunsbjerg, Langbjerg, Lamberts Mark, Jesland samt Pierland – som også ses på matrikelkortene fra omkring 1810 efter udskiftningen.

En forfalden mølle

Efter jordebogen var Bukkehøve mølle på det tidspunkt en vandmølle med en kværn. Den blev drevet med overfaldsvand fra Strammelse Mose, som slap op i strenge vintre og tørre somre, så maleriet måtte indstilles. "Det lidet han kan male, har han søgning nok til af sognefolket og landets Indvaanere".

Møllen var langt fra fejlfri – det var den tilstand hele Tåsinge stadig var i efter svenskernes hærgen, og den manglende evne hos Valdemars Slots ejer, frøken Hedwig, grevinde af Slesvig-Holsten, til at rette op på

Humlestokke i Den Fynske Landsby.

orholdene. Der manglede en eg til en ny aksel i vandhjulet - faktisk trængte hele vandhjulet såvel som knaghjulet til fornyelse, skæreværket var i stykker, renden var revnet og så videre, vandløbet til møllen var tilgroet, og dæmningen helt forfalden. Lidt bedre var det med beboelsen og ladehuset - gavlen var lidt skrøbelig på stuehuset, men ellers var dette nogenlunde. Til Møllen hørte en lille frugthave og lidt humlehøve.

Beboerne i de nærmeste byer havde brugt at køre deres hør ned til Bukkehavn og sætte den i mølledammen for at "rødes", men dette blev forbudt 1668, så nu måtte man se sig om efter andre rødesteder – det vil sige at få hørstilkens yderste lag til at skørne.

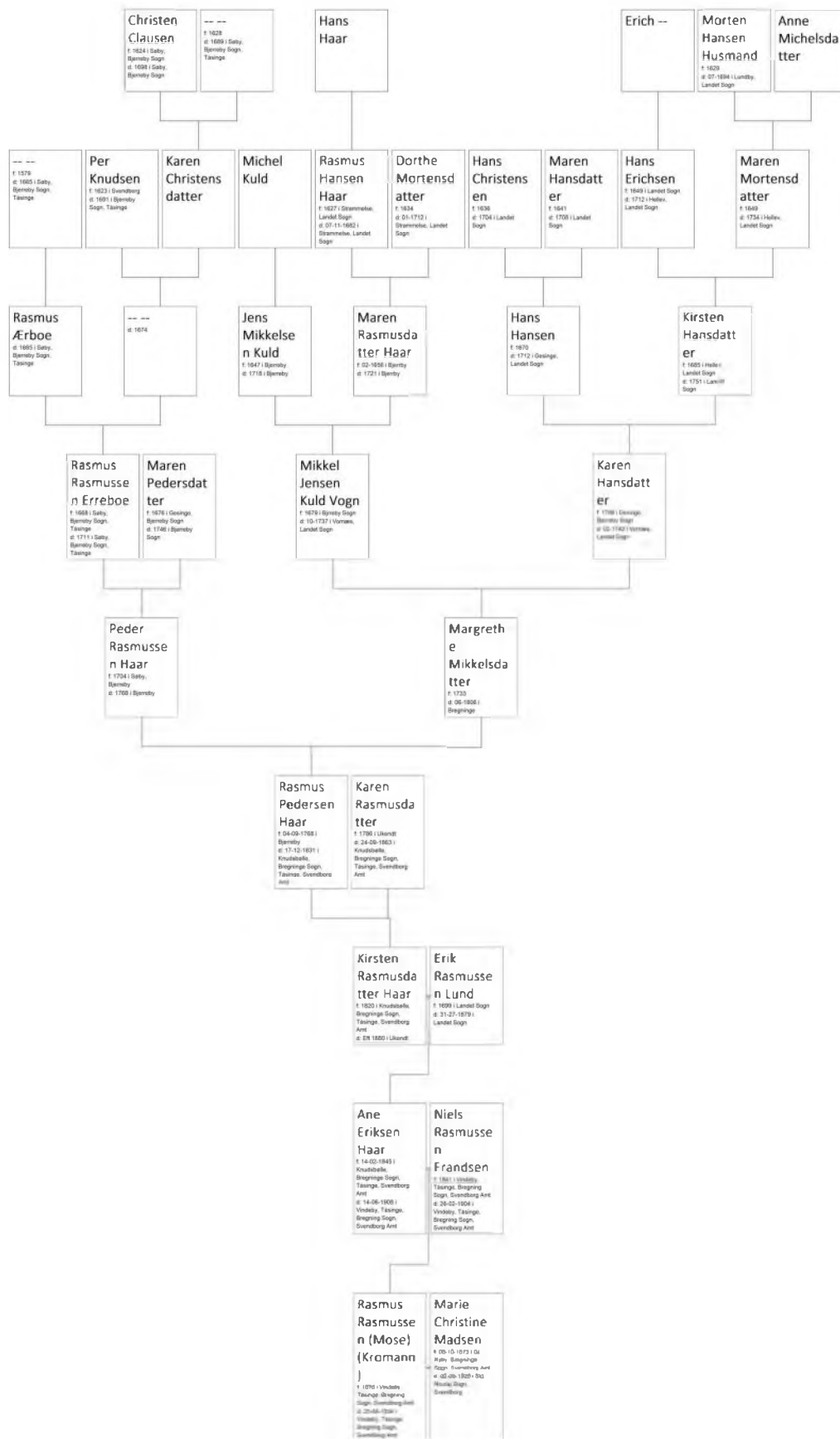
Muligvis endnu en generation af møllere

Det er tænkeligt, at Michel Christensen Møller var søn af Christen Michelsen på Perskov Mølle, som ses i et skifte fra 1652. I opgørelsen nævnes hans enke, Maren Pedersdatter og syv børn ud over Michel: Rasmus Christensen; Hans Christensen; Morten Christensen Møller (d. 1669), som var Møller i Troense; Anders (1663-1664); Anders (f. 1665); Karen som døde fire måneder gammel i 1666 samt Maren; Appellone; Kirsten og Sidsel, som der ikke er flere informationer om.

Forskellige billeder fra vand- og vindmøller i Den Fynske Landsby, Frilandsmuseet og Hjerl Hede

Inger Rasmussens farmors fædrende aner via Erik Rasmussen Lund.

Lund i Lundby

Erik Lund stammede fra Lundby, hvor hans aner var husmænd og gårdmænd fra slægterne Bylov og Lollik. Der var også slægtsforbindelser til Knudsbølle.

Hermed er vi nået til Rasmus Rasmussens mor, Ane Eriksen Haar (1845-1908), som var uægte datter af Kirsten Rasmussen Haar og Erik Rasmussen Lund (1799-1879), hvis fornavn også staves som Erich. Tilnavnet Lund stammede fra hans morfar.

Eriks første kone, Karen Mortensdatter (1795-1833), døde ved fødslen af tvillinger, hvor sønnen fik navnet Morten og datteren var dødfødt. Herudover havde de to ældre børn.

Den førstefødte, Rasmus Eriksen (f. 1823), var savskærer, og havde ingen børn med sin første kone, Ane Mortensdatter fra Bjerreby og tre med den anden, Bodil Simonsen.

De to yngste var Anders Eriksen (f. 1827) og Anne Eriksdatter (f. 1829), som fik sønnen Anders Bylov uden for ægteskab.

Fem år før Ane, havde Erik fået datteren Karen Eriksen Haar (1840- 1879) med Kirsten Haar, som han altså ikke blev gift med.

Men den 18. november 1855 blev Erik Lund gift i Bregninge kirke med Maren Clausen (f. 1829), der havde meldt afgang fra Svendborg til Troense den 1., og som enke blev boende i Lundby. De fik ingen fælles børn.

Følges i folketællingerne

1840 Daglejer i Lundby

1850 Tjenestekarl hos Gårdmand Hans Rasmussen Høite i Vindeby

1855 Tjenestekarl på Valdemar Slot.

1860 og 1870 Daglejer i Lundby

Trebørn

Erik Lund var ældste søn af sømand Rasmus Erichsen (1769-1816) og Ane Jørgensdatter (1773-1857), som blev trolovet den 4. november 1798 og viet i Landet Kirke den 24. februar 1799. De to andre børn var Dorthe (f. 1804) og Anders (1815-1817).

Lundby på postkort fra omkring 1900..

Efter Rasmus' død giftede Ane sig med Poul Jørgensen, som døde 1828. Herefter overtog sønnen Erich fæstet på huset i Lundby, men hun blev boende - fra 1845 sammen med barnebarnet Anna Eriksdatter. Anna ernærede sig som syerske, og i folketællingen for 1890 blev hun kaldt Anne Eriksen Lund og boede alene i et hus i Lundby.

Fem børn

Rasmus Erichsen var anden søn af Erik Rasmussen Lollik (1742-1777) og Dorothea Rasmusdatter (f. 1745). Hun blev også kaldt Dorthe. Parret blev gift i juli 1767 og fik senere samme år deres første søn, Peder Eriksen Lollik (1767-1828), som fik en enkelt søn med Kirsten Jensdatter (1779-1848).

1772 døde Christen efter fødslen. Detsfølgende år fulgte Maren, hvis mand var Johan Hofman Smed. Den yngste datter, Ellen (f. 1776), fik flere uægte børn, blandt andet med sin søsters mand. Dorothea eller Dorthe er ikke fundet senere i kirkebogen.

Bylov i Lundby

Dorothea var yngste datter af Rasmus Christensen Bylov (1707-1781) og Maren Pedersdatter (1706-1760), som var gårdfolk i Lundby.

Deres øvrige seks børn var Christen Rasmussen Bylov (1733-1814), som var far til fire børn og gift med Dorthe Nielsdatter og Kirsten Andersdatter; Rasmus Rasmussen Bylov; Karen Rasmusdatter (f. 1739), som ifølge kirkebogen blev "*Hjemmedøbt formedenst en hastig overfaldende svaghed*"; Sophia Rasmusdatter (f. 1741), hvis mand var Jochim Larsen i Sletten ved Slottet. Endelig fik Rasmus og Maren et dødfødt barn 1742 og datteren Dorthe, som døde efter fødslen i 1744.

Tilnavnet via første kones første mand Rasmus Bylov var søn af Christen Nielsen Bylov (1664-1724), som var gårdmand i Nyby.

Christen fik tilnavnet Bylov efter sin første kone, Maren Rasmusdatter (d. 1700), der var enke efter Niels Nielsen Bylov, som blev "*ihjelslagen af et stykke træ... ved Troense 31. januar 1683, 47 år gammel.*"

Skifte den 21. januar 1701 efter

Maren Rasmusdatter – boede og døde i Nyby

Enkemand: Christen Nielsen Bylov

Afdødes børn efter første ægteskab med Niels Nielsen Bylov:

Niels Nielsen, 23 år

Formynder: Niels Kuld i Knudsbølle Vurderingsmænd:

Jep Hansen i Nyby

Christen Trane i Nyby

Maren begr. den 30. december 1700, 63 år

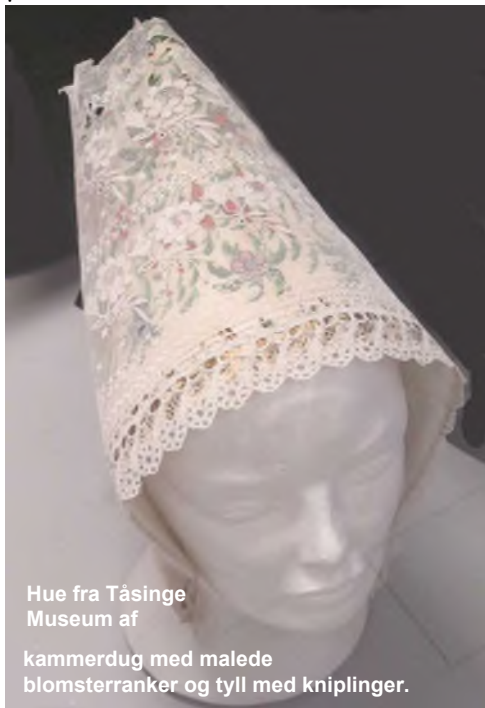
Lysindfald i stue på Frilandsmuseet.

Stue med paradeseng, håndværk, spinderok og garnvikler i Frilandsmuseet.

Gift flere gange

Christen holdt så bryllup med Gertrud Rasmusdatter, som blev kaldt "*Rasmus Lunds udi Knudsbølle*". De fik otte børn: Maren i 1702, som måske var gift med Christian Pedersen Vogn; Karen (f. 1703-før 1749); Anna (f. 1705), hvis mand var Michel Rasmussen i Nyby; Rasmus Christensen Bylov (1707-1783), hvis ægtefælle måske var Kirsten Hansdatter, og som ved sin begavelse blev omtalt som "*Gl. Rasmus Bylovs i Lundby*". Herefter fulgte Softe (1710-1716); Niels (1711-1763), der var gårdmand

Hue fra Tåsinge Museum af kammerdug med malede blomsterranker og tyll med kniplinger.

i Lundby; Simon (f. 1716), som var husmand i Troense samt Hans (f. 1723), der overtog fæstet på gården i 1749.

Efter Christen Bylovs død ægtede Gertrud i 1724 Hans Jensen Foget Bylle i 1724, hvis første kone var Maleene Hansdatter, og de fik sønnen Christen Hansen. Efter Christens død indgik Gertrud sit tredje ægteskab med Peder Laursen i Nyby, som overtog fæstet på gården' og døde 1749. Der var skifte efter ham den 7. juli samme år.

Forbindelser til Lund i Knudsbølle

Christen Bylovs baggrund kendes ikke. Gertrud Rasmusdatter (f. 1683) var datter af Sophie Pedersdatter (1650-1729) og Rasmus Nielsen Kimer Lund (1634-1683), som der er flere informationer om i kapitlet "*Tilnavnet Lund...*".

Skifte i 1730

Maren Pedersdatter (1706-1760) var ældste datter af Peder Hansen (d. 1730) og Dorthe Pedersdatter i Troense (død 1752), hvis anden mand var Peder Michelsen.

De næste tre børn var Anne (1709-1730); Peder (f. 1712) og Anne Marie (f. 1720). Slægtsforbindelserne kendes fra skifte efter Peder Hansens død.

Skifte, 26 Jun. 1730, Troense, Tåsinge. Tåsinge skifteprotokol 1719-1745, side 66: A. 1730 d.

26de Juni er efter forregaaende tillysning af Toersinge Bircheting forretaget Skifte og Dehling udi Troense efter Sal. Peder Hansen som der samme steds boede og Døde, Imellem hans efterladte Enke Dorte Pedersdatter, udi hendes Laugværge Peder Mickelsen som hende Egter hans overværelse paa dens Eene, og dend Sal. Mands efterladte Børn paa dend Anden Side Nembl. 1 Søn Peder Pedersen 18 Aar og trende Døtre, Maren Pedersdatter 23 Aar, Anna Pedersdatter 21 Aar, Anna Maria Pedersdatter 10 Aar, for Sønnen Peder Pedersen og dend Mindste Datter, Anna Maria Pedersdatter, Indfandt sig til Formynd og Værge Deres Farbroder Niels Hansen boende i Bierrebye, for de andre tvende Døtre Maren Pedersdatter og Anna Pedersdatter Indfandt sig ligeledes til. Formynd og Værge, Jacob Andersen i Knudsbølle, Som var dend Sal. Mands

Søskende Barn, til Skiftets Forvaltning Mødte paa Høyædle og Velbaarne Herskabets Vegne Jens Hansen fra Voldemar Slot, tillige med Constitueret Sætte Dommer paa Taasinge, Kongl. Maysts. Byefoged Martinus Arlodt af Svenborg med tiltagne tvende uvillige Vurderingmænd, Nafnl. Mickel Rasmussen af Nybye og Laurs Rasmussen af Troense og er da forretaget og forretet som følger [...]

Herefter følger den obligatoriske opgørelse over alt gårdens indbo, som ikke adskiller sig fra andre skifter.

Stue med bord og bænk samt husbondens aflåste tobaksskab, hvor der også blev opbevaret vigtige papirer og andet.

Køkkenskuffe fra Den Fynske Landsby.

Køkkenudstyr fra De Gamle Huse - Frilandsmuseet i Maribo.

"En ærlig af udadeligt levned"

... Det noterede præsten i Bregninge kirke ved Morten Lunds begravelse i 1708. Han var en af Ane Jørgensdatters forfædre på Tåsinge.

Storstuen i en velhavende gård på Frilandsmuseet.

Erik Rasmussen Lunds mor, Ane Jørgensdatter, var datter af Jørgen Hansen Lund (f. 1743) og Maren Pedersdatter Hemming i Strammelse.

Jørgen var søn af Hans Mortensen Lund (1703-1751) og Kirsten Jørgensdatter (1717-1751), som blev gift i 1739.

De havde i alt tre børn. De to andre var døtrene Anna Hansdatter (1744-1802), som fik en datter med husmand Henning Jørgensen (1744-1812) og Maren Hansdatter, der blev født i 1747.

Gårdmand via første kone

Hans Lund var søn af Morten Hansen Lund (1642-1708) og hans fjerde kone, Inger Jepsdatter.

Morten blev gårdmand i Nyby, da han 1671 blev viet til Anne Christensdatter (1623-1679), som hendes tredje ægtemand. Hun havde to børn med sin første mand, Rasmus Rasmussen Lund, der døde 1656 og var gift anden gang med Hans Hansen Lund, som døde 1671 i Nyby.

Det var også i 1671, at Morten Lund første gang blev nævnt gang for gård i Troense. 1678 betalte han kopskat for sig selv og Anne på 1 rigsdaler. For to tjenestefolk var taksten 3 mark og for to folk, der var til huse 1 rigsdaler. Herudover betalte han 4 mark og 8 skilling for to heste, en hoppe og tre kloder. Hertil kom 3 mark og 6 skilling for 3 køer og en ungnød, 1 mark og 8 skilling for 10 får og to svin samt 1 mark og 8 skilling for tre bistader.

Anden kone og nyt hartkorn

Morten Lund fik to børn med sin anden kone, Maren Christensdatter Møller (1663-1685): Anne Mortensdatter (1683-1726), hvis to mænd var Rasmus Stougaard i Stjovl og Hans Madsen Jisse; og Karen Mogensdatter, som døde efter fødslen i 1684.

Gårdens hartkorn var i jordebogen for 1680 opgjort til 4 tønder og 6 skæpper, og otte år senere var det justeret til 4 tønder, 7 skæpper, 3 fjerdingkar og 2 album. Ligeledes betalte han 16 rigsdaler, 1 mark og 8 skilling i landgildepenge.

Tredje ægteskab, kopskat og landgilde

Med sin tredje ægtefælle, Anne Rasmusdatter Kop (1646-1700), som var enke efter Navne Madsen, fik Morten datteren Maren Mortensdatter (f. 1688), der blev gift med Hans Rasmussen; og sønnen Rasmus Mortensen Lund (f. 1695), hvis kone, Ane Erichsdatter, var datter af Erich Mortensen Feiler.

Kopskatten for 1690 lød stadig på 1 rigsdaler for ham selv og konen, en karl var takseret til 3 mark og en pige til 1 mark og 8 skilling. Desuden blev der betalt 4 mark for to ildsteder. Et år efter blev der betalt i alt 2 rigsdaler, 1 mark og 8 skilling i kopskat. Landgilden lød samme år på 16 rigsdaler, 1 mark og 8 skilling, 1 lam, 2 gæs samt 40 æg. 1696-1697 var afgiften på 12 rigsdaler.

Kakkellovn med kobberfad og sten, der kan varmes som fodvarmer fra Holbæk Museum.

Morten og Inger havde ud over Hans også datteren Anne Mortensdatter (f. 1706), der var gift med Lars Christiansen i Troense.

Ved skiftet efter Morten den 26. oktober 1708 blev det noteret, at han boede og døde i Troense, og det kan formodes, at han boede på aftægt hos datteren Anne. Pastor Peder Jensen Lucoppidan havde ved begravelsen noteret om ham, at han var "*En ærlig af uadeligt levned*".

Ingers anden mand

Inger Jepsdatter blev viet anden gang den 13. marts 1709 til Christen Christensen Troensegaard Lund, der døde 1768. Han var søn af skipper Christen Christensen Troensegaard, som døde 1714.

De fik datteren Ellen Christensdatter, der var gift med Laurs. (Skifte i 1751). Muligvis havde de også en yderligere søn, som ligeledes hed Christen Christensen Troensegaard.

Familie i Nyby

Inger var datter af Jep Hansen i Nyby, der døde i 1649, og Kirsten, hvis baggrund ikke kendes.

I opgørelsen af boet efter Jeps død den 3. juni 1649 nævnes ud over Inger en søn ved navn Hans Jepsen i Nyby. Det var sandsynligvis Kirsten, der blev begravet den 17. april 1651, selvom hun i kirkebogen blev kaldt "Maren Jeppes, Hans Jepsens moder". Hans navngav nemlig en datter Kirsten i 1649, som efter traditionen må have fået sin farmors navn.

Forår på Frilandsmuseet.

Stammede fra Lundby

Kirsten var det andet af Jørgen Rasmussen Foget og Anne Nielsdatter (1686-1741)'s to børn. De havde fået sønnen Hans i 1717, hvilket året efter brylluppet havde stået.

Anne var enke efter Hans Jensen Foget i Lundby, og det vides ikke, hvad der skete med hende, efter at Jørgen blev begravet 10. september 1719 i Landet Kirke.

Mulige forældre

Maren Pedersdatter Hemming var muligvis datter af Peder Hemming og Maren Pedersdatter, men den manglende kirkebog gør det umuligt at fastslå med sikkerhed.

Peder og Maren fik 1745 en søn ved navn Peder Hemming konfirmeret, 17 år gammel. Det vil sige, at han blev født i 1730. Det kan være ham, der som Gamle Per Hemming i Nordskov, blev begravet 69 år gammel i 1775.

Skab fra Den Fynske Landsby.

Unge ægtefolk

Peder Madsen Lollik, blev kaldt "Peder Madsen Dreng" i kirkebogen, fordi han kun var 19½ da han blev gift med den jævnaldrende Ellen Pedersdatter

Erik Rasmussen Lunds farfar, Erich Pedersen Lollik, var søn af Peder Madsen Lollik (1709-1762) og Ellen Pedersdatter (1709 – 1773).

Parret var lige godt 19 år, da de blev viet den 19. december 1728 i Landet Kirke. Det var usædvanligt tidligt, og Peder blev da også kaldt "dreng" i kirkebogen. Men forklaringen er nok, at Ellen var gravid i fjerde måned, og deres første datter, Karen, blev født i april det følgende år. Hun var gift med Jens Møller i København.

Frem til 1750 fik parret yderligere ni børn: Christen Pedersen Lollik (1732-1764), som var gift med Margrethe Nielsdatter Hemming; Peder Pedersen Lollik (1731-1811),

som havde seks børn med Johanne Jensdatter; Mads Pedersen Lollik; Bodil Pedersdatter som i 1775 fik datteren Ellen uden for ægteskab i 1739; Kirsten Pedersdatter og i 1742 Erik samt hans tvillingebror Niels, der døde efter fødslen. De to yngste børn var Anna i 1746 og Niels, som også døde efter fødslen i 1750.

Gårdfæster i Vemmenæs

Peder Lollik fæstede gård nummer 5 i Vemmenæs by, og det fremgår af jordebogen fra 1762, at han betalte 27 rigsdaler i hus- og hoveripenge. Han døde samme år, og i skiftet efter ham fra 1. april blev Ellen ved en fejl kaldt "Andersdatter". Kort efter indgik hun sit andet ægteskab med Hans Rasmussen

af Vejstrup, som overtog fæstet på gården og døde i 1821 i en alder af 87 år som indsidder hos Jens David.

Uægte

Ellen Pedersdatter var uægte datter af Peder Hansen Fynbo og Kirsten Nielsdatter Skov (f. 1683).

Det er ikke lykkedes at opspore Peder, men Kirsten blev i 1712 gift med Anders Pedersen Binder i Troense, som hun fik syv børn med: Anne Andersdatter (1712-1751), hvis mænd var Hans Knudsen (ifølge Skifte) og Rasmus Jensen Skræder i Nørskov; Niels Andersen (1714-1716); et dødfødt barn i 1717; Karen Andersdatter (f. 1720); Christian Andersen (f. 1722); Lars Andersen (f. 1724) samt Anders Andersen (1726-1727).

Byens oldermann

Kirsten Skov var andet eller tredje barn af Niels Jepsen Skov Skytte (1630-1693) og hans anden kone, Karen Eriksdatter, som blev viet 11. marts 1677 efter hans første kones død. Hans navn ses i forskellige versioner: Niels Ibsen Skov, Niels Jepsen, Niels Skov, Niels Skoff og Niels Skytte.

Niels var gårdmand i Knudsbølle og oldermann – en slags byforstander, og i den egenskab var han involveret i en strid mellem bymændene i Knudbølle og Bjernemærk, fordi deres underskov i

Gårdmændene tog fælles beslutninger om byens drift på bytinget, som her på Frilandsmuseet.

i Lamberts Mose var forhugget. Det fik bymændene til at lade vide, at efter "Byens Vilde og Vilkår", måtte ingen af dem give nogen fremmed lov til at hugge det mindste i Lamberts Mose. Overtrædelse ville koste en tønde øl. Og de bekendtgjorde. *"I lige Måde har vi vedtaget, at ingen af os må sælge et Læs Gærdsel, uden at han først lægger det på Byens Gade, da står det enhver frit for at købe og sælge det efter Bylavens Forskrifter"*.

Offentligt skrifte

Tilbage i 1647 havde Niels Skov stået skrifte for ukyskhed med Maren Christensdatter. I Kirkebogen står: *"Maren Christensdatter til huse hos Christen Ibsen i Biernemark begravede sit uægte dødfødte barn 27 okt 1646, udlagt barnefader var Niels Ibsen, Jep Skofs søn i Biernemark."*

For det måtte Maren stå skrifte 10. januar 1647, og Niels skriftede i kirken den følgende søndag.

Første ægteskab

Niels Ibsen var blevet viet første gang den 4. juli 1658 til Margrethe Eriksdatter, som døde 1676.

Deres første søn, Peder, blev født året efter brylluppet. Herefter fulgte Bold Nielsdatter (1661-1686), som var gift med

Niels Pedersen Gammelgaard i Troense. Den næste i rækken var Erick Nielsen (1663-1729), hvis kone var Karen Hansdatter, Hans Jespersens datter. Tre år efter fulgte Mette Nielsdatter, som først var gift med Rasmus Andersen Rogen og senere med Rasmus Nielsen af Kirkeby Sogn på Fyn, der efterfølgende var kendt som Rasmus Nielsen Fynbo Træskomand.

Andet ægteskab

Niels og Karen Eriksdatters første datter blev, som det var traditionen, opkaldt efter hans første kone, og hed altså Margrethe Nielsdatter (1679-1717). Hendes mand var Søren Rasmussen i Melby.

De næste i rækken var Jeppe Nielsen (1681-1730), som havde tre børn med Maren Jørgensdatter, der var datter af Jørgen Hanson Smeds i Knudsbølle. Efter Kirsten fulgte Peder i 1686 og den næste, Niels Nielsen Skov (1688-1769), var husmand i Lundby. Den sidste fik i 1690 navnet Bold.

Landet kirke i 1939 (Sylvest Jensens Luffoto, Det Kgl. Bibliotek).

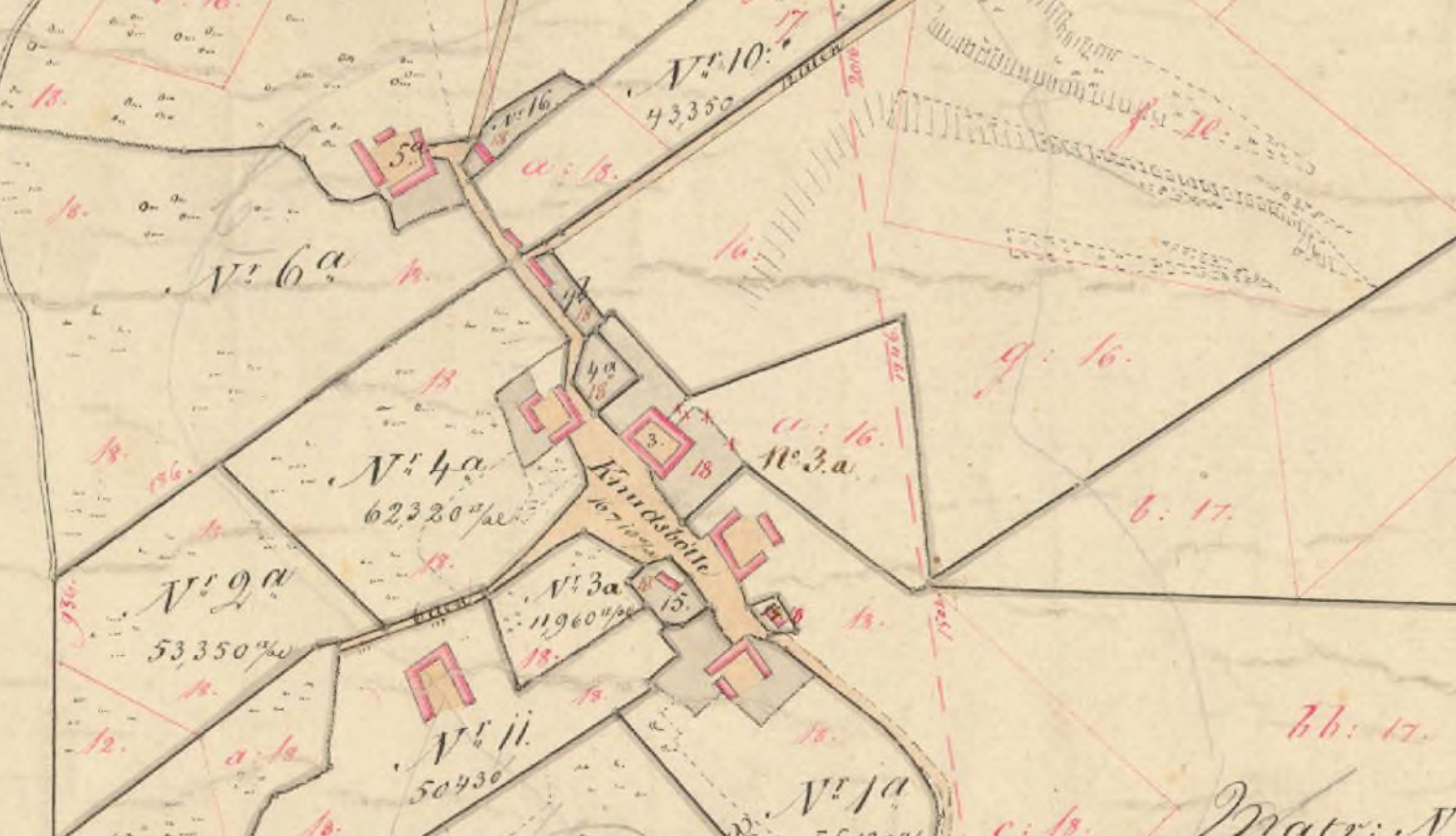
Tegning af mor og nyfødt barn. (Usigneret pennetegning fra 1863).

Hartkorn, vurderinger og skatter

1660 betalte Niels Schouv hovedkat for 3 personer a 8 skilling. To år senere var han noteret som "Niells Skouf" i matriklen for et hartkorn på 8 tønders, 4 skæpper, 2 fjerdingkar og 2 album samt 1 pund rug, 1½ pund og 3 skæpper byg, 1 skæppe skriverbyg, 10 skæpper havre. Landgildet var på 1 mark 4 album og 3 d, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 10 æg, 1 mark garn, 1 fødnød og 3 travet halm. Desuden var såsæden på 3 tønders rug, 2 tønders byg, 3 tønders blandkorn, 4 skæpper havre, 2 skæpper bouget samt 6 læs hør.

1664 var hans navn stavet "Niels Skouff", og hartkornet var det samme som to år før, mens landgildet var justeret til 1 pund rug, 1½ pund og 3 skæpper byg, 1 skæppe skriverbyg, 10 skæpper havre samt 1 mark, 4 album, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 10 æg, 1 mark garn, 1 foernød og 3 travet halm. Såsæden var på 3 tønders rug, 1 ørte byg, 3 tønders blandkorn, 1 tønde havre, 2 skæpper boghvede samt 4 læs hør.

Da kong Christian 5. i 1678 solgte gården til Niels Juel blev gårdens værdi og afgifter opgjort til 1 pund rug, 1½ pund og 3 skæpper byg, 1 skæppe skriverbyg, 10 skæpper havre, 1 mark og 4 album, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 10 æg, 1 mark garn 1 fødnød samt 3 travet halm.

Matrikelkort fra omkring 1850, som viser gårdenes placering i Knudsbølle. Deres størrelse var ændret siden 1600-tallet.

Det var også i 1678, at Niels Schof betalte 1 rigsdaler for sig og sin hustru i kopskat. Desforuden betalte han følgende takster: 3 tjenestefolk til 4 mark og 8 skilling, 2 heste, 2 hopper til 4 mark, 2 køer, 2 ungnød til 2 mark og 12 skilling samt 4 får 1 svin til 10 skilling,

I de år, der gik fra 1680 til 1688 var gårdens hartkorn gået fra 8 tønder, 4 skæpper, 2 fjerdingkar, 2 album til otte år senere at være på 7 tønder og 2 skæpper med landgildepenge på 15 rigsdaler, 4 mark samt 4 skilling.

Gårdens gamle hartkorn blev ligeledes i 1688 noteret som 8 tønder, 4 skæpper, 2 fjerdingkar og 2 album og nyt hartkorn til 6 tønder, 5 skæpper og 1 album.

Niels Skov betalte 6 mark for sig og sin kone i kopskat i 1690, og året efter var der herudover opført to børn, to ildsteder og 1 karl, som han betalte i alt 2 rigsdaler, 2 mark samt 8 skilling for.

1691-92 fremgår det af jordebogen, at han i landgildepenge betalte 15 rigsdaler, 4 mark og 4 skilling, 1 lam, 2 gæs, 3 høns samt 20 æg.

Karens andet ægteskab

Niels Skov i Knudsbølle døde i 1692, 53 eller 63 år gammel, og Karen Erichsdatter blev gift med Niels Pedersen, som fik tilnavnet Skof/ Skov.

Aner i Bjernemark

Niels Skov Skyttes forældre var Jep Nielsen Skof i Bjernemark som døde i 1661, og dennes første kone, Bold Nielsdatter, der døde i 1653. Jeps anden kone, Maren Hansdatter, blev 1663 gift med Hans Christensen i Bjernemark.

Ud over Niels havde han sønnen Christen Ibsen, der nævnes i kirkebogen ved omtalen af Niels Skovs uægte barn.

Kister og linnedskab i den fine stue i gård på Frilandsmuseet.

Stue fra
Hjemstavnsgården
på Læsø Museum

Kom fra Knudsbølle

Yderligere to af Inger Ramussens aner, Karen Eriksdatter og Anne Andersdatter, stammede fra Knudsbølle.

Gæs ved gård fra Den Fynske Landsby.

Karen Eriksdatter var ældste datter af gårdmand i Knudsbølle, Erich Andersen (1609-1688) og Kirsten, Salig Niels Rasmussen Ungemands – det vil sige, at hun var enke, da de blev gift i 1648. Hun hed faktisk Kirsten Rasmusdatter og levede fra 1620 til 1686.

Deres andet barn var Niels Ericksen (f. 1652). Og nummer tre var Anders Ericksen (1655-1729), som var gift med Anne Andersdatter, der var datter af Anders Hiericksens i Knudsbølle. De havde to kendte døtre: Kirsten og Valborg, som også var ane til Inger Rasmussen og er omtalt i kapitlet "Stammede fra Stougaard" i næste bind.

Da den yngste, Christen Ericksen (ca. 1659-1683), blev begravet havde præsten noteret på latin: "24 år. Forløst af en stor elendighed".

Hartkorn og skatter

Erich Andersen blev i 1660 noteret for betaling af hovedskat for 7 personer af hver 8 skilling. To år senere var gårdens hartkorn på 6 tønder, 4 skæpper, 2 fjerdingkar og 1½ album. Landgilden var på ½ pund rug, 1 pund og 3 skilling byg, 1 skæppe skriverbyg, 10 skilling foerhavre, 4 album, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 10 æg, 1 førnød, 1 mark lysgarn og 3 travet halm. Herudover var såsæden ansat til 2 tønder rug, 1 ørte byg, 12 skæpper blandkorn, 1 skæppe boghvede samt 8 læs hør.

Opgørelserne var mere eller mindre de samme i 1662, 1664 og 1678. Ved sidstnævnte lejlighed betalte Erich desuden 1 rigsdaler i kopskat for sig og hustruen, 1 mark og 8 skilling for 1 dreng, 3 mark og 8 skilling for 3 bester og 1 klod, 2 mark og 6 skilling for 2 køer og 1 ungnød, samt 10 skilling for 4 får og 1 svin.

I 1688 var gammelt hartkorn for matrikel 6 i Knudsbølle opgjort til 7 tønder, 4 skæpper, 2 fjerdingkar og 1½ album og nyt hartkorn til 5 tønder, 1 skæppe, 1 fjerdingkar og 1 album.

Samme år døde Erick Andersen i Knudsbølle 65 år gammel, hvorefter sønnen Anders Ericksen overtog fæstet på gården.

Gårdkone arbejder i bryggers i gård i Den Fynske Landsby.

Gårdmand med tre døtre

Anne Andersdatters far, Anders Hiericksen (1614-1699), var gårdmand i Knudsbølle. Hendes mors navn kendes ikke.

Han havde to andre kendte døtre. Den ældste, Maren blev i 1676 viet til Niels Jensen på Langeland og det efterfølgende år blev Karen gift med Peder Nielsen Skytte Rytter.

Skatter og matrikler

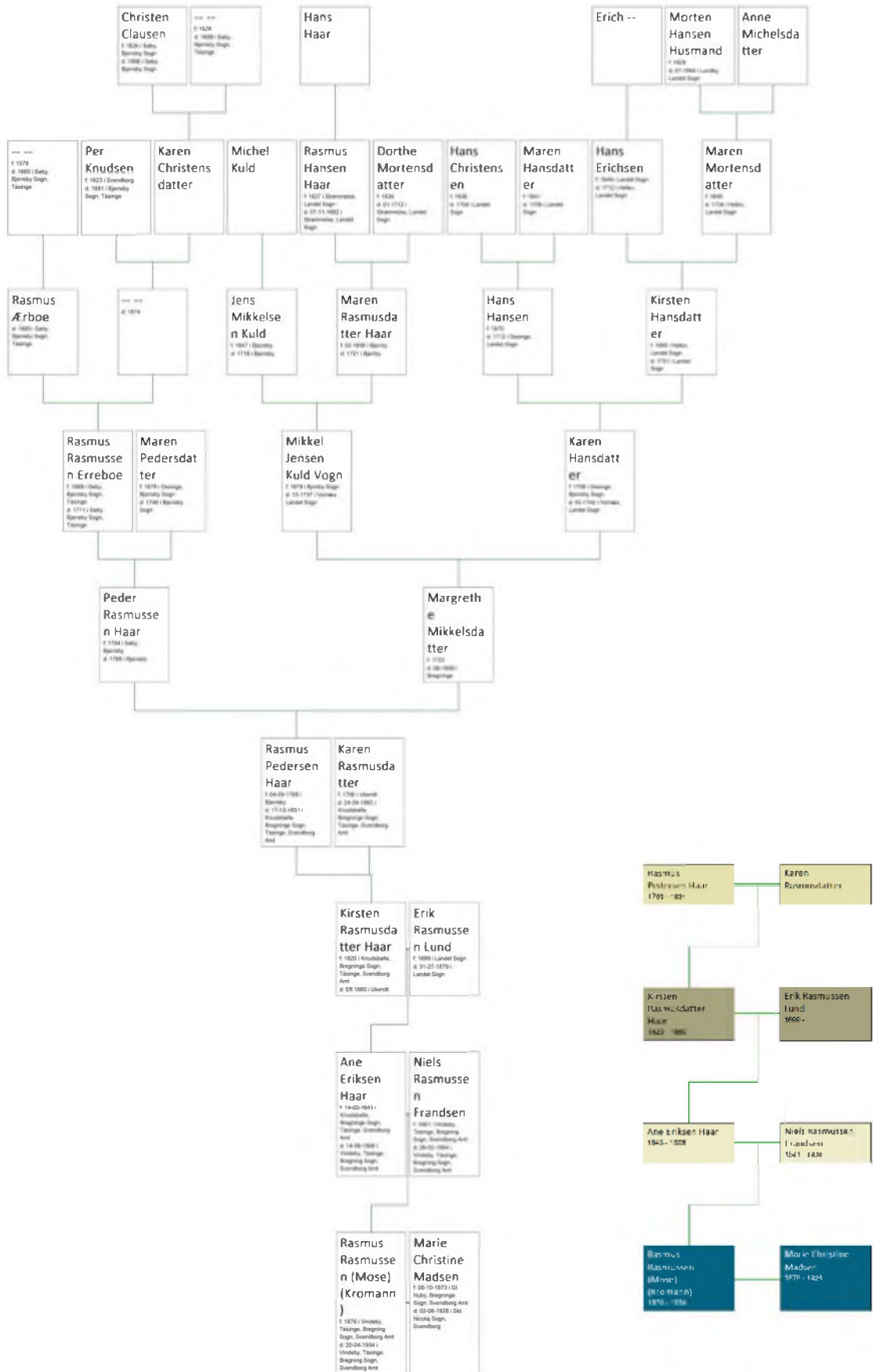
Anders Hiericksen betalte 8 skilling pr. person på gården i hovedskat i 1660. I matriklen af 1662 var hartkornet opgjort til ½ pund rug, 1½ pund og 4 skæpper byg, 1 skæppe skriverbyg, 10 skæpper havre, 10 skilling og 2 album, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 10 æg, 1 mark garn, 1 fodernød (det vil sige et stykke kvæg, som opfødes for herremanden), og 3 travet halm (altså utærsket). Sædekornet var på 3 tønner rug, 2 tønner byg, 1 tønne blandkorn, 1 tønne krave, 2 skæpper boghvede samt 7 læs hør. I matriklen af 1664 og ved Christian 5.'s salg af gården til Niels Juel i 1678, var opgørelsen af hartkornet uændret.

1678 betalte Anders ligeledes 1 rigsdaler for sig selv og hustruen, 3 mark for to tjenestefolk, 2 mark og 8 skilling for to bester og en fole, 1 mark og 12 skilling for 1 ko og to kalve samt samme beløb for seks får og to svin. 1680 blev gårdens hartkorn opgjort til 8 tønner, 4 skæpper, 2 fjerdingkar og to album, og otte år senere var opgørelsen justeret til 6 tønner og 2 fjerdingkar.

Inger Rasmussens farmors mors aner

Gårdmandsdatter med fire uægte børn

Ane Eriksen Haars mor, Kirsten Rasmusdatter Haar fra Knudsbølle, fik i årene 1840 til 1857 fire børn med tre forskellige mænd uden at gifte sig med nogen af dem,

Med dette kapitel er vi nået til Inger Rasmussens farmors mødrene familie.

Farmoren, Ane Eriksen Haars mor, Kirsten Rasmusdatter Haar, fik fire uægte børn. Og det var ualmindeligt for en gårdmandsdatter, som vedblev at bo hos sin familie.

Det ser ikke ud til, at Kirsten Rasmusdatter Haar har været i kontakt med myndighederne, men hendes liv kan følges i folketællingerne og kirkebøgerne for Bregninge Sogn på Tåsinge og Sankt Jørgens Sogn ved Svendborg.

G³ rdkone i 24³ r

Kirstens Rasmusdatter Haar var 11, da hendes far, Rasmus Pedersen Haar, døde i 1831. Hendes mor, Karen Rasmusdatter (1786-1863), stod tilbage med tre døtre, en søn og et barn på vej. Og den yngste blev døbt Rasmus ligesom sin storebror. De kaldes i kilderne "den Ældre" og "den Yngre".

Seng i storstuen i en velhavende g³ rd p³ Frilandsmuseet

Matrikelkortet over Knudsbølle, hvor Karen Hansdatter er indtegnet som Rasmus Haars enke ved Matrikel 3 til højre på kortet. (Historiske kort på nettet).

Karen Rasmusdatter drev at dømme efter folketællingerne gården videre i cirka 24 år, og hun er indtegnet på de gamle matrikelkort som Rasmus Petersen Haars enke. Ordet ”enke” er tilføjet ved matrikel 3a og Høye Mark i Knudsbølle.

Haar-familiens gård på et luftfoto fra 1950'erne. Gården er senere revet ned (Foto: Sylvest Jensen Luftfoto, Det Kgl. Bibliotek).

To døtre med samme mand

Kirsten

Rasmusdatter Haar fik sine to første

døtre, Karen Eriksen Haar (1840-1879) og Ane Eriksen Haar (1845-1908), med sin mors tjenestekarl, Erik Rasmussen Lund, der var enkemand fra Lundby, og som ifølge folketællingen må være flyttet til Knudsbølle omkring 1840, mens hans mor tog sig af børnene fra første ægteskab derhjemme. Samme år blev han altså udlagt som barnefar til Karen.

Det følgende år ses Kirsten i afgangslisten for Bregninge Sogn. Hun tog til Landet Sogn for at tjene på en gård der. Og i folketællingerne for 1850 og 1855 var Erik tjenestekarl henholdsvis i Vindeby og på Valdemars Slot. Han giftede sig i 1855 med Maren Clausdatter.

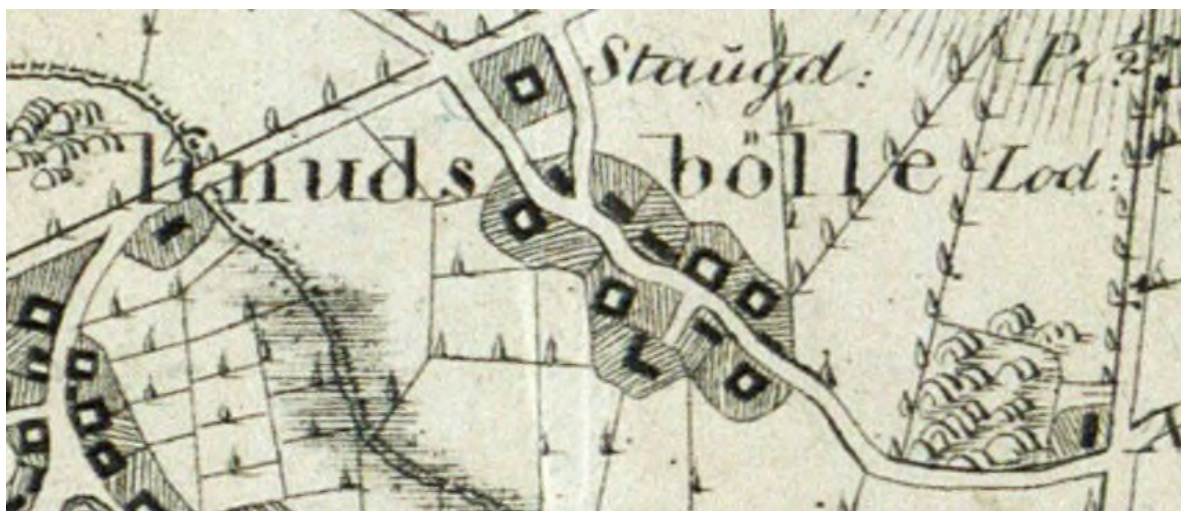
Hovedvægten ved garnisonen i Nyborg omkring 1880-1890..

Søn død af tyfus

I 1850 var Kirsten tilbage på den mødrene gård sammen med de to døtre.

Tre år senere fik hun sønnen Peder Pedersen med Peder Mortensen. To af fadderne var Niels og Henrik Mortensen, og der findes tre brødre med samme navne, som i 1834 boede med deres mor, Anna Pedersdatter, i Strammelse i Landet Sogn. Maren var enke og almisselem og boede i en husstand med to andre enker og flere børn. Blandt andet datteren Birthe. Denne Peder var født i 1824.

Peder Pedersen blev konfirmeret i 1867. Han gjorde tjeneste i 7. bataljon i Nyborg, da han i 1876 døde under en tyfusepidemi. I lægdsrullen er hans tjenestested anført som EK3 – kavalerister og artilleriets trækonstable. Der var ingen egentlig garnison i Nyborg, så soldaterne var i stedet indkvarteret rundt omkring hos private borgere i byen.

Gården ses som den yderste i Knudsbølle og jorderne grænser op mod Præstelodden, som tilhørte Bregninge Præstegård. (Speciel Kort over Thorseng med omliggende Øer og Kyster, 1822, Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Søster og svoger overtog barndomshjemmet

Ved folketællingen i 1855 havde Kirstens søster, Anne Margrethe Rasmusdatter Haar, overtaget fæstet på gården i Knudsbølle sammen med sin mand Lars Hansen Bødker. Derfor boede Kirsten sammen med sin mor og tre børn i aftægtsafdelingen på gården.

Tredje datter

Kirsten var 37, da hun i 1857 fik datteren Maren Rasmussen med Christian Frederiksen, som var avlskarl på slottet. Ifølge kirkebogen var han rejst til Rudkøbing 4. november samme år. Han er ikke fundet i senere kilder.

Da Maren blev konfirmeret med gode karakterer i 1872 benævnes hun i kirkebogen som datter af *"Ugift fruentimmer Kirsten Rasmussen Hår"*.

Da Maren 1882 blev viet til murersvend Søren Rasmussen fra Skovsbo i Egense Sogn (1848-1911), var hendes svoger, Niels Rasmussen Frandsen, forlover sammen med Sørenns yngre bror Hans.

Valdemars Slot havde tidligere en bebyggelse omkring slottet, hvor de ansatte med familier boede. Ugifte ansatte boede normalt på slottets loft. (Vægmaleri på Valdemars Slot).

Da Maren fik sønnen Rasmus Peter (1885-1893), var der kun faddere fra hendes mands familie. Søren døde 1911, og herefter er Maren ikke længere at finde i Sct. Jørgens kirkebog, og hendes død er ikke fundet.

Søster og datters uægte børn

Kirsten var i øvrigt ikke den eneste i familien, der fik børn uden for ægteskab. Hendes ældste søster, Karen Rasmusdatter Haar (1813-1846), havde i 1835 fået sit første barn, inden hun blev gift med den udlagte barnefar, Hans Hansen Lund, som hun efterfølgende fik adskillige børn med.

Også Kirstens ældste datter, Karen Eriksen Haar (1840-1879), fik 1860 en søn med skytten Hans Hansen, inden hun blev gift. Også hun fik mange børn, og døde i barselsseng.

Karen Haars søn, Hans Hansen Lund og hustru Anne Marie Rasmussen Mose. (Udsnit af foto, Taasinge Lokalhistoriske Arkiv).

Flyttede til Høje Bøge i Svendborg

Ved folketællingen i 1860 boede Kirsten sammen med sin mor, ældste bror og de to yngste børn i et hus

i Knudsbølle, men hun må være flyttet til Gammel Nyby på et tidspunkt efter, at hendes mor døde i 1863. Her boede hun stadig 20 år efter, hvor hun i folketællingen blev kaldt Kirsten Rasmussen og var daglejerske. I samme hus i Gammel Nyby boede Rasmus Eriksen og Bodil Simonsen med deres fire børn. Rasmus var halvbror til hendes to ældste døtre – han var nemlig søn af Erik Rasmusen Lund og hans første kone.

I 1890 boede Kirsten hos den yngste datter Maren og svigersønnen på Skolevej 11, matrikel 1bl, ved Høje Bøge, der ligger i Sankt Jørgens Sogn i udkanten af Svendborg. I forbindelse med bygningen af Svendborgsundbroen og den tosporede motortrafikvej, Sundbrovej, blev der lavet om på vejene og deres navne, og i dag er adressen Brydevej 11. Her boede hun endnu, da hun døde syv år senere i en alder af 76. Hun blev begravet fra Sct. Jørgens Kirke.

I 1890 boede Kirsten hos den yngste datter Maren og svigersønnen på Skolevej 11, som nu har samme nummer på Brydevej.

“Rasmus Haars Enke”

Karen Rasmusdatter ses på matrikelkortene over Knudsbølle som “Rasmus Haars Enke”. Hun drev gården i omkring 20 år, indtil hendes datter og svigersøn overtog den.

Kirsten Haars far, Rasmus Pedersen Haar (1768-1831), blev angivet som “af Søby”, da han 1798 blev gift med sin første kone, Karen Rasmusdatter (1756-1812), og overtog gården i Knudsbølle sammen med hende.

Hun var enke efter Peder Jensen (1754-1798), som hun havde følgende børn med: Maren Pedersdatter (f. 1791), dødfødt søn i 1795, Rasmus Pedersen (f. 1796) samt Jacob Pedersen og Jens Pedersen (f. 1797). Rasmus og Karen fik ingen fælles børn.

Det var helt almindeligt, at ægte en ældre enke og overtage fæstet på hendes gård. Det havde hans far, Peder Rasmussen Haar, også gjort tilbage i 1730, da han giftede sig med Marlene Højte og overtog det hus i Søby, som den nye kones afdøde mand, Hans Stenør, i sin tid havde fæstet.

Rasmus’ mor, Margrethe Mikkelsdatter, havde ligeledes giftet sig igen efter farens selvmord i 1768, og han voksede op med hendes nye mand, lægdsmand Rasmus Mortensen Haar, storesøsteren og tre yngre halvsøskende, som er nævnt nedenfor.

Gårdmand i Knudsbølle

Peder Haars anden kone hed også Karen Rasmusdatter (1786-1863). Ifølge kirkebogen var hun fra Knudsbølle, men hun er uden held eftersøgt blandt samtlige familier i byen. Betegnelsen kan også betyde, at hun tjente på en af gårdene og stammede fra et andet sted. Forloverne Hans Rasmussen og Poul Rasmussen kom også fra Knudsbølle. Poul var sandsynligvis identisk med den, der i 1805 overtog fæstet på Morten Jensens hus i Knudsbølle. Heller ikke her er der fundet nogen slægtsforbindelser.

Rasmus Haar og Karen Rasmusdatter fik fem børn – den sidste søn efter hans død.

Julebord fra gård på Frilandsmuseet. Der er brød, kage, klejner, æbleskiver og æbler. Der er pyntet op med hvid dug og klæde rundt omkring i rummet.

Familien Haars gård med matrikelnummer 3a lå midt i Knudsbølle, hvor der dengang var omkring 10 gårde, som alle var på 6-7 tønder land, hvilket var relativt meget på den tid. (Historiske kort på nettet).

Gårdkone

Karen Ramusdatter drev gården videre efter Rasmus' død. Hun er påført det matrikelkort, der var gældende 1811-1815, som "Rasmus P. Haars enke".

I folketællingen for 1834 boede hun på gården sammen med alle børnene og to tjenestefolk. 1855 var hun aftægtskone hos datteren Ane Margrethe og svigersønnen Lars Hansen Bødker, som havde overtaget gården, deres sønner samt tre andre børnebørn, der var datteren Kirstens børn uden for ægteskab: Karen Erichsen på 15, Ane Erichsen 10 og Peder Pedersen på 2. Herudover boede der flere tjenestefolk på gården.

Og 1860 boede Karen i et hus i Knudsbølle med børnene Kirsten og Rasmus den ældre, der i en alder af 35 fortsat var ugift og nævnes som daglejer. I huset

boede også Kirstens to yngste børn; Peder Pedersen og Maren Rasmussen.

Karen Ramusdatter døde i 1863, 77 år gammel.

Karen Haar gift Lund

Rasmus og Karens førstefødte var Karen Ramusdatter Haar (1813-46). Hun fik i 1834 en dødfødt søn med sin slægning Hans Hansen Lund (1810-1899) fra en af nabogårdene i Knudsbølle. Karen Haar og Hans Lund blev viet 13. september året efter og fik senere samme år deres andet barn, der også

kom til at hedde Hans Hansen Lund som sin far og farfar og så videre. De fik datteren Anna Lund i 1838, der blev gift Skarøe og i 1841 Rasmus Lund, som udvandrede til USA. Han var gift med Trine.

Fra 1843 til 1846 fik Karen og Hans yderligere tre døtre og en søn, der alle døde som spæde. Karen døde i barselsseng ved

Karen Haars søn, Hans Hansen Lund (1835-1922), ses midt på første række sammen med sin kone, Anne Marie Rasmussen Mose. På første række sidder Rasmus Lund (f. 1858) (gift med Maren Andersen Drost) samt Kristian Lund (f. 1871) (gift med Johanne Nielsen Andersen Skarøe). Bagerst fra venstre: Carl Lund (f. 1873), skibsfører Hans Hansen Lund (f. 1866) (gift med Minna Mose), Karen Lund (f. 1868) (gift med skibsfører Jens Nielsen Petersen) samt Peder, (f. 1866).
(Ukendt fotograf: Taasinge Lokalhistoriske Arkiv).

Matrikelkortet, hvor Karen Ramusdatter er indført som "Rasmus P. Haars Enke".

(Historiske kort på nettet).

Anne Margrethe Haar gift Hansen

Den næste datter, Anne Margrethe Rasmusdatter Haar (1816-1866), overtog 1. juni 1850 fæstet på gården sammen med sin mand Lars Hansen Bødker.

Parret fik mellem 1844 og 1855 sønnerne Hans, Rasmus, Niels og Lars Larsen.

Lars' anden hustru var Maren Andersen Ohmand (Aamø) (1841-1915) og de fik datteren Johanne Larsen Ohmand (1867-1937).

To døtre hed Kirsten Haar

I 1819 fik Karen og Rasmus datteren Kirsten, der døde som spæd, og året efter endnu en datter, som også fik navnet Kirsten, hvis historie kan læses i det foregående kapitel.

Rasmus den Ældre

Den første søn, Rasmus, blev født i 1825. Han var arbejdsmand og boede hele sit liv på gården som ungkarl. Det vil sandsynligvis sige, at han har arbejdet sammen først med sin mor og senere med sin søster og hendes mand. Han blev kaldt Rasmus Rasmussen den Ældre eller Rasmus Haar, fordi hans lillebror også hed Rasmus. I 1877 døde han af et krampetilfælde i en alder af 53.

Rasmus den Yngre

Søn nummer to hed - som nævnt - også Rasmus – efter traditionen, fordi han var født efter sin fars død i 1832. Han blev derfor kaldt Rasmus den yngre Rasmussen Haar (1832-1907).

Han var avlskarl på Valdemars Slot, da han blev gift. Senere blev han nævnt som indsidder i Bregninge Skov i 1865 og 1868, herefter i Troense og til sidst var han indsidder i Gammel Nyby hos skibstømmersvend Niels Eriksen, hvor hans søster, Kirsten, også boede i perioder. Niels Lund var søn af Erik Rasmussen Lund, som var far til to af Kirstens døtre.

Rasmus fik seks børn med Ane Dorothea Carlsen Buch af Pederskov Huse, som er en bebyggelse på Jydevej tæt ved Valdemars Slot.

Kiste med udstyr i gård i gård i Den Fynske Landsby.

Gårdsplads i gård i Den Fynske Landsby.

“... Den ulyksalige Peder Haar”

Peder Rasmussen Haar begik selvmord før fødslen af sin yngste søn. Han stammede fra Søby og hans far og farfar hed begge Rasmus Rasmussen Erreboe.

Rasmus Pedersen Haar (1768-1831) blev født efter, at hans far hængte sig selv. Hans far var Peder Rasmussen Haar (1704-1768) og moren Margrethe Mikkelsdatter (1733-1806), der også blev kaldt Grethe Michelsdatter. Parret blev viet i Landet kirke i 1763, og de boede i Søby.

Det var Peder Haars andet ægteskab. Han var i 1730 blevet gift med enken Marlene (eller Margrethe) Rasmusdatter Højtes fra Troense, ”som fik Hans Stenørs hus i Søby”. Hendes søn af første ægteskab ”Peder Haars stiftsøn”, Rasmus, døde ni år gammel i 1735, mens hun og Peder ingen fælles børn fik, og hun døde selv i 1763 i en alder af 69.

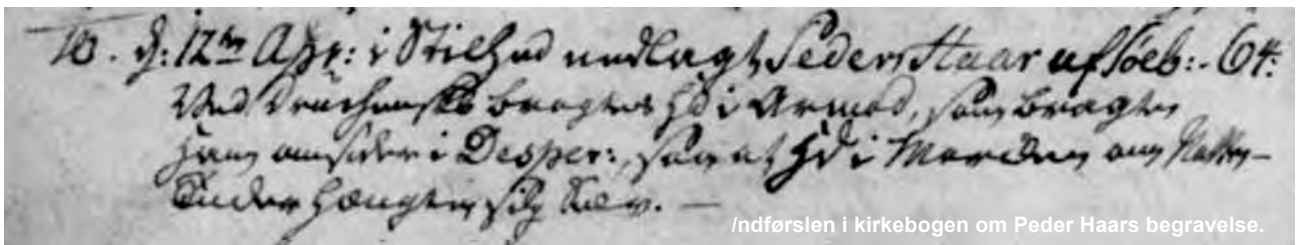
Peder og Margrethe fik 1764 datteren Maren. Ved hendes begravelse skrev præsten: “*Peder Haar i Søby, Margrethe Michelsdatters vanvittige P.B, død 4 Aar*”.

Gården

Alle årene var gårdens hartkornet på 7 tønder, 6 skæpper, 3 fjerdingkar samt 1²/₃ album. Gården svarede en afgift på 1 tønne rug, 5 tønder byg, 2 tønder havre, 1 lam, 2 gæs, 4 høns og 40 æg. I 1739 betalte Peder hovningspenge på 20 rigsdaler, men kørte stadig 2 favne brænde til slottet. Herudover var det noteret, at han var pligtig at vedligeholde sine gærder. Gården blev nævnt i jordebøgerne 1731-1732, 1739, 1762 og 1769 altså efter, at han var død, og Rasmus Mortensen havde overtaget fæstet på gården året før.

Hængte sig selv

Den 2. november 1768 noterede præsten Daniel Kugler, at han i stilhed havde nedlagt Peder Haar i Søby: ”*Ved Drukkenskab bragtes han i Armod, som bragte ham omsider i Desperation, at han – hængte sig selv*”.

Indførslen i kirkebogen om Peder Haars begravelse.

Og 4. september året efter skrev pastor Kugler om Rasmus Haars dåb: ”*Rasmus Pedersen, søn af Margrethe Michelsdatter, den ulyksalige Peder Haars efterleverske i Søby.*” Kort efter blev Margrethe gift med Rasmus Mortensen Haar, der var lægdsmand – det vil sige, at han førte lægdsrullen, altså fortegnelsen over de mænd, som kunne udskrives til militærtjeneste. Det var oftest sognefogeden - men altså ikke i dette tilfælde. Rasmus Haar døde 1799.

Margrethe og Rasmus fik tre børn. Datteren Anne blev født det efterfølgende år, og hun fik sønnen Hans i 1794 og datteren Anna i 1802 med ægtefællen Hans Hansen Stenør. Den næste datter var Kirsten (1772-1813), som fik to sønner med Herman Henrichsen. Som den sidste fulgte Morten i 1774, hvis hustru var Anna Jensdatter.

Barn med tjenestepigen

Peder Rasmussen Haar var søn af Rasmus Rasmussen Erreboe (1668-1711) og hans anden kone, Maren Pedersdatter (1676-1746). Rasmus var gårdmand på matrikel 12 i Søby. Hans første kones navn kendes ikke, men hun døde i 1700 i en alder af 72.

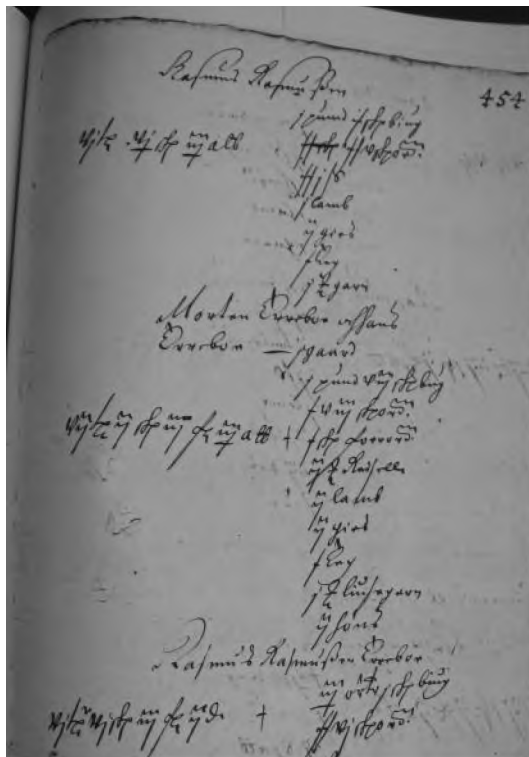

Bondestue med en strikkende kone (Radering af L.A Schou (1838-1867), open.smk.dk)

Tre år før havde han fået et barn med tjenestepigen. I Kirkebogen står der: "*Karen Rasmusdatter. Som moder var anført Rasmus Hansens datter ved kielden i Bierreby ved navn Maren Rasmusdatter, og var barnet avlet ved hendes husbond, hvor hun, da tjente, nemlig Rasmus Rasmussen Erreboe i Bierreby, som havde sin ægte hustru, den hun lod udlægge ved dåben.*"

På grund af denne sag blev han offentligt absolveret i 1698. Det vil sige, at han bekendte sine synder i kirken og blev tilgivet af præsten ved samme søndagsgudstjeneste. Marens baggrund er beskrevet i kapitlet "Barnefødt i Jylland".

Rasmus blev 1701 gift med Maren Pedersdatter (1676-1746). Ud over Peder fik Rasmus og Maren to sønner, som begge fik navnet Rasmus. Den første døde efter fødslen i 1702 og den næste blev født i 1707. Det vides pt. ikke, hvad der skete med ham senere. Der var pest i Bjerreby i 1711, men det blev ikke noteret i kirkebogen, om det var det, som Rasmus Errebo døde af.

Rasmus Errebo i matriklen fra 1664.

Skatter og hartkorn

1660 betalte Rasmus Rasmussen Erreboe hovedskat for to eller tre personer af hver 8 skilling.

Gården i Søbys værdi var i 1662 matriklen opgjort til et hartkorn på 7 tønder og 2 album og fra 1664 var den på 6 tønder, 6 skæpper og 3 fjerdingkar, hvilket i 1680 var justeret til 6 tønder, 6 skæpper, 3 fjerdingkar og ½ album. Gården var i 1680 ejet af Knud Urne til Juulskov (1634-1705).

I hele perioden fra 1662 til 1668 betalte Rasmus landgilde på 2½ ørte, 1 skæppe byg, 26 skæpper havre, 1 mark og 15 skilling, 2 lam, 2 gæs, 10 æg samt 1 mark garn. Desuden var såsæden på 4 tønder rug og byg, 1 tønder havre og 3 læs hør.

1678 var kopskatten for Rasmus og hans kone Karen på 1 rigsdaler. For 1 søn og 1 pige betalte han 3 mark, for 3 bæster og 2 klode 4 mark, for 3 køer og 2 ungnød 3 mark og 2 skilling samt for 7 får og 2 svin 1 mark og 2 skilling.

Ud over 1 mark for ham selv og hustruen, betalte han i 1682-1683 for 1 hest og 2 hopper 1 mark og 8 skilling, for 1 foale 4 skilling, for 4 køer og 2 ungnød 2 mark og 6 skilling og endelig var 6 får og 1 svin takseret til 7 skilling.

Afgiften på dyreholdet var lidt forskellig fra 1683 til 1684. I det første år havde han 3 bester, 3 klode og 2 køer til en afgift af 3 mark og 4 skilling samt for 2 ungvæg, 3 får og 2 svin til 11 skilling. Året efter var 1 hest og 1 hoppe opgjort til 2 mark, 2 klodde og 2 køer ansat til 3 mark, 2 ungnød til 12 skilling samt 2 får og 1 svin til 16 skilling.

Første ægteskab

Rasmus Rasmussen Errebos far hed også Rasmus Rasmussen Erreboe (d. 1685), og ses i kirkebogen som Rasmus Ærboe.

Ramus's mor døde i 1674 af vattensot, det vil sige en væskeansamling i kroppen. Hendes baggrund kendes ikke.

Andet ægteskab

Året efter Rasmus' død i 1685 efter 10 års ægteskab med Karen Nielsdatter, var hun opført i kopskatteregnskabet som "*SI. Rasmus Erreboe enke*" og betalte 3 mark for sig selv og samme beløb for 2 sønner. Herudover betalte hun 2 mark og 8 skilling for 2 bester og 1 klod samt 2 mark og 4 skilling for 2 køer og 2 får.

Senere samme år blev hun gift med Rasmus Christensen, som overtog fæstet på gården.

Ældste generation

Rasmus Ærboes forældres navne kendes ikke, men da hans mor blev begravet 26. november 1665 skrev pastor Daniel Frederik Hansen Kugler om hende: "*Rasmus Errebois Moder i Søbye som var 86 år gammel*". Det vil sige, at hun var født cirka 1579.

Datter blev halshugget

Maren blev efter Rasmus Errebos død gift yderligere to gange og fik frem til 1719 seks børn, hvoraf en af døtrene blev halshugget. Hendes far var fra Svendborg og hendes mor fra Søby.

Bjerreby Kirke inden den blev revet ned omkring 1900.
(Ferdinand Richard, *Det Kongelige Biblioteks Billedsamling*).

Straks efter, at Maren Pedersdatter at Rasmus Errebo døde i 1711, giftede hun sig med Jens Sørensen Stenør, der var præstens avlskarl.

Samme år fik de sønnen Christen, der kun blev ét år gammel. I 1712 fik de et barn, som døde efter fødslen. Den næste, Rasmus Jensen Houmann (1712-1761), var gift med Karen Hansdatter.

Datteren Bold Jensdatter (1715-1734) blev ved begravelsen benævnt som Anders Stenørs stiftatter, efter morens tredje mand.

Fødte i dølgsmål

To år efter fulgte Kirsten, som fik en dramatisk skæbne. Den 24. januar 1754 noterede pastor Christen Henriksen Morsing i kirkebogen: *"Kirsten, afgangne Rasmus Skomager i Bierreby halshugget med et sværd ude paa Waarø Maane."*

I efteråret var hun i en alder af 36 år blevet enke efter Rasmus Rasmussen Skomager efter 10 års barnløst ægteskab. På nytårsnat til 1753 fødte hun et barn i dølgsmål. Det var almindelig kendt, at hun havde et forhold til husmand i Vårø, Niels Ospensen, som var far til barnet. Blandt andet vidnede hendes bror, Jens Jensen, som bestyrede hendes gård, at han havde advaret hende mod forholdet, men hun havde slået det hen. Ved den efterfølgende retssag ved birketetinget kom det frem, at hun havde slået barnet ihjel ved forsæt, og hun blev altså halshugget – den sidste henrettelse på Tåsinge.

Tredje ægteskab

Efter Jens' død blev Maren gift for tredje gang i 1720 med Anders Rasmussen Stenør.

Stammede fra Svendborg

Maren var datter af Per Knudsen (1623-1691) og Karen Christensdatter, der blev viet i 1674.

Da Per året før var blevet gift med Helle, salig Hans Smids i Gesing, blev han angivet at være fra Svendborg, men her er der ikke fundet informationer om ham.

Maren blev født to år efter. Herefter fulgte Johanna Pedersdatter (1680-1690) og i 1683 tvillingerne Helle og Margareta.

Gårdmand i Søby

Karen var ifølge kirkebogen datter af gårdmand i Søby i Bjerreby Sogn, Christen Clausen (1624 – 1698) og hans anden kone. Da de blev gift før kirkebogen er bevaret, kendes hustruens

Vårø og Vårø Måne - efterhånden kendt som Monnet (Kort fra historiskatlas.dk).

navn ikke. Men det vides, at hun levede fra 1628 til 1689, fordi hun var noteret som "*Christen Clausens kone, 61*" ved begravelsen.

Ud over Karen havde de yderligere fire børn. Nummer to i rækken var Kirsten Christensdatter (1664-1712), som var gift med Hans Christensen Møller, og i 1699 fik hun en dreng, som døde en uge gammel uden at være døbt. Det tredje barn var Anne Christensdatter (1668-1737), som var gift med Christen Pedersen. De to yngste af Christen og hans kones børn var Margrethe Christensdatter (1671-1686) og et dødfødt barn i 1675.

Forskellige vinkler af stue og fadbur i gård på Frilandsmuseet.

Fra Kuld til Vogn og tilbage til Kuld

Mikkel Jensen Kuld var kendt med tilnavnet Mikkel Vogn under sit første ægteskab. Efter konens død var han igen kendt som Kuld.

Peder Haars mor, Margrethe Mikkelsdatter, var datter af Mikkel Jensen Kuld Vogn og Karen Hansdatter (1706 – 1742).

Mickel Jensøn (1679-1737) er et eksempel på navneskift gennem ægteskab, som var almindeligt på Tåsinge. Han blev først viet den 28. februar 1717 til Margrethe Nielsdatter, salig Anders Vogns i Strammelse. Hun var datter af Niels Ibsen og Anne Ibsdatter i Strammelse, som er Inger Rasmussens aner gennem deres søn Jep Nielsen, som man kan læse om i kapitlet "Fælles aner hos gæstgiverparret".

Mens han var gift med

Margrethe, blev han kaldt Mikkel Vogn i kirkebogen og andre kilder, men blev igen kaldt Kuld ved vielsen til Karen Hansdatter, som blev benævnt som "*Niels Jydes stiefdatter*".

Tilnavnet Kuld

Kold lader ifølge slægtshistorikeren Lolk til at være et af de ældste tilnavne på Tåsinge, og det blev gennem årene stavet på forskellige måder. I et tingsvidne fra 1454 nævnes en Jeppe Kol i Skildballe. I 1600-tallet havde navnet en ret stor udbredelse i både Landet og Bregninge Sogne – i byerne Strammelse, Lundby, Knudsbølle, Bjernemark og Bregninge. Og stavemåden ændrede sig gennem årene fra Kuld og Kihl til Koll og Kold.

Strammelse med gårde og gadekær på postkort fra omkring 1900.

Valdemars Slots ældste skifteprotokol starter 1642.

Karens forældre

Karen Hansdatter (1706 – 1742) var den ældste af de tre døtre, som Hans Hansen (1670-1712) og Kirsten Hansdatter (1685-1751) fik.

De to øvrige var Maren Hansdatter (1708-1785), som var gift med Klaus Hansen i Varø og Kirsten Hansdatter (1711-1785), hvis to mænd var Rasmus Christensen Høimand og Hans Clausen.

Marens andet ægteskab

Kirsten fik yderligere seks børn med sin anden mand, Niels Jensen Jyde (1685-1745), "*som tjente Rasmus Drostis i Søby*". Børnene var Hans (f. 1713); Margrethe (1716-1719); Anne Nielsdatter (1717-1799), som fik sønnen Niels den 4. februar og blev trolovet med hans far Christian Hansen Landsoldat den 21. februar og viet den 14. juni 1742; Margrethe (1721-1809), der var gift med Jacob Jensen Smed i Bjerreby; Jens (1724-1770), som var gift med Maren Andersdatter; samt Anders Andersen

(1727-1769), hvis kone var Bodil Pedersdatter fra Vemmenæs.

Hjulplow, der krævede ud over plovføren en ekstra plovkust og et firspan på fire heste. (Pennetegning fra 1846).

Landet og Bjerreby

Hans var søn af Hans Christensen (1637-1704) fra Landet og hans anden kone, Maren Hansdatter fra Bjerreby, som blev gift i 1665. Hans Christensens første kone, Karen Rasmusdatter, døde efter kun to års ægteskab. Begge hustruers baggrunde er ukendte.

Skatter og hartkorn

Kirsten Hansdatter var datter af Hans Erichsen (1649 – 1712) fra Hellev og Maren Mortensdatter (1649 – 1734), som blev gift i 1675.

Adskillige af Hans' søskende kendes fra forskellige boopgørelser, men om hans far vides kun, at han hed Erich. I matriklen i 1664 stod Jens Erichsen som fæster af gården og som "*Tjener til velb. Hendrich Gyldenstjern*". Ejeren var Henrik Gyldenstjerne (1594-1669), som ejede Skovsby ved Rynkeby.

Hans Erichsen betalte i 1678 1 rigsdaler ikopskat for sig selv og Maren samt tre mark for to tjenestefolk. Herudover var 4 bester og 1 klod beskattet med 4 mark og 8 skilling, 3 køer med 3 mark, 2 ungnød og 1 kalv med 1 mark og 2 skilling, og endelig var 6 får og 2 svin takseret til 1 mark.

Ved skatteopgørelsen i 1683-1686 var der 2 heste, 2 hopper og 2 foeler med i takseringen. De blev beskattet med 2 mark og 8 skilling. I 1688 betalte han desuden 4 mark i skat for gårdens to ildsteder og samme år blev gårdens hartkorn ændret fra 6 tønder, 1 skæppe og ½ album til 6 tønder, 3 skæpper og 2 fjerdingkar. Årene efter blev der kun betalt skat for et enkelt ildsted. Og i 1699-1700 var en søn og en datter med i kopskatteopgørelsen.

I 1708 overtog hans søn, Michel Hansen fæstet på gården. Hans Erichsen var dog noteret i kopskatteopgørelserne frem til, at han døde i 1712.

Kendt fra skifter

Maren Mortensdatter var datter af Morten Hansen Husmand (1629 – 1699) – også kaldet Morten Skomager – fra Lundby i Landet Sogn. Hendes mor var Anne Michelsdatter. Deres navne kendes fra skifter, men der ikke flere informationer om dem.

Maren Mortensens slægtninge i skiftet efter hendes far og Hans Erichsens bror

Skifte den 25. oktober Morten
Hansen Husmand - boede og
døde i Lundby
Enke: Anne Michelsdatter
Laugværge: broder ... Michelsen

Børn:
Hans Mortensen, bor på Lolland
Maren Mortensdatter - gift med
Hans Erichsen i Helløv
Kirsten Mortensdatter - gift med
Hans Smed i Lundby* Karen
Mortensdatter, 28 år
Hans Nørregaard mødte på
Karen Mortensdatters vegne

Vurderingsmænd
Peder Smed og Rasmus Krog,
begge Lundby

Skifte den 13. august 1705 efter
Christopher
Erichsen
- boede og døde i Søby

Døtre:
Johanne Christophersdatter, 26
Kirsten Christophersdatter, 22 år
Karen Christophersdatter, 18 år
Anne Christophersdatter, 15 år
Maren Christophersdatter, 13 år
Helvig Christophersdatter, 11 år
Johanne Christophersdatter, 8 år
Dorette Christophersdatter, 5 år

Formyndere:
Farbrødrene Hans Erichsen i
Helløv og Peder Erichsen i Søby

Boede i Bjerreby

Mikkel Kuld var gårdmandssøn fra Bjerreby, og hans mors familie stammede fra Strammelse.

Mikkel Jensen Kuld Vogn var ældste søn af Jens Mikkelsen Kuld (1647-1718), der var gårdmand i Bjerreby, og Maren Rasmusdatter Haar (1656-1721). De fik omkring 10 børn, hvoraf i hvert fald fire blev voksne. Marens baggrund kendes ikke.

Den næste søn, Hans, fulgte i 1680 og året efter datteren Johanne, som fik fire børn med sin første mand, Peder Pedersen af Ærø. I januar 1719 blev hun viet til Poul Christoffersen, som i juni overtog fæstet på gården efter hendes far. Hun døde i barselsseng i december 1719.

De næste tre af Jens og Marens sønner døde alle unge eller ugifte: Rasmus efter fødslen i 1683; Rasmus (1684-1720); Niels Bogø (1687-1701) samt Simen Jensen Kuld (1690-1733), der var gårdmand i Melby. Hans begravelse kendes via kirkeregnskabet, hvor der blev betalt for ”*Jord og Klocke på Lande Kirkegaard*”.

De næste to var døtre. Det vides ikke, hvem Anne (f. 1689) var gift med. Nummer to, Maren Jensdatter (1693-1764), havde tre ægtemænd: Anders Josephsen, Anders Andersen og Rasmus Hansen.

1697 fulgte den sidste i Jens Kuld og Maren Haars børneflokk, Lauritz Jensen.

Skatter og hartkorn

Gård nummer 16, som var fæstet af Jens

Michelsen Kuld, blev i 1688 ændret fra et hartkorn på 9 tønner, 4 skæpper, 2 fjerdingkar og 2 album til 7 tønner, 1 skæppe, 2 fjerdingkar og 2 album. Han betalte desuden landgildepenge på 15 rigsdaler, 4 mark og 11 skilling.

1690 betalte han for sig selv og Maren Haar 1 rigsdaler, for 1 dreng 2 mark og for 1 ildsted betalte han 2 mark.

Året efter betalte han samlet 2 rigsdaler, 1 mark og 1 skilling. Denne gang blev der nævnt 1 barn ud over de øvrige, og han havde 2 ildsteder. Samtidig var hartkornet opgjort 7 tønner, 2 fjerdingkar og 1 album. Landgildet var på 1 lam, 1 gås, ingen høns men 20 æg.

Kopskatten var i 1699-1700 på 1 rigsdaler for ham selv og Maren, men ikke noget for to sønner.

1709 betalte han terminsydelse på 8 rigsdaler, 4 mark og 8 skilling, og i skattemandtallet for 1710 og 1711 blev det noteret, at han betalte 4 rigsdaler i kopskat for sønnen Rasmus på 20 år som fik ½ års løn og 1 rigsdaler for datteren Johanne, som også fik ½ års løn. 1713 betalte han 1 rigsdaler for sig selv og 1 dreng ved navn Rasmus Jensen.

Kig gennem stuer i gård på Frilandsmuseet.

Vogne i

Fynske

"Døde meget uformodet"

Rasmus Haar døde uventet på en kold vinterdag efter en pludselig sygdom.

Gårdene havde egne slæder til vinterbrug.

Maren Rasmusdatter Haars far blev kaldt Rasmus Haar i Svendstrup, da han den 3. december 1654 blev viet til Dorthe Mortensdatter.

Deres første søn, Morten, blev født den 17. og døde den 28. december samme år.

Maren blev født i 1658 og to år efter fulgte Hans, som sandsynligvis døde under epidemien 1659-1660.

Den næste i rækken, Morten Rasmussen Haar (1661-1703), var først gift med Maren Christensdatter (død 1692), som var datter af Christen Jensen og anden gang med Johanne Mogensdatter, der var datter af Morten Matzen. Dem kan man læse mere om i kapitlerne "Slægt i Strammelse" og "Frandsen som Slægtsnavn".

De næste to døtre var Anna (1664-1729), hvis mand var Svend Vincenten og Karen (1666-1702), som var gift med Christopher Erichsen i Søby.

Så fulgte tre sønner, der alle døde som små: Hans efter fødslen i 1668; endnu en Hans i en alder af syv i 1676 og endelig Simon som otteårig i 1684. Den sidste i rækken, Johanne (1680-1703), var muligvis gift med Lauritz Rasmussen.

Rasmus Haars død en kold vinterdag

Der gik kun to år fra den sidste datters fødsel, til Rasmus døde uventet. Pastor Peder Jensen Lucoppidan skrev i kirkebogen: *"Rasmus Hansen Haar udi Strammelse, som døde meget uformodet, idet hand var frisk om dagen 6. nov. og rejste til Hove med sin vogn, blev siug om aftenen og døde om morgenen 55 aar. Begravet 9. november 1682."*

Den ældste søn må have overtaget gården og haft Dorthe på aftægt. I hvert fald blev hun ikke gift igen, men døde 30 år senere som *"Dorte, sal. Rasmus Haars i Strammelse"*. Hun blev begravet 17. januar 1712.

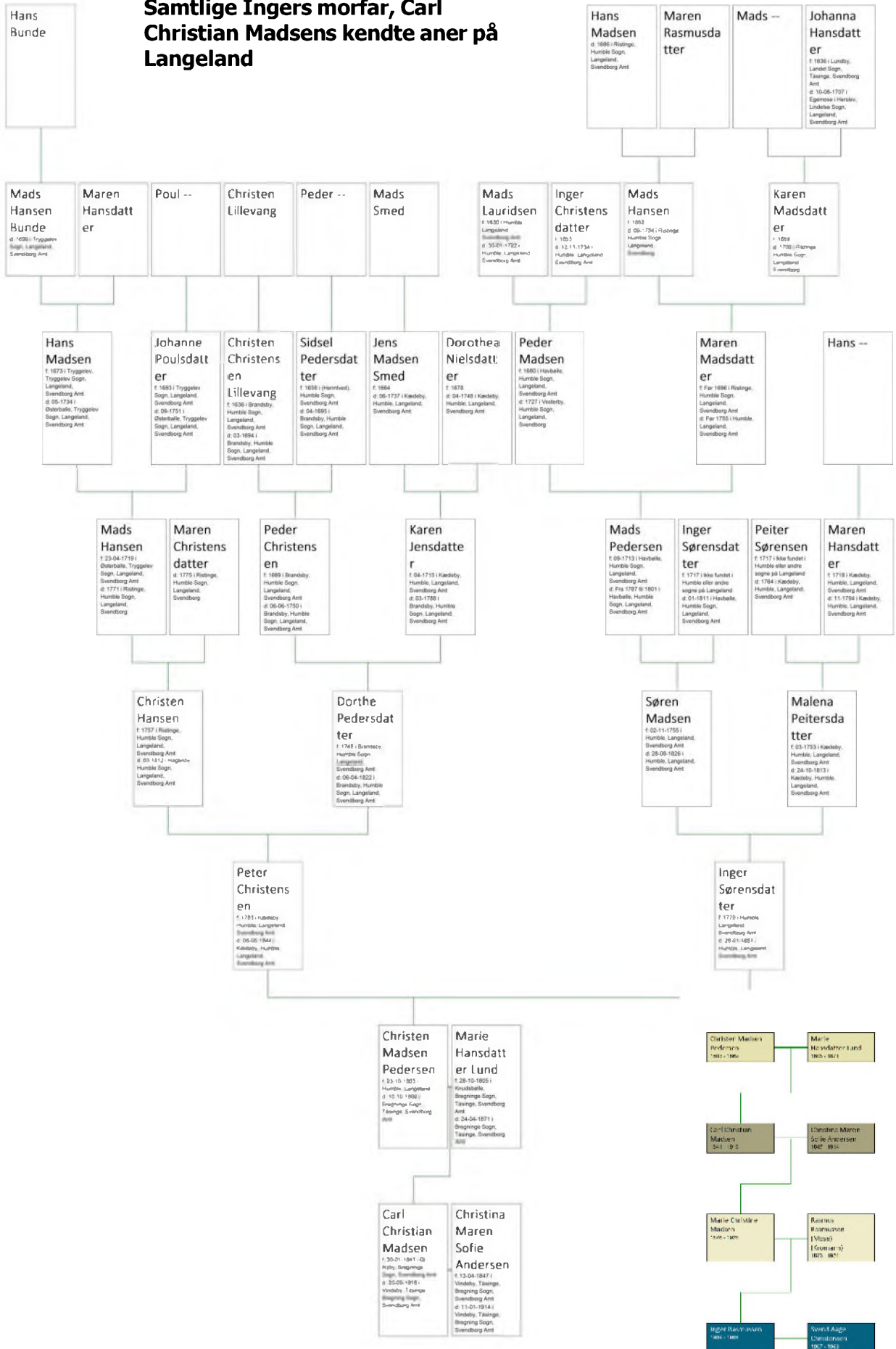
Mulig farfar

Der er ingen informationer om Rasmus Hansens far, men måske var det hans farfar, som var noteret i Jordebogen over Tåsinge for 1572: *"Rasmus Haar i Strammelse, Landet Sogn, 2 skæppe degnekorn"*.

Vintrene var hårde i 1600-tallet på grund af den lille istid, der varede fra 300-tallet frem til 1850'erne. Gennemsnitstemperaturen var omkring 1,5 grader lavere end i dag. (F.M.E. Fabritius de Tengnagel, open.smk.dk).

Samtlige Ingers morfar, Carl Christian Madsens kendte aner på Langeland

Tilflyttere til Tåsinge

Carl Christian Madsen var et af de ni børn, som Christen Madsen Pedersen Smed fra Langeland og Marie Hansen Lund fra Knudsbølle fik. De overlevendes børn blev alle gift ind i de gamle familier på Tåsinge.

På trappen foran slægtens hus i Vindeby ses Ina i døråbningen og Carl Christian. De to øvrige er muligvis datteren Marie Christine, en af hendes døtre og en af brødrene i huset. Fotoet og dets glas og ramme er beskadiget i en brand.

Med dette kapitel begynder fortællingen om Inger Rasmussens mors familie. Moren, Marie Christine Madsens far, Carl Christian Madsen (1841-1918), var søn af Christen Madsen Pedersen eller Christen Smed og Marie Hansdatter Lund, hvis familie er omtalt i ”Tilnavnet Lund knyttet til samme gård i Knudsbølle”.

Christen Smed var gårdmand på matrikel 28 i Gammel Nyby. Efter hans død i 1869 overtog Marie Lund rollen som gårdfæsterske, med sønnen Simon Pedersen som avlskarl. Hun stod for gården til sin død i april 1871.

Carl Christian Madsen var snedker og hjulmager i forældrenes gård. Han og Christiana Maren Sofie – kaldet Ina – holdt bryllup den 24. juni 1871. Han fortsatte med at arbejde som snedker fra Inas families hus, som parret overtog fæstet på.

Hans Madsen Smed

Den ældste af Christen Smed og Marie Lunds sønner, Hans Madsen Smed (f. 1830), var gårdfæster i Bjernemark og gift med Johanne Andersen Osman, som var datter af Anders Hansen Ungmand. Parret fik i alt ni børn, hvoraf de tre yngste døde som børn.

Postkort fra Vindeby omkring 1910 med den gamle færgegård, der brændte 1928 og blev erstattet af en patriciervilla. Rundt i svinget ligger ”Carlas Hus” (Ukendt fotograf, Taasinge Lokalhistoriske Arkiv).

Rasmine Nielsen (Kaldet Mine Mose) med sin mand, skibsfører Hans Hansen Lund og deres børn (Ukendt fotograf, Taasinge Lokalhistoriske Arkiv).

Anne Sofie gift Nielsen Mose

Christen og Maries datter, Ane Sofie Madsen Smed (f. 1832), blev gift med Lars Nielsen Mose, som var søn af Stine Larsen og hendes første mand, gæstgiver på Vindeby Kro, Niels Andersen Mose. Den ene af deres døtre, Rasmine – kaldet Mine Mose – blev gift med Maries grandnevø, skipper Hans Hansen Lund, der hed det samme som sin far og farfar.

Den anden datter, Maren Kirstine (Stine Mose), var gift med Rasmus Pedersen Skindballe, der var Gårdmand på matrikel 7 i Gesinge. De havde flere børn. Se kapitlet "Enken på Vindeby Kro".

Peder Madsen Smed

Den næste søn, Peder Madsen Smed (1834-1917), var gårdmand på Matrikel 3 i Gesinge. Den ældste af hans og Maren Hansdatter Jydemand (1833-1910)'s tre døtre, Anne Marie Madsen (Jydemand) (f. 1860), var gift med Jacob Simonsen Pelle. De overtog gården i Gesinge og fik datteren Hansine og sønnen Peder.

Hansine Simonsen Pelle (1883-1910) ægtede Johannes Nielsen Rikke, som var skibstømrer og husmand i Knudsbølle og siden gårdmand i Bækkehave i Strammelse. Hun døde ved fødslen af sønnen Hans Herluf Nielsen Rikke, der som voksen blev gift med Karen Nielsine Nielsen Svop.

Peder Simonsen Pelle (1888-1960) fik tre børn med Anne Birthe Andersen Nørregaard fra Bjerreby, som var datter af Hans Andersen Nørregaard og Bodil Jakobsen Vogn.

Peder Smed og Maren Jydemands anden datter, Maren Madsen Smed (f. 1864), var gift med Rasmus Clausen Feldthusen, der var gårdmand i Lumby på Fyn.

Kristen Madsen Smed

Christen Smed og Marie Lunds næste søn var smed i Bregninge, Kristen Madsen Smed (f. 1838), hvis kone var Ane Sofie Væver. Af deres 10 børn udvandrede syv til USA, og to børnebørn immigrerede til henholdsvis Canada og USA.

Simon Madsen Smed

Herefter fulgte Simon Smed (1843-1910), som var gårdfæster i Gammel Nyby og fik 11 børn med sin kone, Ane Sofie Mortensen.

Marie Madsen

Og i 1849 døde den yngste af Christen Smed og Marie Lunds børn, Marie. Hun blev kun tre år gammel.

Maren Madsen Jydemand, gift Feldthusen og Ane Marie Madsen Jydemand, gift Pelle. (Ukendt fotograf: Taasinge Lokalhistoriske Arkiv).

Langelændere gift ind i gamle tøsingske familier

Omkring 1820 flyttede fire brødre fra Humble på Langeland til Tåsinge, hvor de giftede sig ind i de lokale slægter.

Langeland og Tåsinge på kort fra 1805 (Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Carl Christian Madsens far, Christen Madsen Pedersen (1803-1869), var en af fire brødre, der flyttede fra Langeland til Tåsinge. Han blev også kaldt Christen Smed, og blev gift med Marie Hansdatter Lund fra Knudsbølle.

Det meste af hans familie var husmænd eller gårdmænd i Humble Sogn, hvor kirkebogen ikke er ført særligt grundigt. Enkelte af hans forfædre stammede fra Tryggelev.

Fra begyndelsen af 1800-tallet voksede Langelands befolkning meget, og der var en meget stor udvandring – både til andre dele af Danmark og til Amerika. En af grundene var de store godser på øen, der ikke levnedde plads til ret mange nye selvejerbønder, som det blev realiteten andre steder i landet.

Rasmus Pedersen

Christens ældre bror, Rasmus Pedersen, var født i 1802, og blev boelsmand i Lundby i Landet Sogn og fik tilnavnet Hemming.

Rasmus Hemming var først gift med Karen Larsdatter Amse (1805-1836), anden gang med Ellen Hansdatter Oman (1812-1858) og tredje gang med Mette Marie Andersdatter Kildemand (f. 1824). Han fik i alt 10 børn, som blev gift ind i gamle tøsingske familier. Den niende i rækken, Anne Marie Rasmussen Hemming (1852-1910), var gift med Espen Pedersen Espensen, som var bolsmand i Lundby. De fik ingen børn.

Peder Madsen Pedersen

Den næste, Peder Madsen Pedersen (f. 1811), ægtede Anne Jensdatter Hellesen (1815-1899). De fik seks børn i løbet af 18 år, det sidste da hun var 43. Børnene hed Pedersen til efternavn.

Han var hørsvinger i Lundby, det vil sige, at han bearbejdede hør, så det var klar til at bruges til reb og stof.

Mads Madsen Pedersen

Den yngste, Mads Madsen Pedersen (1814-77), var husmand i Gammel Nyby.

Hans første kone var Maren Nielsdatter Sommer og den anden Birthe Mogensdatter. De havde flere børn og efterkommere.

Anne Marie Rasmussen (Hemming) blev i 1899 gift med Espen Pedersen (Espensen) (Foto: Emil Hansen, Taasinge Lokalhistoriske Arkiv).

B
Fyn
og fr

n
st
g
t

Slægt fra Sydlangeland

Christen Madsen Pedersens familie på Langeland kan føres tilbage til slutningen af 1600-tallet. Hans slægt stammede fra sogne i den sydlige del af øen.

Christen Madsen Pedersen (1803-1869) var søn af Inger Sørensdatte (1779-1851) og Peder Christensen (1783-1844), der var skrædder i Kædeby i Humble Sogn på Langeland.

Peder overtog fæste på hus i Kædeby den 10. oktober 1820 efter Rasmus Pranks enke. Svigersønnen Anders Nielsen overtog fæstet på Hus nr. 45 i 1845.

Efter Peders død ses Inger boende sammen med datteren Ane Dorothea, og ernærede sig ved håndværk.

Alle fire sønner flyttede som nævnt til Tåsinge. Tilbage i Kædeby var datteren Ane Dorthea Pedersdatte (f. 1805), som kan følges i folketællingerne

indtil 1860, og gik gennem årene fra betegnelsen væverske til almisselem. Hun fik desuden tre børn uden for ægteskab, inden hun blev gift: Hans Peter Johansen (f. 1835); Rasmus Rasmussen (f. 1839) og Christine Christiansen (f. 1842). I 1845 blev hun gift med Anders Nielsen (f. 1811), som hun fik to døtre

Kædeby i Humble Sogn på kort fra 1816. (Historiske kort på nettet).

med: Cæcilia Andersen i 1846, og Anne Kirstine Andersen i 1850. Fem år senere delte hun husstand med 19-årige ugifte Marthe Kirstine Rasmussen og dennes etårige datter, Anne Maria Christiane Hansen, der var noteret som hendes plejebarn.

Husmand i Hagenby

Peder Christensen var søn af Christian Madsen (1757-1812) og Dorthe Pedersdatte, (1746-1822), som var blevet viet den 9. juli 1779.

Christian eller Christen var husmand i Hagenby i Humble Sogn og ligeledes daglejer. Han og Dorthe fik tre børn.

Peder var den midterste. Den ældste, Mads, blev født i 1781 og lillesøsteren Anne fire år efter.

Væverske i Den Fynske Landsby og væverudstyr herfra og fra Frilandsmuseet.

Fra Tryggelev og Fodslette til Ristinge

Christian Madsen var den yngste af Mads Hansen og Maren Christiansdatters i alt otte børn.

Mads Hansen (1719-1771) stammede fra Østerballe i Tryggelev sogn og overtog fæstet på en gård i Ristinge den 23. juli og blev efterfølgende viet i Fodslette Kirke den 13. august 1745 til Maren Christiansdatter (1722-1775) fra Fodslette.

Lige ved 11 måneder senere blev deres ældste datter, Anna, døbt den 29. og begravet den 31. juli 1746.

Den næste i rækken, Anne (1747-1814), fik syv børn med sin første mand, Morten Olsen, og to med sin anden, Rasmus Madsen.

Mads og Maren's tredje barn var Hans (1747-1811) og herefter fulgte Johanne (f. 1750), hvis mand var Mads Olsen. Sønnen Christian (f. 1757) boede i København i 1786, da der var skifte efter hans farbror. De sidste var døtrene, Maren (f. 1760), som var tjenestepige på hollændergården Tryggelevgård i 1786 og Inger (1764-1771).

Stue i husmandssted på Frilandsmuseet.

Ristinge på matrikelkort fra omkring 1800 (Historiske kort på nettet).

Kombination af kilder

Ud over Fodslette stammede Maren Christiansdatters aner fra landsbyer i forskellige langelandske sogne – Humble og Tryggelev, hvor de nogle steder kan føres tilbage til 1600-tallet ved at bruge en kombination af kirkebøger og skifteprotokoller som kilder.

Maren Christiansdatter var Christian Jørgensen og Anne Jørgensdatter (ca. 1688-1747)'s første fælles barn. Faren ses også ind imellem som Christen og børnene kaldes både Christensen/datter og Christiansdatter/sen.

Anne var enke, da parret blev viet 15. oktober 1719 i Fodslette. Hun bragte sine tre børn med Hans Hansen med i ægteskabet.

Den ældste af disse var datteren Bodil (død før 1772), som fik to børn med gårdmand Niels Jensen i Fodslette.

Nummer to, Christen (1714-1782), var gårdmand i Fodslette og fik tre børn med sin første kone, Johanne Hansdatter, to med den anden, Inger Rasmusdatter, samt ét med den sidste kone, Karen Hansdatter.

Den yngste, Johanne (1720-1755), fik fire børn med Niels Christensen, der var gårdmand i Tryggelev.

Anne og Christians fælles børn

Udover Maren fik Anne og Christian følgende børn:

Hans Christensen (1724-1776), der var tjenestekarl, og som ved sin død boede hos sin stedfar, gårdmand Hans Andersen i Fodslette – det vil sige hans fars anden kones anden mand. Om hans død er noteret: *“som natten imellem dend 13de og 14de hujus i Sinnet og Blev forvildet paa Lindelse Kornmark, og sammesteds fandtes død om morgenen”*.

Herefter fulgte to døtre, der begge var gift med gårdmænd i Fodslette. Den ene var Karen (1727-1793), som fik 11 børn med Claus Peitersen. Den anden var Inger (1730-1803), der var gift med Christen Knudsen og fik seks børn.

Forældre fra Humble

Det vides ikke, hvem Anne Jørgensdatter forældre var, men Christen Jørgensen var søn af Jørgen Christiansen (ca. 1666-1731) og Maren Larsdatter (1655-1735), som boede i Humble Sogn.

Udover Christen, havde de også sønnen Lars, der blev døbt den 1. juni 1796.

Østerballe i Tryggelev

Mads Hansen var ældste søn af Hans Madsen (1673-1734) og Johanne Poulsdatter (1693-1751), som var gårdfolk i Østerballe i Tryggelev Sogn. Parret fik i alt fem børn.

Tryggelev by var inddelt i fire baller: Østerballe, Sønderballe, Nørreballe og Kinderballe. De to sidste lå på en måde, så de fra og med, udskiftningsstiden blev betragtet som selvstændige bebyggelser. I 1688 var hele ejerlavet på 736 hektar og 39 procent var

opdyrket. Bebyggelsen havde på daværende tidspunkt tovangsbrug og blev takseret til sammenlagt 139 tønder hartkorn. Det var faldet til 124 tønder hartkorn i 1844.

Fodslette ved kirken.

Alkovevæg i stue i gård på Frilandsmuseet.

De fem børn

Hans og Johannes ældste datter, Maren (1721-1765), fik en datter med sin første mand, Niels Olsen (død 1754) og to med den anden, Erich Christensen (1719-1789).

Herefter fulgte to sønner: Christen Hansen (1725-1786) og Hans Hansen (1727-1774). Hans var gift med Anna Christensdatter (1721-1766) og Karen Christensdatter (1734-1822) og fik i alt fire børn.

Den næste i rækken, Inger Hansdatter (1729-1762), fik to børn med Mads Jeppesen (f. 1721).

Og den yngste, Poul Hansen, var kun to år, da han døde i 1734.

Johannes anden mand

Efter at Hans døde, blev Johanne gift med Christen Madsen (1710-1792), som fik otte børn med sin anden kone, Anna Maria Hansdatter.

Johanne var 44, da hun fødte sit sidste barn i 1737, som fik navnet Karen Christensdatter, og fik sønnen Mads med sin første mand, Mads Madsen Pilegaard (død 1767) og datteren Mette med sin anden mand, Jens Jensen Pilegaard (f. 1738).

Slægtninge nævnt i skifte efter Hans Madsen i Tryggelev i Østerballe, den 16. Juni 1734

Kone: Johanne Poulsdatter (gift anden gang med Christen Madsen gårdmand).

Børn: Mads Hansen 15, Christen Hansen 9, Hans Hansen 7, Poul Hansen 2, Maren Hansdatter 14, Inger Hansdatter 5

Bror: Christen Madsen i Foedslett Mads Madsen i Litzmose

Værge: Johan Pedersen sognfoged i Syndenbroebye

Slægtninge i skifte efter Johanne Poulsdatter i Tryggelev i Østerballe, den 30. September 1751 Mand:

Christen Madsen gårdmand

Barn: Karen Christensdatter 14

1 Mand: Hans Madsen

Børn Mads Hansen boende i Ristinge, Christen Hansen 26, Hans Hansen 24 - begge hjemme Maren Hansdatter gift med Niels Olsen i Nordenbroe, Inger Hansdtr gift med Mads Jeppesen i Hesselbjerg og Poul Hansen (død 10. juli 1734.

Søsterbørn: Sidsel Madsdatter

Anden mands bror: Peder Madsen tien i Lendelse
Præstegrd

Værge: Mads Jensen i Risting

Af et andet skifte fremgår desuden, at Johanne havde en søster, Dorthe, som var gift med Mads Nielsen (død 1740) i Hesselberg.

Brødre i Tryggelev og Magleby

Hans Madsen var altså søn af Mads Hansen Bunde (d. 1690) og Maren Hansdatter. Han var gårdmand i Tryggelev.

Det fremgår af skifter, at Hans Bunde havde en bror, Godfred Hansen (død 1703), som var gårdmand på Hvidebjergsgård i Magleby Sogn. Hans koner var Margrethe Rasmusdatter (død 1690) og Anna Larsdatter, og han fik sammenlagt omkring otte børn.

Kobberkæde i ildsted

Fæstere hos præsten

Dorthe Pedersdatter stammede fra Humble, hvor hendes aner boede så langt tilbage, som kilderne kan følges. Blandt andet var de fæstere af smedjen, der var ejet af præsteembedet.

Husmandssted i Den Fynske Landsby.

Peder Christensens mor, Dorthe Pedersdatter, var datter af Peder Christensen (1689-1750) og Karen Jensdatter (1715-1788) i Brandsby, som blev trolovet den 26. marts 1740, hvilket traditionelt betød, at parret begyndte at leve sammen. De fik da også deres første datter, Karen, fem måneder efter vielsen i Humble, der fandt sted pinsedag den 5. juni. Tre år efter fik de endnu en datter, der også fik navnet Karen.

Efter Peders død i juli 1750 blev Karen den 22. oktober copuleret med Rasmus Jørgensen, som overtog gården i Brandsby. De fik to døtre: Kirsten i 1751 og Anna Cathrine i 1753. Den ældste fik tre børn med Johan Peiter Hansen (1751-1792). Den yngste fik ni børn med Anders Andersen i Tryggelev.

Efter Karens død blev Rasmus gift med Kirstine Hansdatter og fik tre sønner og en datter.

Børn i to ægteskaber

Peder blev født før kirkebogen startede i 1692, men det fremgår af skifter, at han var søn af Christen Christensen Lillevang (1636-1694) og Sidsel Pedersdatter (1658-1696) fra Brandsby i Humble.

Christens erhverv nævnes ikke, og han baggrund er ukendt. Om Sidsel fremgår det af en skifteforretning, at hun havde en bror ved navn Peder Pedersen, som var far til Ingeborre Pedersdatter.

Christen Lillevang var først gift med Elisabeth Jørgensdatter, som døde omkring 1686. De fik tre

børn: Maren Christensdatter, som fik et barn med sin første mand, Hans Jørgensen Guldborg, og tre med sin anden, Godtfred Hansen. De næste var Jørgen Christensen Lillevang og Elisabeth Christensdatter.

Christen og Sidsels første datter hed også Elisabeth. Peder var nummer to. Den tredje i rækken, Jacob Christensen (1691-1742), fik ingen kendte børn med sin første kone, Else Michelsdatter (f. ca. 1668). Med sin anden kone, Johanne Jørgensdatter, fik han tre børn. De to yngste var Christen (f. 1692) og Mette (f. 1693), som der ikke er flere informationer om.

Efter Christens død blev Sidsel gift med Morten Mortensen. De fik ingen børn.

Smedjen hørte under præstegården

Karen Jensdatter var det ældste af Jens Madsen Smed (1664-1737) og Dorothea Nielsdatter (1678-1748) i Kædeby's fire fælles børn. Dorotheas baggrund kendes ikke, men efter Jens' død ægtede hun Hans Hansen Smed, som hun ikke fik børn med.

Det fremgår af skifteprotokollen i Humble Præstegårds Arkiv for 1693-1763, at Jens Smeds første kone, Anna

Døbefonten i Humble Kirke tegnet i 1856 (I. G. Burman Beckers samlinger, Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Jørgensdatter, døde i 1710. Med hende fik Jens Smed seks børn.

Og at skiftet blev behandlet af præsten, betyder at smedjen, som Jens fæstede, var ejet af præsteembedet. I 1690 udgjorde præstegården ifølge Historisk Atlas et lille gods kompleks med fem mensalgårde - det vil sige gårde under præstegården - og seks ugedagshuse - altså husmænd, der gjorde hoveri én dag om ugen. Det var Mogens Hansen Haugaard, som var præst i Humble fra 1694 til 1750.

Den ældste af børnene var Dorte Jensdatter (f. 1695), som fik otte børn med Hans Lauridsen Broch (f. 1700). De næste fem børn var: Anna (f. 1697), som ikke blev nævnt i boopgørelsen efter faren i 1737; Karen (f. 1699), der var gift med Christen Laursen; Ellen (f. 1703) og Margrethe (f. 1705), der begge boede i Kiel i 1737. Den yngste var Jørgen (f. 1709), som heller ikke var nævnt i skiftet.

Børn med Dorothea

Med Dorothea fik Jens ud over Karen yderligere to døtre og en søn. Den første var Sidsel (1719-1796), som fik syv børn med Peder Nielsen, som var gårdmand i Fuglsbølle.

Den næste var Kirsten (1721-751), der var Jørgen Hansen (1713-1777)'s tredje kone. Han havde allerede mange børn, og de fik fem sønner sammen, som alle havde tilnavnet Banke.

1725 blev børneflokket sluttet af med sønnen Niels, som der ikke er yderligere informationer om.

Skifte som kilde

Jens Madsen Smed var den anden af Mads Smeds børn.

Mads' baggrund kendes ikke, og hans kones navn er ukendt. Da kirkebogen i Humble først er bevaret fra 1692, kendes familieforholdene fra et skifte foretaget af Grevskabet Langeland.

Den ældste af Mads' børn var Christen Madsen (ca. 1660-1729), som først var gift med Inger Madsdatter (1654-1694) og herefter med Maren Hansdatter. Han fik i alt 10 børn.

Nummer tre var Rasmus Madsen, (Ca. 1661-1731), som i 1697 indgik ægteskab med Karen Rasmusdatter i Humble.

Den yngste af Mads Smeds børn var Anna (1669-1719), som havde fem børn med sin mand, Niels Michelsen Skytte (f. 1669).

Smedje malet af P.S. Krøyer i 1875. (open.smk.dk)

Hidrørte fra Humble

De fleste af Inger Sørensdatters aner stammede fra forskellige byer i Humble Sogn. Blandt andet husmænd og gårdmænd i Humble by, Havbølle, Kædeby og Ristinge.

Christen Madsen Pedersens mor, Inger Sørensdatter var født 1779 som det andet af Søren Madsen (1755-1826) og Malene Peitersdatters syv børn. Parret blev gift 1776, og Søren var skrædder i Humble by.

Søren og Malenes ældste datter, Maren (1778-1829), var gift med Søren Jørgensen, gårdmand i Ristinge og fik seks børn.

Nummer tre, Karen (f. 1782), havde ét kendt barn med Christen Madsen, som var husmand i Brandsby. Herefter fulgte to sønner: Peiter (1785-død før 1813) og Mads (1787-1850). Ved morens

død i 1813, var sidstnævnte soldat ved kronens regiment. Han blev senere gift med Anne Jørgensdatter og fik fire børn med hende.

Den næste var Birthe Kirstine (f. 1789), der fik 10 børn med Jørgen Christen Hansen Hiulmand, som var husmand i Hennemved (død 1840).

Og 1791 fulgte den yngste, Johannes Sørensen.

Tre døtre med anden kone

Efter Malenes død blev Søren gift 1813 med Maren Rasmusdatter, og de fik tre døtre.

Den ældste var Magdalena Sørensdatter i 1814, som 1850 boede i Kædeby sammen med sin mor og en uægte datter. Hun blev senere gift med Niels Rasmussen Skrædder, og fik tre børn med ham. 1890 var hun enke og ernærede sig som spinderske.

Fire år efter fulgte den mellemste, Anna Sørensdatter. Og i 1821 den yngste, Ellen Kirstine, som i 1845 boede som ugift væverske hos søsteren Magdalene. Fem år senere var hun fortsat ugift og boede sammen med sin mor og den toårige uægte datter Marthe Kirstine Nielsen. Hun blev senere gift med husmand Claus Thomsen Hansen, hvis første kone, Anna Catrine Hjortholm, havde syv børn med sin første mand. Ellen og Claus fik to døtre: Maren Kirstine Hansen i 1859 og Clausine Kirstine i 1864. Ellen Kirstine døde i 1877.

Husmand i Kædeby

Malene Peitersdatter var det andet af seks børn hos husmand Peiter Sørensen (1717-1764) i Kædeby og Maren Hansdatter (1718-1794).

Parret blev viet i 1748, og fik datteren Johanne to år senere. Hun fik fire børn med husmand Hans Rasmussen i Helsned, og døde 1787.

Husmandssted med malet kommode og det fine porcelæn stillet frem på Frilandsmuseet.

De næste var tvillingerne Søren og Hans i 1760. Sidstnævnte var noteret som "Ved slottet" i skiftet efter søsteren Johanne i 1787. De to yngste var Ellen (f. 1762) og Peiter (f. 1764).

Gårdmand i Havbølle

Søren Madsen var det andet af Mads Pedersen (f. 1713) og Inger Sørensdatters i alt otte børn.

Mads var gårdmand i Havbølle ligesom sin far og farfar. Inger Sørensdatters baggrund kendes ikke. Parrets førstefødte var Maren (f. 1754). Nummer tre var Maria Kristina (1758-1825), som fik fire børn med Mads Hansen (1754-1822) fra Helsned ved Humble.

Herefter fulgte fire børn: Karen (f. 1760); Rasmus, som døde efter fødslen i 1763; Rasmus (f. 1764) og Peder (f. 1767).

Fra Havbølle til Vesterby

Mads var den tredje i rækken af Peder Madsen (1680-1727) og Maren Madsdatter (før 1696-før 1755)'s fem børn. Han stammede fra Havbølle i Humble og døde i Vesterby i Fuglsbølle Sogn.

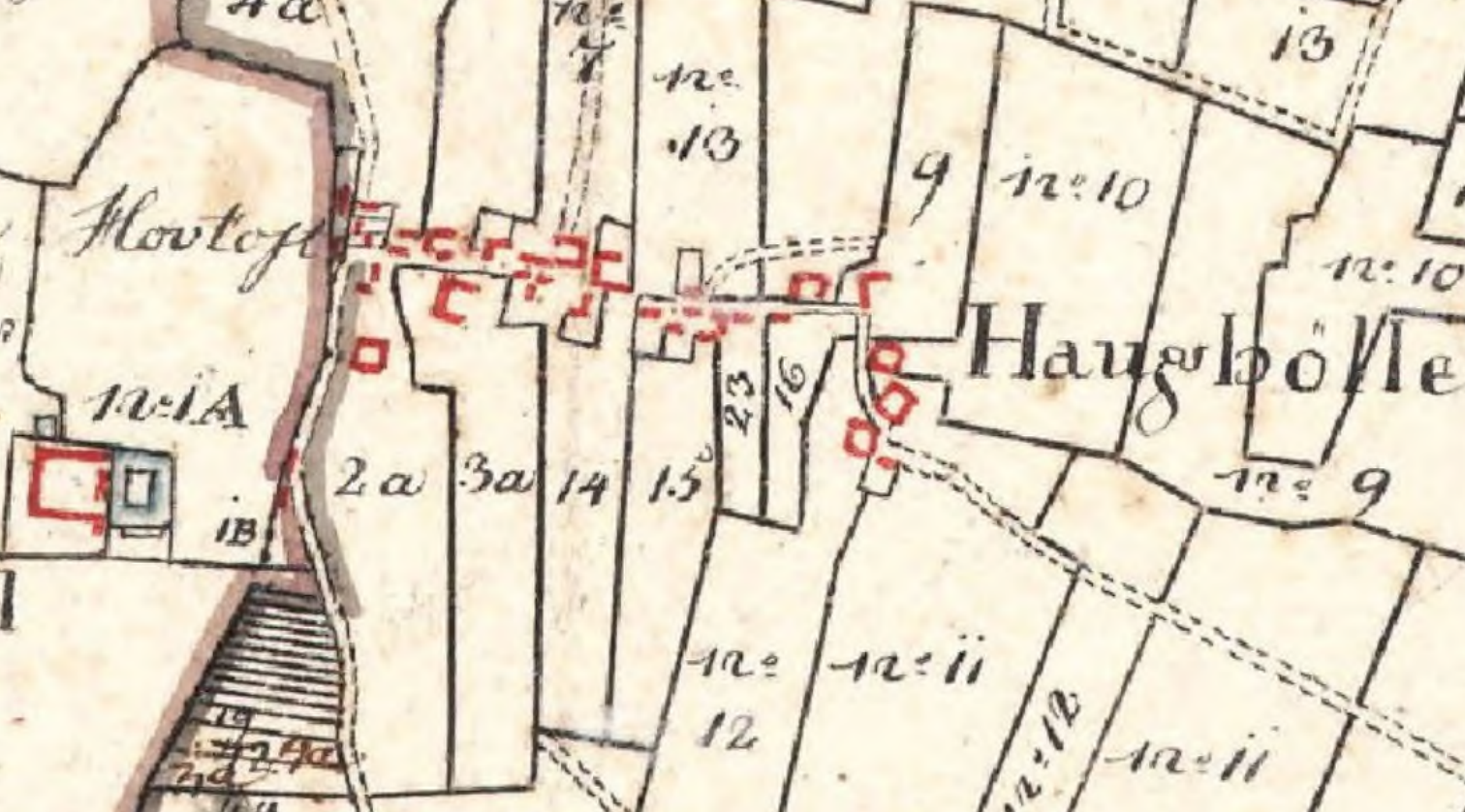
Parrets ældste søn hed også Mads, og døde efter fødslen i 1711.

Herefter fulgte Karen Pedersdatter i 1712, hvis mand var Anders Rasmussen; Hans Pedersen i 1719; Ane Pedersdatter og endelig Inger Pedersdatter, der var gift med Hans Hansen. Viden om dem stammer fra skifter.

En lille jordlod var vigtig for et husmandssted, da det gav mulighed for at have en køkkenhave, hvor man kunne høste frugt og grønt, som her i Den Fynske Landsby.

Havbølle By. (Historiske kort på nettet).

Peder var tvilling

Peder Madsen blev født i 1680 som del af et sæt tvillinger, der begge overlevede, hvilket var usædvanligt på den tid. Hans bror var Christen. Deres forældre var Mads Lauridsen (1630-1722) og Inger Christensdatter (1653-1734).

Mads havde været gift før og havde fået en enkelt søn med sin første kone, Bodil Lauridsdatter - nemlig Laurids Madsen (1657-1728), hvis to koner var Ingeborre Pedersdatter og Helvig Michelsdatter og som havde to kendte børn.

Mads og Ingers første fælles barn var datteren Bodil (1673-1721). Hendes eneste søn med hendes første mand, Søren Mortensen (1649-1712), døde da han var 20 år gammel. Med sin anden, Søren Rasmussen Boesgaard (1684-1731), fik hun tre børn.

Herefter fulgte Ane Madsdatter (1678-1740). Med sin første mand, Anders Rasmussen, fik hun en datter, der døde to år gammel i 1702. Med sin anden, Jens Hansen Hugaard (1672-1727), fik hun seks børn. Hun fik ingen børn med sin tredje mand, Marcus Pedersen (1695-1755) i Humble.

Den næste søn, Laurs Madsen (død 1737), fik to børn med Maren Jensdatter. Parret boede i Ormstrup, som dengang var en "bydel" i Tryggelev By.

Peders tvillingebror, Christen (1680-1751), boede i Nordenbro i Magleby Sogn og Ormstrup i Tryggelev Sogn. Han havde seks børn med Dorthe Mortensdatter (1684-1750).

Den yngste, Mads (1683-1723), var gift med Mette Jensdatter (1690-1723) og far til tre børn.

Kig ud på gårdspladsen i en gård i Den Fynske Landsby

Slægtninge nævnt i skiftet efter Laurs Madsen Ormstrup, hmd i Nordenbro i Magleby Sogn, den 20. december 1737 og 17. januar 1738 (pagina 11-15 i Fæsteprotokollen).

Kone: Maren Jensdatter

Hans bror: Christen Madsen boende i Hennesved

Hans bror: Peder Madsen i Haugbolle

Hans søster: Ane Madsdatter. Gift med Marcus Pedersen i Humlet

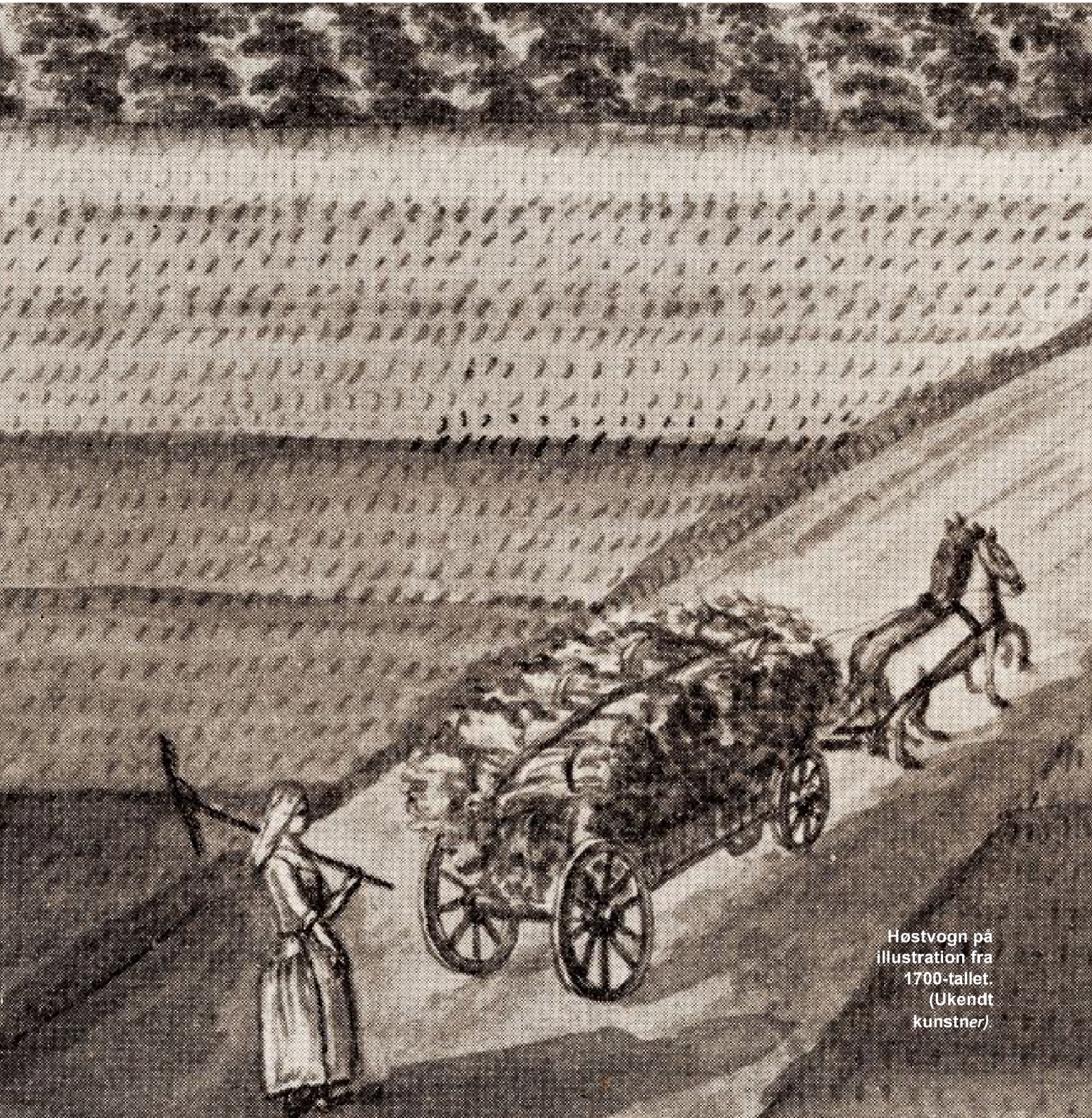
Hans bror: Laurs Madsen boende i Humlet (død)

Børn: Mads Laursen ibm og Mette Laursdatter. Gift med gl. Christen Madsen i Risting

Hendes børn: Peder Smed i Frellesvig og Inger Pedersdatter(død Gift med Laurs Rasmussen Pilegaard i Nordenbroe

Børn: Rasmus Laursen, Peder Laursen, Ane Laursdatter, Cathrine Laursdatter, Maren Laursdratter alle ugift

Hendes bror: Ole Smed i Nordenbroe.

Hostvogn på
illustration fra
1700-tallet.
(Ukendt
kunstner)

Øde steder i Ristinge

Mads Hansen overtog i 1700 to øde steder i Ristinge, hvoraf hans far, Hans Madsen, tidligere havde fæstet det ene. Mads fik i alt 16 børn med sine to koner.

Mads Pedersens mor, Maren Madsdatter, var nummer to af de 16 børn, som Mads Hansen (1662-1734) fik med to koner.

Hendes mor, Karen Madsdatter (1669-1700), døde ved fødslen af barn nummer seks.

Det fremgår af Fæsteprotokollen, at Mads den 5. februar 1700 overtog fæstet på to øde steder i Ristinge. Det ene efter sin far, Hans Madsen, som var død i 1686. Det andet efter Niels Larsen. Gårdene var på daværende tidspunkt gået fra at være krongods til at høre under Grevskabet Langeland.

Sammenlagt 16 børn

Mads og Karens første barn var Karen (f. ca. 1691), som var gift med Ole Poulsen i Vindeby på Langeland og havde to børn.

Den tredje i rækken var Hans (ca. 1692), som boede i Lejbølle og ingen børn havde ifølge skiftet efter lillebroren Mads i 1755.

Denne Mads (1693-1755) var skomager og gift med Else Poulsdatter. Hans slægtninge var omtalt i opgørelsen af boet efter hans død, fordi han ingen børn havde.

I 1698 fulgte Søren, og to år senere kostede fødslen af Johanne som nævnt moren livet.

Den første af Mads' børn med kone nummer to, Anne Jensdatter (1683-1735), var Karen, som døde efter fødslen i 1703.

Den næste datter, der blev født det efterfølgende år, hed også Karen, efter Mads' første kone.

Herefter fulgte Jens Madsen (1719-1765), som boede i Ristinge og først var gift med Margrethe Rasmusdatter og derefter med Maren Hansdatter og havde i alt otte børn.

De næste fire i rækken var alle ugifte ifølge skiftet efter Mads, nemlig: Maren (f. 1709); Rasmus (f. 1711); Christen Madsen (f. 1714) og Søren (f. 1717).

De tre yngste var døtre. Den første af disse var Anna (f. 1720), som havde ét kendt barn med Rasmus Nielsen (f. 1713).

Den midterste, Karen (ca. 1721-før 1755), havde to børn med Ole Poulsen i Vindeby, som også var død før 1755.

Den sidste i rækken, Kirsten (1723-1780), var gift med Michel Pedersen og fik tre børn.

Gårdfolk i Ristinge

Som tidligere nævnt døde Mads Hansen far, Hans Madsen, i 1686. Hans mor, Maren Rasmusdatter, døde efter manden.

De var også gårdfolk i Ristinge, hvis gårde og huse frem til 1672 hørte under kronen, hvorefter de overgik til Grevskaftet Langeland. De 12 gårde i byen var ret små og supplerede deres indtægt med fiskeri og søfart.

Hans og Marens børn kendt fra et skifte

Mads var den ældste af børnene. Der var to andre sønner: Rasmus og Niels samt tre døtre.

Det er en gammel tradition i Ristinge, at gavlene vender ud mod gaden

Der sættes garn ud (Litografi af Adolph Kittendorf fra ca. 1880-1889, open.smk.dk).

Ristinge på luffoto (Danmark set fra luften, det Kongelige Bibliotek).

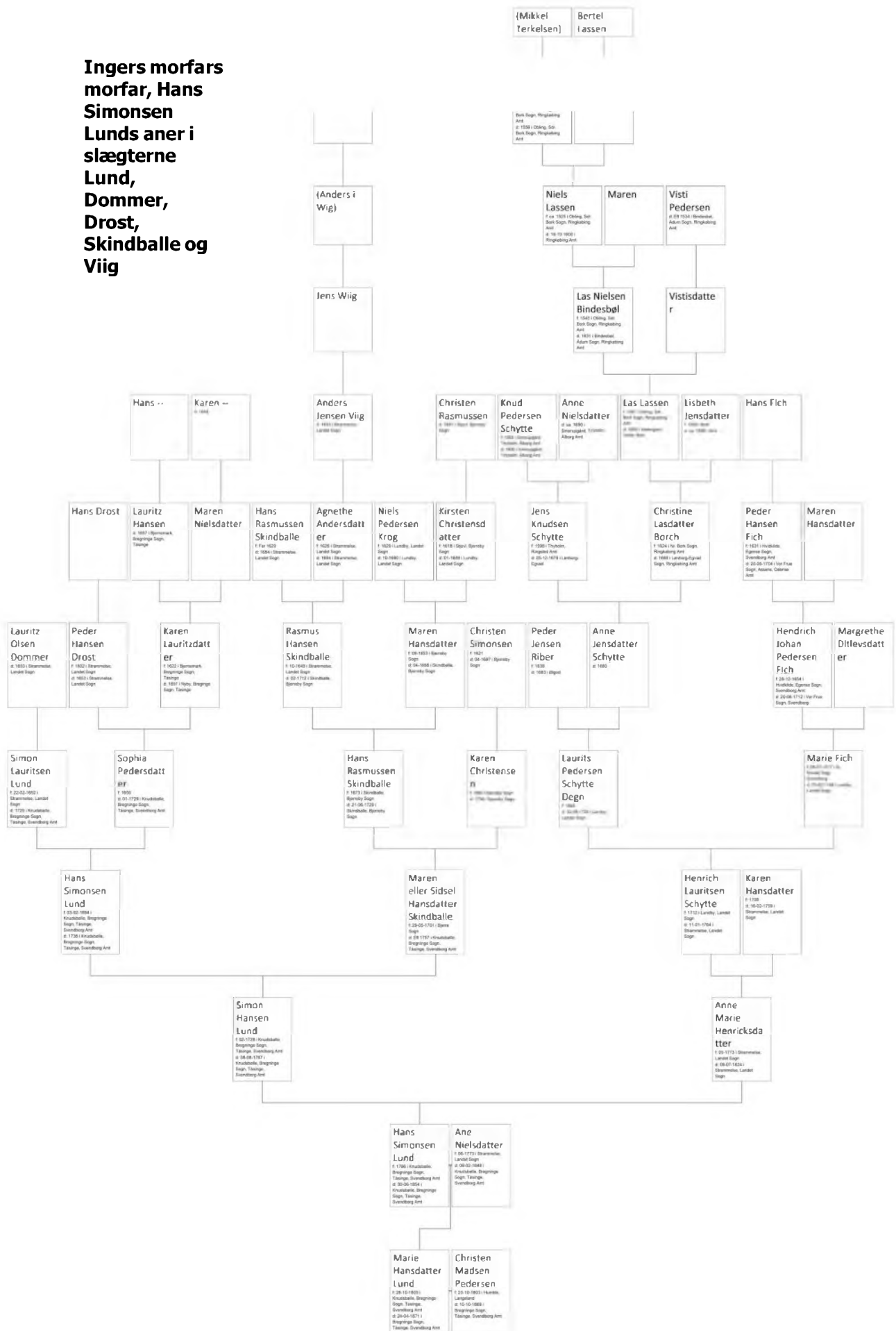
Den ældste datter var Ane, som var gift med Mads Pedersen i Lindelse. Den midterste var Inger, hvis mand var Mogens Pedersen i Nordenbro. Og endelig var den yngste af døtrene Maren, der var gift med Mads Rasmussen i Magleby Søndebro.

Konkurerede med Rudkøbing

Ristinge optrådte første gang i kilderne i 1464 som Resting. Halvøen har engang været helt dækket af skov, men den er kun bevaret få steder - fx Bostykke Stævningskov - og området var plaget af sandflugt i slutningen af 1500-tallet.

Ristinge var fra den tidlige middelalder et ind- og udskibningssted. Allerede i 1558 skulle varer fortoldes i Rudkøbing, men kronen og senere Grevskabet Langeland havde stor interesse i at bevare ladestedet til udførsel af korn og træ udenom Rudkøbing. Og da halvøen lå langt fra alfarvej, var den længe populær blandt smulere.

Ingers morfars morfar, Hans Simonsen Lunds aner i slægterne Lund, Dommer, Drost, Skindballe og Viig

Tilnavnet Lund i Knudsbølle i mere end 500 år

Tilnavnet Lund kendes på samme gård i Knudsbølle fra 1537 til 1957, da traditionen for, at tilnavne fulgte med gården, var meget stærk på Tåsinge.

Marie Hansdatter Lunds far, Hans Simonsen Lund (1766-1854), var eneste barn af Simon Hansen Lund (1728-1787) og Ane Marie Henrichsdatter (1743-1824). Hendes familie er der mere om i kapitlet "Den Utro Degn i Landet".

Simon overtog 1751 fæstet på gård nummer 4 i Knudsbølle efter at hans stedfar, Anders Jakobsen Lund, døde. Det nye fæstebrev blev udstedt den 18. august 1757.

I Jordebøgerne for 1762, 1769 og 1769-1772 havde gården nummer 4, og hartkornet - ager og eng - var på 6 tønder, 1 skæppe, 2 fjerdingkar og 2 album. Hertil kom skov og mølleskyld på 4 skæpper og 2 fjerdingkar, mens landgilden var på 1 tønne rug, 4 tønder byg, 1 tønne havre, 1 lam, 2 gæs, 4 høns samt 20 æg. Desuden svarede Simon hovningspenge fra Michelij på 20 rigsdaler, som han betalte for ikke at skulle gøre pligtarbejde på Valdemars Slot.

I 1778 fik Simon en ny gård, hvor han afgav nogle hartkorn og fik tilført andre og endte på 6 tønder, 1 skæppe, 2 fjerdingkar og 21/7 album samt skov- og mølleskyld på 4 skæpper og 2 fjerdingkar. Den nye gård beholdt til at begynde med matrikelnummeret 4, men i 1790 havde gården fået nummer 5.

Eneste overlevende barn

Simon Hansen Lund var eneste overlevende barn af Hans Simonsen Lund, (1694-1738) og Marie Hansdatter Skindballe. Se mere om hendes far i kapitlet om Skindballegård.

Han havde en storesøster ved navn Sophie, som døde et år gammel i 1727 og en lillebror, der hed Hans og døde to år gammel i 1732.

Simon overtog halvdelen af gården i Knudsbølle efter faren den 20. september 1714 og må have overtaget hele gården, da faren døde i 1725.

Ved skattemandtallet i 1725 og 1726 betalte han kopskat for 1 karl og 1 pige. I Jordebogen for 1731-1732 var han noteret for et hartkorn på 6 tønder, 6 fjerdingkar og 2 album og landgilde på 1 tønne rug, 4 tønder byg, 1 tønne havre, 1 lam, 2 gæs, 4 høns samt 20 æg.

Gamle Løbe No.	Nye Løbe No.	Huusbødrenes og Mandfladers Navne.	3. Fødested.	Alter. Aar.	Seide. Tønde. mer.	Opholdstid.	Andet.
			Soguet No. 31				
			Soguet No. 32				
			Brønningesogn				
			Sogemand P. Aarummarie Hans Simonsen i Knudsbølle				

Lund via første mands første kone

Hans Lund var yngste barn af Simon Lauritzen Lund (1652-1725) og Sophie Pedersdatter (1650-1729).

Det var Sophie, som bragte gården ind i ægteskabet via sin første mands første kone.

Gården i Knudsbølle havde matrikel 5 – øverst til venstre.

(Historiske kort på nettet).

Hun var nemlig var enke efter Rasmus Nielsen Kimer (1634-1683), som i sin tid havde fået tilnavnet Lund gennem sin første kone, Kirsten, hvis første mand, Bo Mortensen Lund, var død i 1664. Simon blev nævnt som "Tjener til Ellensborrig", som var ejet af Eiler Holck, der ændrede navnet på godset fra Ellensborg til Holckenhavn.

Da Kirsten døde otte år senere i en alder af 72, giftede Rasmus sig med Gertrud og 1676 med Sophie.

Sophies børn i første ægteskab

Det var kun det yngste af Rasmus og Sophies tre børn, der overlevede. Den ældste, Rasmus, levede fra 1679 til 1681 og nummer to – der var opkaldt efter Rasmus' første kone Kirsten – døde efter fødslen i 1681. Gertrud fulgte i 1683 og var altså opkaldt efter Rasmus' anden kone. Hun var gift med Christen Bylov og Hans Jensen og blev også ane til Inger Rasmussen. Læs mere i kapitlet "Lund i Lundby".

Yngste søn overtog gården

Hans Simonsen Lund var som sagt den yngste af Sophie og Simons i alt seks børn. Den ældste var Karen (1685-1738), hvis to mænd var Christian Hansen og Hans Andersen Drost. Året efter fulgte et dødfødt barn. Efter endnu et år fulgte Maren Simonsdatter, som var gift med Morten Andersen Drost (d. 1740), hvis anden kone var Karen Clausdatter (1711-1788). Rasmus kom til i 1688. Hans første kone var enken Maren Rasmusdatter og den anden Bold Nielsdatter Stenør. Den næst yngste Laurits Simonsen, døde fire år gammel i 1695.

Gården i matrikel og jordebog

Gården blev 1688 oplistet som nummer 4: "Waldemarslot og fæster "Rasmus Lund tilforn Rasmus Nielsen" i stedet for Simon Lund. Hartkornet blev ændret til 6 tønder, 1 skæppe og 1 fjerdingkar. Men i jordebogen samme år var Simon Lauridsen noteret for landgildepeng på 15 rigsdaler, 4 mark og 4 skilling.

I Jordebogen for 1691/1692 var afgiften 1 lam, 2 gæs, 3 høns og 20 æg samt 4 mark for 2 ildsteder. Herudover var Simon noteret for en pengeydelse på 7 rigsdaler og 2 mark i jordebogen for 1696-1697. Kopskatten i 1699-1700 var på 1 rigsdaler for ham selv og 1 rigsdaler for en karl.

Hartkornet var i 1709 ændret til 6 tønder, 1 skæppe, 2 fjerdingkar og 2½ album med en landgilde på 1 tønne rug, 4 tønder byg, 1 tønne havre, 1 lam, 2 gæs, 4 høns og 20 æg.

I skattemandtallene i 1710 og 1711 betalte han 3 rigsdaler og 2 mark for 1 søn Rasmus Simonsen, 16 år, og 1 rigsdaler og 2 mark for 1 pige Maren Rasmusdatter. Begge var på ½ års løn. Og to år senere beløb krigsstyret for 1 pige, Anne Jørgensdatter, sig til 3 mark.

Lund-familiens lå i mange 100 år yderst til venstre og nederst i Knudsbølle og jorderne gik cirka til i'et i Bregninge på kortet. Omkring udskiftningen blev gården delt i to. (Kort: C.A. Mansa Theill, Det Kgl Biblioteks Billedsamling).

Strammelse (Historiske Kort på nettet)

Dommer fra Strammelse

Simon Lauritzen Lund blev også kaldt Simon Dommer. Han var gårdmandssøn fra Strammelse og sine forældres fjerde barn, og anden søn. Det var grunden til at indgå ægteskab en enke og dermed få adgang til en gård.

Han var kun et år gammel, da hans far, Laurits Olsen Dommer, døde i 1653. Hans mor, hvis navn er ukendt, har næsten helt sikkert giftet sig igen, men hun kan ikke findes i kilderne.

Laurits Dommers baggrund er ukendt, og det vides derfor ikke, hvordan han fik sit tilnavn, men måske har han – eller nogle slægtninge – haft forbindelse til Tåsinge Birketing.

Laurits' ældste søn var Jeppe Lauritzen (1633-1698), som var gårdmand i Strammelse. Han fik to døtre med sin anden kone, Karen Jepsdatter, som efter hans død var gift med Anders Andersen.

Måske har Laurits været gift to gange. I hvert fald var der 14 år mellem de to ældste kendte børn. Nummer to, Kirsten Lauritzdatter (1647-1709), var gift med Rasmus Rasmussen Ungemand, og hun var også Inger Rasmussens ane. Mere om det i de næste kapitler.

I 1649 døde den første søn ved navn Simon efter fødslen, og i 1654 døde tvillingerne Hans og Niels få timer efter de kom til verden.

Da datteren Maren Lauritzdatter blev begravet i 1709, noterede pastor Peder Jensen Lucoppidan: "*Maren, Simon Dommers søster, som boede ved Haderslev og var rejst hid for at besøge sine venner og døde her i Strammelse*".

Forgængerne på gården

Den første kendte fæster af gården var, Bertel Lundt, der stod som den første i hovedgården Kærstrups Jordebog fra 1537. Den anden var Morten Lund, og herefter fulgte den den førømtalte Bo Mortensen Lund, som blev nævnt i Matriklen over Tåsinge for 3 pund byg, 20 skæpper havre, 1 rigsdaler, 1 fodernød. Og skriveren har noteret, at Bo Lund: "*beretter at kan så 4 tønder blandkorn og havre, 16 les hør, 2 skb bouget*" (Boghvede).

Efterkommere på gården og dens deling

Hans Lund og Anne Marie Henrichsdaters yngste søn, Anders Hansen Lund (1817 – 1871), efterfulgte dem på gården. Med sin kone, Maren Jensdatter Kroman (1817–1867), fik han børnene Ane Marie Andersen (f. 1841), hvis ægtefælle var Anders Andersen Skindballe; Jens Andersen Lund (1843-1922); Hans (1846-1850); samt Hans Andersen Lund (1850-1876).

Da Anders Hansen Lund døde i 1871, blev gården delt mellem sønnerne Jens og Hans.

Lunds gård på Vornæsvej

Jens Lunds gård kom til at ligge i den øverste del af den gamle gård, på Vornæsvej 30, som fik matrikelnummer 5e.

Han var gift med Bodil Andersen Svop (1846-1923). De fik først datteren Maren Jensen Lund (1869-1903), som fik seks børn med Niels Jensen Eskildsen fra Melby i Stadil Sogn. Deres ældste og yngste søn var dødfødt i henholdsvis 1894 og 1903, og Bodil døde i barselsseng.

Vornæsvej 30, matrikel 5e

Herefter fulgte Anders Jensen Lund (1871-1946), som var gift med Ane Margrethe Nielsen Skarø. Deres søn, Jens Andersen Lund (1903-1957), var i 1930 bestyrer af den oprindelige gård og overtog den senere som den sidste af slægten. Han var ugift.

Jens Lund og Bodil Svops tredje barn, Hansine Jensen Lund (1876-1972), boede i Landet med sin mand Hans Knudsen Nielsen.

Og den yngste datter, Annine Jensen Lund (1879-1954), var gift med Niels Nielsen Møller, som var søn af Anders Nielsen Møller og Karen Christensen

Skarø. De boede i Ny Søby i Bjerreby sogn, og deres to døtre blev gift ind i slægterne Skindballe og Drost.

Jens Andersen Lund (1903-1957) har standset sin bil ved et af porthusene på Valdemars Slot.

Nørregårdsminde

Anders Hansen Lunds anden søn, Hans Andersen Lund (f. 1850) fik den gård, der lå på den oprindelige placering i Knudsbølle.

Han blev gift med Gertrud Ottesen og fik to døtre. Den ældste, Ane Marie Andersen Lund (1872-1956), overtog gården sammen med sin mand, Rasmus Andersen Nørregaard (1866-1903), og den kom til at hedde Nørregårdsminde. Efter at Rasmus blev dræbt af et vådeskud, overtog Ane Maries anden mand, Morten Mortensen Omand driften af gården og byttede den senere ud med et husmandssted i Lundby. Hun fik fire børn med begge sine mænd.

Bryllup i 1912 mellem Maren Othonia Nørregaard (f. 1895) og Anders Peder Christensen Høj (f. 1886) med mange slægtinge.

Slægt ses via skifter

Sophie Pedersdatters aner kan føres tilbage til omkring 1600 via skifter. De boede fortrinsvis i Strammelse.

Hans Simonsen Lunds mor, Sophie Pedersdatter, var det første af Peder Hansen Drost (1602-1653) og Karen Lauritzdatters (1622-1697)'s fælles børn.

Peder Drost var gårdmand i Strammelse og havde først fået datteren Anne med Kirsten Rasmusdatter. Det fremgår af boopgørelsen efter hende den 9. oktober 1649, at hendes far, Rasmus Mogensen, og bror, Christen Rasmussen, boede i Ærøskøbing. Det yngste af Peder og Karens børn var Hans Pedersen Drost.

Der var skifte efter Peder den 29. november 1653, og den 19 februar året efter blev Karen viet til Hans Rasmussen, som fik tilnavnet Drost.

To sønner

Peder var søn af Hans Drost, hvis baggrund er ukendt. Og hans mors navn kendes heller ikke. Måske var hans far den Hans Drost, der var oplyst i Jordebogen for Tåsinge 1572, som: "*Hans Drost, Strammelse, Landet Sogn, 2 skæppe degnekorn*".

Der kendes et andet barn ud over Peder, nemlig Lauritz Hansen Drost, som var formynder for Peders sønner efter hans død.

Fire ægtemænd

Karen Lauritzdatter var gift i alt fire gange. Efter Peders død, ægtede hun birkefoged Hans Rasmussen Drost (1614-1687), tredje bryllup blev holdt den 27. juni 1690 med enkemanden Rasmus Andersen Trane (1620-1695), og sidste vielse fandt sted den 1. december 1695 med enkemanden Mads Navnesen (1664-1727), der var søn af Navne Madsen. Hun fik ingen børn med de tre sidste ægtemænd.

Boede i Bjernemark

Karen var datter af Lauritz Hansen (d. 1657) og Maren Nielsdatter, som var gårdfolk i Bjernemark. Børnene fremgår af skiftet den 9. november og hed: Hans; Christen; Karen og Anne.

Maren Nielsdatter blev gift anden gang den 25. december 1657 med Marcus Nielsen, som overtog fæstet på gården. De fik ingen børn.

Han var opført i matriklen i Bjernemark 1640-1641 for langilde på 1 ørte rug, 1 pund, 3 skæpper byg, 1 skriverskæppe, 10 skæpper foerhavre, 4 album, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 10 æg, 1 mark garn, 1 fœnød samt 3 travers halm, hvilket svarede til afgiften i 1630-1631. Gården havde græsning i Vemmenæs Skov.

Hans havde ukendt baggrund

Lauritz Hansen var yngste søn af Hans, hvis patronym ikke kendes, ligesom hans mors navn ikke er oplyst i de bevarede kilder.

Hans og hans kone havde herudover sønnerne Christen Hansen; Rasmus Hansen i Troense; samt Niels Hansen Clausen i Lundby - hvis kone Anne Hansdatters anden ægtefælle var Hans Andersen Nørregaard - samt Hans Hansen, der kendes fra skifter.

Forældre kun kendt ved fornavne

I Maren Nielsdatters tilfælde kendes kun detaljer om hendes mor Karen via skiftet efter hendes død i 1653. Her blev hendes seks børn med patronymet Nielsen og Nielsdatter oplyst. Ud over Maren var det Niels, Karen, Gertrud og Bodil. Karens anden mand var Anders Olesen.

To vinkler fra stortue i velhavende gård på Frilandsmuseet.

Håndværk var en vigtig del af livet på gårdene, hvor man i udstrakt grad var selvforsynende og kun købte få "kramvarer" - enten fra den nærmeste by eller omvendende sælgere. Her fra Frilandsmuseet.

Giftede sig til gården

En gårdmandssøn fra Skindballe ægtede en enke i Skovballe og overtog gården. Hans Skindballe var gårdmandssøn, og begge Karen Christensdatters forældre fik i hvert fald tre uægte børn. Det beskrives i dette kapitel, og i de næste er der mere om forældrenes baggrund.

Den 28. april 1699 udstedte Niels Juels enke, Margrete Ulfeldt, et fæstebrev til *"Hans Rasmussen barneföd i Skindballe, en gaard i Bierreby som Rasmus Nafnesön sidst iboede og fradöde."* Hans blev pålagt, at *"være det højvelbårne herskab og deres fuldmægtige tro og lydige, og at holde sig til loven og kongelige forordninger"*. Gården havde matrikel 8.

Følgelig var Hans Rasmussen Skindballe (1673-1729) noteret som Karen Christensdatter (1666-1736)'s laugværge og trolovede fæstemand ved skiftet efter hendes afdøde mand, Ramus Navnesøn (1661-1699), den 6. maj, og selve vielsen fandt sted den 26. maj.

Fire børn

Hans og Karen fik tvillinger året efter. Sisel eller Maren Hansdatter Skindballe (1700-efter 1757) og Rasmus Hansen Pelle (1700-1770), som fik to børn med Maren Andersdatter og overtog sit tilnavn efter sin anden kones første mand.

De næste to børn var Christen Hansen (1703-1706) og Niels Hansen Skindballe (1705-1766), som fik tre børn med Karen Andersdatter Skarøe.

Margrethe Knudsdatter Ulfeldt, til Totterupholm (1641-1703). Hendes mand, Niels Juel (1629-1697) var under meget af deres ægteskab fraværende i sin rolle som admiral, og hun stod derfor for driften af Valdemars Slot. 1699 oprettede hun Roskilde Adelige Jomfrukloster. Hun fik tre døtre og en søn, Knud Juel (1665-1709), som arvede godset og fik mange efterkommere.

Bjerreby, hvor Karen Christensdatter boede med sine to mænd.
(Historiske kort på nettet).

Tre børn i første ægteskab

Da Karen Christensdatter den 10. juni 1688 blev viet til Rasmus Navnesen, blev hun noteret som Christen Simonsens datter i Skovballe.

Karen og Rasmus fik tre døtre: Birthe Rasmusdatter (1689-1757), som fik tre børn med Jacob Christoffersen. Den 15. august 1696 blev en udøbt datter begravet, og dagen efter blev tvillingesøsteren Karen Rasmusdatter døbt. Hun var først gift med Anders Eriksen Scharøe og anden gang med Jens Hansen Scharøe. Hun døde 1771.

Karens familie

Rent genealogisk skulle Hans Skindballes familie følge her, men da hans far var ane til

Inger Rasmussen flere gange, har denne slægt fået sit eget kapitel efterfølgende, og her kommer i stedet Karen Christensdatters familie.

Jeg Margrete Vfeld Hans Excellents St. H. Niels
 Gniets til Taainge, Frisølsolm og Totternølsolm etc.
 Skindil og hermed vittuelig giøre at haves dret og
 fast, saasom iij hermed pader og bortfasten til Jani
Rasmison barnførd i Skindballs, den gaard i Birurbyr som
 Rasmil Nafnson siist i boer og fradøer, hulesten gaard
 bemalte Hans Rasmison, shall haves, brige og bresolde
 sin life tid, ligesom jaub formand den for hannem
 nyet og i bny faste fast, i di byer, eny grabbord, og
 ald anden vittuelig som der til af dretet tid, ligesom
 haves, naar jaub i di vter og til boerlyr tidre yder
 og gifere sit forløb^{er} herfor, siist der boi at gaar
 og indgifere shall, andvender paa gaarden indre aar og
 dags forløb, siist som paa yffert til dret reparatiou
 er tagen, og tuda polder gaarden aarlig vrd forsvarelig
 for og byr, at den kand staa for et fuld kommen
 sin, og rj lyster, eller i ander maader ladre nu
 got bortkomme fra staden af dret vter tidre, nu
 Jand's hofvender og dret fuld magtig, hvi og lyster.

Og lyste i di all vter sig efter Court og Rous for
 ordinger under dret faste bryf fortabrer voldemot
 slot d 28 April 99.

fasten til frien betall. St. H. Niels Gniets Gniets
 Margrete Vfeld
 G.S.

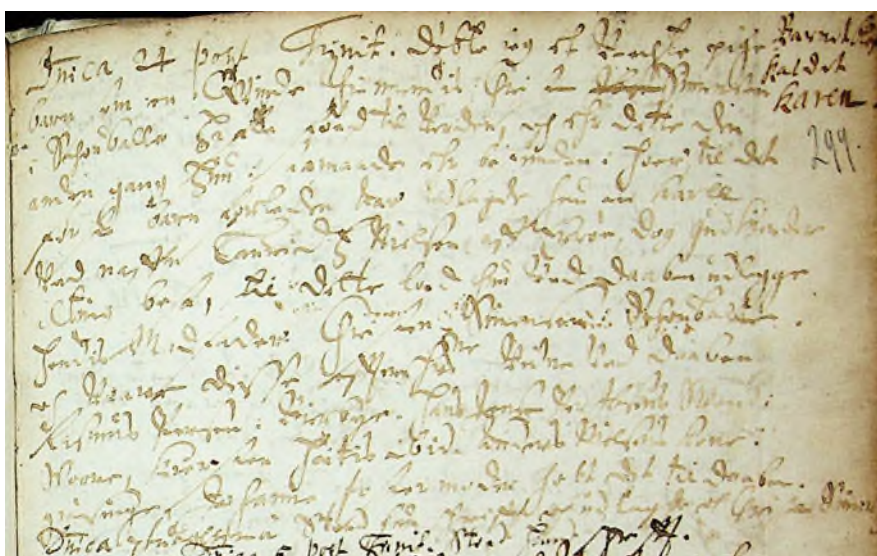
Første uægte barn

Der er ingen direkte henvisninger i kilderne til Karens mors navn - mere om det senere. Men måske et hint i retning af, at hun kunne hedde Anna Ibsdatter. , men første gang hun fik et uægte barn døbt, var den 27. august 1665, og her udlagde hun ungarl Lauritz Nielsen fra Bregninge på Ærø som barnefaren: *"Anno 1665 Dnica 14 post Trinit. døbte ieg et W-ægte pigebarn som en Qvinde thiennendis Christen Simensen i Schouballe och føed paa Scharøe Vaar Moder til och()bleff barnet kaldet Johanna, och loed hun Ved Daaben udlegge til Barnefader, en Ungkarll som schall hørre hiemme och Verre i Bregninge Sogn paa Ærøe Ved naffn Lauritz Nielsen, och Vaar Disse effterschrfne Vidne til Daaben. M. Søfren Hansen, Hans Rasmussen i Schouballe. Q. Johanna Fostermoders, Kirsten Simens i Schouballe, [...] Giertrud Rasmusdatter, Bodild Persdatter. Perß fantis iche. novi.. Deus omnia vindex"* (til sidst straffer Gud enhver).

Det må være Johanna, som Hans Fich omtaler den 15. oktober 1665, hvor han begravede "Det værste barn, som Christen Simonsens kvind fødte".

Karens dåb

Den 25. november 1666 blev Karen døbt, og denne gang udlagde barnets mor Christen Simonsen som barnefaren: *"Dnica 24 post Trinit. døbte ieg et U-echte pigebarn som en Qvinde thiennendis Christen Simensen i Schouballe hafr føed til Verden, och ehr dette den anden gang Hun i saamaade ehr befunden i Hoer; til det første barn forleden Aar udlagde hun en karll Ved Naffn Madtz Nielsen aff Errøe*

Karen Christensdatters dåb

Dog Gud kiender alting best, til dette loed hun Ved Daaben udlegge hindies Madfader Christen Simensen i Schouballe, og Vaare disse effterschrefne Vidne Ved Daaben Rasmus Persen i Bierbye, Hans Jensen Per Ibsens Svend i Voore, Kiersten H..tis ibid, Anders Nielsens Kone i Giesinge, Johanne Fostermoder holt det til Daaben. Dnica 7tugesima Støed hun schriffte och udlagde och Christen Si(mensen) Dnica 5 post Trint. Støed han schriffte. Navnet var tilføjet i margen: "Barnet blef kaldet Karen".

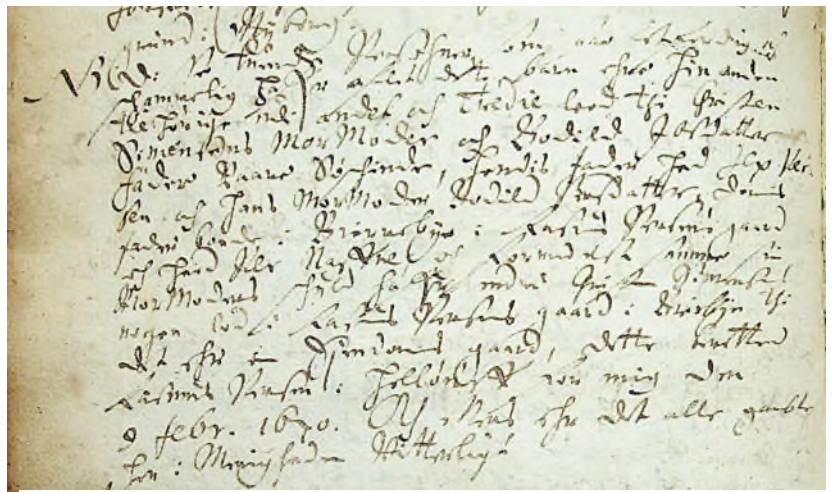
Bjerrebys gamle kirke fotograferet 1895-1905, inden den blev revet ned (samlinger.natmus.dk).

Moren stod skrifte den 4. februar og Christen den 7. juli 1667. Og noget i formuleringerne kunne tyde på, at Hans Fich havde en formodning om, at historien om karlen fra Ærø ikke var troværdig. Måske mistænkte han Christen for også at være faren til dette barn.

Uægte barn med for tæt beslægtet

1670 fik Christen Simonsen endnu et uægte barn, denne gang med *"Bodild Ibsdatter - Per Ibsens søster i Woore"* (Vårø). Barnet fik blev født i Nyborg og fik navnet Hans Christensen. Han døde allerede året efter. Bodild blev absolveret den 26. juni 1670 og Christen igen langt senere - den 2. april 1671.

Det er via dette barns fødsel, at der fremkommer informationer om Christens baggrund. Ifølge oplysninger, som en person ved navn Rasmus Persen havde givet pastor Fich, var han nemlig beslægtet i andet af tredje led med Bodil: "NB Disse tuende Persohner, som saae letferdig och schammelig haffr aflet dete barn ehre hinanden tilhørige udi andet och Tredie leed thi Christen Simensens Mor Moder och Bodild Ibsdatters fader Vaare Søschine, hendis fader hed Jep Persen och bans Moder Bodild Persdatter,

Kirkebogens beskrivelse af slægtsforholdene.

deris fader boede i Bierrebye i Rasmus Persens gaard och heed Per Naffel?, och formedelst samme sin Mor Moders schuld haffr endnu Christen Simensen nogen lod i Rasmus Persens gaard i Bierbye thi der ehr en Ejendoms gaard, dette beretted Rasmus Persen i Hellouff for mig den 9 Febr. 1670. Och Mens ehr det alle ganske her i Menigheden Vitterligt."

Der er flere detaljer i næste kapitel.

Endnu et uægte barn

Der gik kun frem til den 28. januar 1771, hvor Christen Simonsen i Skouballe fik endnu et uægte barn. Denne gang nævnes moren som Anna Ibsdatter født på Skarøe.

Også Anna var taget til Nyborg og opholdt sig på borgmester Laurits Jørgensens gods, hvor barnet blev døbt Hans.

"Vidner til dåben var Rasmus Simensen och Anders Michelsen i Schouballe, Daaben ehr scheid paa Borgemester Lauritz Jørgensens goods i Nyborg, Dnica Lætare ejus dem anni Vaar hun annammet til Aabenbarlig schrifftemaal och Vdlagde offvenbemelte Christen Simensen til hendis Barns Fader hvilchen bleff Publikabsolveret Dnica Judica 1673 formedelst langvarig suaghed."

Hans Christensens boede ugift i Bjerreby og "gik ved Krycker", da han blev begravet som 31-årig i 1703.

Borgmesteren i Nyborg

Det er gennem de offentlige skriftemål i Bjerreby Kirke, at vi hører om de to ovennævnte sønner – begge ved navn Hans - som Christian fik med henholdsvis Bodild Iversdatter og Anna Ibsdatter. Ifølge Hans Fich var de nemlig begge døbt på borgmester Laurids Jørgensens gods i Nyborg – det vil sige en af de gårde, han ejede i byen. Måske var de to mødre taget til den større by for at undgå Hans Fichs fordømmelser – tydeligvis uden held. De to drenges dåb er ikke fundet i Nyborg Sogns kirkebog, men måske blev de døbt der, hvor deres mødre logerede.

Den omtalte Lauris Jørgensen (1610-1680) var kongelig majestæts velforordnede tolder udi den kongelige fæstning Nyborg fra 1658 og byens borgmester fra 1666, indtil han blev afskediget fra begge embeder i 1670. Det nævnes i en artikel fra Personalthistorisk Tidsskrift fra 1882, at han blev omtalt som et "slet subjekt".

Det ser ud til, at han var en typisk købmand, der blandt andet handlede med korn, og ved matriklen i 1680 var han opført som ejer af Christen Simonsens og flere andre gårde i Skovballe på Tåsinge.

Prospekt af Nyborg 1659. Udsnit af kobberstik efter tegning af Erik Dahlbergh i Samuel Pufendorf, De rebus a Carolo Gustavo, Sueciæ rege, gestis commentariorum libri septem, Nürnberg 1696. (Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Slægt i Skovballe og på Skarø

Som vi har set i det foregående kapitel brød Karen Christensdatters far, Christen Simonsen med konventionerne, da han som enkemand fik flere uægte børn med kvinder, der tjente på hans gård, og måske blev boende hos ham. Karens mor stammede fra Skarø.

Stue med malet panel i gård på Frilandsmuseet - De Gamle Huse i Maribo, .

Christen Simonsens kone døde i 1663, og de havde sønnen Anders Christensen, der sammen med halvsøsteren Karen er opført i opgørelserne over de kopskatter, som Christen betalte.

Eftersom Christen og hans kones søn hed Anders, er det tænkeligt, at hustruens far var Anders Rasmussen, som der var skifte efter den 24. oktober 1652. En af hans døtre var trolovet med Christen Simonsen, en anden gift med Rasmus Knudsen, mens Maren Andersdatter var gift med Hans Rasmussen og Karen Andersdatter med Jens Hansen i Gesinge. De to vurderingsmænd var Peder Jepsen og Rasmus Rasmussen, begge fra Vårø.

Sønnen Anders Christensen var gift med Bodil Jørgensdatter og fik flere børn.

Skiftede Christen gård?

I 1657 ses Christen Simonsen, Simensen, Simsen eller Simmsen, opført som fæster af en gård i Skovballe, som tidligere var fæstet af Albert Clausen og Claus

Albretsen, som muligvis var hans fars fætter og farbror. Det er der mere om nedenfor.

Herefter er Christen nævnt listen over hovedskattebetalere i Skovballe i 1660 på en gård, som tidligere havde været fæstet af Simon Rasmussen, der muligvis var hans far.

To år efter var Christen i matriklen noteret for 3 personer af hver 8 skilling, mens gårdens hartkorn var på 5 tønder, 3 skæpper og 2 fjerdingkar. Landgilden var på 19 skæpper byg, 1 skæppe skriverbyg, 32 skæpper havre, 22 skæpper og ½ album, 1 lam, 2 gæs, 10 æg, 1 mark garn. Udsæden var på 6 tønder rug og byg, 2 tønder havre samt 6 les hør.

Ved næste opgørelse var gårdens hartkorn opgjort til 5 tønder, 5 skæpper, 1 fjerdingkar og 2 album, og landgilden var på 21 skæpper byg, 32 skæpper havre, 22 skilling, 1 lam, 2 gæs, 10 æg samt 1 mark garn.

Det blev desuden noteret, at Christen kunne så 4 tønder rug, 5 tønder byg, 2 tønder blandkorn, 4 tønder havre og 4 skæpper ærter.

I 1678 betalte han 1 rigsdaler for og 2 bøm i Kopskat. Herudover var landgilden som følger:

4 bester og 1 klod	4 mark og 8 skilling
4 køer og 2 ungnød	4 mark og 12 skilling
7 får og 4 svin	1 mark og 6 skilling

Kvæg græsser i en skov (Samuel Mygind, 1816, smk.open.dk).

Bester eller bæster var betegnelsen for ”større dyr”, klod for en ung hest og ungnød for unge kreaturer.

To år efter stod Christen Simonsen i Matriklen for et hartkorn på 5 tønder, 5 skæpper, 2 fjerdingkar og 2 album. Gården var noteret som Borgmester Laurs Jørgensens gods.

1682-1683 betalte Christen kopskat for ham selv: 1 mark 8 skilling og det samme for 2 børn. Han betalte ligeledes 12 skilling for 1 tjenestebud, 2 mark for 2 heste og 2 hopper, 4 skilling for 1 foele, 2 mark og 9 skilling for 4 køer og 3 ungnød, 4 skilling for 2 får og 2 svin samt 8 skilling for 2 bistader.

1683 var kopskatten på 1 mark og 8 skilling. Han betalte desuden skat for 2 tjenestebud, 4 bester, 2 klode, 4 køer, 2 kalve og 1 bistade.

Året efter betalte han for sig selv 2 børn, 2 tjenestebud, 2 heste og 2 hopper, 1 klod, 3 køer, 2 ungnød, 3 får, 2 svin samt 1 bistade.

Der var kun mindre justeringer i 1686, mens det i 1687 blev specificeret, at børnene var en dreng og en pige - altså Anders og Karen. Året efter betalte Christen desforuden 4 mark for 2 ildsteder.

Gården fik nyt hartkorn

I matriklen for 1688 blev det noteret, at gårdens gamle hartkorn var på 5 tønder og 5 skæpper mens det nye var på 10 tønder og 2 skæpper.

1689 blev sønnen Anders gift og overtog gården. Han betalte i øvrigt kun skat for ét ildsted – det andet må være blevet nedlagt efter, der blev indført skat på dem.

Far og brødre

Christens far er sandsynligvis fundet i jordebogen, nemlig Simon Rasmussen, som omkring 1660/1662 blev efterfulgt på gården i Skovballe af sønnen Peder Simonsen (død 1663) og året efter af Rasmus Simonsen (1639-1679), der blev omtalt som Christens bror. Han havde flere børn med Anne Andersdatter (1645-1698) i Skovballe.

Herudover er tænkeligt, at den Kirsten Simens i Skovballe, der var fadder i 1665, og blev begravet 1680, var mor til Christen, Rasmus og Peder.

Oplisting af hartkorn og landgilde hos Christen Simonsen.

Skovballe	
Lauris Jørgensens gods	
Christen Rasmussen	7-7-1
Anders Rasmussen	7-7-1
Simon Rasmussen	6-12-3
Rasmus Rasmussen	7-1-2-2
Christen Rasmussen	5-5-2-2
Christen Rasmussen	6-5-2-2
Jens Rasmussen	5-4-1-1
= 24 39	

Gårdmand fra ca. 1636

Simon Christensen havde ved Skattemandtallet i 1636 overtaget en gård fra Rasmus Albretsen, der stadig var anført på kornlisten. Måske var Rasmus far til Simon.

Christen Simonsen i liste over gårdmænd og hartkorn i Skovballe.

Skovballe, hvor Christen Simonsens slægt kom fra. (Manzas kort over Tåsinge, Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Gårdfæster i Skovballe

Rasmus Albretsen var opført som fæster af gård i Skovballe i skattemandtallet for 1610. I 1614 sammen med Christen Rasmussen, 1620 med Jep Rasmussen og fra 1625 med Simon Rasmussen.

Landgilden for gården var i 1630-1631 på 1 ørte rug, 1 pund byg, 1 skriverskæppe, 10 skæpper foerhavre, 5½ album, 2 gæs, 4 høns, 10 æg, 1 mark garn, 1 fœnød samt 3 travet halm.

1635 blev Simon sammen med Anders Rasmussen noteret i Kærstrup Hovedgårds regnskaber for købet af en gammel furnet bøgestav, vurderet til 5 læs – i penge 3 mark og 8 skilling. Det de købte var et udgået træ, der blev brugt som brænde.

Sidste gang Rasmus Albretsen var opført i skattelisterne var i 1634, og fra 1636 og frem stod Simon Rasmussen alene.

I skattemandtallene frem til 1642 var Simon anført med dreng, som skiftevis var ansat til et halvt eller helt års løn. I 1641-1642 var det anført, at han betalte landgilde som for 1630-1631, og i 1651 var han noteret for en fuld fæstegård "for

armod og øde 6 mark". Og han må være død eller gået på aftægt mellem 1660 og 1662.

Det er muligvis Rasmus' bror, Claus Albretsen, der fra 1610 var fæster på en anden gård i Skovballe. Hans søn, Albert Clausen overtog senere gården, og i 1657 var Christen Simonsen opført som fæster af gården.

To andre sønner

Ud over at Rasmus Albretsen formodentligt var far til Simon Rasmussen, havde han to andre kendte sønner, som kendes fra jordebøger, matrikler og skifteprotokollen fra Tåsinge Gods.

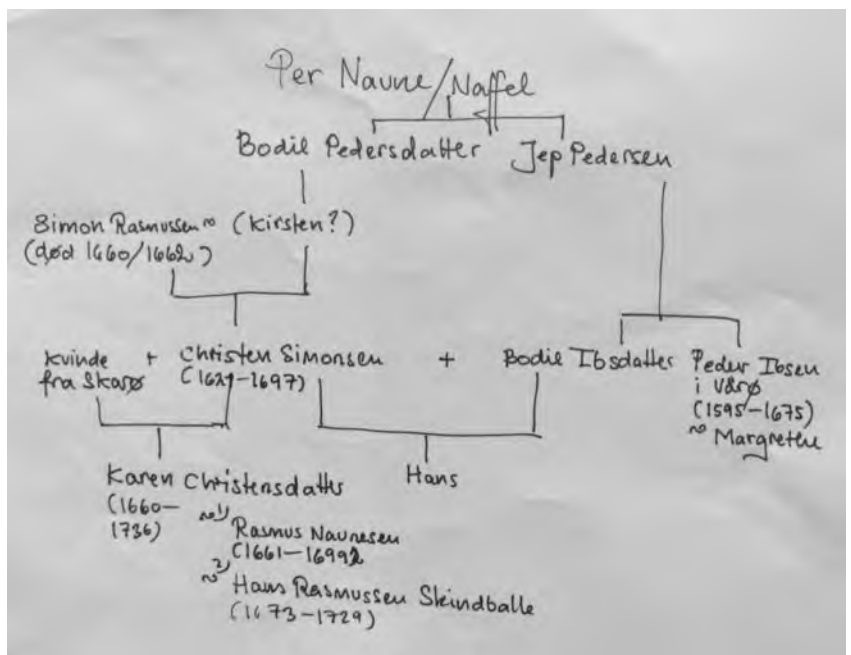
Den ene, Jep Rasmussen, var gårdmand i Bjerreby, døde 1652 og efterlod sig Maren, hvis anden mand var Hans Helleesen, og sønnerne Jep Clausen Jepsen og Jens Jepsen, hvis formynder var deres farbror, Albert Clausen i Skovballe. Desuden efterlod Jep sig to steddøtre, og her var Peder Jepsen og Rasmus Jørgensen, begge fra Vårø, vurderingsmænd.

Den anden, Albert Rasmussen, var gårdmand i Skovballe, døde i 1657 og efterlod sig enken Maren, hvis anden mand, Jep Lauritsen, overtog gården. Han havde børnene Peder Albertsen, Claus Albertsen, Karen Albertsdatter og Johanne Albertsdatter. Formyndere var Rasmus Pedersen i Bjerreby og Mads Pedersen i Nyby.

Christen Simonsens mødrende familie

At Christens far kunne være Simon Rasmussen kan sluttes ud fra, at familien sad på de samme gårde i Skovballe. Hans mor var muligvis den Kirsten Simens, der i 1665 var fadder hos ham og blev begravet i 1680.

Vi skal tilbage til Christens mormor, før en ane nævnes direkte i kirkebogen, nemlig da pastor Hans Fich i Bjerreby redegjorde for slægtsforholdene mellem ham og en af de kvinder, han fik børn med. Her fremgik det, at hans mormor var Bodil Pedersdatter, hvis far var Per Naffel eller Navne, som boede

i Rasmus Persens ejendomsgård i Bjerreby - det må være ham der i 1572 var noteret som Per Naffsen i jordebogen for betaling af 2 skæpper degnebyg. Bodils bror, Jep Pedersen, nævnt ved samme lejlighed, da han var far til Christens partner Bodil Ibsdatter.

Ud over Bodil, havde Jep Pedersen sønnen Peder Ibsen (1595-1675), der ses som gårdmand i Vårø fra 1630. Han var gift med Margrethe (1599-1709) og far til tre børn.

Karens mor kom fra Skarø

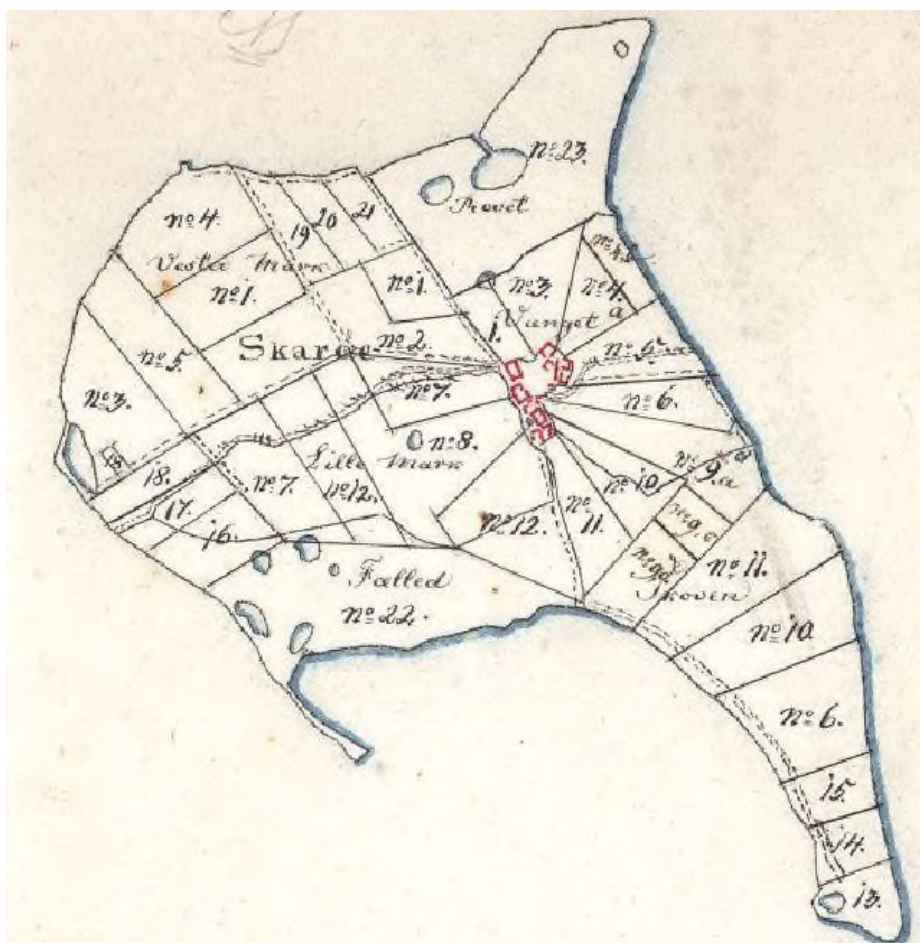
Som omtalt i foregående kapitel, er det gennem dåbsindførslerne, at det vides, at Karens unavngivne mor var fra Skarø, som, da hun fik det første barn, udlagde Lauritz Nielsen fra Ærø som far - hvilket præsten også henviste til anden gang hun fik et uægte barn - altså ved Karens dåb i 1666.

Desuden peger noget i retning af, at den Anna Ibsdatter fra Skarø, som i 1671 fik sit tredje uægte barn, kunne være identisk med Karens mor, selvom det ikke nævnes eksplicit. Men uanset hvad, så kendes moren eller mødrenes baggrund ikke, da Drejø Kirkebog ikke er bevaret fra

før 1662, og der først senere findes skifteprotokoller.

Gårde på Skarø (Nationalmuseet).

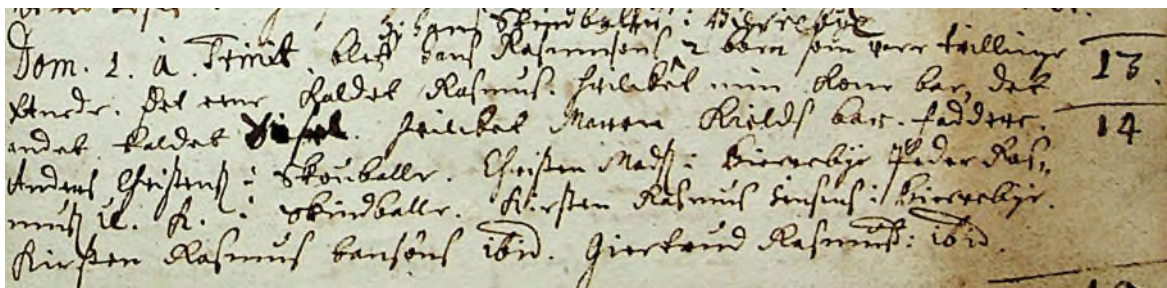
Skarø

Skarø er en lille ø i det Sydfynske Øhav. I forbindelse med, at kronen solgte krongodset, og øen blev overtaget af Lehnskov Gods, blev der i 1663 foretaget syn af øen. Og der var på det tidspunkt 12 familier på øen, fordelt på en helgård, otte halvgårde, to fjerdedelsgårde og et hus. Gårdene var i gennemsnit på 1,6 tønder hartkorn.

Skarø på matrikelkort fra 1811. (Historiske kort på nettet)

Skindballegård først nævnt 1454

Sisel eller Maren Hansdatter Skindballe stammede fra Skindballegård i Landet Sogn på Tåsinge. Gården optrådte første gang i kilderne 1454, og Skindballe- slægten kan føres tilbage til omkring 1600 på gården.

Sisel blev døbt i Bjerreby Kirke med sin tvillingebror Rasmus. I senere kilder ses hun som Maren.

Også Sisel eller Maren Skindballe (1700-efter 1757)'s far overtog fæstet på sin kones afdøde mands gård, nemlig matrikel 8 i Bjerreby. Hans Rasmussen Skindballe (1673-1729) var laugværge for sin trolovede fæstemø Karen Christensdatter (1660-1736) ved skiftet efter Rasmus Navnesøn den 6. maj 1699, og de viet i juni. Og som nævnt i et tidligere afsnit fik de følgende børn Sisel eller Maren Hansdatter og Rasmus Hansen Pelle i 1700, Christen Hansen i 1703 samt Niels Hansen Skindballe i 1705-1766).

Skattemandtæl og jordebogen

Hans Skindballe var nævnt i skattemantallene for 1 karl og 1 pige i 1725, 1726 og 1727.

I jordebogen var gård nummer 17 opgjort til et hartkorn på 7 tønder, 2 skæpper, 2 fjerdingkar og 2 album og betalte landgilde på 1 tønne rug, 4 tønder byg, 1 tønne havre, 1 lam, 2 gæs, 4 høns samt 20 æg.

Døde i barselseng

Hans Skindballe var ældste søn af Rasmus Hansen Skindballe (1649-1716) og Maren Nielsdatter (1653-1678), der blev gift i 1673. Hun døde ved fødslen af deres tredje barn, som var dødfødt.

Rasmus fik i alt 17 børn i sine to ægteskaber. Inger Rasmussen nedstammede fra to af dem.

Magelagde jorder

Fæstet på Skindballegård overtog Rasmus Skindballe, da han indgik sit første ægteskab. Den havde tidligere været øde. Han valgte i den forbindelse at træde ud af fællesskabet med de andre gårde i Strammelse.

Skindballegård i 1927 på et panoramafotografi.

Gården blev sat i stand - den var så gammel, at dens lægter og løsholter trængte til fornyelse. Og han byttede sig til - magelagde - samme år de jorder, han havde liggende rundt om Bukkehøve Mark, Strammelse Mark og Sekedrup med de jorder, som ni af Strammelses mænd havde op til Rasmus Hansens toft,

I mageskiftet af 3. juli 1673 står: "Disse forskrevne Mageskifter er sket med Øvrighedens og alle Strammelses bymænds minde saa denne jord herefter skal ligge til Skindballegaard og være indgærdet."

I kilderne ses han som Rasmus Hansen i Skindballe, Rasmus Hansen Skindballe eller Rasmus Skindballe.

Skatter og hartkorn

Efter Marens død i 1678 betalte Rasmus Schindballe for sig selv 3 mark i kopskat. For 3 tjenestefolk betalte han 4 mark og 8 skilling, for 4 bester og 2 kloder var taksten 5 mark, 4 køer og 3 ungnød 5 mark og 2 skilling, mens 12 får og 5 svin var ansat til 2 mark og 2 skilling og endelig var afgiften for 1 bistok på 2 skilling. Desuden var hartkornet to år efter på 7 tønder, 5 skæpper og 1 fjerdingkar.

Skindballegaard på kort over Tåsinge. (Det Kgl. Bibl. Billedsamling)

For drives i stald (Grafik af Johannes Wilhelm Zillen 1824-1870, open.smk.dk).

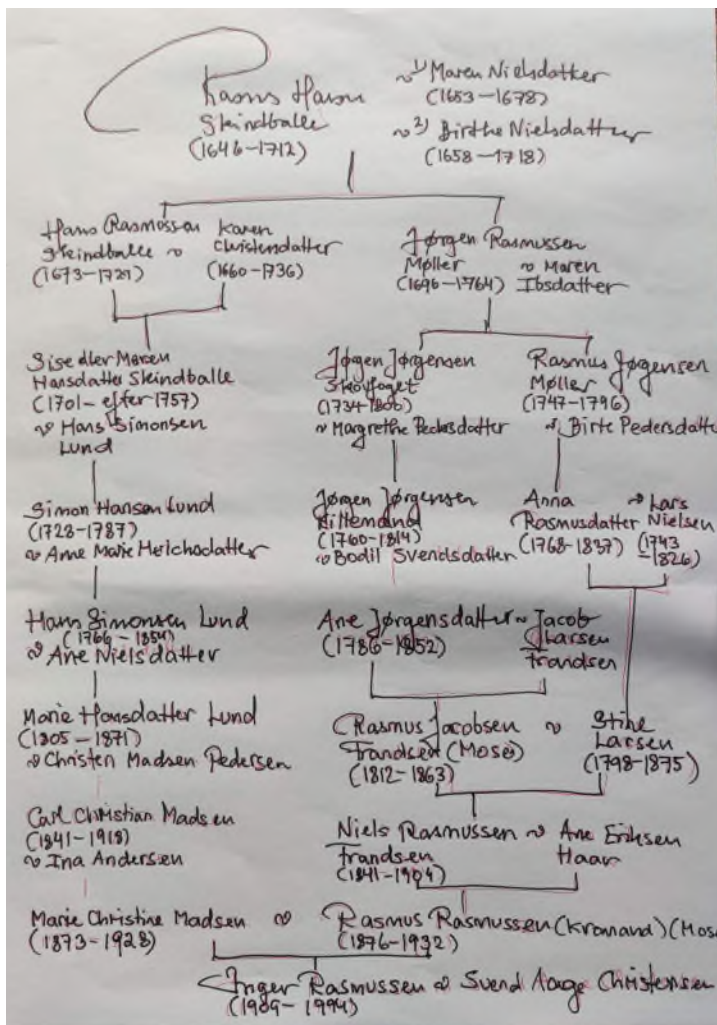
Gården havde nummer 14 i matriklen for 1688, og hartkornet, der sidst var opgjort otte år tidligere, var ændret til 7 tønder, 2 skæpper, 1 fjerdingkar og 2 album. Og der blev betalt landgildepenge på 15 rigsdaler, 4 mark og 11 skilling.

Rasmus Skindballe betalte i 1690 1 rigsdaler i kopskat for sig selv og Birthe Nielsdatter, 1 mark og 8 skilling for 1 pige og 4 mark for 2 ildsteder. Skatten var på i alt 2 rigsdaler og 1 mark i 1691 og 1692.

1691-1692 var hartkornet og pengeafgiften den samme som tidligere, og herudover betalte Rasmus en naturalieafgift på 1 lam, 1 gæs og ingen høns men 20 æg.

De samme to år inkluderede opgørelsen over kopskatten også to børn, 1696-1697 var terminsydelsen på 6 rigsdaler og 8 skilling, og 1699-1700 betalte Rasmus 1 mark og 8 skilling for 1 datter og ikke noget for en søn.

I jordebogen for 1709 havde Rasmus' gård nummer 15 og hartkornet var på 7 tønder, 2 fjerdingkar og 1 album, og han betalte landgilde på 1 tønne rug, 4 tønder byg, 2 tønder havre, 2 tønder havre, 1 lam, 2 gæs, 4 høns samt 20 æg. Året efter betalte han 3 rigsdaler og 2 mark i kopskat for den 16-årige søn Jens, der var noteret for ½ års løn.

17børn: tre sæt tvillinger og tre børn på et år

Rasmus Skindballe og hans anden kone, Birthe Nielsdatter (1658-1718), fik i alt 14 børn, hvoraf de otte var dødfødte eller døde lige efter fødslen. Det var blandt andet tilfældet for tre sæt tvillinger. I 1693 fik Birthe endda tre børn: sønnen Anders i starten og tvillingedøtrene Karen og Maren mod slutningen af året.

Flerdobbelt ane

Et af de børn, der overlevede, var Jørgen Rasmussen Møller (1696-1767), hvis to sønner, Jørgen Jørgensen Skovfoged (1734-1800) og Rasmus Jørgensen Møller (1747-1796), er forfædre til begge Inger Rasmussens forældre, som blandt andet beskrevet i kapitlet "Fælles aner hos gæstgiverparret".

Alle 17 børn:

Rasmus Skindballe fik som nævnt ialt 17 børn: Hans Rasmussen (f. 1673); Peder Rasmussen (1675-1735), som var gift med Anne Nielsdatter; Jens Rasmussen; dødfødt i 1678; Maren Rasmusdatter (1682-1740), som var gift med Niels Jensen Hollender; Niels Rasmussen (1684-1702); Jens Rasmussen (f. 1687); Karen Rasmusdatter, døbt den 6. oktober 1689 og begravet den 9. samme måned; Rasmus Rasmussen; døbt den 6. oktober 1689 og begravet den 20. samme måned; Rasmus Rasmussen Espemand (1691-1765), der var gift

Anne Andersdatter; Anders Rasmussen, født og død 1693; Karen Rasmusdatter, hjemmedøbt den 25. november 1693 og begravet den 30. november; Maren Rasmusdatter, hjemmedøbt den 25. november 1693, straks død og begravet samme dag som tvillingesøsteren; Jørgen Rasmussen Møller

(1696-1764), blev gift med Maren Ibsdatter, Jep Nielsens enke; Karen Rasmusdatter, hjemmedøbt 14. juni 1699 og begravet den 17. juni; Matz Rasmussen, hjemmedøbt 14. juni 1699 og begravet samme dag som tvillingesøster; Hans Rasmussen (f. 1700) samt Karen Rasmusdatter (1708-1749), der var gift med Mads Haar i Søby.

Skindballegård på luftfoto fra 1950 (Sylvest Jensen Luftfoto, Det Kongelige Bibliotek)

Første fæster

Rasmus Hansens Skindballe var yngste barn af Hans Rasmussen Skindballe (før 1629-1666) og hans og hans anden kone, Agnete Andersdatter (1626-1684).

Første kones tredje ægtemand

Hans' første ægtefælle var Kirsten Jespersdatter (ca. 1603-1647). Fra skifteprotokollen for Tåsinge Gods vides det, at hun først havde været gift med en mand, der hed Iver og derefter med Peder Andersen (d. 1642). Hun havde børnene Jesper Iversen, som var gift med Maren Christensdatter og Maren Iversdatter, der var gift med Rasmus Espensen i Strammelse samt Iver Pedersen (d. 1649). Hans og Kirsten fik ingen fælles børn.

Andet ægteskab

Hans og Agnete blev viet den 31. oktober 1647. De fik først to døtre: Margrethe og Anne, som boede på gården i Skindballe. Ved hendes begravelse i 1697 kaldte præsten hende for en *"elendig krypling"*.

Hans Skindballe var den første kendte fæster fra familien af Skindballegård, der den dag i dag ligger der, hvor Vornæs Skovvej og Bækkehavevej mødes.

Køer i stald (Radering: Johannes Wilhelm Zillen, 1859, open.smk.dk)

Skatter og hartkorn

1660 betalte Hans Skindballe hovedskat for 8 personer af hver 8 skilling. To år senere var gårdens hartkorn

opgjort til 7 tønder, 4 skæpper og 2½ album, og han betalte landgilde på 1 ørte rug, 1 pund og 9 skæpper byg, 1 skæppe skriverbyg, 10 skæpper havre, 7 skæpper og 2 album, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 10 æg, 1 mark garn, 1 fønød samt 3 raver halm. Herudover var såsæden på 12 tønder rug, 2 tønder byg og 1 tøn timer blandkorn.

1664 var hartkornet ansat til 7 tønder, 5 skæpper og 2 album, mens landgilden var på 1 ørte rug, 1 pund og 10 skæpper byg, 10 skæpperhavre, 7 skæpper og 2 album, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 10 æg, 1 mark garn, 1 foernød samt 3 travet halm. Såsæden var på 2 tønder rug, 1 tøn timer byg, 2 tønder blandkorn, 3 tønder havre, 3 skæpper ærter, 3 skæpper vikke samt 9 læs hør.

Stue på træsnit (Billedskærer Johan Kristian Kongstad, open.smk.dk)

Agnetes næste ægteskaber

Agnete blev året efter Hans' død gift med Jep Haar.

Hun var datter af Anders Jensen Wiig og Maren, der omtales i kapitlerne "Frandsen som Slægtsnavn" og "Viig ved Vornæs" sammen med søsteren Anne.

Epidemien på Tåsinge

Det var en tid præget af svenskekrigene og epidemier, som kostede hele landet dyrt - både økonomisk og menneskeligt.

Barnets grav, (1862, Adolph Kittendorff, Julius Exner, Christian Winther, open.smk.dk)

Hans Rasmussen Skindballes mor, Maren Nielsdatter (1653-1678), var ældste datter af Niels Pedersen Krog (1629-1680) og Kirsten Christensdatter (1618-1689), hvis første mand, Jens Jepsen Krogs døde i 1651.

Niels, hvis baggrund ikke kendes, overtog fæstet på Kirstens første mands gård i Lundby i Landet Sogn sammen med hans tilnavn. Niels var altså gårdmand i Lundby og ved flere lejligheder stokkemand ved Tåsinge Birketing.

Kirsten havde sønnen Christen Jensen fra det første ægteskab. Hun og Niels fik børnene Jens Nielsen Krog (f. 1656); Peder Nielsen Krog (f. 1660), som sandsynligvis døde under epidemien; Rasmus Nielsen Krog (d. 1707), som fik fem børn med sine to ægtefæller Karen Andersdatter Drost samt

Johanna Christensdatter. Den yngste søn ved navn Peder døde efter fødslen i 1667.

Far kendt via skifte

Det vides, at Kirstens far var Christen Rasmussen i Stjovl, fordi hun den 25. april 1654 blev omtalt som en af Jep Rasmussens arvinger, eftersom Christen var død på det tidspunkt. De øvrige af Christens børn i skiftet var Inger, Maren, Johannes, Rasmus og Hans.

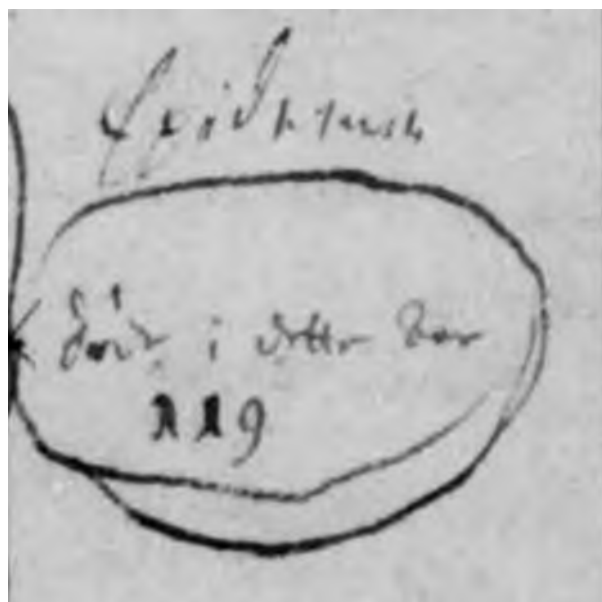
Konsekvenser af svenskekrigene

Det vides ikke, hvilken sygdom, der sandsynligvis kostede Niels og Kirstens søn Peder livet i 1660. Men epidemien tog også hårdt på præsten for Landet-Bregninge sogn, Jens Mogensens Haasum, som ikke noterede navnene på de døde. Senere er der kommenteret, at *"I dette aar begravet 119 lig, som for vidtløftighed ikke er indførid"*.

Tåsinge, Langeland og Ærø blev udplyndret og indbyggerne pint, plaget og slået ihjel af svenskerne. Ligeledes var adskillige unge mænd vunget i svensk krigstjeneste og døde i Pommern.

På Ærø skrev Hans Glamann til hertug Philip af Glücksborg, at disciplinen i den svenske hær var i opløsning. Rytterne parerede ikke længere officerernes ordrer *"på grund af stor hungersnød, men tog tingene med vold, hvor de kunne kommet til det"*. 120 mand forblev på øen. Hans Glamann er omtalt i kapitlet "Amtsskriver på Ærø".

Desuden gik forskellige epidemier gennem landet – blandt andet pest flere gange – under Svenskekrigene,

I 1660 noterede præsten "Epedemia – døde i dette Aar 119". Han noterede kun, når et barn var død kort tid efter det var døbt.

*Gårdsplads med vogn i
Den Fynske Landsby.*

Kongelig dispensation til ægteskab

Hans Simonsen Lund og Ane Nielsdatter fik kongelig dispensation fra forbuddet mod at gifte sig med nære slægtinge. De fik ni børn og mange efterkommere.

Kirkeordinansen.

Det krævede kongelig dispensation før Marie Hansdatter Lunds forældre, Hans Simonsen Lund (1766-1854) og Ane Nielsdatter (1773-1848) kunne blive viet den 21. september 1794.

Den anførte grund var, at de var næstsøskendebørn - men i virkeligheden havde Anes mor, Kirsten Pedersdatter (1740-1799), været gift med Hans' morfar, Henrik Larsen Schytte fra 1759, inden hun ægtede Anes far, Niels Jensen. Og det krævede særlig tilladelse, da reglerne i Kirkeordinansen fra 1539 og Frederik den 2.'s ægteskabsordinans fra 1582, forbød slægtskab og svogerskab nærmere end tredje grad efter kanonisk beregningsmåde. Desuden blev det 1646 forbudt at gifte sig med sin stedfars enke eller sin stedmors efterladte enkemand. Men i praksis ansøgte man om dispensation, og man vedlagde en skrivelse til dokumentation af slægtskabsforholdet, enten i form af et tingsvidne eller en udredning gjort af præsten på grundlag af personligt kendskab til parrets slægt eller ud fra kirkebogens oplysninger. Bevillingen blev normalt skrevet på stemplet papir til 4 rigsdaler, og det blev med tiden en anseelig indtægt for staten.

Hans og Ane overtog fæstet på slægtsgården i Knudsbølle og fik ni børn.

Tre drenge og tre piger

De første tre af Hans og Anes børn var drenge: Simon Hansen, som blev født i 1795 og døde seks år gammel; Niels (f. 1797), der døde ugift samt Henrik (1799-1847), som fik fire børn med Anne Nielsdatter Hovmand (1810-1889), der efter hans død giftede sig med hans bror Hans.

Herefter fulgte tre piger: Maren, som døde som 20-årig i 1822; Sofie, der døde som spæd i 1804 samt som nævnt Marie Hansdatter Lund (1805-1871), der blev gift med Christen Madsen Pedersen fra Humble på Langeland.

Den næste i rækken

Den næste i rækken af Hans og Anes børn var husmand og daglejer i Knudsbølle, Simon Hansen Lund (1808-1874), der først var gift med Maren Rasmusdatter Høj (1813-1835) og anden gang med Maren Rasmusdatter. Han fik to børn: Rasmus Simonsen Lund i 1838 og Ane Simonsdatter Lund, der døde som toårig i 1846.

Hans Lund og Ane Nielsdatter blev viet i Bregninge Kirke, som ses på tegning fra før den omfattende ombygning (Ferdinand Richardt, samlinger.natmus.dk).

Hans Lund boede i Grønnegade. Huset har i dag nummer 37A.

Endnu en søn og hans børn

Næste søn, Hans Hansen Lund (1810-1899), fik en dødfødt søn med Karen Rasmusdatter Haar, inden de blev viet i 1835, og efter hendes død i 1846 blev han som nævnt gift med sin svigerinde, Ane Nielsdatter Hovmand (1810-1889), der var enke efter hans storebror Henrik.

Hans og Karens ældste overlevende søn, som også hed Hans (1835-1922), ændrede 1905 sit efternavn fra Hansen Lund til Lund. Han boede i Troense og var gift med Anne Marie Rasmussen Mose, og fik flere børn. De er omtalt andre steder i bogen.

Den næste af Hans og Karens børn var Anna, som blev gift Skarø og herefter fulgte Rasmus (f. 1841), som var gift med Petrine Jensen Dyr.

Komfuret blev opfundet omkring 1850 og det udvidede mulighederne i madlavning. Fx stege og kagebagning, hvor man tidligere hovedsageligt havde kogt kager. (Den Gamle By).

Pæn stue i et velhavende hjem. (Frielandsmuseet)

Han var købmand og brugsuddeler i Gundslevmagle på Falster og senere købmand og hotelejer i Søllested på Lolland. Hele familien – inklusiv alle 11 børn - udvandrede til Utah i USA i 1898.

Den næste i børneflokket var Maren Hansen Lund (f. 1849), som havde flere børn med Mikkel Nielsen Vogn, der var husmand i Ny Gesinge.

Yngste søn

Den yngste af Hans Simonsen Lund og Ane Nielsdatters sønner, Anders Hansen Lund (1817-1871), overtog slægtsgården – Matrikel 5 i Knudsbølle - og fik fire børn med Maren Jensdatter Kromand. De er omtalt i kapitlet "Tilnavnet Lund...".

Ane Nielsdatter nævnt ved nabokones barsel

Det gav næsten sig selv, at erfarne kvinder var med til nabokonernes fødsler. Og i 1806 var Ane Nielsdatter til stede sammen med Anders Stougaards kone ved fødslen af husmand Povel Rasmussens dødfødte datter den 27. april. Pastor Mathias Musmann noterede i kirkebogen, at barnet: *"Var efter moderens formodning død, da giordemoderen Maren Christensdatter fra Bierrebye ankom, var fuldbåret, og blev vendt uden instrument, adskillige forsøg, som at øse brændevin på det, at lægge det i varmt vand, blev gjorte for igen at bringe det til live, men forgæves. Var moderens første barselseng"*.

Indgangsparti til Hjemstavnsgården i Gummerup på Fyn.

Den fine stue fra gård i Den Fynske Landsby.

Smed i Strammelse

Landsbyens håndværkere havde en vigtig rolle og forsynede gårdmænd og husmænd med det, man ikke selv kunne producere.

Hans Simonsen Lunds mor, Ane Nielsdatter, som var gift med Hans Simonsen Lund, var det ene af de kun to af forældrenes otte børn, der overlevede barneårene. Hun var datter af Niels Jensen Smed (1736-1777) og Kirsten Pedersdatter (1740-1799).

Niels og Kirstens to første sønner hed begge Niels. Den ene døde ét år gammel i 1765 og den anden efter fødslen samme år. Og i 1772 døde tre af parrets børn af børnekopper, nemlig Henrich på syv, Maren på tre og Anne på ét.

I 1767 havde de desuden fået sønnen Jens, som ved sin konfirmation blev benævnt som "*Rasmus Henriksens stedson*".

Herefter fulgte de to yngste, Maren i 1775 og Jacob i 1776.

Da Niels døde, giftede Kirsten sig med ungkarl Rasmus Nielsen, som hun fik datteren Kirsten Rasmusdatter med i 1778.

Smed i Strammelse

Niels var yngste barn af Jens Hansen Smed (1703-1779) og hans første kone, Maren Jacobsdatter (1707-1739). Hendes baggrund er beskrevet i kapitlet "*Stod offentligt skrifte*".

De havde herudover fået Hans Jensen Smed i 1725; Jacob Jensen Smed i 1727 samt Johanne og Bodil Jensdatter i 1730.

Jens var gift anden og tredje gang med Dorthe Lauritzdatter og Stine Christoffersdatter.

Bysmed

Jens var den yngste af de otte børn som hans far, Hans Andersen Smed (1645-1708), fik med sin tredje kone, Karen Jensdatter (1663-1736).

Hans Smed var bysmed i Strammelse og blev første gang viet i 1671 til Bold Nielsdatter (1634-1682), der var enke efter Mads Vogn i Strammelse, som døde 1662. Parret fik tre sønner, som alle døde som små. Derudover fik de datteren Kirsten Hansdatter (1673-1708), der var gift med Hans Hansen Bødker.

Hans Smed nåede kun at være gift et år med sin anden kone, Anne Nielsdatter, Niels Bundis datter, da hun døde i barselsseng i 1683 efter at have født et dødfødt barn.

Hans og Karens otte børn

Om Hans og Karen Jensdatters øvrige syv børn vides det, at den ældste, Mette Hansdatter (1688-1718), var gift med Hans Pedersen Skrædder og døde i barselsseng. Nummer to, Bold Hansdatter, var gift med Lauritz Pedersen. Den tredje, Ellen

Smedje fra Frilandsmuseet.

Smedje i snevejr på Frilandsmuseet.

Hansdatter (1689-1757), fik en uægte søn med landsoldat Christopher Pedersen, før hun indgik ægteskab med Søren Rasmussen Jyde. Men tilnavnet Smed var så stærkt, at hun blev kaldt Ellen Smed ved sin død.

Det vides ikke, hvad der skete med tre af de fire næste børn i rækken: Rasmus (f. 1691); Margrethe (f. 1696) og Anne (f. 1699), mens sønnen Jørgen døde kort efter fødslen i 1695. Jens var som nævnt den yngste.

Slagsmål under dåbsgilde

Det var altså Jørgen, som Hans Smed og Karen Jensdatter holdt barselsgilde for i Strammelse den 28. april 1695. Et gilde, der blev talt om længe efter.

Som bysmed var han en vigtig person i byen, og de fleste tog del i "barnsøllet", uanset om de var indbudt eller ej. Der blev drukket igennem - både under festen, og når man kom hjem. Ved denne lejlighed kom to af gæsterne alvorligt op at toppes. Det hele er beskrevet i tingbogen under den retssag, der fulgte.

Det startede, da Anders Drost blev misundelig over, at Anders Wigh kunne fortælle, at han havde fire svin i Lunde. Drost begyndte at skælde ud, og Wigh svarede tilbage ved at kalde ham "*en enøjet pottestjert*" og andre lignende skældsord.

Det ene ord tog det andet, og før man ret vidste af det, røg fyrfad, ølkande og bordets øvrige indhold på gulvet, sammen med de to stridshaner. Et af vidnerne fortalte, at Anders Wigh lå tværs over dørtærsklen, og modparten stod og trådte på ham med sine

fødder, mens han "*ikke glemte samtidig at bruge næverne*". Herefter trådte flere af gæsterne til og skilte kamphanerne ad. Den ene blev ført til døren og den anden ud i fremmerset - det forreste rum i

En Stjertpotte er en potte af keramik eller metal, der som regel står på tre ben og løftes med en stjert, et rundt håndtag på siden af potten; denne kan også have hældetud. (europeana.eu).

bondegården, der som regel blev brugt til stegers eller bryggers. Her fortalte Anders Baagøes kone under retssagen, at hun havde været hjemme og genne sine gæslinger i hus, og fandt Anders Wigh stående her. Han støttede sig til kværnen, og da hun spurgte ham, hvorfor han stod der, "*var han saa ude af sig selv, at han intet kunne svare*". For at sikre sig mod, at slagsmålet skulle gå videre end til "*Haargreb, jordskub og Kofteflænsning*", blev knivene taget fra Drost og Wigh.

Bryggers i en gård på Frilandsmuseet.

Smedjen ved
gadekæret på
Frilands-
museet.

Slægten Slagter

Karen Jensdatters forældre og morforældre kendes gennem en række forskellige skifter. Familien var gårdfolk og deres tilnavn indikerer, at de også var byens slagtere.

Karen Jensdatter var datter af Jens Jørgensen Slagter (Slacter) (1628– 1696) og Ellen Ospensdatter (1630 – 1693) i Strammelse, som blev gift i 1659. Jens' tilnavn indikerer, at han udover at være gårdmand også slagtede husdyr i landsbyen.

Nogle år før vielsen, havde Jens Jørgensen anmeldt sit krav i skiftet efter Jep Pedersen Slagter, som boede og døde i Strammelse den 11. oktober 1651. Kravet var dateret den 15. juni 1643 og gik på på børnepenge til en værdi af 67½ Sletdaler i form af en anpart i gården. Jep Slagters enke, Maren Christophersdatter, angav ligeledes, at Rasmus Rasmussen Slagter, der tjente på Lolland, havde et tilgodehavende på 28 sletdaler. Herudover havde Hans Lauritzen og Mette Lauritzdatter et krav dateret 4. juli 1650 på 44 sletdaler efter deres faders morbroder, faders moder og søster.

Jens og Ellens børn

Karen var det andet af Ellen og Jens' fem børn. Den ældste, Jørgen Jensen Slagter (1660-1725), var gift med Anne Nielsdatter, der var datter af Niels Ipsen og Anne Ibsdatter, som var Ingers aner.

Nummer tre, Bold Jensdatter (1671-754), var gift med Anders Mickelsen Wiig (Vej), der døde i 1729.

Herefter fulgte Aaspen eller Oспен Jensen (1669-1725), hvis første kone var Anne Hansdatter og den anden Anne Jørgensdatter

Endelig døde den yngste søn, Hans, efter fødslen i 1674.

Skyldte 16 års børnepenge

Jens Slagter var i 1660 indstævnet for Tåsinge Birketing, fordi han skyldte 16 års barnepenge "*som er Maren Erichesdatters arvegods som har stået uden renter i 16 år*". Han var ligeledes indklaget flere mindre sager.

Ildsted med kobberpander

Der pløjes på mark (Vævet tæppe i riddersalen på Gl. Estrup).

Skatter og hartkorn

1660 betalte Jens Slagter hovedskat for 6 personer af hver 8 skilling.

Gårdens hartkorn var så godt som uændret fra 1662 til 1680, nemlig på 14 tønder, 4 skæpper, 3 fjerdingkar og 1 album samt en afgift på 1 ørte rug, 34 pund, 5 skæpper byg, 1 skæppe skriverbyg, 14 skæpper havre, 6 album, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 10 æg, 1 mark garn, 1 fønede samt 3 travere halm.

I 1662 var sæden på 1½ tønder rug, 2 tønder havre, 4 skæpper blandkorn, 1 tønede havre samt 4 læs korn, mens den to år senere var opjusteret til 3 tønder rug, 3 tønder havre, 4 tønder bladkorn, 6 tønder havre, 1 tønede ærter samt 12 læs hør.

Gårdmandspar på vej til markedet med deres gris, (Illustreret Tidende, 1875).

1678 betalte "Jens Slavr" 1 rigsdaler, 4 mark og 8 skilling i kopskat for sig og sin hustru, 4 mark og 8 skilling for 3 tjenestefolk, 1 rigsdaler for 2 heste og 4 hopper, 5 mark og 8 skilling for 4 køer og 4 ungnød samt 1 mark og 2 skilling for 6 får og 3 svin.

Efter 10 år blev hartkornet ændret fra 14 tønder, 5 skæpper, 3 fjerdingkar og 1 album til 7 tønder, 2 skæpper og 1 fjerdingkar. Han betalte herudover landgildepenge på 15 rigsdaler, 4 mark og 11 skilling, 1 lam, 1 gås, ingen høns men 20 æg.

Kopskatten var i 1690 på 1 rigsdaler og 3 mark for sig, hustruen og to børn samt 4 mark for 2 ildsteder. Skatten var året efter steget til i alt 2 rigsdaler og 1 mark.

Ellens første ægteskab

Ellen Ospendsdatter havde indgået sit første ægteskab med Hans Hansen Slagter, som må være død i 1659, selvom begravelsen

ikke er indført i kirkebogen. Men Ellen og Jens blev viet den 4. september 1659. Ellen og Hans havde fået fire børn. Den ældste, Kirsten Hansdatter (f. 1651) blev i 1677 gift med Erich Hansen Frantzen i Strammelse.

Herefter fulgte Hans i 1654 samt Bold og Aaspen, der døde efter fødslerne i 1657 og 1658. Hans havde ingen børn med sin første kone, Maren Ibsdatter (1567-1647), men hun havde to børn med sin første mand, Peder Kimer.

Gårdmand i Vindeby

Ellen Ospendsdatter (1630 – 1693) var datter af Oспен Jepsen (1587-1655) i Vindeby og Helene eller Ellen Lauritzdatter (d. 1653), og hendes slægtninge kendes fra en række skifter.

I skiftet efter Osben den 4. september 1655 var følgende børn oplistet: Jep Osbensen, der blev gift med Birte Jepsdatter den 31. maj 1663; Rasmus Osbensen; Morten Osbensen; Maren Osbendsdatter, hvis bryllup med Hans Hansen stod den 23. september 1655 samt Karen Osbendsdatter, som blev viet til Niels Rasmussen Foged den 9. december 1660. Ved skiftet nævnes ligeledes gældsposter til to mænd på Thurø: Laurs Rasmussen og Christen Rasmussen.

Desuden var følgende værger oplistet: Christen Rasmussen på Thurø for Rasmus Osbensen, Tønnes

Lund i Troense for Karen Osbendsdatter og Hans Christensen i Nyby for Morten Osbensen. For "vores" Ellen var ægtemanden Hans Slagter mødt, og Hans Hansen deltog på vegne af sin færstemø, Maren Osbendsdatter. Endelig var Jep Osbensen sin egen værge.

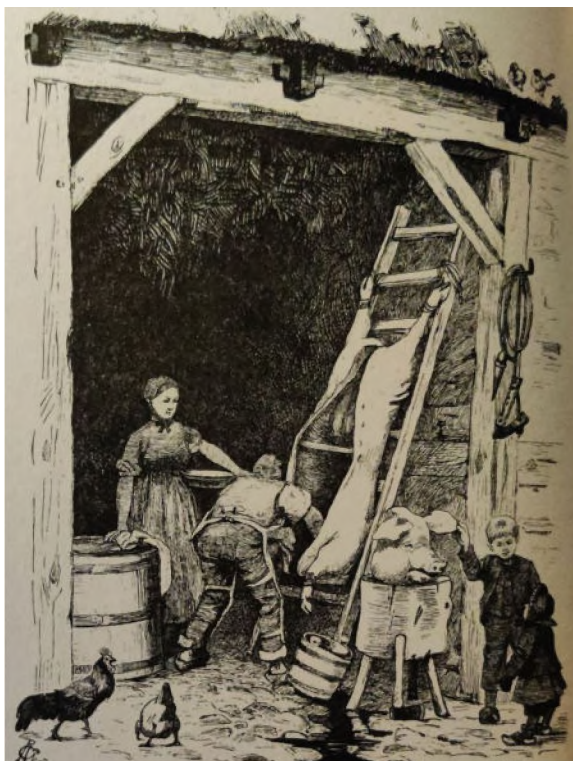
Der var tætte forbindelser mellem Thurø og Tåsinge, da øen hørte til Bregninge sogn indtil første halvdel af 1600-tallet.

Ellens første ægteskab

Det er i skiftet efter "Helene Osbens" den 17. februar 1654, at vi finder informationer om hendes første ægteskab. Her oplistes afdødes to børn fra første ægteskab med Rasmus Christensen: Christen Rasmussen som i 1649 var blevet gift med Maren Rasmusdatter 1649 samt Lauritz Rasmussen.

Ellen og Osbens fælles børn blev nævnt, og Maren Osbendsdatter var desforuden noteret for sin resterende mødrene arv og samme efter sin salige søster Bodil Hansdatter samt Jep Osbensen for resterende mødrene arv. Hvordan Bodil passer ind i billedet, ved jeg ikke.

Der slagtes på landet. (Illustreret tidende 1883).

“... Døde hastelig udi Svendborg...”

Efter at Kirsten Mortensdatters første mand døde uventet, blev hun gift med Niels Møller, der som traditionen bød, overtog fæstet på gården efter forgængeren.

Mads Øboe har nok været på torvet i Svendborg for at sælge sine varer, da han døde uventet. Torvet ses fra Torvestræde med det gamle rådhus på midten. (Litografi fra 1840'erne, Svendborg Museum, Creative commons)

Anna Nielsdatters forældre, Niels Andersen Møller (f. 1666) og Kirsten Mortensdatter (1666-1745), var blevet gift i 1704. Herefter overtog Niels fæstet på den gård, som hendes første mand, Mads Øboe, havde haft fæstet på, indtil sin død i en alder af 43 år.

Ved hans begravelse står i kirkebogen: *‘Matz Andersen Øboe døde hastelig udi Svendborg hos Christian Ernst af et stykke kød der blev siddende i halsen, der han fik mad den 21. januar’* .

De to ældste af hans og Kirstens sønner var Niels Madsen (1696-1746) og Morten Madsen (1700-1767). Den yngste, Mads Madsen, blev født efter Mads' død, og blev omkring et år gammel. Mads var sandsynligvis søn af den Anders Øboe, der levede fra 1626 til 1713.

Familien Møller fra Strammelse

Niels Andersen Møller var det syvende af de 10 børn, som Anders Olesen Møller (1605-1674) og Anne Nielsdatter (1630-1694) fik. Anne døde muligvis i Troense og har i givet fald sandsynligvis boet på aftægt hos et af de seks overlevende børn.

Anders var gårdmand i Strammelse. Hans første kone, enken Kirsten, bragte fem børn med i ægteskabet. Et af dem var Gertrud Nielsdatter, der også var ane til Inger Rasmussen og er omtalt i kapitlet ”Stammede fra Stougaard” i følgende bind. Kirsten blev begravet den 22. oktober 1653, og Anders blev viet anden gang den 22. januar 1654.

To af Anders og Annes børn døde formodentligt under den store epidemi på Tåsinge fra 1659-1660, nemlig Maren (f. 1655) og Oluf (f. 1658). Da der var så mange døde, noterede præsten kun antallet af begravet - ikke deres navne.

De øvrige børn var Oluf (1657-1658); Kirsten Andersdatter (1660-1723), hvis to ægtemænd var Rasmus Mickelsen Møller og Jep Clausen i Strammelse; Karen Andersdatter (1663-1743), hvis mand var Lauritz Hansen Kimer i Vårø og Maren Andersdatter (1665-1704), hvis mand var Lauritz Nielsen Møller. De sidste tre, er der ikke flere informationer om: Johanne (f. 1669); Oluf (1671-1688) samt Rasmus (f. 1673).

Kirstens forældre

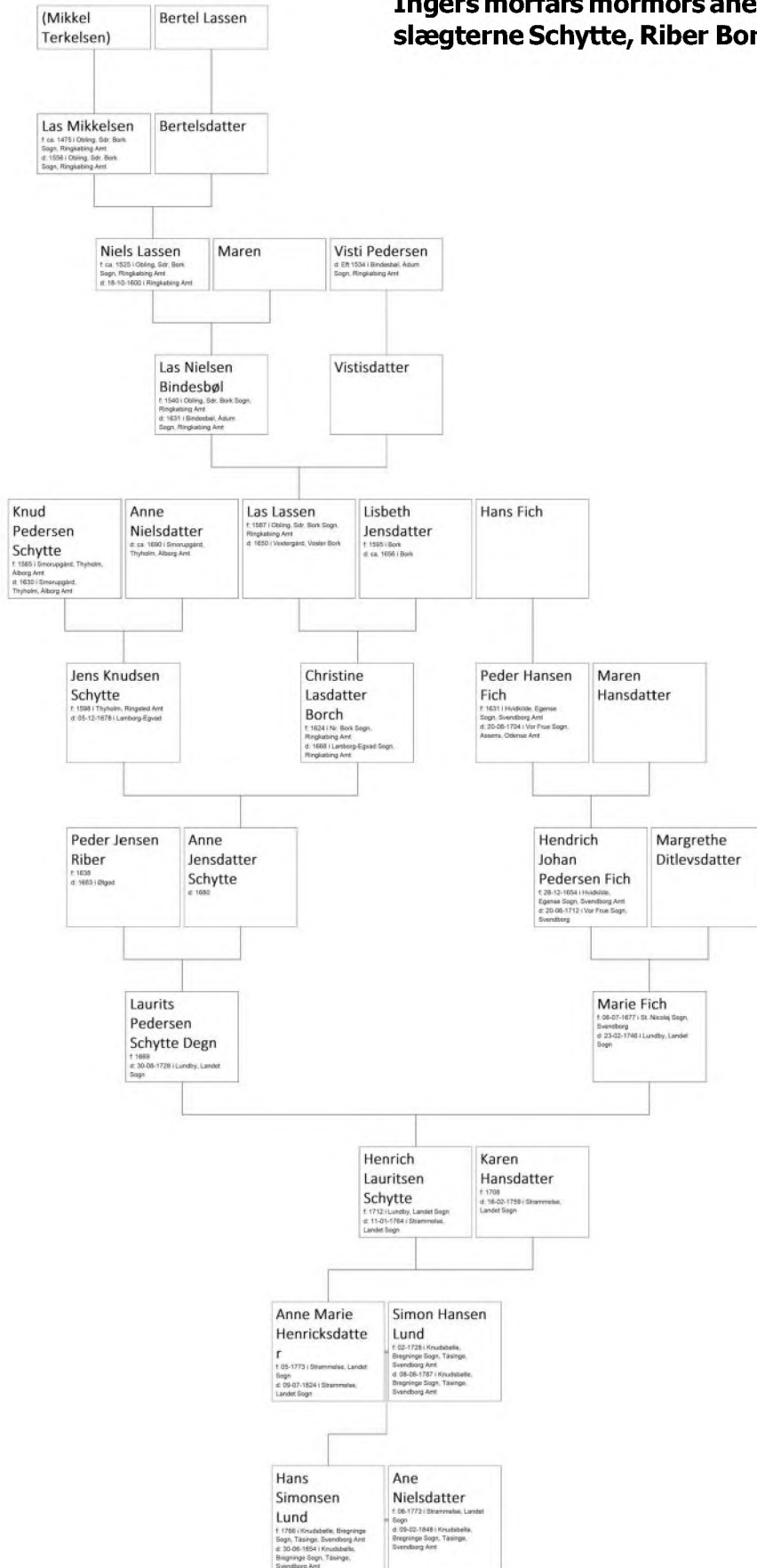
Kirsten var datter af Morten Matzen Vefver (1622 -1708) og Gertrud Nielsdatter (1637-1695), som var enke efter en mand ved navn Hans.

Morten Vefver var i 1649 blevet udlagt som barnefar til datteren Anna af Kirsten Tiggerpige (Bertelsdatter) og fik desuden fra og med 1661 seks børn med Gertrud - blandt andet Johanne Mortensdatter (1668-1742), som var gift med Morten Rasmussen Haar efter, at hans første kone, Maren Christensdatter, var død i barselsseng i 1693. Dette par var Inger Rasmussens fem gange tipoldeforældre.

Skab og tallerkenrække fra Frilandsmuseet.

Ingers morfars mormors aner i slægterne Schytte, Riber Borch og Fich

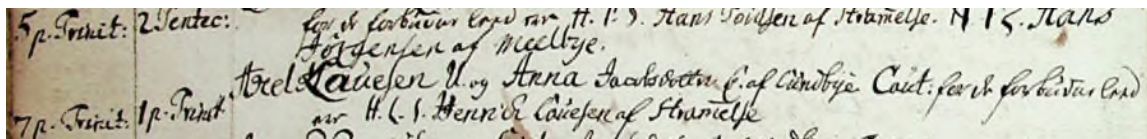
Schytte i Strammelse

Familien Schytte boede i Strammelse, og i slægten var der tråde til mange af de andre slægter på Tåsinge.

Hans Simonsen Lunds mor, Anne Marie Henrichsdatter (1743-1824), var datter af Henrich Lauritsen Schytte (1712-1764) og Karen Hansdatter (1708-1759).

Ved vielsen i Landet Kirke på Allehelgensdag den 1. november 1740 blev hans navn skrevet som Henrich Lauesen i kirkebogen. Forlovere var hans bror Peder Lauesen og Christopher Olesen.

Tre år senere overtog Henrich officielt fæstet på gård i Strammelse.

Heinrich Lauesen som forlover.

Børnene og deres faddere

Henrich og Karens første barn, Maria, blev i 1742 båret over dåben af Rasmus Svendsens datter. Faddere var Axel Lausen, Niels Lausen og Hans Domer, alle af Strammelse.

Ovennævnte Anne Marie var den anden i rækken, og hun blev båret af Peder Lauesens hustru ved dåben Dom. Exaudi, som i 1743 faldt den 26. maj. Faddere var Hans Hansen af Skovballe, Anders Hansen af Gesing, Jehane Hansdatter fra Gesinge, Axel Lauesen og Jens Kuld.

Herefter fulgte Laus med Sophia Schinballe som gudmor samt Rasmus Hansen, Anders Hansen og Jehane Hansdatter af Gesinge som faddere.

1749 fulgte Hans. Gudmor var Rasmus Skomagere hustru i Bjerreby. Igen var Axel, Peder og Niels faddere sammen med Jens Kuld hustru. Hans døde 1783 efter fald fra et træ.

1750 blev Bodil døbt med Axel og Peder Henrichsen og Hans Barfods hustru i Strammelse som faddere. Bodil blev i 1777 viet til Rasmus Hansen Kop i Strammelse, og fik to børn med ham. 1809 blev hun gift med enkemand Jens Hansen, og blandt fadderne var Hans Hansen Dommer.

Karens ukendte baggrund

At så mange af fadderne til Henrich og Karens børn hed Hansen og Hansdatter til efternavn tyder på, at de var hendes slægtninge. Men der er ikke fundet en klar forbindelse.

Og de forskellige personer er heller ikke blevet entydigt identificeret, bortset fra Hans Dommer, der må være identisk med Hans Hansen (1695/1697-1757) i Strammelse, som den 3. oktober 1727 blev viet "udi Slottets nye kirke", der samme dag blev indviet af bispem Thomas Kingo med Maren Andersdatter (1675-1751), der var enke efter Rasmus Drost Birkedommer. Hans Dommer blev 1751 gift med Kirsten Jensdatter og fik børnene Hans Hansen Dommer Kop og Maren Hansdatter, som døde efter fødslen i 1755. Kirstens anden mand var Rasmus Hansen fra Bjerreby. Hans Dommers forældre kendes ikke, men hans far kunne være Hans Osbensen.

Husfaderen har gaver med hjem fra markedet. Xylografi 1885.

Andet ægteskab

Karen blev begravet den 16. februar 1759, og da der var skifte efter hende den 20. marts, havde Henrich allerede været trolovet med sin næste hustru i seks dage, og den 17. juni blev han viet til Kirsten Pedersdatter (1740-1799). Hun var datter af Jacob Pedersen Lollok og Anne Nielsdatter, hvis familie er beskrevet i kapitlet "Stod offentligt skrifte".

Efter Henrichs død i 1764 blev Kirsten gift for anden gang med Niels Jensen Smed (1736-1777), og gennem et af deres ni børn, Ane Nielsdatter, var de aner til Inger Rasmussen. Det er omtalt i kapitlerne "Smed i Strammelse" og "Sammenflette slægtslinjer".

De blåmalede vægge i storstue, viser at der var tale om en velhavende gård i Den Fynske Landsby. Blå blev tidligere fremstillet af indigoplanten, der groede i Indien og blev importeret herfra..

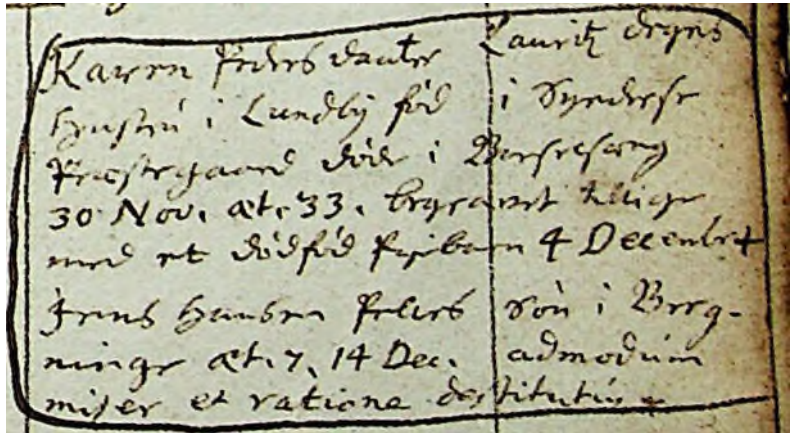
Den utro degn i Landet

Henrich Schytte var søn af Lautits Pedersen Schytte Degn (1669 -1728), som efter at have været sin første kone utro, måtte stå skrifte i kirken og søge kongens tilladelse til at fortsætte som degn i Landet og Bregninge Sogne. Hans sønner og deres koner førte tilnavnet Degn videre på Tåsinge.

I 1704 døde Karen Pedersdatter i barselsseng i en alder af 33. Ifølge Landet kirkebog var hun født i Søndersø Præstegård, og i andre kilder angives det, at hun var datter af Peder Nielsen Esterbølle (ca. 1626-1688), der var præst i sognet, og Karen Nielsdatter (d. 1676), som var datter af pastor Niels Jacobsen Hindsholm i Viby ved Kerteminde.

Året før havde Birte Jensdatter af Perskovs Mølle, udlagt Karens mand, Laurits Pedersen Schytte Degn, som barnefader til sin søn. Drengen

blev døbt Peder, men han døde allerede som spæd.

Karen Pedersdatter døde den 30. november og blev begravet 14. december.

Kongeligt oprejsningsbrev

Det var en alvorlig sag. Laurits Schytte var nemlig degn i Landet og Bregninge Sogne, og der må have været en proces, som førte til, at han i 1706 stod skrifte i kirken for ukyskhed. Pastor Peder Jensen

Lucoppidan noterede i den forbindelse, at Lauritz Degn: "...erlangede kongelig oprejsningsbrev dateret 14. april at han maatte blive ved sit embede".

I Kapitel 2, paragraf 5 i Christian V's Danske Lov af 1683 stod nemlig: "Ingen Student, som sig med Lejermaal forseer, maa efter første Forseelse før end to Aar ere forløbne, bevilgis enten Skole, Dægne eller Præste-Kald, at betiene; Siden skal hand pligtig være at føre med sig til Biskoppen rigtig Vidnisbyrd om sit Livs og Levnets Forhold og Forbedring, og derhos Kongens Bevilning, at hannem er till at Kald at maa betiene, saa fremt hand ellers til noget skal stædis og forfremmis, hvilket dog ikke bør at skee i det Sogn, som Forseelsen er begangen; Men hvis saadan Forseelse anden gang begaais, da bør hand aldrig nogen Prædikestool at betiene."

Øverst: Danske Lov og nederst stue (R. Mejborg, 1892)

Laurits Schyttes baggrund

I bogen "Degne og skoleholdere samt kateketer, klokkere og organister i Fyns Stift indtil 1814" fremsatte K. Bang Mikkelsen, den teori, at Laurits' far var Peder Skøtte. Det er ikke korrekt. Han var nemlig søn af Peder Jensen Riber, der var præst i Ølgod (d. 1683) og Anne Jensdatter Schytte (Ca. 1640-1681), som var datter af provst Jens Knudsen Schytte i Lønborg-Egvad Sogne.

I oversigten over studerende på Københavns Universitet fremgår, at Laurits i 1691 var indskrevet som privatstuderende, og i oversigten er hans navn latiniseret til Laurentius Petri Schytte.

Gift anden gang i Svendborg

Efter at have fået kongelig tilgivelse holdt Laurits bryllup med Marie Fich (1677-1746) hos hendes forældre, visitør og købmand Hendrich Johan Pedersen Fich og Margrethe Ditlevsdatter.

Efter Laurits' død var det i jordebogen for 1731-1731 og 1739 noteret, at "*Degnens enke nyder frihed hendes livstid*". Det vil sige, at hun hverken skulle betale skatter eller afgifter.

Skattemandt

Det fremgår af listerne, at Laurits i 1710 og 1711 betalte 1 rigsdaler og 2 mark i kopskat for de to tjenestepiger Maren Rasmusdatter på 16 år og Maren Hansdatter. I 1717 var kopskatten steget til 2 rigsdaler og 2 mark, og han betalte samtidig 3 rigsdaler i krigsstyr, som var en særlig skat, der havde til formål at finansiere hæren og flådens udrustning.

Hvor han i 1719 var fri for kopskat, betalte han 1721 igen krigsstyr efter følgende formel: "*Den personelle krigsstyr efter 1717 taxation var på 3 rigsdaler, 1/4 afgang, 1721 på 72 skilling så i 1721 skal han så svare 2 rigsdaler og 24 skilling*".

Otte fælles børn

Henrik Larsen Schytte (1712-1764) var det tredje af Laurits og Marias fælles børn.

Det første fik de i 1706, og hun blev døbt med navnet Karen.

Nummer to, Per Lauritsen Schytte (1709-1752), fik flere børn med Karen Clausdatter. Det er der mere om i kapitlet "Overlevede fire ægtemænd".

Herefter fulgte Sophia Amalia Lauritsdatter, som blev døbt i Bregninge Kirke den 24. august 1714, men som ikke ses i senere kilder.

Den næste i rækken var Niels Lauritsen i 1717. Hans kone var Bodil Lauritsdatter.

Endnu en datter, Anne Margrethe Larsdatter, blev født i 1719. Hende er der heller ikke flere informationer om.

Den næste søn, Axel Larsen Schytte (1722-1786), var først gift med Anna Jacobsdatter "*enke af Lundby*" og dernæst med Maren Rasmusdatter. Han fik seks børn, blandt andet sønnerne Lars Axelsen Kold og Peder Axelsen Møller. Som enke indgik Maren ægteskab med Jørgen Jensen Ottesen.

Lundby Skole blev genopført efter en brand i 1779. Bygningen findes den dag i dag på adressen Lundbyvej 109.

Den yngste af Laurits og Maries børn var Anne Kirstine Larsdatter (f. 1725), som tilsyneladende ingen børn havde med Simon Rasmussen af Nyby.

Degnens opgaver

Laurits Schytte var degn i Landet og Bregninge sogne fra 1701 til 1728. Degneboligen lå i Lundby, som var den landsby, der lå nærmest Landet kirke. Den nuværende Landet Landsby er vokset frem i løbet af de sidste 100 år.

På den tid var det de færreste degne, der havde været indskrevet på universitetet, og muligvis ville han have kunnet få et præsteembede et eller andet sted, hvis det ikke havde været for utroskaben. I Landet-Bregninge blev Peder Jensen Lucoppidan (1651-1672-1717) efterfulgt af sin søn, Niels Pedersen Lucoppidan, og i nabosognet Bjerreby havde Poul Andersen Schytte været præst siden 1698 som efterfølger for Hans Hansen Fich (som var Laurits' svigerfars farbror, hvilket der er mere om i et senere kapitel). Laurits og Poul var i øvrigt ikke i familie. Sidstnævnte stammede fra den store præsteslægt, der er omtalt i kapitlet "Præsteslægt med rødder i Viborg" i første bind af Familiens Historier.

Øversigt over indtægter

I en oversigt fra 1690 om "Anlangende degnens indkomst til Bregninge og Landet sogne" fremgår

det, at der ikke hørte jord til degneboligen i Bregninge. I Landet havde degnen to stykker vest for Landet kirke: "som af alders tid har ligget til den som ringer klokken morgen og aften, hvor udi kan sås fireskæpper havre. Degenens rente årligen ere:

- 2 skæpper byg af hver gård
 - Af hvert hus 2 skæpper havre
 - Til påske af hver gård 10 æg
 - Et lidet offer til de 3 højtider
 - Af kvægtidende den 6. part
- Begge sogne betjenes nu ved en substitut, som bor udi et gadehus i Lundby, og nyder intet mere af kornet end 3. tønder byg af hvert sogn, resten af kornet oppebæres af Svendborg Skole". (Det vil sige Latinskolen).

Landet kirke. (Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Tåsingedegn med jyske rødder

Ved hjælp af kilder, der er blevet renskrevet og gjort tilgængelige online, har jeg ad kringlede veje fundet frem til, hvem der var forfædre til Laurits Pedersen Schytte, hvilket hidtil har været ukendt. Han var af den såkaldte Thy-Schyttelæg.

Som det fremgår af foregående kapitel, har Laurits Pedersen Skyttes baggrund ikke tidligere været kendt. Men da Laurits' første kone var præstedatter og hans anden af en fremtrædende købmandsslægt, var der stor sandsynlighed for, at han var af en nogenlunde betydende slægt.

Der findes flere slægter med navnet Schytte, men det er også et tilnavn, han kunne have fået, fordi hans far var skytte. Men jeg har som omtalt i det foregående kapitel, fundet forbindelser, der viser, at han var medlem af Thy-Schyttelægten via sin mor. Betegnelsen bruges for at adskille denne familie fra slægten Schytte fra Mors.

Degnestolen fra Bjerreby Kirke, der er udstillet på Nationalmuseet, har mindet om den i Landet Kirke.

Slægtninge i skifte

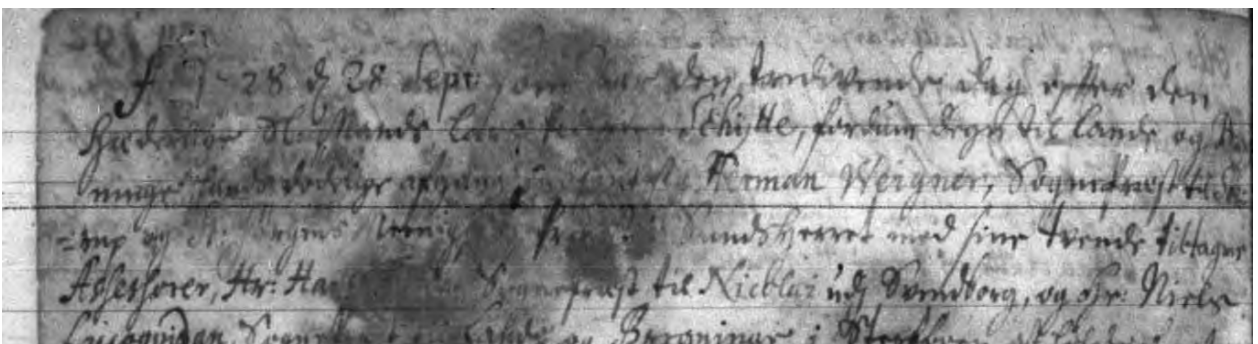
I skiftet efter Laurits Schytte (1669-1728) finder man flere henvisninger til hans slægt. Der var to formyndere for hans efterladte børn - deres farbror og fætter.

Laurids Pedersen Skytte, degn i Landet og Bregninge på Tåsinge den 28. september 1728

Enke Marie Hansdatter. Lavværge: Niels Loch. Børn:

- 1) Peder Lauridsen
- 2) Henrik Lauridsen
- 3) Niels Lauridsen
- 4) Aksel Lauridsen
- 5) Karen Lauridsdatter
- 6) Sofie Amalie Lauridsdatter
- 7) Anne Margrethe Lauridsdatter
- 8) Anne Kirstine Lauridsdatter.

Formyndere: 1 farbror Knud Pedersen Skytte, 2 fars søstersøn Peder Monrad, præst på Avernakø.

Indledningen af skiftet efter Laurids Schytte i "Gudme herred Gejstlig skifteprotokol 1689-1773, som var nummer 24 på fol. 200).

Ribe Latinskole har nummer 5 på Resens Atlas fra 1677. (Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Peder Jensen Ølgod. Og i Københavns Universitets matrikel blev hans navn latiniseret Petrus Ioannis Ripensis (fra Ribe) og Petrus Jani.

Inden han blev præst, var Peder Ølgod rektor på Varde Latinskole omkring 1641. Skolen ligger ved siden af kirken i Varde, som ses på tegning fra 1867. Skolebygningen blev revet ned i 1960'erne. (Tegning: F. Richardt, samlinger.natmus.dk).

og herefter med Lucie Sørensdatter, som døde 1711.

Laurids i skifte efter far

Af den gejstlige provstebrokol for Øster Horne herred 1683-1768 fremgår Laurits blandt Peders seks børn: Jens Pedersen, præst i Ølgod og Strellev; Kirsten Pedersdatter; Magdalene Pedersdatter; Laurids Pedersen, Knud Pedersen samt Ida Sofie Pedersdatter.

I 1695 døde Laurits bror, Jens Pedersen Ølgod, der havde efterfulgt faren som præst i Ølgod. I skiftet efter ham nævnes hans søn Iver Jensen, og herudover er der noteret en arv til søskende, som Jens administrerede. Laurits optræder ikke, og det er sandsynligt, at han havde fået sin del af arven udbetalt, da han blev optaget på Københavns Universitet som privatstuderende i 1691.

Kirkebogen i Ølgod og Strellev sogne er først bevaret fra 1701, så der kan ikke findes yderligere informationer om de seks børns dåb.

Den omtalte farbror, Knud Pedersen Schytte, var skovfoged og birkedommer på Avernakø, men det var Laurits' søstersøn, som var indgangen til hans baggrund.

Der var nemlig tale om præsten Peder Marcussen Monrad, som var præst på Avernakø. Han var søn af Marcus Jørgensen Monrad og Magdalene Pedersdatter Schytte.

Riber fra Ribe

Peder Riber var præst i Ølgod og Strellev sogne i nærheden af Varde i Ribe Amt. Han kendes også som

Han blev student i Ribe i 1635 og var rektor i Varde omkring 1641. Han blev indsat som præst i Ølgod og Strellev sogne den 11. juli 1670, og var desuden provst i Østerherred.

Provst Ude Sørensen Haar, der var præst i Ølgod fra 1742 til 1789, skrev i embedsbogen – Liber Daticus – ”I hans betjeningstid blev Ølgods kirke sat i god stand” . Provst Haar nævnte ligeledes, at Peders søn blev kapellan nogle år før hans død.

Peder nåede at indgå yderligere to ægteskaber i sine sidste leveår. Først med Magdalene Olufsdatter Toft, der døde 1681,

Laurids Schytte var søn af Anne Schytte og Peder Riber, der var præst i Ølgod kirke, og blev efterfulgt af Laurids bror, Jens Ølgod. (Foto I. Hubertus, CC BY-SA 3.0, via Wikimedia Commons).

Ribers baggrund ukendt

Peder Jensen Ribers baggrund kendes ikke. Han er nogle steder omtalt som søn af Hans Sørensen Ølgod og Kirsten Poulsdatter Barfod. Men han donerede i 1656 et sygesæt til kirken, hvor han kaldte sig Peder Iensen.

Schytte, Ribero og Ølgod

Hvorfor Laurits valgte at bruge navnet Schytte og ikke Ribers, vides ikke. Måske skyldes det, at han voksede op hos sin mors familie, efter han blev forældreløs. Som nævnt var to andre søskende

også kendt med navnet Schytte, én med navnet Ølgod og én med navnet Ribers. En enkelt søster ses kun som Pedersdatter.

Udover Laurits havde Peder Ribers og Anne Schytte fem børn.

Den kalk, som Peder Ribers donerede er gået tabt, men der er bevaret et foto. Om bægeret på sygesættet løber et graveret skriftbånd med versalerne: "Dene Kalck oc Diesk lod Her Peder Iensen gøre. A(nn)o 1656. (Gengivet fra Danmarks Kirker med tilladelse fra Nationalmuseet).

Ølgod og Strellev på "Tegnede Kartter over danske Provindser, paa meget faae nær alle" af Joh. Meyer, copierede af Jac. Langebek. Osterherriid in Waardsyssl Ophav. (1606-1674). (Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Jens Pedersen Ølgod

Den ældste var som omtalt Jens Pedersen Ølgod (1659-1695), der først var kapellan og siden efterfulgte faren som præst i Ølgod-Strellev Sogne. Med sin første kone, Sofie Margrethe Iversdatter Skjerne (d. 1794), havde han som nævnt sønnen Iver Jensen. Jens' anden kone var Ingeborg Christensdatter Friis (d. 1795).

Magdalene Schytte

Den næste i rækken blev omtalt indirekte i skiftet efter Laurids, nemlig Magdalene Pedersdatter Schytte (Ca. 1664-1737), da hun var mor til den søstersøn, der som tidligere nævnt var værge for børnene. Hun gift med Marcus Jørgensen Monrad (1669-1716), som var sognepræst i Herringe ved Fåborg fra 1693 til 1711 og Dalum-Sanderum ved Odense fra 1711 til 1716.

Magdalene og Marcus fik fire sønner og tre døtre, der alle var præster eller gift med præster.

Kirsten Pedersdatter

Den næste var Kirsten Pedersdatter (d. 1729), som var gift med tre på hinanden følgende præster i Ådum Sogn: Lauritz Nielsen Borch (ca. 1651-1689), Laurits Lauritsen Brorson (d. 1693) samt Jeppe Jepsen Tarm, hvis far var borgmester i Ringkøbing. Han døde 1732 efter at have ligget syg i 13 år. Et afhendes syv børn,

Birgitte Jeppesdatter

Tarms første mand var Johan Jørgensen Helsted (d. 1737), som var præst i Lønborg-Egvad. Birgittes anden var præsten i Ådum, Bertel Andreas Christensen Agerholm (d. 1745).

Knud Schytte

Herefter fulgte Knud Pedersen Schytte (1672-1746), som var den anden værge for Laurids børn. Han var skovrider og birkedommer i Avernakø Birk, da nevøen Peder Monrad døde i 1736. Og ved sin død var han skovrider ved Store Appe, en gård under ryttergodset i Tommerup Sogn.

Knud var trolovet med en forpagterenke fra herregården Hjortholm på Langeland, Anna Margrethe Hansdatter, men de blev aldrig gift.

Knud testamenterede sin formue til sine afdøde søskendes børn og Anna Margrethes to børn; Henrik Christensen Warde (d. 1797) og Anna Birgitta Warde (1719-1812), der fik to børn med lærer ved latinskolen i Odense, Hans Bunkeflod (1710-1780). Hendes søn, Hans Christian Bunkeflod (1761-1805), som var præst ved Sankt Hans Kirke, døde af unaturlig fedme og astma. Han fik fem børn med Marie Petersen (1767-1833), der boede sammen med hans ugifte søster Anna Margrethe Bunkeflod (1758-1849). Frøken Bunkeflod tog sig af H.C. Andersen, som nævner de to kvinder i sine erindringer og dedikerede eventyret "Tællelyset" til dem.

I nogle genealogier er Knud Schytte anført som den Knud Pedersen Riber (d. 1709), der var visitør i

Store Appe på matrikelkort (Historiske Kort på nettet).

Thisted, men det passer ikke med de to skifter.

Ida Sophie Riber eller Ølgod

Den yngste af Peder Riber og Anne Schyttes børn var Ida Sophie Pedersdatter Riber eller Ølgod (d. 1716). Hendes mand var Jacob Jacobsen Holm (1669-1704), som var auktionsdirektør og konstitueret amtmand i Frederikstad i Norge. De havde to børn. Sønnen Peder Holm (1706-1777) var ugift og en kendt teologiprofessor ved Københavns Universitet, hvor han var rektor tre gange. Datteren Anna Holm var gift med skræddermester Wilhelm Henr. Knust.

Fredrikstad i Norge (Foto: Xalzos, Wikimedia Commons).

Provsten var af storbondeslægt

Anne Schyttes far, Jens Knudsen Schytte (1598-1672), var præst og provst, og var involveret både i driften af sit sogn og i enevældens indførelse. Hans far, Knud Skytte, var herredsskriver og fæster under Ørum Slot. Annes mor stammede fra en slægt af storbønder og herredsfogeder i Thy.

Anne Jensen Schytte var datter af provst i Lønborg-Egvad Sogne, Jens Knudsen Schytte og Christine Lasdatter, der kendes med tilnavnet Borch, fordi familien kom fra Nørre Bork. Både Lønborg, Egvad og Nørre Bork ligger i nærheden af Skjern i det tidligere Ringkøbing Amt.

Knuds første kones navn er ukendt. Men det vides, at de fik en datter, der var vanfør og senere blev blind. Hun døde ugift 3. juli 1716 i Lønborg præstegård, 80 år gammel, hvilket vil sige, at hun blev forsørget af sognet og de to næste præster. Den første, Søren Jensen Bornemann (1644-1712), var gift med hendes søster, Kirsten Schytte (d. 1681) og blev 1712 efterfulgt af Laurits Ottesen Fog el. Grønbech.

Uddannelse i Danmark og Tyskland

I uddrag af Præsteindberetninger til biskop J. Bloch, Ribe Stift, hedder det om Jens Schytte, at: *"han fulgte sin fars plov til han blev 16-17 år, hvor han kom i latinskole"*. Han blev student i Viborg i 1620, og fik efter videre studier baccalaurium i 1622. Han studerede desuden i Sorø fra 1622 til 1629 og læste teologi i Leipzig i 1630.

Da han kom tilbage til Danmark, blev han magister i København den 28. maj 1633. Herefter blev han ansat som præst i Lønborg-Egvad Sogne, og fire år senere ligeledes udnævnt til provst.

Jens Knudsen Schytte (1598-1672) og Christine Lasdatter Borch (1624-1688) på epitafium i Lønborg Kirke.

Genopbyggede præstegården

Det hedder i en gammel beskrivelse, at præstegården blev opbygget på ny af Jens Skytte af godt egetømmer og stuelængen er af mur og bindingsværk. Ved samme lejlighed nævnes det, at ekstraskatten i den forbindelse var så stor, at der var kommet adskillige flere fattige og omløbende betlere end tidligere og almuen på landet led også meget deraf.

Over køkkendøren på den nye gård stod: *"Ao. 1638 has ædes extruxit mag. Janus Canuti Skytte"* og over døren til laden og loen: *"Ao. 1643 har mag. Jens Skytte denne lade af ny oprettet"*.

Leipzigs Universitetskirke (Paulinerkirche) i 1600-tallet. Litografi: Ernst Wilhelm Straßberger, 1839).

Var med til at indføre enevælde

Efter svenskekrigene var der stor fattigdom de fleste steder i Danmark. De fremmede hære havde hærget og plyndret, og staten havde stor gæld.

Derfor indkaldte Frederik 3. repræsentanter for adel, gejstlighed og borgere til et møde i København i 1660. Bønderne var ikke med.

I begyndelsen af september 1660 samledes de stænderdeputerede i København. Rigsrådet og omkring 100 adelige var mødt. Biskopperne stod i spidsen for de gejstlige deputerede, blandt andet knap 20 provster og nogle repræsentanter for de fire domkapitler i henholdsvis Roskilde, Viborg, Århus og Ribe – sidstnævnte indbefattede Jens Schytte.

Den 16. oktober underskrev

rigråder og stænderdeputerede en erklæring, hvor den gamle håndfæstning blev erklæret ugyldig. Stændermødet fortsatte frem til december. Spørgsmålet om indkvarteringsbyrden, som især byerne følte som en belastning, fik understændernes sammenhold til at gå i opløsning. Og forventningen om et svensk system, hvor en arvelig trone var kombineret med indflydelse fra stænderne, begyndte at krakelere på grund af en række udnævnelser, som Frederik 3. foretog. Kongen brugte herefter forvirringen til at tiltage sig hele magten som enevoldskonge.

To børn og død

Ud over Anne fik Jens og Christine to andre børn. Den ene var Kirsten Jensdatter Schytte (1642-1680), som var gift med præst i Lønborg, Søren Jensen Bornemann, og mor til en datter. Den anden var Lars Jensen Schytte, der ifølge optegnelser blev *"en kgl. betjener i Kerteminde"* og fik en søn.

At Jens Schytte døde 5. december 1672 fremgår af et ligvers ved hans begravelse af Hans Iversen Schiern, der var sognepræst i Skjern. De ældre kirkebøger er nemlig gået tabt, da Lønborg præstegård brændte i flere omgange.

Gårdfæster og herredsskriver

Jens Schytte var søn af Knud Pedersen Schytte (1565-1630) og Anne Nielsdatter.

Knud Schytte var fæstebonde på Smerupgård i Hvidbjerg Sogn i det senere Ringkøbing Amt. Han var fæster under Ørum Slot og nævnes i lensregnskaber og skattemandtal i perioden fra 1600 til 1630. Herudover var han herredsskriver i Refs Herred, hvor gården lå.

Det må være Knud Schytte, der menes, da Mads Christensen i Østergaard, herredsfoged i Refs Herred, og Knud Skriver lørdag 6. okt. 1610 udstedte tingsvidne på, at der hverken var hus eller bygninger på en gård i Instrup By under Ørum Len.

Jens Schytte underskrev suverænitetssakterne i 1660 som deputeret for præsterne i Ribe stift, hvilket kan ses omtalt i baron Holbergs historie herom. (Illustration fra Danmarkshistorien i Billeder, 1898).

Kappellanboligen på Friluftsmuseet De Gamle Huse i Maribo.

Refs Herred omfattede det sydlige Thy og Thyholm. (Historiskatlas.dk)

1615 afstod Knud Schytte to tredjedele af gården med et hartkorn på 24 tønder til sønnen Peder, og den 15. december 1631 fæstede to af hans sønner, Peder Knudsen Schytte og Lars Knudsen Schytte, den tredje part af Smerupgård, "som deres fader var fradød".

Anne Nielsdatter i Jordebogen

Efter Knuds død stod Anne som "Peder Knudsens mor" i Ørum Lens jordebog 1629-1630 som fæster af en gård under Smerup Gods, Smerupgård, sammen med Mads Olufsen. De betalte en afgift på 1 læst byg.

Tre andre sønner

Ud over Jens menes Knud og Anne at have haft tre andre sønner.

Peder Skyttes segl.

Den første, Lars Knudsen Schytte (ca. 1597-1682), var som nævnt, medfæster af 1/3 af Smerupgård og delefoged

Den næste, Peder Knudsen Schytte, var herredsfoged i Refs herred 1661 og 1666, og efter hans død overgik hans del af gården til sønnen, Knud Pedersen Schytte, der var også delefoged på Thyholm for Ørum Slot.

Formodet bror

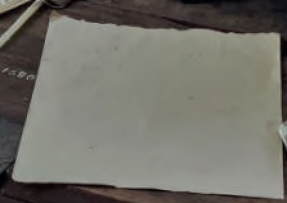
I Wibergs præstehistorie formodes det, at Jens Schytte også var bror til Niels Knudsen Schytte (ca. 1608-1676/1688), som var sognepræst i Vestervig fra 1641 til 1675. Han var gift med sin forgængers enke, Karen Thøgersdatter Holm, som havde syv børn med sin første mand, Christen Poulsen Resen, der var 70 år gammel, da de blev gift, og hun 17. Niels og Karen fik fem fælles børn.

Ørum Slot i Thy blev voldsomt ødelagt under svenskekrigene og ikke genopbygget. (Resens Atlas fra 1677).

Small yellow sign on the wall above the desk, containing illegible text.

Herredsfogeden var hekseforfølger

Christine Borch stammede fra en slægt af herredsfogeder i Thy, der kan føres tilbage til 1400-tallet.

Anne Jensdatter Schyttes mor, Christine Lasdatter (1624-1668), var datter af Lisbeth Jensdatter (ca. 1592-1656), hvis baggrund ikke kendes, og Las Lassen (1587-1650), der ejede Vestergård i Vester Bork og som i 1617 efterfulgte sin far som herredsfoged i Nørre Horne Herred i Thy.

Det skete ved Kongebrev fra Christian 4. dateret den 4. januar i Skanderborg til Lensmanden på Lundenæs, Ulrik Sandberg: *"Vor Gunst tilforn. Vider at eftersom du os underdanigst haver ladet give tilkende, at der skal fattes en Herredsfoged udi Nørre Herred der udi Eders Len Lundenæs, og ingen blandt vore og Kronens Bønder skulle findes dertil dygtig og tjenlig uden en, som er udskreven at skal holde en Knægt, ved Navn Las Lavridsen i Bork. Ti bede vi Eder og ville, at I forordne Las Lavridsen til Herredsfoged, og at I siden med os elskelige Mogens Kås, vor Mand, Tjener og Embedsmand på vort Slot Ørum, vor Øverste, udskrive en anden til at holde den Knægt, som forskrevne Las Lavridsen tilforn holdt haver. Befalende Dig Gud".*

Fire børn

Christine var det ældste af Las og Lisbeths fire børn.

Nummer to, Jens Lassen (1625-1706), var landsdommer og godsejer. Han havde 12 børn med Margrethe Lund.

Las Lassen og Lisbeth Jensdatters gravmæle.

Elisabeth Lasdatter på epitafium med begge ægtemænd og hendes to sønner.

Den tredje, Maren Lasdatter (1627-1707), var gift med Jens Pedersen Bergendal, som var præst i Dalum og Sanderum. Deres børns navne kendes ikke, men deres tre sønnesønner nævnes 1714 i et skifte.

Den yngste, Elisabeth Lasdatter (1631-1728), betegnes i Wiberg Præstehistorie som "yderst trættekær". Begge hendes mænd, Rasmus Pedersen Scarvin (1622-1674) og Gert Albertsen Mejer (1646-1687), var præster i Nørre Vedby og Nørre Alslev på Falster. Hun fik to sønner med sin første mand.

Kirkeinteresseret selvejerbonde og herredsfoged

Las Lassen var søn af Las Nissen Bindsbøl (ca. 1545/55-1625/35) og en datter af selvejerbonden Visti Pedersen i Bindsbøl i Ådum Sogn, hvis navn ikke kendes.

Las Bindsbøl fik sit tilnavn fra det sted, han var selvejerbonde. Desuden var han – ligesom sin far - herredsfoged i Nørre Horne Herred og derudover fuldmægtig for lensmanden på Lundenæs. Frem til 1700-tallet blev herredsfogeder rekrutteret blandt de førende bondeslægter, og embedet gik ofte i arv. Herudover blev Las i 1595 udnævnt til kirkeværge for Ådum Kirke. Han interesserede sig for kirken og dens udsmykning, og skænkede både en prædikestol og en altertavle.

Rig og mægtig

Det siges om ham, at han med årene blev en rig og mægtig mand, der samlede en del gårde. To af hans sønner, Niels og Visti, blev også herredsfogeder. Det samme var tilfælde for nogle af sønnesønnerne.

Nidkær hekseforfølger

Las Bindsbøl optrådte på tinget fra 1606 og frem. Han blev selv stævnet et par gange – den ene gang for forsøg på voldtægt. Hans spillede ligeledes en meget aktiv rolle i hekseprocesserne, hvor han dels fungerede som hjælper for præsten i Ådum, Christian Pedersen, mod de hekserianklagede, og dels som forsvarer for andre udlagte og anklagede.

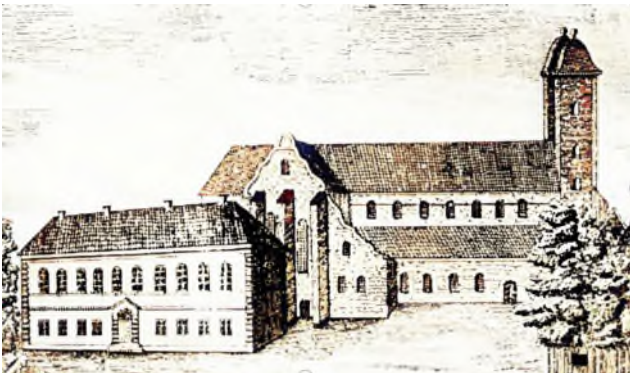
En af disse sager var anklagen mod Johan Hvidsdatter fra Gjedbjerg i Ål Sogn. Hun blev blandt andet anklaget for at være flygtet fra fængslet to gange. Under retssagen kom det frem, at hun i Las Nielsen i Bindsbøls nærværelse bekendte ved *"Helligens Ed og oprakte finger"*, at første gang, hun bortrømte fra Ådum Kirke *"var Las Bindsbøl aarsag derudi, idet han befalede hende at drage ned til hans gaard, den dag Anne Staffensdatter blev brændt"*.

Johan beskyldte Las for at have bortfjernet 12 tavler bly fra Ådum kirke, som han *"lod kaste over Groben paa Degnens Have"*. Dette blev bekræftet af hendes mand, Christian Grøn, men Las Bindsbøl nægtede indigneret, og landsdommeren troede heller ikke på det.

Johan Hvidsdatter blev dømt i på baggrund af den brændte Anne Staffensdatters bekendelser – på trods af Recessens bestemmelse om, at en misdæders ord ikke skulle stå til troende. Samtidig kunne hun heller ikke fremlægge noget bevis for, at hun havde forholdt sig ærligt og kristeligt *"medens et ondt Rygte for trolddom havde påhængt hende"*

På et forsvundet epitafium i Ådum Kirke stod bl.a. *"Aar 1595 blev Las Nielsen Kirkevæрге oc iblant haver han ladet forbygge oc indsætte denne nye Altertavle oc Prædiche Stoel"*.

Viborg Landsting havde til huse i domhuset, der ses på tegning fra tiden mellem 1835 og 1848, hvor domhuset også husede den nørrejske provincialstænderforsamling. (Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Anklagede tre kvinder

Johan anklagede herefter selv tre kvinder for trolddom – herunder hendes egen mor, Maren Christens, hvis sag blev behandlet for Viborg landsting senere på året.

Las Bindsbøl var også anklager ved denne sag. Han indkaldte de forskellige kirkenævninge, der havde oversvoret Maren Christens trolddom, for at få *"ders Ed og Tog kendt ved Magt"*. Hun blev anklaget for mange ting, der lå årtier tilbage. Blandt andet, at hun var rømmet fra Sønder Bork til Ådum. Las Bindsbøl fremførte i sin anklage, at Maren Christens *"havde lovet ham ondt, og straks derpå blev et af hans øg sygt"*. I dombogen gengives i alt 12 vidnesbyrd imod hende. Efter dommen anklagede hun *"en hel Hoben"* kvinder og en enkelt mand i sognet for, at have været med til hendes kunster. Mange af disse blev indkaldt for landstinget, hvor sagen blev behandlet den 20. april 1620. Her optrådte Las Bindsbøl som de sigtedes *"visse Bud"* – det vil sige fuldmægtig og forsvarer. Landstingsdommeren gav ham medhold: Johan Hvidsdatter var en misdæder, som var *"heden rette for Trolddoms Bedrift"*, og det var ikke bevist, at de anklagede *"havde lovet noget ondt, som dem var vederfaret, og bekendelsen var ikke så nøjagtig, at den burde have nogen magt eller komme dem til nogen forhindring"*. Altså blev alle de udlagte fuldstændig frifundet.

Johan Hvidsdatters dom er ikke bevaret, men den gængse straf var at blive brændt på bålet. (Billedet er fra 1544)

Den henrettede herredsfoged

Der var herredsfogeder i slægten to eller tre generationer tilbage. En blev henrettet og hans far støttede kong Christian 3. og adlen under Grevens Fejde. Sidstnævntes far var muligvis også herredsfoged.

Las Nissen Bindsbøls far var Niels Lassen (ca. 1515-1600), der var gårdejer og herredsfoged i Nørre Horne Herred. Hans mor var Maren, hvis baggrund ikke kendes, men som kaldes Maren Nielskone i kilderne. Hun døde i 1607.

Niels Lassen blev halshugget. Han var anklaget for manddrab, men detaljerne kendes ikke, da retsprotokollerne fra Viborg Landsting ikke er bevaret for dette tidspunkt.

Ribebispen Peder Hegelund skrev dog om sagen i sin dagbog fra maj til oktober 1600:

22. maj Niels Lassøn bleff affsat

16. august Landssting. Niels Lassønss sag skal handlis til landssting.

19. august Afferdiget ieg Her lenss Giemssing oc Peder Varder til Bordbiert til Niels Lassøn.

23. august Sandmend bleff reisd paa Niels Lassøn.

13. september Sandmend offuersor Niels Lassøn tillandssting.

16. oktober Niels Lassøn Foget bleff dømt paa Nørherritz ting til steile oc hiul.

18. oktober Niels Lassøn bleff halsshuggen ved Nørherritz ting, dog lagd i en kiste, iordet ved Ting Høy.

Familien lånte 100 rigsdaler, så de kunne betale lensmanden for tilladelse til lade Niels begrave i en kiste ved Tinghøj, frem for, at han blev sat på stejle og hjul, som dommen havde lydt på.

Biskoppen over Ribe Stift, Peder Jensen Hegelund. Portrættet hænger i Ribe Domkirke.

Herredsfogedens enke

Las Lassens mor Maren anses i nogle genealogier for at være datter af Niels Clausen Strangesen Bild og

Karine Pedersdatter, men ifølge Danmarks Adels Aarboeg 1888 var hans hustru ukendt og han havde ingen børn. Så reelt kendes hendes baggrund ikke.

Maren blev nævnt i jordebog fra Lundenæs Lens regnskab 1607-1608. Her kan man se flere medlemmer af herredsfogedslægten rundt omkring i lenet på deres jordegne (selvejede) gårde.

Om hende står der: "En jordeggen gård Maren Niels Lassens, byg 2 ørte, skovsvin 7, toftpenge 4 alb., hestegæsteri 4. Tre stk enge i Arnager forne Nr. 45. Maren Nielskone bruger, smør 18 mk., nok en eng forne Maren Nielskone bruger, smør 6 mk."

Barokskabe fra gård på Frilandsmuseet.

Hun boede altså stadig på familiens gård og havde desuden nogle enge til sin rådighed og svarede diverse afgifter til lenet.

Den kongetro herredsfoged

Niels Lassen var søn af Las Mikkelsen, der døde cirka 1556.

Det menes, at hans mor var en datter af den første kendte herredsfoged i Nørre Horne Herred, Bertel Lassen fra Obling i Sdr. Bork. Hendes fornavn kendes ikke.

Las Mikkelsen overtog posten som herredsfoged efter Bertel og optrådte første gang som dommer i 1517, og i 1533 deltog han i en sag mellem adelsmændene Thomas Stygge til Frørstrup og Peder Christensen til Stubdrup.

Under Grevens Fejde 1534-1535 stod Las Mikkelsen på Christian 3. og adelens side. Blandt andet forsøgte han på tinget den 30. juli 1534 at overtale de ophidsede bønder til at være "hørige og lydige" over for lensmanden på Lundenæs.

Samlede gårde

Som sin søn blev Las Mikkelsen efterhånden en rig mand. Fx fik han den 3. august 1528 med kongelig bevilling skøde på en gård i Søndre Bork og endvidere frihed på en gård, som han tidligere havde ejet.

Efter fejden fik han som kongetro lov til at beholde sine ejendomme ubeskåret, hvilket blandt andet fremgår af et dokument, der på tillempet sprog meddeler følgende: "1543, 8. marts fik Las Michelsen, Herredsfoged i Nørherred Brev på, at efterdi han har bevist, at han ikke var med Skipper Clement, Thomas

Riber eller deres Tilhængere, men har vist sig tro og villig mod kgl. Maj. og dennes Krigsfolk, da må han Sogn, som han nu selv iboer, så fri og for sådan Landgilde, som han havde før Fejden.

Cum inhib. sol. Samme Datum, Rel.

Henrich Randtzaw og Claus Sestede."

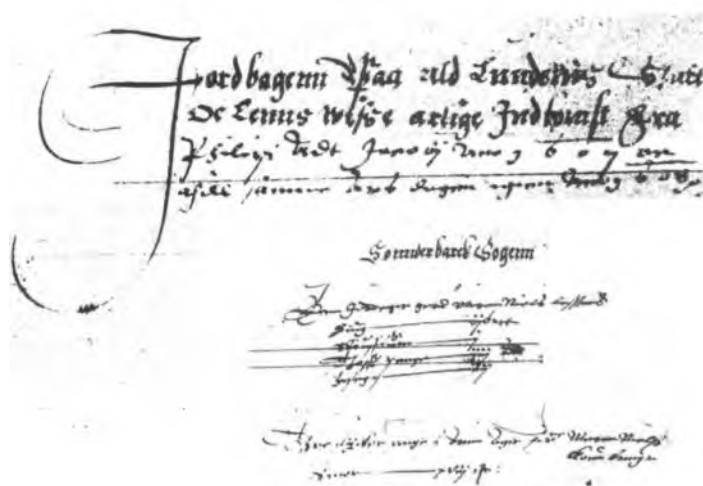
Syv børn blev voksne

Af arvestridighederne efter hans død fremgår, at han havde følgende Børn, som nåede voksenalder:

1. Bertel Lassen i Obling, herredsfoged.
2. Niels Lassen i Obling, herredsfoged.
3. Anne Lasdatter, gift med selvejer Niels Sørensen i Søndre Bork.
4. Lasdatter, gift med selvejer Torben Jensen i Obling.
5. Jørgen Lassen, selvejer i Søndre Bork.
6. Knud Lassen, selvejer i Tistrup Sogn.
7. Anne Lasdatter, gift med Jens Iversen i Bandsbøl.

Muligvis slægtens første herredsfoged

Der er noget, der tyder på, at Las Mikkelsen kunne være søn af forgængeren som herredsfoged i Nørre Horne Herred, Michel Terkelsen, der nævnes omkring 1478/1480. Men der er ikke yderligere kilder, som ville kunne bekræfte, om det forholder sig sådan.

Jordebogen fra Lundenæs Lens regnskab 1607-1608.

I sommeren 1535 erobrede Christian 3's hær Fyn. Illustration via Wikipedia Commons.

Sammenflettede slægtslinjer

Det forekom sjældent, at man giftede sig med meget tætte slægtninge, som fætre eller kusiner, men de forskellige gårdmandsslægter på Tåsinge var tæt forbundne, og Inger Rasmussens forældre havde flere fælles aner.

Laurits Schytte Degn og Marie Fich havde omkring ni børn. To eller tre døde som spæde og fire blev gift.

Den førstefødte, Peder eller Per Lauritsen Schytte Degn (1709-1752), var Karen Clausdatters anden mand. De fik otte børn. Karen var via sin tredje mand, Jacob Rasmussen (1723-1760), Inger Rasmussens ane. Jacob overtog tilnavnet Degn, og det samme gjorde hendes fjerde mand, Rasmus Nielsen Frandsen (1730-1785), der nedstammede fra Inger Rasmussens ane Hans Frantzøn. De er omtalt i kapitlet "Skrifte for ukyskhed" og "Lagde fire ægtemænd i graven".

Næste barn var gårdmand i Strammelse, Henrich Lauritsen Schytte (1712-1764), som var gift med Karen Hansdatter (1708-1759), hvis baggrund ikke kendes. Bandt deres syv eller otte børn var Anne Marie Henrichsdatter (1743-1824), hvis ægteskab med Simon Hansen Lund fra Knudsbølle, der er mere om i "Schytte i Strammelse" og "Tilnavnet Lund..."

Kommode fra Den Gamle Gård i Fåborg.

Anden kones anden mand

Efter Karens død blev Henrich Schytte gift med Kirsten Pedersdatter (1740-1799). Hendes anden mand var Niels Jensen (1736-1777), og de var forældre til Ane Nielsdatter (1773 – 1848), som blev gift med Ane Marie Henrichsdatter og Simon Lunds søn, Hans Simonsen Lund (1766-1854).

Kirsten Pedersdatter var datter af Peder Jacobsen Lollok (1704-1773). Hendes mor, Anna Nielsdatter (1706-1770), var eneste barn af Niels Andersen Møller (f. 1666) og Kirsten Mortensdatter (1666 – 1745) i Strammelse. Dem kan man læse om i kapitlerne "Stod offentligt skrifte" og "... Døde hastelig udi Svendborg...".

Fajancer og tallerkner fra gård på Frilandsmuseet.

Alkove og
malet kommode fra gård i
Den Fynske Landsby.

Fremtrædende familie Fich

Marie Fichs familie stammede fra en fremtrædende købmandsfamilie i Svendborg, og hendes farfar var foged på Hvidkilde. Familien var sandsynligvis indvandret fra Mecklenburg og Pommern.

Henrich Lauritsen Schyttes mor, Marie Fich (1677-1746), blev gift med degnen i Landet Sogn på Tåsinge, Laurits Pedersen Schytte (1712 – 1764).

Hendes far var visitør og købmand Hendrich Johan Pedersen Fich (1654 – 1713). Rollen som visitør betød, at han var tolder i Svendborg. Og hans dobbeltnavn betyder, at Marie både ses som Henriksdatter og Hansdatter.

Hendes mor var Margrethe Ditlevsdatter, Der ikke fundet nogen ved navn Ditlev, Ditlevsen eller Ditlevsdatter i Svendborg, der kunne være hendes slægtninge.

Hendrich Johan Fich løste borgerskab i Svendborg i 1683.

Prospekt af Svendborg fra 1754, nogle år efter Hendrich Johan Fichs død i 1713. Han var visitør (tolder) og købmand i Svendborg. (Det Kongelige Biblioteks Billedsamling).

Syvbørn i Svendborg

Marie Fich var den ældste af Hendrich Johan og Margrethes syv børn. Nummer to i rækken, Maren Hendrichsdatter Fich (1683-1765), var gift med Rasmus Christensen Bagger og mor til fire børn.

Den tredje var Anne Sophie Fich (1687-1778). Hendes mand var Hans Pedersen, og de fik sønnen Peder Tyge Hansen Fich (1711-1800), hvis børn alle havde efternavnet Fich, samt døtrene Karen Hansdatter i 1712 og Inger Margaretha Hansdatter i 1716.

Stue fra 1600-tallet, som var udstillet på det nedlagte Dansk Folkemuseum, som var en slags indendørs forløber for Frilandsmuseet. (samlinger.natmus.dk).

Nummer fire, Øllegaard Fich (f. 1691), fik sønnen Henrick Hansen med Hans Vægerflow, som var skipper i København.

Den femte i rækken, Karen Fich (1693-1741), var gift med Niels Jeppesen og fik tre børn.

Hans Henrichsen Fich (f. 1696) er der ikke flere informationer om.

Den yngste, Hanna Fich, døde seks år gammel i 1706.

Svendborgensiske borgere

Hendrich Johan Fich var eneste søn af Peder Hansen Fich (1631-1704) og Marie Hansdatter, hvis baggrund er ukendt.

Peder Fich var borger i Svendborg og påtegnede på sin mors vegne en skifteprotokol efter hans bror, pastor Hans Hansen Fich (1634-1698), der var præst i Bjerreby på Tåsinge og ikke havde børn med sine to ægtefæller, Gedske Andersdatter og Birgitte Sørensdatter Harslev.

Foged på Hvidkilde

Den første kendte af slægten i Danmark var Hans Fich, som fra 1631 var ridefoged på Hvidkilde uden for Svendborg. Hans kones navn er ukendt.

Godset var ejet af Karen Bille og Falk Gøye, og det antages i "Stamtavler over Danske Slægter Fich", at han ikke havde tilknytning til slægten, før han blev foged.

Hans Fich boede i Svendborg samtidig med, at han var ridefoged på godset, og ifølge "Fyns vilkår under svenskekrigene" var han også rådmand i købstaden.

Hvidkilde på prospekt fra 1754 (Det Kongelige Biblioteks Billedsamling)

Hans Fich og Svenskekrigene

Da Karen Bille under svenskekrigene flygtede til Sjælland, efterlod det bønderne under Hvidkilde uden beskyttelse. Hans Fich blev i Svendborg og holdt sig væk fra godset, som blev plyndret. Herudover fandt svenskerne både arkiv og regnskaber i hans gård Svendborg og ødelagde begge. Da Karen Bille efter krigen vendte tilbage til Hvidkilde, fandt hun en stor del af godsets gårde nedbrudte eller afbrændte.

Hans Fichs kendte børn

1693 oprettede Hans Hansen Fich et testamente, hvor hans søskende blev nævnt som arvinger.

Ud over Peder, var det Frederik Fich i Fåborg, en ugift søster ved navn Karen Hansdatter Fich samt Maren Hansdatter Fich (1632-1684), som havde en datter med Jørgen Rasmussen.

Nordtysk baggrund

I "Stamtavler over Danske slægter Fich", blev den teori fremført, at flere slægter i Danmark med navnet Fich antageligt indvandrede fra Mecklenburg og Pommern i perioden fra 1640 til 1690.

I Nordtyskland var slægter med navnet Fich gennem mange generationer selvejende bønder på store gårde, mens andre var bestyrere på store adelige godser.

Desuden boede der medlemmer af slægten i blandt andet Estland, Letland, Rusland, Sverige og Østrig.

Hans Fichs arbejdsgiver var ejer af Hvidkilde, Karen Bille (1598-1670), enke efter Falk Gøye. (Det Kgl. Biblioteks Billedsamling).

Stod offentligt skrifte

Anne Nielsdatter og Jacob Lollok var sandsynligvis aner til begge Inger Rasmussens forældre.

Maren Jacobsdatters mor, Anne Nielsdatter (1665-1721), fik sønnen Peder i 1687, inden hun blev gift med drengens far, Jacob Pedersen Lollok (1661-1725) i november 1687. Marens ægteskab er beskrevet i kapitlet "Smed i Strammelse".

Anne var datter af Niels Hansen Frandsen og Maren Pedersdatter, som der er mere om i kapitlet "Frandsen som slægtsnavn". Og Maren Jacobsdatters ægteskab er også beskrevet i kapitlet "Smed i Strammelse".

Drengen døde som spæd, og Anne og Jacob stod begge offentligt skrifte for utugt i Landet Kirke. Efter de blev gift, fik de yderligere syv børn og mange efterkommere

Den næste søn, Jørgen, fulgte i 1688 og herefter Johanne (1692-1757), hvis fem børn med ægtefællen Niels Nielsen Kuld alle døde som spæde.

Anna var Ingers ane

1695 blev Anna, der blev gift med Hans Ottesen, født. Det var sandsynligvis dem, som var forældre til Karen Hansdatter, der var gift med Axel Henrichsen Hollender, som er omtalt i kapitlet "Hollænderi og gårdbrug".

Sønnen Anders (1698-1734) stod skriftede i kirken efter at have fået en uægte datter med Anne Jacobsdatter. Senere indgik han ægteskab med Anne Kirstine Jensdatter, der var enke efter Anders Nielsen Kuld. De fik en fælles søn. Herefter fik Anne og Jacob Lollok 1701 sønnen Niels, som kun blev fire år gammel.

"Den lærde" Peder Jensen Lucoppidan (1651-1717) var sognepræst i Landet og Bregninge på Tåsinge. Det var ham Anna Nielsdatter og Jacob Lollok stod skrifte hos for utugt i 1687. (Maleri i Nikolaj kirke i Svendborg).

Peder var Ingers ane

Den næste i rækken var Peder Jacobsen Lollok (1704-1773), hvis kone, Anna Nielsdatter (1706-1770), var datter af Niels Andersen Møller, som er omtalt i kapitlet "... døde hastelig udi Svendborg". Om Peder og Annes datter Anna står der ved hendes begravelse: *"Anna, Pedersd, Peder Jacobsens vandvittige Dotter af Strammelse, 12 år"*. Sønnen Jacob Pedersen Lollok (1732-1765) var gift med Karen Jørgensdatter Drost.

Peder og Annas næste datter var Kiersten Pedersdatter, hvis ægteskab med Henrich Larsen Schytte er omtalt i "Schytte i Strammelse" og med Niels Jensen Smed i "Smed i Strammelse".

Den følgende var Maren Pedersdatter (1739-1789), hvis mand var Anders Rasmussen Nørreballe.

De næste to børn døde unge, Jørgen (1740-1757) og Karen (1743-1751).

De blev fulgt af Anna Pedersdatter (1744-1764), der boede i Strammelse med sin mand, Niels Fransen Træskomand. Og endelig blev Peder og Annas børneflokk afsluttet med sønnen Anders (1744-1764).

Maren var Ingers ane

Som nævnt i indledningen var Maren Jacobsdatter (1707-1739) endnu et af Jacob Lollok og Anne Nielsdatters børn, som blev Inger Rasmusdatters formor. Med Jens Hansen Smed fik hun blandt andet sønnen Niels Jensen Smed, som er omtalt i kapitlet "Kongelig dispensation til ægteskab".

Jacob Lolks andet ægteskab

Efter Anne Nielsdatters død blev Jacob gift med Maren Rasmusdatter. De fik ingen fælles børn. Og efter Jacobs død nåede Maren kun at være gift i ganske kort tid med efterfølgeren i fæstet, Peder Hansen, inden hun selv døde fem måneder efter Jacob.

Skattebogen og Jordebogen

Jacob Lolk overtog fæstet på gård i Bjernemark efter sin far i 1699, og 1699-1700 betalte han 1 rigsdaler i kopskat for sig selv men ikke noget for karlen. 1709 betalte han 1 tønne rug, 4 tønder byg, to tønder havre, 1 lam, 2 gæs, 2 høns og 20 æg i afgift til Valdemars Slot.

1710 og 1711 betalte han 3 rigsdaler og 2 mark både for mellemsvenden Christen Andersen på 16 og datteren Johanne på 18 år. I 1713 betalte han ligeledes 3 mark i krigsstyr for pigen Johanne Jacobsdatter - altså datteren.

Gårdmand to steder

Jacob var ældste søn af Peder Jacobsen Lollik (1640-1719). Selvom hans mors navn ikke kendes, vides det, at hun levede fra 1640 til 1726, idet hun blev nævnt som hans mor ved sin begravelse.

Peder Lollik var først gårdmand i Stjovl i Bjerreby Sogn, og fra 1684 optræder han som fæster af en gård i Bjernemark i Bregninge Sogn, som han overtog efter den fradøde Claus Andersen.

1688 blev gårdens gamle hartkorn opgjort til 6 tønder, 4 skæpper og 2 fjerdingkar og de nye til 6 tønder, 3 skæpper, 1 fjerdingkar og 2 album, og han betalte 15 rigsdaler og 5 mark i landgildepenge. Samtidig var hartkornet i 1688 og 1691-1692 opgjort til 7 tønder og 3 skæpper.

1690 betalte han for sig selv og konen 1 rigsdaler, for 1 barn 1 mark og 8 skilling og det samme beløb for 1 pige, mens to ildsteder var takseret til 4 mark.

Desuden betalte han 1691 og 1692 for sig selv, konen, 2 børn og 2 ildsteder en skat på 1 rigsdaler og 2 mark.

Endelig var pengeydelsen 1696-1697 på 6 rigsdaler og 2 mark.

Han overlod som nævnt fæstet på gården til sønnen Jacob i 1699 og var herefter på aftægt til sin død 20 år senere.

Bryggers i gård på Frilandsmuseet.

Malkescene malet omkring 1845 af Johan Thomas Lundbye (open.smk.dk).

Tre yngste sønner

Peder Lolliks anden søn, Niels Skov (1665-1725), var gift med Karen Eriksdatter, enke efter Niels Pedersen Skov, hvis tilnavn han overtog. Efter hendes død 1715 giftede han sig med Margrethe Hansdatter, hvis anden mand var Anders Simonsen Bager.

De to yngste af Peder og hustruens fire sønner var Anders Pedersen (1668-1693) og Rasmus Pedersen (1670-1690).

Lolland og det sydfynske øhav på Danmarkskort fra 1700-tallet (Det Kongelige Bblioteks Billedsamling).

Den første af slægten Lollok forlod formodentlig Lolland først i 1600-tallet og slog sig ned på Tåsinge, hvor hans efterkommere kom til at spille en stor rolle. Navnet blev senere forkortet til Lolk.

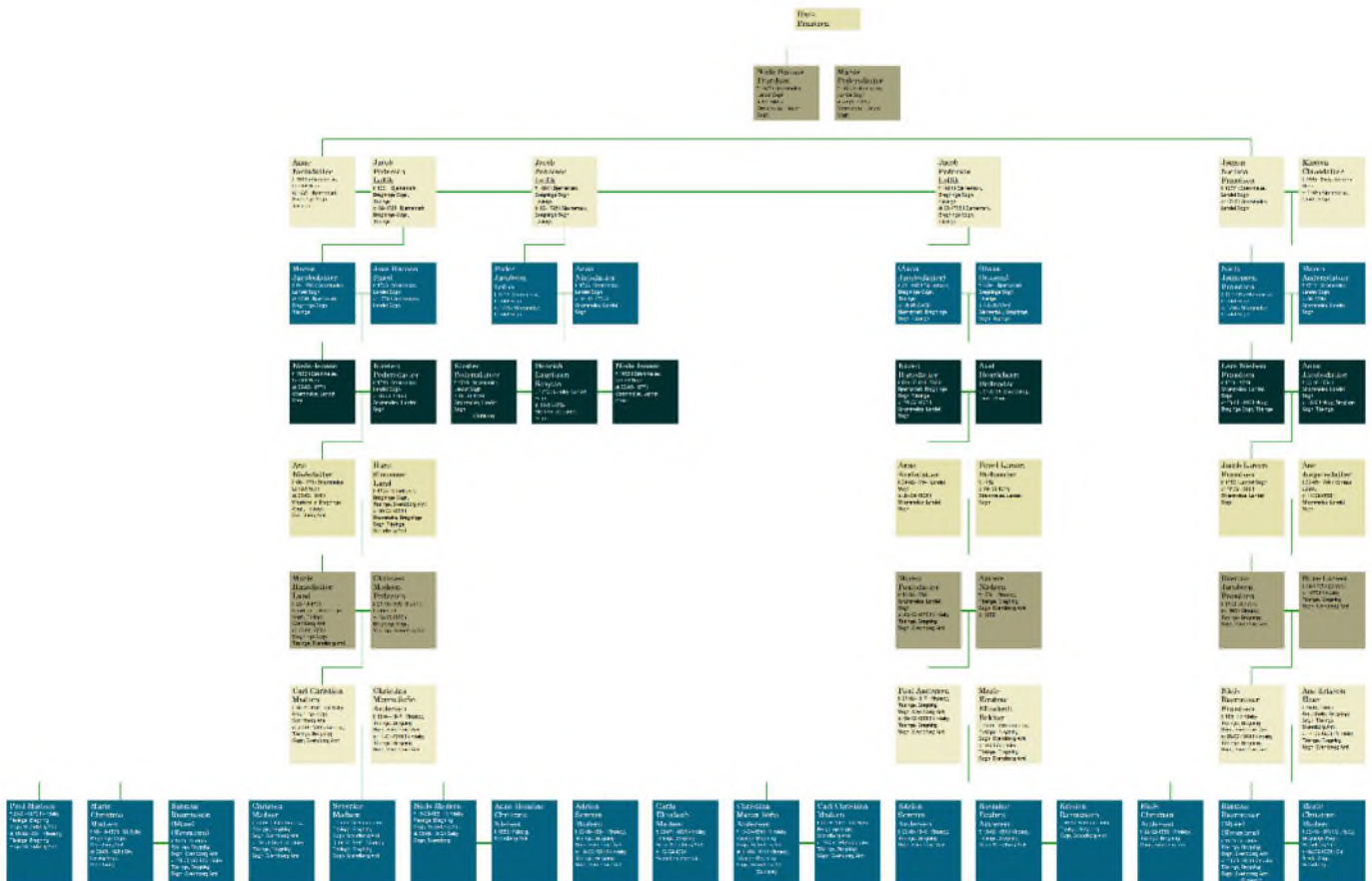
Tredobbelt ane

Som nævnt i indledningen var Anne Nielsdatter og Jacob Lollok sandsynligvis aner til begge forældrene til Inger Rasmussens mor, Marie Christine Madsen.

Marie Christines far, Carl Christian Madsen, var søn af Marie Hansdatter Lund fra Knudsbølle, der var deres tipoldebarn.

Marie Christines mor, Christina Maren Sofie Andersen, var datter af Poul Andersen, der nok var deres tiptipoldebarn.

Inger Rasmussens dobbeltlinjer i slægterne Frandsen og Lollok/Lolk

*Højsommerlig
have på
Frilandsmuseet.*

Afslutning

Hermed er vi nået slutningen på første del af historien om Ingers slægt med fokus på hendes fars forfædre og hendes mors fædrene slægt – først og fremmest fra Tåsinge og Langeland.

Blandt anerne er mange eksempler, der viser de generelle livsbetingelser for landbobefolkningen gennem 300 år fra 1600-tallet til begyndelsen af 1900-tallet. Som beskrevet findes hendes far, farfar og oldefar samt hendes mor og hendes mødrende slægt blandt krofolk og husfolk med forskellige hverv i Vindeby. De øvrige aner var bønder og husmænd.

I slægten var der gårdkoner, der lagde adskillige ægtemænd i graven, enker der førte fæstet på gården videre alene eller med deres børn, gårdmænd som blev gift flere gange og blev fædre til et stort antal børn, og var vidner til stor børnedødelighed.

Desuden ses påvirkningen fra epidemier, krige, naturkatastrofer, skatter, afgifter, hoveri og andre pligter, man havde som beboer på landet.

Som nævnt løbende betyder lakunerne i Bregninge Kirkebog på Tåsinge, den til tider usystematiske kirkebog i Humble samt kirkebøger, der ikke går særlig langt tilbage i flere af de øvrige langelandske sogne, at der udelukkende er fundet forbindelser til bonde- eller husmandsslægter blandt Ingers fars og hendes morfars slægt. Den eneste undtagelse er Degn-Schytte-slægten, som har aner blandt gejstlige og herredsfogeder i Jylland, og ridefoged- og købmandsslægten Fich i og omkring Svendborg, der havde rødder i Holsten og sandsynligvis også i Mecklenborg i Nordtyskland.

Anden del af historien om Ingers mors mødrende slægt har titlen ”Tråde til Tåsinge” og er bind 4 i serien ”Familiens Historier”.

FYEN og LANGELAND

udgivet af
J. HOFFENSBERG.

- Odense Amt**
- I Børg Herred
 - II Vends d^z
 - III Skarby d^z
 - IV Skam d^z
 - V Lunde d^z
 - VI Odense d^z
 - VII Bjerge d^z
 - VIII Aarum d^z
- Svendborg Amt**
- IX Vinding Herred
 - X Gudmø d^z
 - XI Sande d^z
 - XII Salling d^z
 - XIII Langelands Nørre
 - XIV Langelands Søndre

- Signaturforklaring
- Se og Tindstik
 - Mose
 - Skov
 - Chaussee og Landevej
 - Dirigé
 - Landbyer med Kirke
 - Landbyer uden Kirke
 - Søstager
 - Antstyregrænse
 - Herredsgrense

Miletabel	
	Assens
Bogense	5 Bogense
Faaborg	4 9 Faaborg
Kjerteminde	8 7 7 Kjerteminde
Middelfart	4 5 9 9 Middelfart
Nyborg	9 7 6 24 9 9 Nyborg
Odense	5 4 5 3 6 34 Odense
Rudkjøbing	10 1/2 24 5 9 14 7 8 1 Rudkjøbing
Svendborg	7 1 10 3 7 12 5 6 24 Svendborg

Kort over Fyen og Langeland,
af J. Hoffensberg, 1860.
(Det Kongelige Biblioteks
Billedsamling).

Maalestok i 22000 saerl Størrelse

Litteratur, kilder og hjemmesider

Litteratur

- Anlangende degnens indkomst til Bregninge og Landet sogne, 1690.
- Albert Mohr Lolks arbejder med Tåsinges historie rummer godt 28.000 maskinskrevne sider med transskriptioner af kirkebøger, tingbøger m.v. fra den ældste tid og frem t.o.m. år 1891. Tilgængelige på Rigsarkivet og kan bestilles via Daisy.
- Arends O.F., "Gejstligheden i Slesvig og Holsten", 1932.
- Bang Mikkelsen, K. "Degne og skoleholdere samt kateketer, klokkere og organister i Fyns Stift indtil 1814". (Historiske studier fra Fyn 2, dupl. 1977).
- Birket Smith, S, "Kjøbenhavns Universitets Matrikel", første og andet bind.
(<https://dis-danmark.dk/bibliotek/800179.pdf> og <https://dis-danmark.dk/bibliotek/909546.pdf>)
- Brenner, S. Otto, "Bagerfirmaet Clorius Kalundborg 1841-1894", København 1941.
- Christensen, Lars, "Svenskekrigene 1657-60, Danmark på kanten af udslettelse."
- Christensen, Martin Iversen, "Bondeslægt med aner blandt rådmænd, præster og uradel - en slægtshistorie fra Himmerland", "Familiens Historier", bind 1, 2021.
- Christensen, Martin Iversen, "Sønderjysk Slægt - med sydvestjyske, vestfynske, ærøske og tyske islæt", "Familiens historier", bind 2, 2021.
- Dam, E. "Odense Løveapoteks historie", 1903, (<https://dis-danmark.dk/bibliotek/807015.pdf>)
- "Den Graaske Slægtskøb" (<https://dis-danmark.dk/bibliotek/900459.pdf>)
- Friis-Pedersen, H., "Studenterne ved Københavns Universitet," 3. bind opstillet på læsesalen på Rigsarkivet i København.
- Friis-Pedersen, H. Familien Friis fra Stenstrup (<https://dis-danmark.dk/bibliotek/909494.pdf>)
- Gether, Knud, "Middelalder-familier i Flensborg og Nordfrisland og deres efterkommere i Danmark, Tyskland og Norge. Et bidrag til Sønderjyllands personalhistorie".
Suppleret med: http://nis-edwin.list-petersen.dk/___prev/title.html
- Grove, G.L. "Københavns Huse og Indvaanere efter branden i 1728, St. Annæ Kvarter, Østre Del, Nye Canall".
- Hauch-Fausbøll, Th. "Mollers stamtavler 40 I: Brandt, Lister over embedsmænd m.v. samt stamtavler over fremtrædende købmandsslægter." På Det kgl. bibliotek findes afskrifter ved Th. Hauch-Fausbølls afskrifter af en del af O. H. Mollers stamtavler i Flensborg. Vedlagt forskellige optegnelser af Hauch-Fausbøll". Henningsen Per, "Niels Juel og almuen på Tåsinge 1714-66 : elitekultur og folkekultur i Danmark i det 18. århundrede".
- Hjorth, Birte, Artiklen "De udstødte gårdmandspar – I det amagerhollandske Store Magleby skulle i 1700-tallet opfylde særlige slægtsmæssige krav".
- Hove, Steffen, "Det blev i familien. En registrering af kongelige bevillinger til ægteskab i forbundne led i Fyns Stift 1569-1814". Odense 2000.
- Hübertz, J.R. "Beskrivelser over Ærø, Et historisk, topografisk forsøg", 1834.
- Høgstrøm, C. G: "Taasinge paa Niels Iuels Tid," 1916.
- Høgstrøm, C. G., Fire protokoller med håndskrevne efterslægtstavler over 150 forskellige slægter på Tåsinge, samt andre skriftlige arbejder frem til 1933. Tåsinge Lokalarkiv
- Højte, Svends maskinskrevne udgaver af C. G. Høgstrøms efterslægtstavler med tilføjelse af yderligere 35 nye slægter. Tåsinge Lokalarkiv.
- Informationer fra Inger Christensens om hendes barndom.
- Informationer fra Karin Bekker Jensen.
- Informationer fra Klaus Mikkelsen.
- Jensen, P. "En sydøstfynsk lokalhistorie", 1951.

Jensen, Valdemar; "Søren Lolk – den mærkelige tåsingebonde." Kohlhaas, Michael und Jens Kirchhof "Stammfolge der Familie Richertz aus Flensburg", 2016.

Kaa, Bue, "Peder Hegelunds Almanakoptegnelser 1565-1613", bd. 1. Historisk Samf. for Ribe Amt, 1976. Kaarsted, Tage, E. Ladewig Petersen, Knud J.V. Jespersen med flere "Odense Bys Historie", diverse bind, Larsen, Svend, "Studier over det fynske Rådsaristokrati i det 17de Århundrede", 1965.

Langholz, Carl, "Anetavler for berømte danskere" 1. Samling s. 70, noter til Grundtvigs Aner, 1981.

Madsen, Agnete Birger, "Barnemordersken på Aastrup. Ugifte mødre og uægte børn i Vendsysselsk landsogn i sidste halvdel af 1800-tallet".

Maibøll, Christian, S"ønderborgs Borgmestre gennem tiderne."

Maibøll, Christian, "Gravsteder i St Marie Sønderborg". Personalhist.Tidsskr 1959.

Maltesen, Mette, "En beretning om Ny Hollænderby og dens beboere", i Frederiksberg gennem tiderne, Bd. 37, 2014.

Moller, Joachim, "Dat Slechtbok. Geschlechtsregister der Hamburgischen Familie Moller (vom Hirsch), verfasst im Jahre 1541 von Joachim Moller. Mit Nachträgen bis 1612, sowie mit urkundlichen Beilagen, eingeleitet und erläutert von Otto Beneke."
(<http://www.nd-gen.de/wordpress/wp-content/uploads/2014/05/Slechtbok.pdf>
<http://digital.ub.uni-duesseldorf.de/urn:urn:nbn:de:hbz:061:1-67890>)

Mortensen, Rasmus, "Balle Sogn – af Silkeborgens historie".

Petersen, Crilles, "Hollænderbyen omkring år 1700". Upubliceret manuskript, Dragør Museum.

"Selvejet i Hids herred før landboreformerne", Fra Viborg Amt, Volume: 1972.

"Stamtavler over Danske Slægter Fich".

Rasmussen, Carten Porskrog "De slesvigske hertuger", Åbenrå 2005.

Røhling, Aksel, "Adrian Bekker, en levnedbeskrivelse".

Røhling, Aksel, "Thønnes Becker" – manuskript på Københavns Stadsarkiv.

Thavlov, Lis & Villy van Hoof, "Vlaamse tuinders en hollandse boeren in Denemarken in de zestiende eeuw: een kritische kijk op een bekend Deens immigratieverhaal", af Lis Thavlov, 2013

Thavlov, Lis (<http://www.dragoer.dk/page1301.aspx>)

Tobiasen, Katrine, "Herresfogedslægten fra Sdr. Bork, noget om kildekritik," (<http://www.ole-moustgaard.dk/Maren.pdf>)

Vad, G.L, "Fra Fyens Fortid" IV, 1924.

Zangenberg, H. "Danske bøndergaarde: grundplaner og konstruktioner," 1924.

Østergaard, Bent, "Slægten Kotte på Fyn" i Personalhistorisk Tidsskrift, Samfundet for Dansk-Norsk genealogi og personalhistorie, 2000.

Arkivalier

Arkivalier om Tåsinge på familysearch.org:

<https://www.familysearch.org/search/image/index?owc=M52L-VZH%3A333467801%2C334643001%3Fcc%3D2015318>

Arkivalier vedr. Anton Hübners fabrik i Odense og på Tåsinge (1754 - 1758) i Kommercekollegiet, Bernstorff-Wasserschlebe'ske embedsarkiv og Kommercekollegiet, Dansk-Norske Sekretariat.

Kirkebøger på Statens Arkiver, sa.dk

Københavns skødeprotokol, III, 612) 1698

Københavns skødeprotokol V

Københavns skødeprotokol XIII, 690). I, 10.8.1705

Odense Bytingssager. 1736. Tingsvidne Nr. 3. Bvfogdens Allevering Nr. 76.

Odense Amtsarkiv. Nr. 201. Iversens fynske Aviser. 1791.

Odense Byfogeds Arkiv: Dokumenter til tingbøgerne 15441719

"Rigtig fortegnelse på Mandtallit udi Hollender Sogn paa Amager" (blandt lensregnskaberne fra 1645) (<https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/other/index-creator/28/17098347/17287765>)

Skifter på Statens Arkiver, sa.dk

Hjemmesider

www.alsnissen.dk/default.asp?side=175
www.alsnissen.dk/default.asp?side=175
www.alsnissen.dk/default.asp?side=1753
www.brejl.dk
www.familienshistorier.wordpress.com
www.folkedragten-til-hverdag-og-fest.dk/dragter.htm
www.kvinfo.dk/side/597/bio/519/origin/170/query/K%F8bmand (Angiver forkert person som hendes far)
www.mortenclausen.dk
<http://oldinge.blogspot.be/2014/04/aksel-rhling-slagelse-1908-2014.html>
www.refsvindinge-1950.dk/faelles/skole.htm
www.sa.dk
<http://sn.dk/Slagelse/105-aarig-tager-i-sommerhus/artikel/338944>
<https://slaegtsbibliotek.dk> (Slægtsforskernes bibliotek)
www.thorshoj.dk/SKOLEMESTEREN.HTM
https://sedler.dis-danmark.dk/wad/vis_form.php (Wads Sedler)
www.virgo-fyn.dk/index.php/borgerskab/548-svendborg-1800-1830-borgerskab
www.wiberg-net.dk (Wibergs Præstehistorie online)
Øksendrup Kirkebog: www2.nyborgbibliotek.dk/lokalweb/orbekkonvertering/kbog_dat/oeksendrup1682-1716.pdf

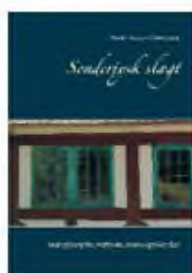
Bøger i serien Familiens Historier

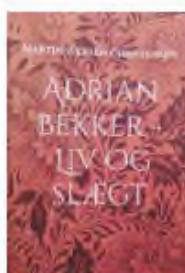
Bondeslægt med aner blandt rådmænd, præster og uradel
En slægtshistorie fra Himmerland
Familiens Historier, bind 1
Første udgave 2021, anden udgave 2023/2024

Tråde til Tåsinge
Del 2 Af Historien om slægten i Vindeby med rødder på Tåsinge, Fyn, Ærø, i Jylland og Tyskland samt blandt Hollænderbønder
Familiens Historier bind 4
Første udgave 2022, anden udgave 2023/2024

Sønderjysk slægt
Med sydvestjyske, vestfynske, ærøske og tyske islæt
Familiens Historier, bind 2
Første udgave 2021, anden udgave 2023/2024

Adrian Bekker - Liv og Slægt
Herredfogeden fra Hollænderbyen
Familiens Historier, Bind 5
Første udgave 2022, anden udgave 2023/2024

Slægten fra Vindeby
Del 1 Af historien om en familie om en familie med rødder på Tåsinge, Fyn, Langeland, Jylland og Tyskland
Familiens Historier, Bind 3
Første udgave 2022, anden udgave 2023/2024

Gårdfolk, Husfolk og Byboere
Aner fra Vestsjælland, Langeland, Als og Tyskland
Familiens historier, bind 6
Første udgave 2024

www.familienshistorier.wordpress.com

Den første del af historien om min mormor, Inger Rasmussens slægt tager sit udgangspunkt i Vindeby på Tåsinge, hvor hun boede det meste af sit liv, og hvor begge hendes forældre stammede fra. I denne del er fokus på hendes aner på Tåsinge og Langeland samt i Jylland og Tyskland. Denne del af hendes forfædre var hovedsageligt bønder og husmænd mens en gren stammede fra en jysk provst og en herresfogedslægt fra Thyholm, og en anden gren kan spores tilbage til Tyskland. Bind 4 i serien handler om Ingers mors mødrende slægt, som kan spores tilbage til 1100-tallet.

BoD

